

Constelații diamentine

Anul II, Nr. 1 (5)
Ianuarie 2011

Revistă de cultură universală,
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

Al. Florin ȚENE

Spiritul național în publicistica și proza eminesciană

În perioada anilor 1870, când spiritul național românesc începuse să prindă rădăcini în urma unirii Principatelor Române, Moldova și Țara Românească, mulți scriitori au militat pentru promovarea naționalismului ca fenomen al iubirii de glia strămoșească, a limbii române, a credinței creștine în spiritul ortodoxiei și a tradițiilor poporului din spa-

țiul Carpato-Danubiano-Pontic. În acest context a început Mihai Eminescu să publice articole în care a promovat spiritul național românesc. Primele articole publicate de poet, în număr de trei, au apărut la Buda-Pesta, în ziarul „Federațiunea”, sub conducerea lui Alexandru Roman, membru al Academiei Române din 1870, în care expunea situația politică a

românilor și a celorlalte națiuni din imperiul Austro-Ungar.

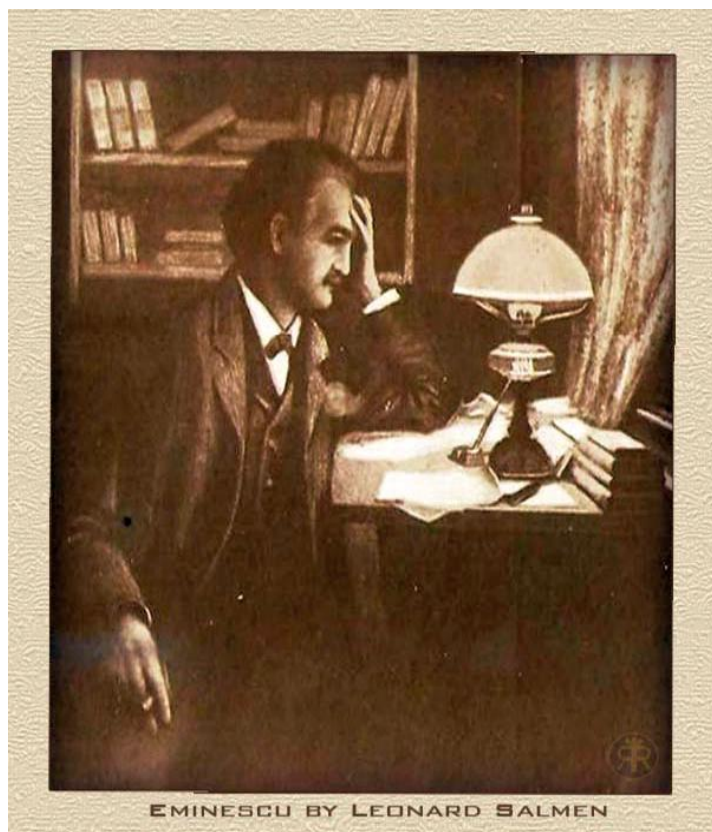
După o perioadă de întrerupere, în anul 1876 Eminescu începe să publice articole în care promovează spiritul național în publicația „Curierul de Iași”, unde văd lumina tiparului interesante cronici teatrale, dar mai ales analize privind situația românilor de pretutindeni. Scria pe atunci: „Și când strănepoții vor citi odată despre luptele naționale, reflectate nu în lumina nouă a teoriei, care o prefăce într-o luptă de interese, ci în lumina viorie a simțământului cu toată bogăția de culori, de pasiune, de înamorare specifică în fetișurile naționalismului, - citirea acestor fapte va face asupra lor impresia romantică, care asupra noastră o face răzbelul Cruciaților și cavalerismul de atunci”. (Despre luptele naționale).

Activitatea sa de la „Timpul” din București, începută la 1877, chemat fiind de la Iași de către Ion Slavici, este foarte intensă. Își începe campania cu articolul „Dorobanții”, în care evidențiază eroismul ostașilor români în Războiul de Independență, și dragostea de glia străbună. În 1880, Eminescu este numit redactor șef la „Timpul”, în care continuă să

publice „Studii asupra situației”. În acea perioadă scrie articolul „Adevăratul naționalism”, din care cităm: „Dar Domnilor; mi-e rușine să fiu Român! Dar ce fel de român! Român care vrea a-și fi însușit monopolul, privilegiul patriotismului și-al naționalității - așa Român de paradă mi-e rușine să fiu. Naționalitatea trebuie să fie simțită cu inima și nu vorbită numai cu gura. Ceea ce se simte și se respectă adânc, se pronunță arareori! Hebreii cei vechi n-aveau voe să pronunțe numele Dumnezeului lor! Iubesc poporul românesc, fără a iubi pe semidocții și superficialitățile sale”. (Adevăratul naționalism).

La 1 ianuarie 1882 este schimbat din funcția de redactor șef de către Grigore C. Paucescu, însă rămâne redactor pentru secția politică. Se înscrie în „Societatea Carpați”, înființată la 24 ianuarie 1882, cu intenția de a sprijini lupta națională a românilor de către stăpâniri străine. În această perioadă publică articole

EMINESCU BY LEONARD SALMEN

Sumar

Al. Florin Țene , <i>Spiritul național în publicistica și proza eminesciană</i>pp. 1,8	
N.N. Negulescu , <i>Reîntoarcerea la origini</i>p. 3	
Janet Nică , <i>Comoara de la Ostroveni și "brâncușii" Craiovei</i>p. 4	
Doina Drăguț , <i>Constelații lirice</i>p. 5	
Florin Agafitei , <i>Demetrio Marin</i>pp. 6,7	
Dan Brudașcu , <i>Euromentalitatea</i> ...pp. 9,10	
Alina Cheșcă , <i>Poeme</i>p. 10	
Florentin Smarandache , <i>În casa literaturii de anticipație</i>p. 11	
Constantin E. Ungureanu , <i>Un geniu despre alt geniu</i>pp. 12,13	
Rodica Elena Lupu , <i>Luceafărul poeziei românești</i>pp. 14,15	
Al. Florin Țene , <i>Sub egida Ligii Scriitorilor Români</i>p. 15	
Slavomir Almăjan , <i>Poetul și marea</i> ..p. 16	
Daniel Dejanu , <i>George Baciu - purtător de tainice "Gânduri de la marginea lumii"</i>pp. 17-19	
Emil Bucureșteanu , <i>Literatura senectuții</i>pp. 20,21	
Grigore Avram , <i>Poeme</i>p. 21	
George Liviu Teleoacă , <i>Cuvântul valah - cifru al logosului universal</i>pp. 22,23	
Gheorghe A. Stroia , <i>Talentul - un element "sine qua non" al profilului artistului complet - BOA</i>pp. 24,25	
Coriolan Păunescu , <i>Poeme</i>p. 26	
Diana Iacob-Spătaru , <i>Poeme</i>p. 26	
Iulian Chivu , <i>Dialoguri indo-europene</i>pp. 27,28	
Andrei Potcoavă , <i>"Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de Gabriel Chifu, trăită și tot de el povestită"</i>pp. 29-31	
Beatrice Silvia Sorescu , <i>Poeme</i>p. 31	
Angela Monica Jucan , <i>Astronomicul curent verbal</i>p. 32	
<i>Câteva din operele de artă executate de scriitorul Cristian Petru Bălan în orașul Boldești-Scăieni, Prahova</i>pp. 33,34	
Marian Pătrașcu , <i>Poeme triste</i>p. 35	
Marian Malciu , <i>Partajul</i>p. 36	
Alexandra Iulia Zărnescu , <i>Cuvântul xenofobie trebuie scos din uz</i>pp. 37-39	
Ionel Marin , <i>Metamorficele... stări ale poetului Gheorghe A Stroia</i>p. 40	
Petru Botezatu , <i>Poeme</i>p. 41	
George Pașa , <i>Poeme</i>p. 41	
Gheorghe A. Stroia , <i>"Accidente pe autostrada sufletului"</i>p. 42	
Anton Vasile , <i>Zodia lui Eminescu</i> ..pp. 43-48	
George Liviu Teleoacă , <i>Argumente pentru a susține candidatura Limbii Române la statutul de unică limbă pan-europeană</i>pp. 49,50	
Cristian Petru Bălan , <i>Poeme</i>p. 50	
Georgeta Nedelcu , <i>Interviu cu poetul Mihai Leonte</i>pp. 51,52	
Ion Pachia Tatomirescu , <i>În căutarea paradoxismului pierdut</i>pp. 53-57	
Cristian Bălan , <i>Din păcate, cu toții am fost contemporani cu un mare român, fără măcar să fi auzit de el!</i>p. 57	
Rodica Elena Lupu , <i>"Multa sed Multum"</i> - <i>Multe dar Bune</i>pp. 58-60	

Constelații diamantinite

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,
în septembrie 2010

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Acad. Constantin BĂLĂCEANU-STOLNICI
- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFITEI, orientalist, sanscritolog
- Prof. dr. Lidia VIANU, Professor of Contemporary British Literature, English Departament, Bucharest University

Redacția

Director:

N. N. NEGULESCU

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Consilier artistic:

CRISTINA OPREA

Redactori asociați:

- Prof. univ. dr. CĂTĂLINA-FLORINA FLORESCU, SUA, membră a Asociației Române de Studii ale Americii
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- Lector univ. dr. ALINA-BEATRICE CHEȘCĂ, Universitatea "Danubius", Galați
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte.
- MARGARET BEISSINGER, Department of Slavic Languages & Literatures 249 East Pyne, Princeton University
- Prof. univ. GRIGORE AVRAM

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantinite* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresa:
constelatii.diamantinite@yahoo.com

ISSN 2069 – 0657

Adresa redacției:

Bd. Gheorghe Chițu, nr. 61, Craiova, Dolj, România, cod: 200541

N.N. NEGULESCU

Reîntoarcerea la origini

*

În universul creativității umane, imnul de inspirație patristică exprimă cele mai înalte forme ale vieții spirituale, situând spontaneitatea conștiinței într-o înfăptuire durabilă, care înfruntă timpul și limitele spațiilor culturale deterministe.

Smerită, incantația imnică, invocativă și evocativă, impregnată de aprinsă dorință de sfințenie, pornește într-o mare călătorie din centrul existenței creaturale în spre aura existenței esențiale (divine), unde întâlnește, în stare pură, totalitatea investiturilor transcendente. Deci, imnul hieratic este unicul nostru cod galactic, prin care ni se acordă grația divină, salvatoare, într-un omniprezență transcendentă.

Cred că, prin această fereastră de lumină a privit contemplativ peste veacuri și confratele meu de har literar, prof. dr. Ion Pachia Tatomirescu, înainte de a se consacra vastității și complexității teritoriilor istorice de investigat.

Ceea ce a descoperit și identificat autorul, în zorii îndepărtați ai umanității, și-a aflat întemeierea științifică într-o remarcabilă exegeză bilingvă, intitulată sugestiv „Argumente” „Interne” - «Te Deum Laudamus...» -; carte publicată la Editura Aetichus, Timișoara, 2009.

Așadar, tema fundamentală a lucrării vizează „paternitatea nicetian-remesiană și autohtonismul pelasgo («valaho») - dacic al imnului Creștinătății «Te, Deum, Laudamus...» (370A.D.); dar și sacrul circuit al scrierii sale: „Pe Tine, Dumnezeule, Te Lăudăm... (imn din orizontul anului 370 d.H.) / Pe Tine, Dumnezeule, Te Lăudăm, / pe Tine Doamne, Te Mărturisim, / Pe Tine, Etern - Părinte tot pământul Te Cinsteste, / Ție, toți îngerii, Ție cerurile și toate puterile, / Ție, heruvimii, serafimii, ne-ncetat glăsuind: / Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul, / Dumnezeul Celestelor armii...! / Pline sunt cerurile și pământul de-nălțarea gloriei Tale, / Doar pe

Tine Te laudă coruri de-apostoli, / Droaia de vrednici prooroci, / Armatele-albind ale martirilor...! / Doar pe Tine Te mărturisește Biserica pe-ntregul pământ, / Tată, infinit-maiestos întreg cosmic, / Fiul, Unul-născutu-n-adeverată Cinstire, / Duhul Sfânt, mereu apărător - mângâietorul...! / Tu, Hristoase, -mpărat slavei, / Tu, veșnic Tată, ești Fiu, / Tu, Întrupatul-în-Om într-un mântuirea-i, / N-ai strigat frica-n pântecul Fecioarei, / Tu, biruitorul - din - sulița - Morții, / Deschis-ai credincioșilor poarta-mpărăției cerurilor; / Tu, Dumnezeiască mână-dreaptă-ntru-slavă Tatălui, / Mare - judecător veni-vei, după cum credem: / Așadar, Te rugăm să vii-n ajutor fidelilor Țăi, / Răscumparați cu neprețuitul Țău sânge, / Eternă glorie dăruiește-le cum sfinților Țăi...! / Poporul Țău, Doamne, -l mântuiește, binecuvântează moștenirea Ta, / Diriguiește-l, înalță-l etern! / Zilnic, Te slăvim, / Lăudăm Numele-Ți în vecii-vecilor...! / Învrednicește-ne, Doamne, în ziua aceasta, fără păcat să ne păzim, / Miluiește-ne Doamne, miluiește-ne, / Fie, Doamne, al Țău har peste noi, / după cum nădăjdut-am în Tine, / În Tine, Doamne, sperat-am, / spre-a nu mă tulbura în veac...!”

(Traducere din limba latină în valahă: Prof. Dr. Ion D. Pachia)

Acest imn al întregii Creștinătăți a fost zămislit de Sfântul Vlah, Niceta Remesianu din Dacia orizontului anului 370 d.H., când a fost înălțat în scaunul episcopal de la Remesiana/Romesiana (V Roma-+-Moiesia+Suf. ana-), pe malul drept al Dunării, în Dacia Sud-Dunăreană (episcopia sa cuprindea atât Dacia Aureliană cât și provinciile Ol-

tenia și Banat din Dacia Nord - Dunăreană).

Versiunea de mai sus, datorată d-ului prof. dr. Ion D. Pachia, a fost publicată mai întâi în revista timișoreană Caietele Dacoromâniei, anul II. Nr. 3/22/Martie, 21 Iunie 1997, p.1 sq, la rubrica Lira din Cogaion (p. 6).

Pagina următoare este înnoibilă și de versiunea imnică în limba latină. Imaginea ansamblului exegetic pachian are două orientări categoriale: întâi, distingem echilibrul (măsura) meditației în limbaj asupra limbajului discursiv, fără a se lăsa absorbit de excesiva ispită biografică; apoi, sesizăm suplețea stilistică

de factură apologetico-creștină, care izvorăște tocmai din kentron-ul acestei sublime emanații spirituale, ceea ce îi conferă o perspectivă heliocentrică.

În câmp semantic, metoda de investigație este selectată de un aparat conceptual, ce ține de superioare principii orientative, devenite călăuzitoare atât în prefigurarea expresivității filosofice, cât și în reflectarea coloraturii ideologice. Consider că este un procedeu fericit, fiindcă numai astfel sunt stimulate lăuntric dinamicele funcționale ale structurilor de limbaj, chemate să releve pregnant valorizarea mesajelor conținute.

Lucid și curajos prezentată, antropologia lui Ion Pachia Tatomirescu potențează înțelegerea lumii originare și expresia ei estetică prin dimensionările genezice, extrase din mândria trecutului. Lumea explorată și înfățișată în celula prolifică a cărții este raportată la indicii de continuitate din cadrul protolimbii pelasgo-valaho-dace, puternic im-

pregnată istoric de cultul Zalmoxian, dar și de metamorfozele păgânismului mitic; perioadă în care fondul lingvistic autohton va fi fost interferat cu amprenta latinătății.

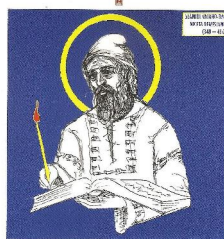
Desigur, dincolo de aceste importante simbioze spațio-temporale, agentul realizator al judecății analitice este preluat de autor din sacra strălucire a ecoului Hristic, ajuns și pe meleagurile noastre sud-dunărene prin misionara vocație apostolică. Vorbim despre evenimentul inaugural al creștinătății, fundamentat pe hristologie trinitară; revelație noetică de supremă măreție, prin care ne-a fost deschisă întru mântuire eternitatea Bisericii Universale: „Și Iisus le-a zis iarăși: Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi.” (Ioan 20,21-22); „Cerule și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece” (Matei 24-35); „Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și viață” (Ioan 6-63).

Din acel moment, produs de majore reverberații ancestrale, vieții umane i-a fost înnoită predicția escatologică.

Într-o altă ordine, creația Sfântului Niceta Remesianu «Te, Deum, Laudamus...», scrisă la începutul primăverii creștinismului, este o poezie cosmică, încărcată de o ardoare și o intensitate care pregăteau și favorizau libertățile sufletești, situându-le în plan ontologic.

Indicația de excelență „Argumente interne” o voi trata în numărul următor al revistei.

PROF. DR. ION PACHIA TATOMIRESCU

ARGUMENTE INTERNE
- TE DEUM LAUDAMUS -
INTERNAL ARGUMENTS

EDITURA AETICHUS

Janet NICĂ

Comoara de la Ostroveni și „brâncușii” Craiovei

Editura Aius, Craiova, 2002

Comoara de la Ostroveni și „brâncușii” Craiovei de **Ilarie Hinoveanu** relevă reversul unui peren mental poetic, dorul demonstrației, orgoliul adecvării la

real cu orice preț, din dispreț față de confuzia infantilizantă unde „*tous les chats sont gris*”. Supărat foarte, revoltat până la strigăt de „deturnarea adevărului” și de „conspirația enigmelor”, poetul ia biciușca în mână, intră în cușca inadvertențelor de tot felul, să pună liniile strâmbe la punct. Cu poftă nebună mușcă din azima logicii, să fie sigur că vestea cea bună ajunge până în cele mai îndepărtate coclauri. Convinși că „*nimic în cultura română nu este superior artei lui Brâncuși*” (Sidney Geist), Ilarie Hinoveanu nu suportă rugina aproape de numele inoxidabilului artist. Îmbinând textul cu contextul, se face încet-încet, lumină.

Volumul, desenând un patrulator cu laturi inegale („Văpăile nemuririi” (5 pagini), „Un prieten pentru eternitate” (10 pagini), „Comoara de la Ostroveni și „brâncușii” Craiovei” (50 de pagini), „Un strălucit proiect cul-

tural: „Memorialul Brâncuși” la Craiova” (40 de pagini), pune accentul pe miez: recuperarea „comori” de la Ostroveni, întâmplător sau nu, tot un patrulator de opere brâncușiene: „Orgoliul”, „Cap de copil”, „Sărutul” și „Torsul”.

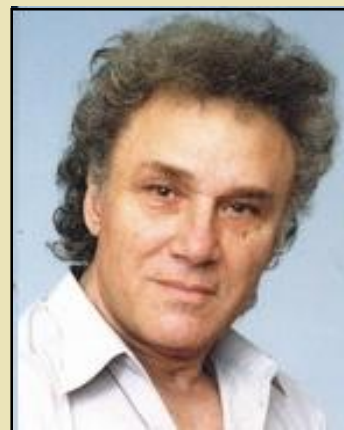
Cu aplombul unui patinator versat, poetul Ilarie Hinoveanu face piruete sigure pe gheața istoriei, spre deliciul cititorului căzut în transă. Căutarea unei comori te aruncă în basm, în lumea suspansului, a capcanelor, în labirintul mărturiilor de tot felul, al conspirațiilor, al derutei și al permanentului risc. Sprijinit pe patru „stâlpi” brâncușologi - V.G. Paleolog, C.S. Nicolăescu-Plopșor, Barbu Brezianu și Paul Rezeanu -, Ilarie Hinoveanu încearcă, printr-un exercițiu al minții, având pe gasul potcovit cu documente, să găsească firul Ariadnei, pentru a ieși din labirint. Și, tot ca în povești, există și aici un „spân” care încurcă ițele cu dibăcie în calea ochiului profan.

Pentru a îndulci „punctele nevrăgice” ale problemei, scriitorul administrează logicii faultate de erori, intenționat sau nu, antinevrăgice și aspirină, măturii „tari”. Astfel, în 1943 nu a avut loc nici un „schimb” real între „arheolog” și „numismat”, prin care „brâncușii” lui Victor N. Popp

să intre în posesia altcuiva; în 1945 „brâncușii” de la Ostroveni nu au intrat și nu au fost inventariați în Pinacoteca Aman, „brâncușii” au fost luați, cu acceptul lui Victor N. Popp, de la conacul din Ostroveni de C.S. Nicolăescu-Plopșor și de Ștefan Bossun, fără proces-verbal, în 1950, doșiți în clădirea Școlii „Madona Dudu”, să li se piardă urma; „brâncușii” de la Ostroveni au ajuns la Muzeul de Artă al Craiovei în 1954, unde li s-au întocmit, în deplină siguranță, acte de identitate și li s-au dat numere de înregistrare. Povestitor cu vână, poetul nu spune povești, ci împletește, cu argumente, lumină. Motivul? Dragostea fără borne pentru cel mai mare sculptor al lumii, românul, olteanul, hobișeanul Brâncuși.

Capitolul „Văpăile nemuririi” face palpabilă odiseea restaurării „Coloanei infinite”, prezintă proiectele firave, realizate precar, care au lăsat pe limbă gust amar și deznădejde în suflute. Sublimitatea capodoperelor brâncușiene de la Tg. Jiu coabitează, de voie, de nevoie, cu un ambient provincial de joasă speță.

Dacă eseul „Un prieten pentru eternitate” este un medalion al lui V. G. Paleolog, care a făcut din Brâncuși „pasiunea vieții sale”, al patrulea text al volumu-

lui fixează eșecul proiectului lui V. G. Paleolog de a clădi „Templul Aducerii Aminte” la Craiova, înăbușit de „obtușitatea și de reaua credință a unor vremi și a unor inși pizmași”.

Sentimentul prelins din tom are gustul lacrimii și al deznădejdi: o Românie depășită de evenimentul Brâncuși; un sat (Ostroveni) care ține patru bulgări de divinitate în podul casei și în putina cu varză; un oraș (Tg. Jiu) care nu știe ce are și, ca atare, nici nu are - trei capodopere plantate într-un mediu jalnic și „mitocănesc”; un alt oraș (Craiova), unde sculptorul „s-a născut a doua oară”, nu a fost în stare să înalțe „Memorialul” visat de V. G. Paleolog și nici măcar „Atelierul” Brâncuși.

Dacă un sat poate fi în derută culturală, dacă un oraș poate fi în derută culturală, cum poate o țară (România) să persiste, la 50 de ani de la moartea lui Brâncuși, în derută culturală? Se pare că poate!

Alături de „Coloana infinitului”, memoria lui Brâncuși nu e mai înaltă decât o casă țărăneasă din Hobița. De două mii de ani, noi, românii, n-am învățat nimic. Îl avem pe Iisus între noi, dar în fiecare clipă de indiferență, de inconștiență și de lășitate, mai batem câte un cui în trupul crucificat.

Pasiunea câtorva apostoli incandescenti ai artistului vorbește în deșert.

Cartea lui Ilarie Hinoveanu este, înainte de toate, țipăt și revoltă, până când, în țara unde voievozii încă își apără „sărăcia și nevoile”, metalul speranței se face monedă.

Doina DRĂCUȚ

Constelații lirice

Rătăcitor prin vânturi
și poet

se adăuga
și rămânea
suporta egal
reprezentări diferite

totdeauna opunea ceva
în fața a altceva

neepuizat
în toate înțelesurile
își răzbuna robia
prin libertatea artei sale

continuat în alte forme
rătăcitor prin vânturi
și poet

Golul permite locuirea

neîmpărțit
și neamestecat
numai golul
permite
locuirea

treptat
nu deodată
cuprinde-n sine însuși
tot

înfiripat
în orice fuge
de fixare

Asumare prin credință

lumina
se dăruie tuturor
după măsura
fiecăruia

duși de dorințe
și întâmplări
nu făceau
nimic

dar nimic nu rămânea
nefăcut

se raportau la absolut
pe potriua firii lor

relația specială
cu timpul
era asumată
prin credință

Posibilitatea de deschidere

încercau
să depășească
limitele

fiecare
depindea
de posibilitatea
de a se deschide
liber

se clătinau
în aceeași direcție
cu vântul

în toate se-mpărțeau

golul
din afara lor
le căuta formele

Nesemnificativ

alunecăm printre lucruri
nu avem loc
formele scapă

cu desăvârșire
în mijlocul gândurilor
nici un detaliu
nu este

întâmplător
nici nu este

Neatins

neatins
de trecerea timpului
nu crezi în nimic

mergi și te risipești
nimeni
nu te poate cuprinde

nedeterminat
rătăcești
la întâmplare

Izolot de margini

izolat de margini
golul cuprinde
proporții diferite

lumina se deschide
și se-nchide

adevărul
purifică

Veșnic deschis

cuvintele răspândesc
în ritm năvalnic
tăcerea

veșnic deschis
pretutindeni
sufletul destramă
călătorii

Vârtejuri albe

tăcerea
din volbură pică
se sparg în clopot
chemări
se rotesc vârtejuri
albe în spirală
muzici vagi descind
în dans
nu există centru
fără margini
vise colorate –
vrajă prelungită-n
existență
decantare de imagini
pierdere
în consistență
creștere neîncetată-n
nemișcare

Împlinire și pierdere

căderi ridicate
în munți de rugăciune
seara macină lumina

apele țâșnesc
și se strâng
într-o mare
libertate

privirile șiroiesc
vertical
printre frunze
spre cer

rodul împlinirii
este pierdut

Mărginirea fiecăruia

privirea
fulgeră vedenii

draperiile se mulează
dând mărginire
fiecăruia

Cristina Oprea - Armonii de toamnă

Florin AGAFIȚEI

Demetrio Marin

(1914-1978)

Viața - repere

Ca în alte cazuri ale indianiștilor români și în cel al lui Dumitru Marin - respectiv, *Demetrio Marin**, după stabilirea sa definitivă în Italia - am întâmpinat dificultăți în aflarea datelor legate de viața și activitatea profesională.

La Iași, Institutul European a început de la o vreme recuperarea operei indianistului, prilej cu care am aflat despre cărțile acestuia editate și în limba română, un rol aparte în acest demers având Traian Diaconescu.

Cu ajutorul lui *Traian Diaconescu* - care semnează prefața cărții «*Eminescu și cultura indiană*» - am aflat despre indianistul stabilit în peninsula italică următoarele lucruri: în primul rând, că *Demetrio Marin* e, de fapt, *Dumitru Marin, născut în Moldova, în fostul județ Fălciu, satul Peicani, comuna Jigălia*.

Apoi, că studiile școlii primare și le consumă la *Peicani*, pentru ca acelea liceale să le desăvârșească în *Bârlad*. Devine student la Universitatea «*Al. I. Cuza*» din Iași, în cadrul *Facultății de Litere, absolvită în 1937* cu o licență ce este remarcată prin *magna cum laude*.

Studiile universitare odată încheiate îi oferă posibilitatea înscrierii la o *școală militară*, în urma căreia primește *gradul de sublocotenent*.

Anii ce prefăteză al doilea război mondial, adică 1938 și 1939, îl află ca *asistent onorific al Catedrei de limbă și literatură latină*. De asemenea, va ocupa funcția de *secretar al Institutului de Cultură Italiană din Iași*, fapt ce îl apropie și mai mult de viitoarea patrie adoptivă.

În ajunul izbucnirii celui de-al doilea război mondial îl găsim membru activ al *Școlii Române* din capitala Franței, pentru ca anul destrămării Românei mari

să-l prindă mobilizat, vremelnic, peste Prut, în Basarabia.

În timpul războiului, în perioada 1941-1943, *Demetrio Marin* e *bursier al Academiei Române* din capitala Italiei; în 1944 îl aflăm în țară pentru a-și susține *teza de doctorat în filologie clasică*. Războiul intervine brutal în destinul universitarului, care se vede obligat să se înroleze, mobilizarea având loc în 1944, iar lăsarea la vatră la sfârșitul conflictului, în anul 1945. Luptă ca ofițer în cadrul armatei române pe *teritoriul Ungariei și Cehoslovaciei*, lucru ce-l remarcă printre decorați, căci va primi din partea statului «*Steaua României*». După terminarea războiului revine în mediul universitar, ocupând postul de *asistent titular*; faptul se petrecea în 1945.

În 1946 intervine oportunitatea părăsirii României, țară arondată rușilor. Cu sprijinul directorului Academiei Române din Roma, *Scarlata Lambrino*, va primi o *altă bursă în Italia*. Este momentul când hotărăște să se despartă definitiv de România, deși în sufletul său se va simți permanent legat de țara natală. Printre străini, departe de casă, intervine o perioadă de metamorfoză profundă în viața lui și a familiei. Va schimba un loc de muncă prin altul, devenind, într-o vreme, *bibliotecar al Școlii Franceze din Roma*, apoi *cadru didactic al Universității din Bari*.

La Universitatea din Bari va susține cursuri de *limba sanscrită, latină și română*. În domeniul limbii sanskrite avusese profesor pe *Th. Simenschy*, cel care-i insuflase pasiunea pentru vechea limbă vorbită în subcontinentul indian.

În următorii ani, *Demetrio* trece la *catolicism* și primește *cetățenia italiană*, iar din partea ministrului *Instrucțiunii Publice, Aldo Moro*, titlul de «*Cavaler al Meritului Republicii*

Italiane».

Moartea lui survine neașteptat, la vârsta de 64 de ani, după ce susținuse o conferință privind impactul *modalității indiene de cugetare asupra lui Ovidiu*.

Spiritul enciclopedic al universitarului școlit la Iași s-a făcut remarcat din plin în Occident, așezând o altă amprentă, nu numai asupra studiilor cu temă latină, greacă ci și indiană, în spațiul culturii apusene.

Vom menționa, mai jos, acele opere ale profesorului *Demetrio Marin*, scrise în mod special cu privire la spiritualitatea indiană, ignorând voit scrierile, conferințele, studiile ce au drept temă centrală alte areale spirituale decât spațiul specific subcontinentului indian.

Precizăm că, datele necesare și în această direcție le-am aflat prin intermediul celorlalte cărți tipărite la Iași, lucrările savantului român fiind preluate dintr-o listă prezentă în *volumul omagial publicat la Bari, în anul 1995*, sub titlul «*Pertransierunt benefacienda*», aparținând colecției «*Invigilata Lucernis*», nr. 3. Același *Traian Diaconescu* ne-a facilitat accesul la datele și operele antume și postume ale indianistului român pe care le prezentăm mai jos, cum au fost ele aranjate de către acesta.

Opera cu tematică indiană

1953 - *Specificul literaturii gnomiche indiene. Încercare de exegeză*, în «*Orizonturi*» (Stuttgart) 5, nr. 1-2, p. 32-55 ; 1955-1956 - *Influsso del pensiero indiano antico sul concetto di donna in Mihai Eminescu* (în română), *Buletinul Bibliotecii Române, Freiburg*, 3, p. 215-243 ; 1956 - *Posibilități de diffusione del Cristianesimo nell'India attuale*, «*La Missione*» Milano, nr. 21, dicembre, p. 7-11; 1956 - *L'origine indiana del pessimismo di Mihai Eminescu* (în română),

«*România*» - New York 1, nr. 8, ottobre, p. 9-10; 1958 - *Due pessimisti romantici sotto l'influsso del pensiero indiano antico*, «*Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università di Bari*» 4, 1958, p. 39-52; 1960 - *Il poeta G. Coșbuc e l'indianismo* (în română), «*România*» - New York 4, nr. 47, marzo;

Postum:

1979 - *Spunti di meditazione esoterica orientale in Ovidio? L'origine del mondo*, în *Studi di poesia latina in onore di Antonio Traglia*, II, Roma, p. 633-641; Studiu neterminat, la data de 26 noiembrie 1976: *Ovidio e l'India antica*.

India, Eminescu și Occidentul în concepția lui Demetrio Marin

Una din cărțile lui *Demetrio Marin* - *India și Occidentul* - are ca subiect raportul intercultural *India-Occident*. Autorul se înscrie, astfel, în rândul acelor indianiști din spațiul românesc care au abordat o asemenea tematică de-a lungul timpului.

În plan universal, mult mai cuprinzător tratează chestiunea, *Hajime Nakamura* în lucrarea «*Occident și Orient. O istorie comparată a ideilor*», unde accentul cade pe comentariul filosofic al ideilor ce-au frământat gândirea omenirii în diferiți evi, atât în depărtatul Orient, cât și în lumea occidentală.

În plan național, o asemenea încercare, dar de anvergură mai redusă, o va face *Aram Frenkian*.

Sub impulsul Occidentului, românul *Dan Petrașincu* - alias *Angelo Morretta* - în «*Spiritul Indiei*» are un capitol introductiv unde întocmește un micro-studiu

*Informațiile redactate cu italice aparțin lui *Traian Diaconescu*.

referitor la descoperirea Indiei de către occidentali. La rândul său, Liviu Bordaș - în cartea «Iter in Indiam...» demonstrează o preocupare asemănătoare punând accentul pe încercările românilor de a se apropia de India, de a veni în întâmpinarea culturii și civilizației acesteia.

Demetrio Marin redactează «India și Occidentul» la aproximativ două decenii de la terminarea celui de-al doilea război mondial. Este firesc să se constate azi, la atâtea decenii de la tipărirea pentru prima dată în limba română a scrierii sale că, efortul lui intelectual denotă amprenta timpului în care a conceput studiile de istorie a culturii ce vizează caracteristicile literaturii gnomic indiene, pe de o parte, și raportul dintre spiritualitatea indiană și gândirea occidentală, pe de altă parte.

Oricum ar fi, scrierea lui este de consistență, arătând un autor fin cunoscător, atât al filosofiei occidentale, cât și al celei născute în India.

Autorul e convins că gândirea occidentală datorează mult celei orientale și punctează de fiecare dată acest lucru, dar fără entuziasmul afișat de atâtea alții care au tratat acest aspect.

Demersul este amplu, căci pornește - cum altfel? - cu începutul raporturilor cultural-istorice, India-Occident, încă din antichitate, punctând din start faptul că este dificil să se determine data exactă a primului contact intercultural Est-Vest.

Mare parte din scrierea lui Marin tratează legăturile India-Occident, dar trebuie subliniat că, pe lângă înaintarea în timp și discutarea chestiunilor ce combină filosofia indiană cu religia din subcontinent, autorul se întrebuințează de perspectiva oferită subiectului abordat de gândirea lui Hegel, considerată reper întru descifrarea sensurilor mesajelor transmise de cealaltă jumătate spirituală a omenirii, Orientul.

Nu vom insista asupra întregii demonstrații întocmite de Marin și a expunerii țesăturilor

ideatice care oferă avantajul prezentării limpezi, lipsite de inutile îndoieli; vom sublinia numai că, autorul e ferm, spre deosebire de alți predecesori, în a nu sprijini ideea conform căreia India ar fi țara de origine a limbilor pământului, spațiul de unde s-ar fi pornit «totul».

În asemenea context era firesc să discute și despre gândirea eminesciană, sedusă nu doar de pesimismul lui Schopenhauer. Marin consideră că poetul nostru are o mentalitate de filosof, chiar dacă nu-și construiește explicit un sistem filosofic, fie și pesimist!

Întocmai ca Sergiu Al-George, D. Marin afirmă că Eminescu a fost influențat de Schopenhauer, dar nu în sensul contaminării totale, ci numai ca «un prim imbold», menit a-l purta spre descoperirea celeilalte lumi spirituale specifice Orientului, Indiei, îndeosebi.

Discuția în jurul lui Eminescu, a legăturilor dintre cugetarea sa și cea indiană, se realizează în studiul intitulat «Eminescu și cultura indiană». Importanță devine precizarea conform căreia poetul nu ajunsese la completa cunoaștere a gramaticii sanskrite.

Din acest punct al demonstrației pornește Marin în comentarea operelor eminesciene înțelese prin intermediul cugetării indiene. Noutatea o reprezintă accentul pus pe originea pesimismului eminescian; un capitol aparte dezbate acest lucru sub titlul «Originea indiană a pesimismului eminescian», autorul găsind de cuviință să discute chestiunea prin prisma optimismului poporului român, Eminescu fiind văzut ca excepția menită a confirma regula în privința neamului mereu încrezător în steaua lui.

Că Eminescu se situa sub o altă stea, o demonstrează însăși creația și viața lui; faptul e subliniat de Marin, cu prisosință, când discută despre «semnificația Luceafărului».

Influența gândirii antice indiene e prezentă și evidențiată în raport cu anumite concepte din gândirea lui Eminescu, de pildă, de bărbat sau de femeie.

Adeseori, Demetrio Marin subliniază traiectele gândirii eminesciene, plonjând în vremurile vedice, urcând apoi către cele buddhiste și coborând din nou în timpuri mai vechi, upanishadice, fiind obligat la asemenea trasee de mintea lui Eminescu, mereu neobosită, mereu aflătoare de soluții originale, iscodind lumi demult apuse.

D. Marin concepe, astfel, studii originale pe care le publică în a doua jumătate a secolului al XX-lea în peninsula italică, în diverse reviste, dar și în afara Italiei, nuanțând în plan internațional valoarea perenă a creațiilor reprezentantului de seamă al culturii române, Mihai Eminescu.

Activitatea lui D. Marin va fi fost cu mult mai amplă, devenind apreciată de italienii înșiși din Bari, cu scurgerea timpului, dovadă fiind și una din străzile orașului italian ce-i poartă, azi, numele.

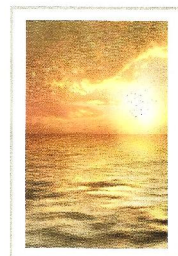
Bibliografie consultată

1. Demetrio Marin, *Eminescu și cultura indiană*, Institutul European, Iași, 2004.
2. Demetrio Marin, *India și Occidentul*, Inst. European, Iași, 2007.
3. Rudolf Otto, *Mistica Orientului și mistica Occidentului*, Editura Septentrion, 1993.
4. Michael Carrithers, *Buddha*, Humanitas, 1996.
5. Constantin Marin, *Filosofia indiană/Izbăvire sufletească prin cunoaștere și meditație transcendentă*, Editura Moldova, Iași, 1994.
6. Édouard Schuré, *Marii Inițiați*, AldoPress, București, 2003.

Cărți primite la redacție

CORIOLAN PĂUNESCU

Răstimpul iubirii

Ed. DANUBIUS

Coriolan Păunescu, *Răstimpul iubirii*, Ed. Danubius, 2010

DANIELA SITAR-TĂUT

VALORI ȘI PREZENȚE CONJUNCTURALE

CRONICI LITERARE

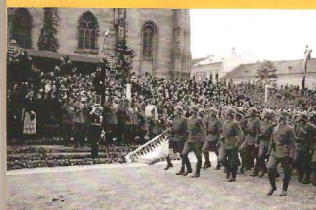
1

Ed. Risoprint

Daniela Sitar-Tăut, *Valori și prezențe conjuncturale*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2009

ALEXANDRU BUICAN

TEATRUL ONOAREI

ÎNCERCAREA • NEÎNȚELEGEREA

Ed. Risoprint

Alexandru Buican, *Teatrul onoarei*, Ed. Risoprint, 2010

DANIELA SITAR-TĂUT

INTERVIURI I

Albert RAASCH
Alexandru BUICAN
Gheorghe GLODEANU
George VULTURESCU
Dumitru ȚEPENEAG
Alecu IVAN GHILIA
Cornel UNGUREANU
Horia GÂRBEA
Corneliu LUPEȘ
Florica BUD
Ion HOBANA
Mihaela ALBU
Nicolae ȚZONE
Nicolae GHERAN
Marian ILEA
Doina JELA
Jana PÁLENÍKOVÁ

Ed. Risoprint

Daniela Sitar-Tăut, *Interviuri*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2010

continuare din pag. 1

lul „Naționali și Cosmopoliți”, în care scrie: „*Dacă Domnii Internaționali, în loc de a se lăsa purtați de spiritul timpului, ar avea bunătatea de-a atinge pământul cu picioarele și ar ajuta pionirilor germani ai progresului de a aduce mai departe panterul cu cele câștigate de ei, poate că în cursul acestei lucrări cam rare ar reveni la ideile lor, la a cărei realizare nu servă înfrățirea ilusorie a unor națiuni egal-îndreptățite (așa ceva nu există, ci domnia unei națiuni cu civilitatea și limba ei)*”. În noiembrie 1888 își reia activitatea publicistică, prin colaborarea la „România liberă”, în care, pe lângă articole, unde promovează spiritul național, pledează pentru schimbarea relațiilor de muncă. Războiul de Independență națională de la 1877 îl face pe Eminescu să scrie articole ce impresionează prin vibrația patriotică.

Trebuie să spunem că Mihai Eminescu a fost un creștin autentic. Poeziile, proza și publicistica exprimă spiritul național-ortodox. Considerații de ansamblu asupra creștinismului găsim în manuscrisul 2285 care reprezintă traducerea din germană a studiului lui M. Lazarus și N. Stendhal „Gânduri introductive privind psihologia popoarelor”, apărut în 1860. Despre acest manuscris a scris D. Vatamaniuc „Pagini germane”, în revista „Manuscriptul” (an XVII, 1986). Manuscrisul 2261 la paginile 192-194 cuprinde următoarele cugetări ale lui Eminescu referitoare la Dumnezeu: „*Fără eu nu există timp, nu există spațiu, nu există Dumnezeu, fără ochi nu e lumină, fără auz nu e cântecul; ochiul e lumina, auzul e cântecul, eu e Dumnezeu*”. În „Timpul” din 10 octombrie 1881 Eminescu scria: „*biserica a creat limba literară, au sfințit-o, au ridicat-o la rangul unei limbi hieratice și de stat. Din acel moment trăsătura de unitate a devenit și a rămas limba și naționalitatea, pe când înainte românul înclina a confunda naționalitatea cu reli-*

gia”. În articolul „*Știm prea bine...*”, publicat în „Timpul” (nr. 170, 4 august 1878, pag. 1), Eminescu scria: „*Cine ne alungă limba din biserică și din instrucția educativă (a școalelor elementare și secundare), cine nu ne lasă să fim ceea ce suntem a rupt-o cu conștiința noastră națională și cu simpatiile noastre intime, oricât de bun ar fi relațiile lui internaționale cu statul nostru*”.

Deși poezia și articolele publicate în presă au promovat spiritul național, inclusiv românismul, Mihai Eminescu fiind unul din marii gazetari ai secolului XIX, a promovat spiritul național și în proza literară. Prozele antume cele mai cunoscute sunt „Sărmanul Dionis” și „Cezara”. Dar mai putem aminti drama istorică în trei acte, în versuri, „Bogdan-Dragoș”, din care răzbate spiritul iubirii de glia strămoșească, în timp ce în cele două proze amintite la început descoperim un filon romantic al basmelor și poveștilor românești, la fel descoperim în „Mira”, fragment dramatic; și „Emmi”, dramă într-un act, dar mai ales tabloul dramatic „Mureșianu”, din care răzbate dragostea de popor și istoria sa, lucru ce-l descoperim și în „Alexandru Lăpușneanu” și „Alexandru Vodă”, fragment dramatic. Din postume remarcăm romanul neterminat din tinerețe „Geniu pustiu” și alte lucrări neterminate, descoperite de Titus Maiorescu, printre manuscrisele poetului, după moarte. În multe

cugetări, filosofice, sociale, istorice, literare, Eminescu a fost preocupat de spiritul național. Exemplu: Organele conștiinței naționale puține fiind la număr, silite a deveni universaliste. Despre literatura națională spune: „*Fiecare literatură națională formează focarul spiritului național, unde concurg toate razele din toate direcțiunile vieții spirituale, ea arată nivelul vieții publice spirituale*.” În articolul „Despre naționalism și cosmopolitism” sublinia: „*Oamenii cari au început regenerarea națională, ni-au dat ideea întregului, ce noi avem a o realiza*”. Eminescu duce campanii de presă dedicate chiestunii Basarabiei, critică aspru Parlamentul pentru înstrăinarea Basarabiei. Este intransigent cu politica de opresiune țaristă din Rusia (o adâncă barbarie), cât și față de cea a Imperiului Austro-Ungar. Situația sa de la ziarul Timpul devine critică în 1880, mai ales după ce critică proiectul de program al partidului Conservator, lansat de Maiorescu, în care acesta pleda pentru subordonarea intereselor României și să sacrifice românii din imperiul Austro-Ungar.

Petre Țuțea spunea despre Eminescu că este „*Românul absolut*”, întrucât pentru poet primează națiunea, omul nu poate aparține omenirii decât aparținând unei națiuni. Spunând despre om că acesta: „*În zadar ar încerca chiar de a lucra deodată pentru toată omenirea, el*

e legat prin lanțuri nedesfăcute de grupa de oameni în care s-a născut”. Mai mult decât atât, Eminescu susține ideile naționaliste în „Sărmanul Dionis”. Scriitorul, pe această cale, susține existența sentimentului național chiar pe metempsihoză, spunând prin glasul lui Ruben: „*...oamenii au o simțire întunecată pentru păstrarea și mărirea neamului lor. Sunt tot ei, cei care renasc în strănepozi*”.

Pentru Eminescu, națiunea reprezintă, indubitabil, o sumă de voințe vii care merg în direcția hotărâtă de propria lor natură. Adevărata unitate, pentru Eminescu nu este statul, ci națiunea, criticând politicianismul, considerat o plagă a națiunii, având în vedere situația dezastroasă din țară la acea vreme. Nu poate exista organizare serioasă cu oameni fără știință, fără avere, fără pregătire temeinică cu oameni a căror inteligență este o sofisticărie, a căror știință nu ajunge nici la corectitudinea gramaticală.

C. Rădulescu-Motru subliniază adevăratul sens al naționalismului, așa cum trebuie înțeles, și anume că „*la civilizație nu se ajunge decat prin muncă*”, iar Eminescu, în acest sens, spune: „*...vina cea mare a generației trecute, orbită de civilizația străină, a crezut că, introducând formele exterioare ale ei, i-a introdus totodată și cuprinsul. Acest cuprins nu se realizează decât prin muncă*”.

Se tot vorbește despre naționalism, dar ce înseamnă acesta? Națiunea reprezintă stadiul superior al noțiunii de popor, este chitesența poporului, sumusul valoric recunoscut și acceptat pe plan internațional. Iar a fi naționalist înseamnă să iubești tot ce a dat mai bun poporul în sânul căruia te-ai născut, valorile lui realizate de-a lungul sutelor de ani, cel care protejează națiunea din care face parte. Naționalismul este conștiința apartenenței la un popor. Conștiință, pe care Eminescu avea. Dovadă scrierile sale, atât cele poetice, dar mai ales publicistica și într-o oarecare măsură proza.

Dan BRUDAȘCU

Euromentalitatea

Citind lucrarea semnată de **Beniamino Faoro** și **Ion Mărginean**, de la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, intitulată „**Euromentality**”¹, reușim să înțelegem mai bine rolul pe care îl are și îl poate juca mentalitatea oamenilor în construcția unuiia dintre cele mai ambițioase momente și proiecte politico-diplomatice ale ultimilor 60 de ani: realizarea, la nivel european, a unui sistem politic și de cooperare economică, diplomatică, militară etc, care să asigure, tuturor cetățenilor statelor europene, nu doar mai multă siguranță, ci și prosperitate și progres, ca rezultat nemijlocit al canalizării eforturilor și potențialului lor creator spre scopuri și idealuri comune.

Cei doi autori supun atenției cititorilor de azi câteva dintre problemele nu doar de mare actualitate, ci și de importanță epocală care să facă posibilă materializarea acestui obiectiv grandios. Pornind de la ideea că mentalitățile reprezintă o mare problemă: veche și nouă², cu accent pe percepția acestora la nivelul cetățenilor României, cei doi autori urmăresc, cu argumente irefutabile, să sublinieze că Europa și structurile sale comunitare trebuie să fie un sistem și nu expresia unei voințe imperiale. Pornind de la aceste sublinieri esențiale, Beniamino Faoro și Ion Mărginean atrag atenția asupra

faptului că este nevoie de un nou tip de societate, bazat pe cunoaștere³ și ca rezultat nemijlocit al unui altfel de educație. Din acest punct de vedere, cei doi autori subliniază necesitatea introducerii în procesul de învățământ a disciplinei: „*Știința cunoașterii*”, la toate categoriile de subiecți, indiferent de domeniul în care aceștia urmează a activa. Între alte considerații pe care la fac în această materie sunt cele cu privire la rolul jucat de diverse descoperiri tehnice și tehnologii moderne pentru realizarea educației omului viitorului, astfel încât, indiferent de domeniul de activitate absolvit, acesta să știe întotdeauna ceea ce are de făcut în viață. Prin aceasta ei subliniază un concept mai puțin vehiculat astăzi, respectiv cel al creșterii simțului de răspundere al școlilor, dar și al personalului didactic⁴. Nu în ultimul rând, ei atrag atenția asupra nevoii sublinierii tuturor performanțelor înregistrate de absolvenți și al recunoașterii meritelor avute de cei care au contribuit la pregătirea și formarea sa⁵.

Beniamino Faoro și Ion Mărginean subliniază în capitolul 5 al lucrării o serie de considerente legate de posibilitatea materializării unor obiective, azi obiective imposibile în alte condiții. În opinia lor, pentru noua Europă, preocuparea principală trebuie să fie aceea a asigurării de condiții prielnice pentru dezvoltarea fiecărui cetățean și pentru stabilitatea fiecăruia în parte, ca o condiție sine qua non a stabilității sistemului. Autorii subliniază că, altădată, conta doar stabilitatea imperiului, cetățeanului revenindu-i obligația să se descurce cum putea în perioada dintre 2 războaie. Ei consideră că unul dintre scopurile majore al realizării structurilor comunitare europene îl constituie eliminarea războaielor de pe teritoriul continentului nostru. Acest lucru va fi posibil prin crearea și ridicarea nivelului

de cunoaștere, ca și prin asigurarea respectului pentru toți cetățenii Europei. Spre acest obiectiv trebuie canalizate deciziile, acțiunile și energia Europei ca sistem, astfel încât să se contribuie la materializarea acestui concept excepțional.

Capitolul 6 al lucrării vorbește despre **America - creuzet** și își propune să evidențieze mutațiile petrecute în existența locuitorilor continentului nostru, respectiv posibilitatea deplasării libere a acestora în orice colț al continentului, cu șansa de a se stabili și munci oriunde ar dori. Autorii consideră că acest lucru este posibil ca urmare a acestei colosale cuceriri umane care promovează pacea și libertatea și exclude ura pe continentul nostru⁶.

Extrem de dens și de bogat în date este capitolul 7 care punctează etapele importante parcurse de la Europa războinică la Europa păcii. Acest capitol sugerează, totodată, și un lucru extraordinar de important ce va trebui avut în vedere de factorii de decizie europeni și anume acela că, paralel cu eforturile ce vor trebui făcute pentru consolidarea structurilor din interiorul Uniunii Europene va fi necesar a se acorda o atenție sporită și raporturilor cu exteriorul, adică cu acele entități și structuri național statale, militare, economice etc., situate în afara continentului european, dar care pot juca un rol decisiv în asigurarea climatului de destindere și pace în lumea contemporană. În opinia lui Beniamino Faoro și Ion Mărginean, noua Europă trebuie să fie un port drapel al civilizației. Ei subliniază faptul că asistăm la un nou proces „*pe continentul european, care are și va avea la bază tot un fel de lege ce va da garanții, șanse, libertăți și drepturi și îndatoriri mai firești și mai înălțătoare ca oricând*”⁷. Cei doi autori atrag atenția asupra faptului că această lege urmează a se cizela pe parcurs și

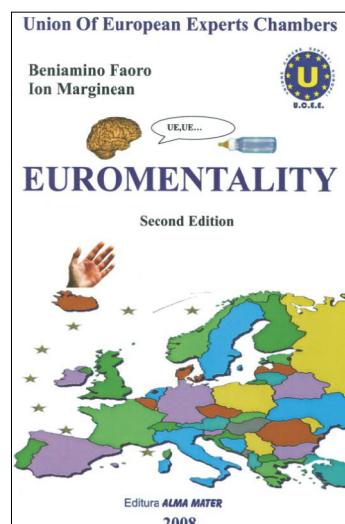

va fi perfecționată treptat cu scopul de a asigura o civilizație înăntată, chiar dacă vor fi de învins numeroase greutăți determinate între altele și de diverse mentalități, înapoiate, obscure sau, după caz, fanatice, rămase în diversele zone ale continentului.

Cu argumente diverse, bine structurate, autorii fixează câteva dintre reperele care trebuie înfăptuite în noua structură comunitară, în sensul că, în afară de a fi port drapel al civilizației pe continent, noua Europă trebuie să aibă o super-agricultură, să asigure un mediu natural sănătos, dar și să clarifice aspecte și raporturi, pe baze noi, moderne, cu privire la diverse religii de pe continent, dar și să asigure fericirea umană pentru toți locuitorii săi.

Lucrarea se încheie cu un capitol sintetic, intitulat „**Sentiment de european**”, care încearcă să definească conceptual modul în care este percepută devenirea locuitorilor de pe continentul nostru. În opinia lor, „*europenul modern va fi un om disciplinat, care înțelege legile și regulile și le respectă ca și condițiile de civilizație*”⁸.

În același timp însă, ei consideră că „*europenul va fi un om iubitor de pace, iar atunci când poate și un dătător de șanse*”⁹. Nu în ultimul rând, Beniamino Faoro și Ion Mărginean speră că „*cetățeanul european va fi respectuos cu fiecare altul, iar la auzul imnului unei țări sau al Europei, cu emoție va vedea în acel imn adunate, toate sacrificiile și eforturile*

înaintașilor și speranța”¹⁰.

Lucrarea „Euromentality” este, în opinia noastră, nu doar un studiu extrem de argumentat și bine structurat, ci și o pledoarie credibilă la demersurile necesare pentru a asigura materializarea obiectivelor care să facă posibilă implementarea pe continentul nostru a unei structuri sistemice menite a asigura slujirea păcii și înțelegerii și a conferi o egalitate de șanse și un tratament nediscriminatoriu pentru toți locuitorii Europei.

La o lectură superficială, multe dintre conceptele cu care operează cei doi autori ar putea părea utopice, în primul rând datorită ineditului abordării propuse de autori. Avem certitudinea că aprofundarea lecturii acestei cărți este extrem de benefică și pentru faptul că ne atrage atenția asupra rolului major ce revine educației în noua strategie pentru atingerea obiectivului unei Europe moderne, civilizate, a păcii și a înțelegerii între popoare, o Europă a egalității de șanse pentru toți cei care trăiesc pe acest continent.

Dovedind o profundă cunoaștere a subiectului abordat, ca și o analiză aservită exclusiv unor scopuri științifice, lucrarea „Euromentality” a lui Beniamino Faoro¹¹ și Ion Mărginean este o operă cu adevărat importantă pentru a contribui la realizarea unui nou climat al înțelegerii și respectului între toți locuitorii continentului nostru¹². Grație acestei abordări, ea este totodată o lectură incitantă și plăcută, oferind celor interesați unghiuri și perspective inedite și de exemplar curaj care scot în evidență nivelul cultural deosebit al semnatarilor.

¹ Beniamino Faoro, Ion Mărginean, **Euromentality**, second edition, Sibiu, Editura Alma Mater, 2008. Cartea este publicată sub egida lui Union of European Experts Chambers.

² Chestiunea respectivă face obiectul capitolului I al cărții intitulat **Mentalitățile - mare problemă veche și nouă**.

³ În concepția acestora: „Cunoașterea este deținerea în sistemele cognitive (de exemplu, în mental) a unor ansambluri structural-funcționale de informații și date, care permit integrarea cu bune rezultate a deținătorului ei în sistemele societății, în domeniile corespunzătoare și utile” (op. cit., p. 64).

⁴ În acest sens, ei subliniază că: „Școlilor de toate nivelele, li se vor impune să asigure garanții că absolvenții lor vor ști totdeauna (în viață) ceea ce trebuie să știe un absolvent. Dacă se va dovedi ulterior că un fost absolvent a greșit grav, din necunoașterea a ceea ce trebuia să cunoască din școală (sau universitate), să fie menționată și depunctată școala absolvită. Aceasta pentru a crește simțul de răspundere al școlilor”. (op. cit., p. 75).

⁵ Idem, op. cit., p. 75.

⁶ Autorii mai afirmă că: „S-au văzut filme documentare, recent realizate, în care veterani de război s-au întâlnit după 60 de ani, exact pe terenul pe care s-au confruntat în război, unul cu mitraliera (apărându-se atunci) și altul coborând din vasul de desant (atacând atunci), iar acum dând mâna unul cu altul și îmbrățișându-se ca cei mai buni prieteni, emoționați peste măsură la aflarea unor detalii și secrete de atunci și ce gândeau unul despre altul și cât de mult se temeau unul de altul. Și apreciind ca nimeni alții, colosala cucerire umană (pe planul mentalităților), care promovează pacea și libertatea și excluderea urii și confruntărilor”. (op. cit., p. 94).

⁷ op. cit., p. 121.

⁸ op. cit. P. 188.

⁹ ibidem.

¹⁰ ibidem.

¹¹ Actualmente, fiind vicepreședinte al Uniunii Camerelor de Experți Europeni pentru Europa de Est, dl. Beniamino Faoro a avut șansa deosebită de a cunoaște, din interior, date și fapte referitoare la structurile și obiectivele majore ale Europei sistemice. Așadar, domnia sa nu face teoretizări generale, nici afirmații fără acoperire, speculative, cum, din păcate, întâlnim la alți autori de circumstanță.

¹² Prin ineditul abordărilor, prin unghiurile de analiză a aspectelor abordate, dar mai ales prin profunda cunoaștere a temei și bogăția informațiilor oferite, cred că această lucrare va trebui recomandată ca o lectură obligatorie pentru studenții din învățământul superior preocupați de problemele europene, inclusiv de o serie de aspecte ale diplomației de azi.

Alina CHEȘCĂ

Tăcere

Doamne, vezi Tu cum nisipul timpului m-a orbit? cu penița înmuiată în sânge îmi mângălesc pielea

ai început să numeri, Doamne auzi cum picură stropul de moarte mi se prelinge pe față, pe sânii pe care nimeni n-a mai avut timp să mi-i picteze

ți-aș mai cerși, Doamne o clipă de perfecțiune să mă mai atingă miracolul iubirii să-mi mai privesc viața drept în față să dansez până când marea va începe să strige

uite, Doamne, cum sorb licoarea nebuniei cum mă contorsionez prin toate dorurile mele fire de sânge mi se preling prin memorie doar hârtia asta blestemată își așteaptă menirea ca și când ar fi ultima mea dorință ca și când pe ea mi-Ai fi scris judecata finală

vezi Tu, Doamne cum nisipul timpului m-a acoperit cu totul cum se apropie de sfârșit numărătoarea stropul de moarte m-a atins de-acum, Doamne nu-Ți mai pot cerși clipa de perfecțiune și-n zadar mai dansez marea tace

Până la sfârșit

De când există am făcut din tine propriul poem am uitat că moartea mă așteaptă la fiecare pas că vulturii-mi pândesc răsuflarea

am știut că eternitatea mă ține în lanțuri pentru tine că pe trupul meu Dumnezeu a scris cu pana visării că n-aveam să mă nasc într-o zi de vară ci într-o noapte de iarnă

n-am încetat niciodată să fiu TU să fiu îngerul căzut în nopți fugare de când există pașii tăi au făcut din mine Dumnezeire

Cuvântul - celulă

sunt bolnavă de cuvinte însuși sufletul meu e o vocală incandescentă

cuvintele m-au crescut m-au iubit m-au învățat să trăiesc cu ele am făcut dragoste în spatele zborului

cuvintele mi-au dăruit anii ele-mi măsoară ceasul extazului cu nebuni fantomatici rătăciți prin propria-mi memorie

Cristina Oprea - Armonii de toamnă

Florentin SMARANDACHE

În casa literaturii de anticipație

Unii critici de arhitectură consideră complexul EMP/MSF din Seattle „una dintre cele mai urâte 10 clădiri din Lume” sau „o gogomănie” ori au denumit-o „Hemoroizii” (vezi foto vedere aeriană).

„Hemoroizii” din Seattle
(în spate, baza turnului „Acul Spațial”)

Muzeul de Science-Fiction

Science Fiction Museum (SFM) din Seattle, statul federal Washington, SUA, inaugurat în anul 2004, nu este singurul muzeu din Lume dedicat literaturii science-fiction: în orașul-stațiune Yverdon-les-Bains, aflat la 60 km sud-vest de Berna, capitala Elveției, a fost înființat în anul 1976 muzeul numit *Maison d'Ailleur* (Casa de Aiurea), ca muzeu al literaturii science-fiction (precum și al literaturii utopiilor și al călătoriilor extraordinare), dar care este și centru de cercetări literare.

Denumirea „science-fiction” provine din limba franceză: *science* (se pronunță sians) = știință; *fiction* (se pronunță fic-sion) = ficțiune).

Literatura science-fiction este numită în românește literatura științifico-fantastică sau literatura de anticipație, scrisă prescurtat SF (a nu se confunda cu... inițialele numelui meu!).

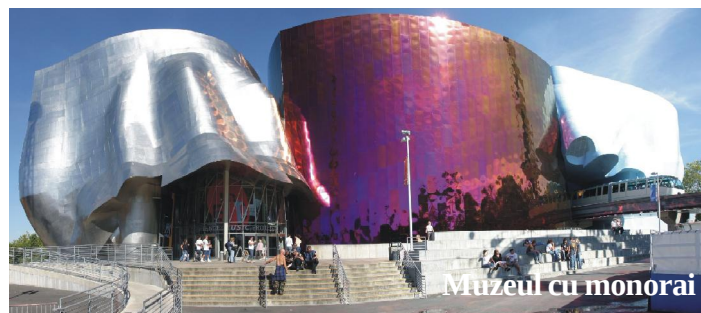
Denumirea a fost preluată și de literatura anglofonă, dar scrisă fără cratimă și cu pronunția anglicizată: saiaŋs fișăŋ. În SUA este uzuală prescurtarea „sci-fi” (se pronunță saifai), introdusă în 1954 de către Forrest J. Ackerman, scriitor american de SF, editor de reviste SF și mare colecționar de cărți și filme SF, decedat

în anul 2008. Unii critici literari americani ai acestui gen au folosit termenul „sci-fi” în sens peiorativ pentru scrierile SF de slabă calitate, neinspirate. Un critic literar canadian a folosit pentru scrierile SF proaste un alt ter-

men, care derivă din „sci-fi”, prin deformare ironică: *skiffy*.

Literatura science-fiction este un gen literar având ca temă principală impactul științei și al tehnologiei asupra societății și asupra persoanelor. Cum unele cărți de impact au fost ecranizate, a apărut și filmul SF. Ulterior a apărut și genul de artă SF.

Precursori ai acestui gen de literatură din secolul al XIX-lea sunt considerați Marry Shelly (cu cărțile „Frankenstein” și „Ultimul om”), Edgar Allen Poe (a scris o povestire despre zborul pe Lună), Jules Verne („De la Pământ la Lună”, „Călătorie spre centrul Pământului”, „Douăzeci de mii de leghe sub mări” sunt trei dintre celebrele sale romane), H. G. Wells („Mașina timpului”, „Omul invizibil”, „Războiul lumilor”), iar de la începutul secolului al XX-lea Edgar Rice Burroughs (seria „Barsoom” - A opta planetă, în „limba marțiană”).

Muzeul cu monorai

Literatura SF a fost împărțită în următoarele perioade:

- 1926-1937 Perioada Tradițională;
- 1938-1946 Vârsta de Aur;
- 1947-1951 Stăpânii Universului (prin scrierile lui Robert Heinlein, Isaac Asimov, Ray Bradbury, Arthur C. Clarke);
- 1952-1960 Științele Ușoare (fantastic în biologie, psihologie, sociologie);
- 1961-1976 Noul Val;
- 1977-1984 Ficțiune Științifică Globală (de exemplu, filmul *Star Wars* (Războiul stelelor);
- 1985-1991 Revoluția Cibernetică;
- 1992 - prezent Din nou Ad Astra (Spre astre).

Teme SF

Cuvântul „robot” vine din limba cehă, *robota* = munca forțată a iobagilor (derivat din cuvântul *rab* = sclav), folosit de scriitorul Karel Čapek (1890-1938) în piesa de teatru științifico-fantastic „R.U.R.” (*Rossumovi roboti univerzální* = Roboții universali ai lui Rossum) din anul 1921. Piesa a fost tradusă în engleză, preluând cuvântul „robot” și s-a jucat cu succes în SUA (1922, la New York, pe Broadway, cu debutantul Spencer Tracy în rol de robot; în 1923, Chicago și Los Angeles) și Anglia (1923, Londra). În anul 1938, a fost prima piesă SF televizată, la BBC Television, prima televiziune publică din Lume, înființată în anul 1936 la Londra (BBC = British Broadcasting Corporation).

Twiki este numele unui robot din serialul TV „Buck Rogers în secolul 25”.

Alte ecranizări celebre: *Pla-*

neta interzisă și *Pierdut în spațiu* (ultimul a rulat și-n România; l-am vizionat și-mi amintesc unele scene).

Între subiectele literaturii SF se află și: humanoizi mecanici; roboții contra oamenilor, mutațiile genetice.

Isaac Asimov (1920-1992, evreu american născut în Rusia, biochimist, scriitor SF foarte prolific și de mare succes) a enunțat cele trei legi de bază ale roboților:

1) roboții nu trebuie să vătămeze oamenii;

2) roboții trebuie să asculte ordinele oamenilor, dar fără a fi în conflict cu Legea 1;

3) roboții trebuie să-și protejeze existența, dar fără să intre în contradicție cu Legile 1 și 2.

În prezent, nanotehnologia preocupă mintea sciitorilor SF. Au apărut deja computere de mărimea unui grăunte de nisip, dar și roboți de mărimea unei molecule, care pot fi utilizați pentru intervenții medicale. În anul 1959, fizicianul american Richard Feynman (se pronunță Fainmăŋ; 1918-1988, laureat al Premiului Nobel pentru fizică în anul 1965), care a fost profesor universitar și-n Brazilia, ar fi prevăzut dezvoltarea microtehnologiei. Scriitorii americani preocupă de literatura SF nanotehnologică: Neal Stephenson (născut în anul 1959) și Kathleen Ann Goonan (născută în anul 1952).

În anul 1932, scriitorul englez Aldous Huxley (1894-1963), în romanul său „Brave New World” (Curajoasa Lume Nouă), a imaginat o populație formată din copii concepuți și crescuți în incubatoare. Iar în anul 1978, a fost creat un astfel de copil („in vitro” - în eprubetă).

Muzeul SF are o sală specială, *Hall of Fame* (Sala faimei), în care, pe panouri electronice, se prezintă biografia și fotografiile ale scriitorilor și cineaștilor SF.

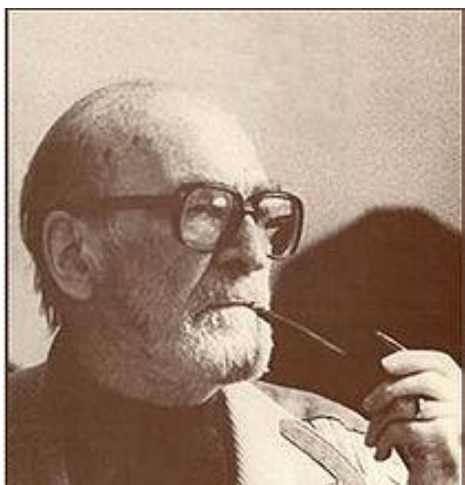
Constantin E. UNGUREANU

Un geniu despre alt geniu

„Deasupra tuturor gloriilor efemere și a deșertăciunilor legate de patimile noastre omenești, un singur punct rămâne fix, neclătinat de nicio catastrofă istorică: geniul” Mircea Eliade

Există în cultura românească o tradiție enciclopedică deschisă de mintea atotcuprinzătoare a lui Dimitrie Cantemir și continuând cu Ion Eliade Rădulescu, Bogdan Petriceicu-Hașdeu, Al. Odobescu, Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, George Călinescu, Mircea Eliade și alții.

Orientalistul, folcloristul, eseistul, istoricul religiilor, etnologul, nuvelistul, romanțierul, memorialistul și profesorul Mircea Eliade, făcând parte din categoria „homo universalis”, este românul cel mai cunoscut pe mapamond, în secolul trecut, și apare în toate dicționarele și enciclopediile lumii. Fiind atras, încă din adolescență, de farmecul operei eminesciene, începând cu anul apariției romanului „Maitreyi”, 1933, Mircea

Eliade consacră geniului eminescian o serie de recenzii, articole comemorative, eseuri, aceasta devine o preocupare constantă pe tot parcursul vieții. Studiile sale nu au un caracter apologetic și constituie o dovadă a cunoașterii în profunzime a operei marelui artist.

Este meritul lui Mircea Handoca, un recunoscut editor al operei lui Mircea Eliade, de a înmănușea scrierile despre Eminescu în cartea „Mircea Eliade despre Eminescu și Hașdeu”, Junimea, Iași, 1987. Relatări despre Eminescu se regăsesc și în studiile aceluiași autor despre Hașdeu, Iorga sau Pârvan.

După cum afirmă Mircea Handoca, în „Prefață” la cartea mai sus-pomenită, referiri la Eminescu le întâlnim în însemnările de început ale lui Mircea Eliade, „însă pentru prima oară reflectează temeinic asupra

structurii lui de tip enciclopedist în toamna anului 1926, când îl pune alături de Dimitrie Cantemir, B. P. Hașdeu și Nicolae Iorga”.

„Ediția lui Eminescu” este primul articol dedicat exclusiv marelui poet și este publicat în „Cuvântul”, an IX (1933), octombrie, 28. Este vorba despre monumentală ediție a „Poeziilor” lui M. Eminescu, apărută la Editura „Cultura națională”, director Al. Rosetti, realizată de profesorul Constantin Botez, o carte „magnifică, de aproape șase sute de pagini, neverosimil de occidentală, somptuoasă și totuși sobră, erudită”. Cel dintâi „corpus eminescian” (Ș. Cioculescu). Autorul pune accent pe rolul notelor și variantelor copiate de pe manuscrisele poetului, prezentate în ultimele trei sute de pagini, evidențiază însemnătatea acestora în redescoperirea lui Eminescu prin cercetarea laboratorului poetic de creație. Ne ajută să înțelegem mai bine care sunt instrumentele de lucru și izvoarele de inspirație, prin această ediție au fost îndreptate unele greșeli din opera eminesciană și se deschide calea unor studii și exegeze, a unei monografii critice asupra operei eminesciene (George Călinescu, T. Vianu, monumentală ediție Perpessicius).

Următorul studiu, „Momentul Eminescu”, este publicat în „Viața literară”, an X (1935), nr. 3, august-septembrie. În concepția lui Mircea Eliade, cercetarea critică, erudită asupra operei eminesciene, prin studiile lui Tudor Vianu, Murărașu, George Călinescu, Perpessicius, Barbu Lăzăreanu și Lecca Morariu ia locul miturilor, legendelor, admirației naive și simplismului didactic.

Interpretarea nu este apologetică și nici elegiacă. După opinia savantului și literatului Mircea Eliade, Eminescu este mai presus de orice mituri și legende create în jurul numelui său, iar, prin cercetarea operei sale, geniul nu are nimic de pierdut, dimpotrivă, „crește”.

„Asta-i o teorie care-i greu de înțeles...” este un articol publicat în „Universul literar”, an 48 (1939), iunie 10. Când Eminescu prezintă lectura nuvelei „Sărmanul Dionis”, la Junimea, și este întrebat de Vasile Pogor dacă eroul Dionis visează sau e treaz, acesta îi răspunde calm, indiferent și oarecum flegmatic: „Asta-i o teorie greu de înțeles...”.

Desigur că prin acest răspuns, Eminescu îi are în vedere pe toți cei care manifestă opacitate față de opera sa și este conștient de valoarea sa în raport cu mediocritatea unora dintre contemporanii lui.

În 1939, Mircea Eliade publică eseu „Insula lui Euthanasius”, în „Revista Fundațiilor Regale”, an VI, iulie, nr. 7, retipărit în volumul „Insula lui Euthanasius”, Fundația regală pentru literatură și artă, București, 1943.

Eseistul reproduce un citat de la începutul capitolului al III-lea din „Cezara”, scrisoarea bătrânului sihastru, pe care îl comentează, ajungând la concluzia că este „cea mai desăvârșită viziune paradisiacă din literatura română”. Pe tot cuprinsul eseului, Mircea Eliade face referiri cu caracter laudativ la

pertinentele observații ale lui George Călinescu, în volumul al V-lea din „Opera lui Mihai Eminescu”, privind valoarea edenică a insulei, frecvența atât a insulelor, cât și a mediilor oceanice, a elementului acvatic, în proză și poezie, importanța elementelor cosmogonice, încărcătura mitică a acestora și posibilele surse indianiste folosite de poet. Insula și acvaticul sunt laitmotive în opera eminesciană. Mircea Eliade face o analiză profundă asupra magiei și ambivalenței insulei lui Euthanasius („beatitudinea vieții, dar și a morții frumoase”), asupra înrudirii cu poezii romantice, nu prin „influențe”, ci prin „experiența și metafizica” lor comună. Insula, spune Mircea Eliade, simbolizează manifes-

area, Creația, și aparține insulelor transcendente. Amita Bhowe, în studiul de literatură comparată „Eminescu și India”, Editura Junimea, Iași, 1978, se raportează la interpretarea eliadistă privind apropierea dintre „Insula lui Euthanasius” și insulele transcendente indiene. Autoarea precizează că „împlinirea dragostei, în sânul naturii, pe care o găsim în Cezara” ne amintește de pădurea din „Sakuntala”. În finalul importantului eseu, Mircea Eliade menționează că, având în vedere vocația filosofică a lui Mihai Eminescu și descendența sa romantică, metafizică și simbolurile, prezente în creația oricărui mare poet, fiind ecumenice, prin urmare, admise metafizicește, joacă un rol important în explicarea operei eminesciene.

În eseu „Latina gintă e regina” Camoens și Eminescu, publicat în „Vremea”, an XVI(1943), mai 9, nr. 697, după ce face o temeinică examinare a particularităților „geniului latin” în raport cu germanismul (confesiune metafizică), anglo-saxonismul (empirism), Occidentul (acțiune), Orientul (contemplare), venind cu ideea că trăsăturile caracteristice ale acestora nu sunt suficiente, că geniul unei rase, cultura nu sunt monolitice, ci polarizate, conchide că „latinitatea se manifestă ca cea mai bogată și posedând o posibilitate nelimitată de a se renova, de a se întrece pe sine însăși și de a renaște din propria ei cenușă”. Cei doi poeți ai latinității, Camoens, portughez, și Eminescu sunt o ilustrare a aserțiunii de mai sus. Paralela dintre cei doi poeți are menirea să prezinte cu pregnanță contribuția adusă de ei la îmbogățirea „geniului latin”. Marele merit al lui Camoens este de a spori universul estetic contemporan, „gloriosul Atlantic și mările orientale” devenind obiect de contemplare estetică, de a marca începutul exotismului în literatura universală. Mihai Eminescu, „unul dintre cele mai mari genii lirice ale latinității”, este, precum Camoens, „cuceritor de lumi noi”, contribuie la îmbogățirea geniului latin cu o noutate geografică, Dacia, și cu noi mituri. Dacismul apare ca un spațiu al latinității. Mircea Eliade face referiri la „Rugăciunea unui dac”, „Luceafărul”, „Scrisoarea I”, „Doină”, „Glossă”. Eseiul precizează: „Pesimismul lui Eminescu își are originea într-o viziune tragică a existenței, dar această viziune e sobră, demnă, virilă și se recunoaște într-însa resemnarea calmă a dacilor și disprețul pentru moarte și pentru suferințele lor”. În concluzie, se adevăresc versurile lui Vasile Alecsandri: „Latina gintă e regină/ În ale lumii ginte mari”.

Un alt eseu este „Eminescu, poetul neamului român”, publicat în portugheză, Lisabona, septembrie, 1942. Mircea Eliade prezintă, în prima parte a studiului, prin-

cipalele momente din viața lui Mihai Eminescu. Caietele sale cu manuscrise ce însumează aproape douăzeci de mii de pagini, susține autorul, dovedesc preocuparea și curiozitatea fără limită de a asimila „totalitatea cunoașterii umane”. După opinia sa, Eminescu este creatorul limbii române literare moderne și teoreticianul naționalismului român, prin naționalism înțelegând de fapt patriotism. Eminescu produce o revoluție în lirica românească și deschide drumuri spre o nouă orientare în poezia ce va urma. În continuare, savantul face unele reflecții asupra poeziei eminesciene: sentimentul tragic al vieții, singurătatea „populată de himere și iluzii” („Glossă”); dorința de a-și regăsi, prin moarte, adevărata sa familie cosmică (apele, munții, astrele, pădurile), în „Mai am un singur dor”; dorința de reintegrare în materia vie a Cosmosului („Cezara”); apel la suferință și la repausul etern și concepția tragică asupra creației („Scrisoarea I”); Eminescu, „patriot fanatic” (Scrisoarea III). Ultima parte a eseului este consacrată poemului „Luceafărul”, care, în opinia sa, poate fi comparat cu „oricare din capodoperele literare universale”.

„Scriind «Luceafărul», precizează Mircea Eliade, Eminescu a schițat cea mai bună autobiografie pe care un poet ar putea s-o prezinte sie însuși și lumii întregi”.

„Eminescu - sau despre absolut” este un studiu scris în decembrie, 1963, mai degrabă o recenzie, deși depășește dimensiunile unei astfel de compoziții cu caracter publicistic, asupra cărții „Mihai Eminescu o dell Assoluto”, scrisă de Rosa del Conte, profesoară de literatură română la Universitatea din Roma, în 1963.

Ab initio, Mircea Eliade ține să precizeze că este „cea mai vastă monografie închinată, într-o limbă străină, lui Mihai Eminescu”. „Este o operă densă, bogată (487 de pagini în 4), îndrăzneată”. Autorul scoate în evidență faptul că Rosa del Conte are meritul de a scrie o carte despre Eminescu, bazată pe o documentație completă, ținând seama de ediția monumentală a lui Perpessicius, în care sunt prezentate toate variantele însoțite de anumite note. Mircea Eliade prezintă cu minuție structura cărții cu cele două părți ale sale. După enumerarea tuturor temelor lirice din opera eminesciană, prezentate pe larg de Rosa del Conte, Mircea Eliade elogiază stăruința și meticulozitatea cu care tratează unele probleme de filosofie și gnoză, cu referire îndeosebi la tema timpului și a eternității, a Demiurgului și a Cosmogoniei. După Mircea Eliade, Eminescu este „cel mai cultivat poet al secolului, singurul care poate fi alăturat de Goethe”. Autoarea situează în centrul universului poetic eminescian tema cosmogonică îmbinată cu motivul Magului care „izbutește să domine timpul și distinge o bi-

valență a timpului: un timp vital ce coincide cu timpul cosmic și un timp muritor, al uzurii, al îmbătrânirii și morții”. Se adevărește proverbul românesc: „Ceasul umblă, lovește, dar vremea stă, vremuește”, care, în interpretarea lui Mircea Vulcănescu, reprezintă „deosebirea între durată istorică (curgerea dramatică: ceasul lovește) și timpul cosmic, care stă, vremuește, pentru că este circular”.

Analizând cu multă agerime „Povestea magului călător în stele”, demonstrează că, în imaginația poetului, Magul, încarnare a Profetului sau chiar a Demiurgului, reușește să învingă și să stăpânească timpul.

În continuare, Mircea Eliade analizează partea a II-a a monografiei cu titlul „Aspecte ale artei și ale limbajului eminescian”, în care Rosa del Conte evidențiază sensibilitatea cromatică, muzicalitatea eminesciană, substratul autohton al culturii lui Eminescu. Recenzentul accentuează faptul că Rosa del Conte, spre deosebire de majoritatea criticilor și istoricilor literari români preocupați să identifice influențe occidentale, are în vedere formația culturală autohtonă a lui Eminescu: spiritualitatea ortodoxă și arhaică românească (bogate colecții de cărți vechi și manuscrise românești) și folclorul poetic românesc.

În concluzie, Mircea Eliade menționează: „Cartea aceasta deschide atâtea noi perspective în interpretarea lui Eminescu, încât se cere recitită și meditată pe îndelete. Geniul lui Eminescu se revelează încă și mai excepțional decât îl cunoșteam până acum”.

Ultimul articol despre Eminescu, cu titlul „Deasupra tuturor gloriilor efemere...” apare în „Revista de istorie și teorie literară”, București, an XXXIII (1985), iulie-septembrie. Ideea care se desprinde din acest articol, ca un corolar, este că neamurile supraviețuiesc prin valorile spirituale, prin creațiile genilor și nicio catastrofă naturală sau istorică nu poate să le distrugă. „Deasupra tuturor gloriilor efemere și deșertăciunilor legate de patimile noastre omenești, un singur punct rămâne fix, neclătinat de nicio catastrofă istorică: geniul”.

„Orice s-ar întâmpla în destinul românesc... nu va putea șterge «Luceafărul» lui Eminescu din mintea și sufletul românilor”. Prin Eminescu, afirmă Mircea Eliade, neamul românesc „și-a asigurat dreptul la nemurire”. „Și cât timp va exista, undeva pe lume, un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru va fi salvată”. Aceeași idee au susținut-o și unii dintre înaintașii lui Mircea Eliade, Tudor Vianu și George Călinescu.

Prin urmare, savantul și literatul Mircea Eliade (1907-1986), el însuși un geniu, a fost unul din admiratorii constanți ai marelui artist, demonstrând o profundă cunoaștere a operei poetului național Mihai Eminescu.

Rodica Elena LUPU

Luceafărul poeziei românești

Toate popoarele își aleg printre gloriile panteonului lor național, pe aceia care le reprezintă mai bine: italienii pe Dante, englezii pe Shakespeare, francezii pe Voltaire, germanii pe Goethe, rușii pe Pușkin. Românii îi delegă lui Eminescu sarcina de a-i reprezenta în fața lumii întregi, fiindcă ei înșiși au dobândit în opera lui conștiința însuflețitoare a trecutului și a năzuințelor lor și le-au inspirat încrederea deplină în puterea lor de a îmbogăți, prin creație originală, cultura universală.

Fără Eminescu nu putem înțelege bine, ca pe niște produse ale culturii românești, nici pe Xenopol, nici pe Sadoveanu, nici pe Iorga, nici pe Pârvan, nici pe Arghezi. Avântul spiritual al lui Eminescu s-a propagat în aceștia și în alții, lărgind orizontul lumii pentru noi toți. În creația poetică eminesciană un loc aparte îl ocupă poemul filozofic „Luceafărul”, capodoperă a poeziei noastre, în care tema este tratată în spirit romantic, Eminescu recomandând ca soluție a conflictului reîntoarcerea definitivă a geniului în lumea lui ideală: „iar eu în lumea mea mă simt, nemuritor și rece”.

Mihai Eminescu s-a născut la 15 ianuarie 1850, la Ipotești, în județul Botoșani, în acel triunghi, dar nu al Bermudelor, ci în triunghiul Botoșanilor, din acel minunat colț al României unde au văzut lumina zilei și Nicolae Iorga, și George Enescu. Luceafărul poeziei românești a fost și prozator și jurnalist.

Înainte de a-și continua studiile la Viena și Berlin, la Blaj, în județul Alba, a învățat și cel mai mare poet român și unul dintre cei mai de seamă lirici ai literaturii naționale, Mihai Eminescu. În Transilvania, la revista enciclopedică și de literatură *Familia*, una dintre cele mai valoroase publicații din a doua jumătate a secolului 19, apărută sub conducerea lui Iosif Vulcan, mai întâi la Pesta și apoi la Oradea, Mihai Eminescu a debutat cu versuri patriotice și de dragoste. În numărul din februarie-martie al revistei, din anul 1866, Iosif Vulcan îi schimbă și numele din Eminovici în Eminescu. Apoi, timp de treisprezece ani, Eminescu a fost prezent în presa literară sau politică, cu poeme, articole sau scrieri epice, care îl consacră ca talent original, deosebit de sensibil și profund.

Îmbolnăvinduse grav, Eminescu n-a mai publicat decât sporadic. Doborât de boală, lipsit de ajutoarele materiale necesare, el a dus până la sfârșitul vieții o existență tragică, supus unor condiții demizerie umilitoare. Singurul volum, „Poezii”, a fost tipărit și a apărut în timpul vieții marelui poet al românilor, dar nu reunea decât o mică parte din creația poetică eminesciană.

Caietele manu-

scrise în care au fost păstrate numeroasele sale poeme, editate postum, vădesc aria largă a preocupărilor tematice ale „Luceafărului poeziei românești”, modul inedit de a aborda problemele, fantezia sa bogată, înalta sa conștiință și scrupulozitate artistică.

Profund națională prin izvoarele ei folclorice și prin strânsă legătură cu istoria de lupte a înaintașilor, cu natura patriei, cu valorile noastre culturale, creația lui Eminescu exprimă la un înalt nivel de sinteză artistică bogăția sufletească a poporului român.

Poetul s-a format și a trăit într-o epocă de adânci frământări sociale, politice și ideologice, în condițiile procesului de desăvârșire a statului național român, astfel că, opera lui, adânc patriotică, relevă o conștiință frământată de problemele veacului său, de aspirațiile de dreptate și libertate ale poporului nostru.

Orientarea lui Eminescu a fost influențată de această situație și explică oscilarea sa între optimism și pesimism, protest și resemnare, în fond fiind un revoluționar însuflețit de idealurile patriotice pentru care militaseră revoluționarii pașoptiști.

Însetat de fericire, puritate, frumusețe și omenesc, Eminescu a realizat o adevărată monografie lirică a dragostei și a peisajului românesc. Poetul simte o permanentă și irezistibilă chemare a codrului, a apelor, a decorului străjuit de lumina amețitoare a lunii și de blânda adiere a vântului, stabilind între om și natură o comuniune tainică și inalterabilă, similară aceleia existente în folclor.

Poezia este o ipostază a muzicii. Au spus-o în felul lor, printre alții, mai demult, Paul Verlaine, programatic, și, mai de curând, descriptiv, Jorge Luis Borges, iar în lirica noastră a demonstrat-o Mihai Eminescu: așa cum se explicitează în analiza structurală a unui eșantion eminescian, poemul „Rugăciune”, hărăzit cu o to-

nalitate sacrală modulată succesiv, grav luminos și solemn

„Eminescu a dat poeziei românești dimensiunile care îi lipseau înainte. Lumea în care ne introduce Eminescu este o lume de mare vastitate în spațiu și în timp și în care privirea cugetătorului pătrunde până în punctele cele mai tainuite ale sufletului omenesc și până în concepțiile cele mai înalte ale rațiunii.” - Tudor Vianu

Eminescu a turnat „în formă nouă limba veche și-nțeleaptă”, asociindu-i cu măiestrie lexicul contemporan neologistic, conferind cuvântului o forță de sugestie pe care nici un alt scriitor român anterior nu i-a dat-o.

Opera lui Eminescu a exercitat și continuă să exercite o influență covârșitoare asupra dezvoltării poeziei românești, a fost tradusă în peste treizeci de limbi și comentată în peste cincizeci de studii monografice, poezia eminesciană a ajuns să fie cunoscută pe toate continentele.

Manuscrisele poetului Mihai Eminescu, 46 de volume, aproximativ 14.000 de file, au fost donate Academiei Române de către Titu Maiorescu

Nedreptățit în timpul scurtei sale vieți, de numai treizeci și nouă de ani, și neînțeles de oficialitatea contemporană lui, Eminescu este cinstit astăzi ca unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai culturii poporului român. Academia Română l-a ales membru post-mortem.

„A fost o dată ca-n povești, / A fost ca niciodată...”. Dar „El n-a plecat din parte-n altă parte / Și n-a fugit din Iași la București, / Ci-n largul suferinței omenești / Ori, mai adânc, în propria sa

Sabin Bălașa - Eminescu

Al. Florin ȚENE

Sub egida Ligii Scriitorilor Români

S-a înființat prima bibliotecă privată din Banat a Ligii Scriitorilor Români

La inițiativa Societății literar-artistică „Sorin Titel” din Banat, condusă de scriitorul **Nicolae Danciu Petniceanu**, membru al Ligi Scriitorilor, filiala Banat, în colaborare cu scriitorul **Al. Florin Țene**, președintele Ligii Scriitorilor Români, a luat ființă prima bibliotecă privată din Banat, sub genericul CASA CĂRȚI - CASA DARIA, în localitatea Mehadia, strada Pădurii, nr.389, jud. Caraș-Severin, unde se află castrul Praetorium, la 29 km distanță de Orșova și 80 de km de Caransebeș.

La inaugurarea bibliotecii au participat: primarul localității, **Iancu Panduru**, și un număr important invitați din Timișoara, Cluj-Napoca, Reșița, participanți din Mehadia și localitățile limitrofe, inclusiv dr. **Alexandru Nemoianu**, din Jackson, Michigan, USA, care a spus: „Acești copii

prezenți aici vor putea povesti copiilor lor despre inaugurarea Bibliotecii și astfel va intra în memoria colectivă a comunității și prin aceasta în veșnicie”.

Biblioteca își propune să servească în mod gratuit cititorii, de orice vârstă, cu osebire copii din familiile nevoiașe.

Până în prezent la constituirea fondului de carte au contribuit numeroase personalități din domeniul culturii și artei, membri Ligi Scriitorilor și ai Uniunii Scriitorilor. Enumerăm câțiva dintre aceștia: **Lica Voștinaru**, din Timișoara, scriitorul **Ion Marin Almajan**, din Timișoara, scriitorul **Dumitru Velea**, din Petroșani, prof. **Ion Ciorobară**, din Lugoj, ziaristul **Doru Dinu Glăvan**, redactor șef al Radioului din Reșița, **Ion Velica**, din Petroșani, doctor

Carmen Nemoianu, din Timișoara, prof. **Eva Gavrilescu**, scriitorul **Al. Florin Țene**, **Petre Birou**, din Hunedoara, dr. **Ionuț Țene**, **Petre Petria**, din Rm. Vâlcea, **Constantin Toni Dârțu**, din Iași, etc.

Acțiunea de strângere de cărți continuă prin filialele Ligii Scriitorilor.

În programul de perspectivă a Ligi Scriitorilor este prevăzut ca în anul 2011 să se înființeze un lanț de astfel de biblioteci în localitățile mai izolate de pe teritoriul țării și în comunitățile românești mai numeroase de pe mapamond. La această acțiune vor contribui membrii filialelor noastre. Tot în acest context, la propunerea medicilor-scriitori, membri ai Ligi Scriitorilor, care au cabinete particulare începând din

acest an, membrii organizației noastre vor beneficia de consultații gratuite.

Trebuie menționat că scriitorul **Nicolae Danciu Petniceanu** editează periodicul social-cultural „Vestea”, în care se promovează creațiile literare ale membrilor Ligii Scriitorilor. Prin acest mod, scriitorii clujeni sunt cunoscuți și în acea zonă de țară. În trimestrul unu din acest an va apărea o nouă revistă, sub egida Ligii Scriitorilor Români, coordonată de **Nicolae Danciu Petniceanu** și **Al. Florin Țene**, care se dorește să fie, în condițiile fenomenului de globalizare, un tezaur sau „ladă de zestre” a spiritualității românești din toate timpurile.

Al. Florin ȚENE,
Președintele Ligii Scriitorilor Români

moarte./ Se scufunda să ne aducă vești/ Și piatră la altarul Marii Arte”.

Noi, românii, ne-am obișnuit să-l purtăm pe Eminescu cu noi în toate împrejurările de excepție ca pe un reper ideal. Deși este născut iarna, zilele de cincisprezece ianuarie ale fiecărui an se încălzesc sub respirația geniului său, apoi vara, când a murit, zilele de 15 iunie devin pline de răcoarea tinereții sale.

Român de tip carpin, Eminescu era dintre aceia care, trăind în preajma munților, - mai cu seamă în Ardeal și Moldova de sus - sub greaua coroană habsburgică, cresc mai vânoși și mai aprigi, și arată pentru încercările de smulgere a lor din pământul

străbun lungi rădăcini firoase, asemeni acelora ce apele curgătoare descoperă în malurile cu copaci bătrâni. El avea ca atare un suflet etic, simțitor la toate ideile și sentimentele, care, alcătuind tradiția unei societăți, sunt ca grinzile afumate ce susțin aco-

perișul unei case, nefiind lipsit totodată de viziunea unui viitor mai drept. „Eminescu e sinteza sufletului românesc din vremea netulbure”, cum bine spune Nicolae Iorga.

Omul Eminescu aducea cu el din adâncul generațiilor care se

succedă ceva foarte vast și foarte adânc. Iar locul unde se născuse îi dădea din cetățile și bisericile sale un sentiment istoric, de lungi înfățișări seculare. Un om ca el îl vom avea din nou numai când peste o epocă limpede va domina o minte înaltă, având curajul de a rămâne sus pe pisc orice ape învâlmășite s-ar abate la picioarele muntelui.

De dincolo de calendar, anotimpuri și vârste, Eminescu este steaua noastră solară. Sub aburul versurilor eminesciene, totul arată mai nobil, mai sincer și mai frumos; îl caută poeții și îl iubesc îndrăgostiții de pretutindeni, natura freamătă „la mijloc de codru des” sau pe „lacul codrilor albastru” și se limpezesc aștrii și „scapără”, copiii se copilăresc și bătrânii se înțeleptesc.

Cristina Oprea - Armonii de toamnă

Slavomir ALMĂJAN

(Canada)

Poetul și marea...

*Poate că nu vom ști niciodată cine suntem
fără să știm ce gol am lăsat în urma noastră,
prin plecare...*

Priveam pietrele rotunjite de la mal... Câteodată într-o îngră-mădire anostă, altădată într-o singurătate cerșind parcă atenția poetului. M-am aplecat și am luat o piatră dintre scoicile risipite pe mal. Alb sidefiu peticit cu nuanța nisipului dar și cu acel adânc azuriu din cioburile scoicilor din jur... Privesc acest rotund tainic al pietrei din mâna mea și mă gândesc cât adânc sau înalt, cât întuneric sau lumină, câtă furtună sau câtă pace în același timp pot să-lășlui în el? Câtă istorie? În ea este urma cutremurului care a smuls-o din stâncă, este furia valului care a întors-o pe toate părțile, este tenacitatea apei care a șlefuit-o timp de sute de ani, este lumina care a poposit peste ea în peregrinările ei de pe o plajă pe alta, este sumedenia de scoici zdrobite de ea, este privirea... Mă gândesc câte priviri s-au culcat pe suprafața ei în chemarea unui frumos stratificat în conturul ei... Câte priviri, atâtea forme, câte inimi, atâtea simțiri...

Poate că undeva, într-una din falezele Pacificului, mai există locul gol, o formă lăsată de desprinderea pietrei din mâna mea. Poate că undeva, în forma pietrei din mâna mea, în culoare sau dincolo de forma și culoare, într-un adânc mai adânc decât adâncul însuși, un sentiment pietrificat poartă nostalgia locului gol lăsat în urmă, al stâncii din care s-a desprins. Hmm... Mă gândesc că un altfel de plinătate, o plinătate pară, s-a întrupat în golul lăsat în urmă și în ceea ce a rămas din piatra desprinsă. Cine știe cât din nisipul plajei îi aparține? Îmi pare că aud un strigăt, de undeva din adâncul pietrei din mâna mea. Poate că strigătul pietrei desțărâte din mâna mea doar eu îl pot auzi. Sau poate este chiar strigătul meu, strigătul îmbrățișării mele cu depărtarea. Poate că umerii oboșiți de singurătate ai poetului poartă încă durerea nostalgiei după locul gol creat cândva, prin ruperea mea din Eden.

Poate că rotundul pietrei din mâna mea este doar un pas al trecerii în altceva împreună cu traviulul căutării de sine. Dacă aș locui în inima pietrei din mâna mea, pe unde mi-aș căuta împlinirea ori întoarcerea la rădăcini? Să fie ceva din nisipul de lângă mine o parte din ce am fost? Să fie piatra încătușată în zidirea altcuiva o parte din mine?

Privind piatra din mâna mea, plimbându-mi palma peste ovalul ei multicolor, gândul mă duce la propriul meu destin, o

ecuație cu miriadele-i de necunoscut... **Fața lină a pietrei din mâna mea a fost cândva launtru unei stânci cu mult mai mari. Privirea mea odihnind pe rotundul ei este de fapt privirea într-un adânc de demult (!!!) Ce taină binecuvântată!**

Poate că, într-un adânc lipsit de ideea de spațiu, destinul meu și al pietrei se întretaie într-o stelară simfonie a trecerii, a muririi în altceva, ca într-o continuitate din care ideea de cronologie este de nedescifrat.

Poate că nu vom ști niciodată cine suntem fără să știm ce gol am lăsat în urma noastră, prin plecare... Aici cred sau cel puțin poetul din mine crede că destinul meu și al pietrei din mâna mea se despart. Da, suntem cu toții, asemenea pietrei rotunde din mâna mea, desprinși dintr-o stâncă cu mult mai mare. A noastră este eternă! Prin căderea noastră, prin mușcătura în fructul oprit, noi am lăsat un gol infinit în eternitate. Suflarea lui Dumnezeu, adânc în ființa noastră a devenit un dor pietrificat după ceea ce am fost și nu mai suntem. Doar inima înviorată de chemarea Lui ne va duce pe drumul unei întoarceri minunate, la Stâncă în care am fost meniți să fim în veșnicie. Este de asemenea o întoarcere minunată în noi înșine, prin trezirea dorului acela pietrificat, după ceea ce am fost rânduși să fim.

Adevărat, furtunile, seismele, valurile care au trecut peste noi în umblarea noastră terestră au lăsat puțin în noi, chiar foarte puțin, care să semene cu ceea ce am fost înaintea căderii. O parte din noi poate fi în nisipul cine

știe cărei plaje... Vântul ne-a dus pe unde nu voiam să fim, apele ne-au șlefuit în ceva ce nu vrem să fim, un zidar fără scrupule ne cimentează într-o zidire care nu este a noastră...

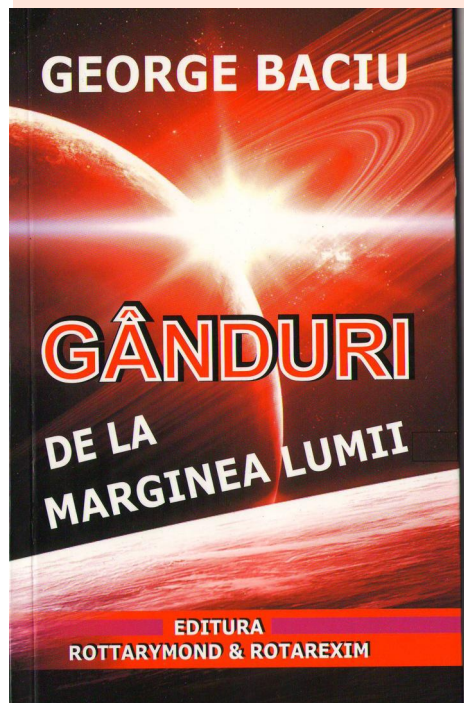
Dacă ar fi ca piatra din mâna mea să-și găsească adevărata identitate, ar fi trebuit să existe un ceva scris, un reper or regăsirea identității ar fi imposibilă... Poate că piatra din mâna mea, mai mică acum decât un ou de vrăbie, a fost cândva o stâncă în sine. Cine va ști?

Eu știu locul din care m-am desprins! Îl simt în plânsul rugilor mele, în privirea avidă de sublim, în mintea mea căutătoare de absolut, în inima mea, în cumpăna ei trudind la fântâna iubirii. Simt locul din care am plecat prin imensitatea crucii care a pus la răscruce puterea mea de a alege, prin infinitul sfârtecat de cuiele crucii, prin lumina cea dă-tătoare de pace, neîncăpută chiar de toate oceanele viselor omenești. Locul gol plătit cu ceea ce mintea omenească nu poate cuprinde, îmi strigă o identitate a cărei măreție poate surzi universul. Și, nu precum piatra din mâna mea, eu devin parte dintr-o zidire divină înspre care ființa mea, până la ultima fibră, tânjește.

Câteodată, poetul ascuns adânc în neliniștea mea, privește pietrele și inima lui înfiripată de dor deschide cătușele cu care a fost legată statuia unui sublim încă nedescoperit. Da, există un strigăt în pietre, câteodată al meu, câteodată al vreunui sculptor strigând statuii din adânc să vorbească...

Daniel DEJANU

George Baciuc – purtător de tainice „Gânduri de la marginea lumii”

Profesorul **G. Baciuc** mi-a oferit recent o bijuterie de carte, botezată semnificativ: „*Gânduri de la Marginea Lumii*” (Ed. Rotarexim, Rm. Vâlcea, 2010).

Cu emoție deschid „*Gândurile...*” temerarului poet și pornesc lectura de la afirmațiile autorizate, elogioase, ale d-lui acad. Gh. Păun, din care redau, selectiv, câteva idei semnificative: „*căci poet e Baciuc domnișan (...) solemn și șturlubatic, îl prinde pe Eminescu de braț, zâmbindu-i complice (...), îi face o plecăciune de menestrel arhaic lui Nichita (...) și cu inima la vedere (...) se pierde apoi printre mestecenii Sentimentalității, țara de el zidită și deocamdată numai de el știută, întinsă până la marginea lumii...*” (**Desinvolt și temerar poetul**, p.5). Mi-am zis: iată o excelentă imagine creată poetului de la Domnești, pe care o merită cu prisosință! Cu generozitate, d-l Baciuc ne cheamă și pe noi, cititorii, să-i cunoaștem „*țara de el zidită și numai de el știută*”, dar așternută metaforic pe file de carte.

După lectură, înțeleg că „*Marginea Lumii*” înseamnă pentru G. Baciuc acel „*spațiu miotic*” mirific scăldat de apele legendarului Râu al Doamnei, acel „*peisaj-cuib*” de care creatorul își amintește cu nostalgie „*cum mama îl îmbiserica în fiecare dimineață când, supusă de mizeria socială, se umplea de dulceața deznădejdiei sfințindu-se în eternitatea casei, ce purta în ea tot satul.*” (p.6).

„*Gândurile...*” poetului domnișan (eu l-aș numi poet stăneșan, deoarece s-a născut la Stănești) mi-a stârnit curiozitatea și m-a determinat să studiez cu mai multă atenție didactică „*mirifica zidire*”, construită pe trei cicluri poematice importante: 1. *Gânduri de la marginea lumii* (22 de poeme în proză), 2. *Lieduri* (19 lieduri și 32 de poezii apropiate de tematica liedurilor) și 3. *Cioburi de mine* (40 de poezii de o deosebită finețe artistică).

Lucrarea se încheie cu un scurt poem aforistic, sugestiv intitulat „*Gânduri de luat aminte*”, prin care cheamă la înțelepciune spirituală spre centrul lumii. Printr-o butadă aș spune că opera „*Baciucului*” se deschide și se închide cu „*Gânduri...*” *Gândurile* de început reprezintă un original concept de „*ars poetica*” baciuciană, iar *Gândurile* de final aduc un mesaj de vindecare a rănilor deschise de rațiune, prin „*rugăciune rostită către genunchi, nu către inimă*” (p.126). Așadar, poetul n-a vrut numai „*să acopere petecul de hârtie cu o frumusețe nouă*” (vorba lui Arghezi), ci chiar și-a propus să ne pună pe gânduri... El oferă un material bogat și divers, o tematică privind viața și condiția umană actuală, care incită spiritele. Impune un stil de meditație filozofică, o gândire metaforică, pe care puțini dintre noi o înțelegem, dar ne atrage prin construcția lirică. Dotate cu motive și simboluri de o frumusețe deosebită, poemele baciuciene au substanța poetică extrasă parcă din „*esența poeziei eminesciene*”. „*La braț cu Eminescu*”, în țara Poeziei Românești! Ce poate fi mai frumos și mai nobil pentru Baciuc domnișan! Așa cum preciza acad. Gh. Păun, „*îl prinde pe Eminescu de braț*” și bate la poarta lumii de elită „*ce gândește în versuri*”. „*Sentimentalia de la Marginea Lumii*” ni-l dezvăluie pe George Baciuc suferind de boala poeziei, ca efect al unei emulații de care suferea și „*blândul Lucaefăr*”, când se lansa pe bolta creației: „*și de-aceia beau paharul poeziei înfocate / Nu-mi mai chinui cugetarea cu-ntrebări nedezlegate...*” (Mortua est). E adevărat că G. Baciuc își pune multe întrebări „*nedezlegate*”, deoarece se zbate într-o lume „*unde gândurile mărșăluiesc pe trotuare de păreri, iar singurătatea are sângele-n gât*” (Despre mine, p. 7). Chiar din primul poem, care dă și titlul cărții, constatăm gravitatea discursului

liric, concepția poetului despre creație și creator, într-o lume „*lehuza, căreia avorturile i-au scurs sângele cald, saliva și sudoarea*” (p. 6) iar în poemul „*Despre mine*” își exprimă neliniștea că „*simfurile zornăie pe claviatura plictisului*”. Lumea în care trăiește poetul este o lume a „*suferinței tăcute*” și „*nu aparține lucrurilor, ci sensului lucrurilor*” (p.7).

Poemele sale sunt rezultatul unei experiențe individuale și colective de viață, au valoare aforistică, de cunoaștere și uneori de sentință morală. Morala poetului este practică și se bazează pe faptul că în viață „*numai rădăcina contează, fiindcă ea leagă diversitatea în unitate (...) și leagă oamenii într-un templu*” (p. 7). „*A trăi înseamnă a te construi în templu pe obsesia asasinată a faptei*” (p. 25), subliniază poetul într-un alt poem, ca un leitmotiv stimulator de înnoțire a vieții. De fapt aceasta este și filozofia vieții omului din popor, de a face ceva trainic în viață. În actul său de creație, gândurile poetului îi „*zornăie asemenea nisipurilor printre oșeminte*”, pentru a contribui la o lume mai bună. Concluzia este surprinzătoare de pesimistă: „*Ea nu ia ființă decât în copiii nenăscuți și în rostul lucrurilor împlinite*” (p. 6). Speranța însă nu moare niciodată, poetul îndemnând la „*cuminecarea*” divină: „*În cuminecarea Ta, Doamne, căci de nu ne-ai fi ziuă, restriștea din cucuvea, cu siguranță ne-ar destrua... Ne-ar destrua...*” (p. 6). Prin repetiție, poetul subliniază faptul că, fără divinitate, infernal vieții materiale, ar fi dramatic. În viziunea poetului, viața spirituală intensă ar fi salvarea pentru omenire. Asemenea gândire poetică ne călăuzește și în celelalte poeme sugestiv intitulate „*Despre fericire*”, „*Despre iubire*”, „*Variațiuni de ocazie*”, „*Cioburi de iubire*” etc., toate punând în mișcare „*un uriaș angrenaj cosmic*”. Prezentate într-o formă lirică eliberată de orice constrângere, poemele baciuciene dau frâu liber imaginației cititorului, oferind diverse situații de meditație profundă asupra existenței umane. Pentru a depăși „*deficitul unei civilizații*”, din acest univers controversat, poetul observă totuși că prin iubire divină „*oamenii*

sunt ferestre de lut pe care Dumnezeu le deschide dimineața zâmbind” (Înserarea din mine, p. 27). Din această metaforă personificată înțelegem frumusețea imaginii artistice, care deschide noi perspective asupra rosturilor lumii și asupra adâncirii sufletului omenesc. Poetul folosește și o admirabilă antiteză dintre „înserarea din mine”, care produce plictiseală și „goliciunea destinului”, în opoziție cu optimismul din finalul poemului, când divinitatea, generoasă, zâmbitoare, „deschide dimineața” oamenilor.

În poemul „Despre fericire”, poetul este neliniștit când vede „fericirea rătăcinduse” și încearcă să o trateze „ca pe o problemă” filozofică. Înțelegând „neputința umană”, concluzia nu poate fi decât tristă: „Când credem că am trăit, ultima filă a capriciilor minții ne rostește arta de a putrezi. Fericici! aceia descompuși în muguri de simțuri!” (p. 11).

Sentimentul numit iubire este elogiât în poemul „Despre iubire”, autorul venind și cu o definiție originală: „Iubirea înseamnă supunere față de inimă. Asemenea pietrei, supusă nu pietrelor, ci templului” (p.12). Așadar, în concepția poetului, iubirea este o binecuvântare divină, ce înnobilează viața, în comuniune cu femeia. Aceasta este ideea care se desprinde și din poemul „Femeia, viciu al înțelepciunii” (p.17), în care „Ea, femeia” apare ca o simbioză de echilibru în central universului: „E ca pământul cu care se joacă Dumnezeu când plânge de tristețe” (p. 18). Comparația sugerează poziția femeii în central lumii, așa cum pământul este în central universului. De aceea, femeia „eterna poveste” reprezintă „obsesie” pentru G. Baci, „singurul viciu prin care te înalți în înțelepciune”. Fără Ea viața n-are niciun sens, „ar fi un șir de trăiri pierdute”, ba chiar un dezastru pentru istorie. „Femeii îi datorăm mai mult pentru înțelegerea lumii, decât savanților”, precizează scriitorul, reflectând asupra rolului Ei în cultură, deși o consider „un fruct al viciului”. „Jefuit de obsesia femeii”, poetul trăiește uneori și „vreme de eternitate” sub imperiul iubirii profunde.

Trebuia să scrie și un poem care să-i trădeze profesia, nobila meserie de dascăl. Poemul se numește „Lecție despre mine” (p.14), în care dă anumite lecții de filozofie, privind teoria contrariilor. Am reținut în mod deosebit formulări educative aforistice, demne de memorat: „Dumnezeu a creat lumea fiindcă o simțea în inimă. Și a făcut din poporul său un imn” (p. 15). Frumos, spus, bine gândit! Asemenea cugetări îți mângâie sufletul!

Pentru a releva „O altă logică” (p. 19) a

celor răi, „împodobiți cu putreziciune, mândri și găunoși”, a lichelelor societății, care „își exilează imperiul în tăcerea copacului ce-și plămădește floarea”, poetul G. Baci aduce în atenția cititorilor portretul găunos al „domnului Activist” care „suferă de răni intelectuale”, dar își continuă și azi „ritualul de a parveni”, cerșind în limbajul lui de lemn, „zgâriat de duhoare” un loc favorabil în ierarhia socială. În mod direct și dur, poetul răzvrătit înfierează putreziciunea limbajului și „gâfâiala de cuvinte” a tuturor activiștilor corupți de astăzi, care promovează „licheaua în vârful ierarhiei” prin slugărnice, prin „gudurare alăptată de incultură”.

Așadar, analizând primele poeme ale cărții, constatăm că „Baciul domnișan” are o gândire profundă, mereu vie și incitantă, „cu inima la vedere” și o construcție artistică originală, foarte apropiată de arta poetică a marelui Nichita Stănescu. Ca și la Nichita, întâlnim unele construcții indescifrabile pentru cititorul de rând, dar frumoase, chiar mărețe prin spontaneitate și ermetism. Potrivit firii lui și, mai ales, formației profesionale, bazat și pe argument istorice, George Baci gândește poetic istoria contemporană. Închipuirea lui se mișcă în voie, zboară prin universal uman, de la pământ la cer, de la viciu la înțelepciune și găsește prilej de emoții poetice și de meditație: „Dincolo de argument e viața, singura întâmplare neașteptată ce ne tastează biografia într-un e-mail cu pretenții de istorie umană” (Variațiuni de ocazie, p.13).

Iată, G. Baci este surprinzător de modern în judecățile sale estetice, pe care le rostește cu competență didactică. Prin „Gândurile...” sale, adevărate leacuri de iubire pentru suflet, poetul adoptă figura de misionar, a cărei datorie este de a umaniza „pustia”, de a face compatibil absolutul perfecțiunii morale cu puterea cuvântului...

Lieduri - vers și armonie

În partea a doua a cărții „Gânduri de la Marginea Lumii”, poetul George Baci își concentrează imaginația creatoare într-un miraj de perle, de un „dumnezeiesc dresaj” către tainele lumii. Își caută drumul prin „Lieduri” și poezii, sensibile bucăți de suflet prinse cu sinceritate în versuri armonizate cu trăirile cele mai profunde ale poetului. În cele nouăsprezece Lieduri întâlnim cele mai delicate nuanțe ale gândirii și ale simțirii, exprimate prin versuri libere, de o muzicalitate deosebită. Limba română cea curată, vie, se află la ea acasă și legile ei dezvoltă cugetarea prin procedee artistice și simboluri deosebite.

Iubirea pentru ființa dragă, cheamă

neconținut prezența naturii, participarea ei la frământările celor îndrăgostiți: „în fiecare dimineață, ochii tăi căprui,/ ascunși în picuri verzi,/ înmuguresc deasupra cerului/ eșuat în portretul răsăritului” (Lieduri I, p. 34). Eul liric introspectează propriile sale stări sufletești, prin imagini artistice încântătoare: „M-am strivit de lacrima ta/ mi-am mângâiat nisipul/ din pustiul tâmpiei/ în clipele atârinate în copaci/ și m-am mutat pe strada/ cu ochi mari de piatră,/ gustându-mă cu tine” (Lieduri, XIX, p. 52) În aceste versuri apare imaginea poetului strivit de lacrima iubirii, metaforă care impresionează și care relevă o gândire poetică profundă. Metaforele „pustiul tâmpiei”, „strada cu ochi mari de piatră” și altele oferă o largă deschidere în universul ineput al imaginației și pot fi interpretate în diverse feluri. Versificația liberă, neîncorsetată în anumite tipare, se armonizează foarte plăcut cu muzicalitatea interioară a limbajului, iar sensibilitatea poetului constituie adevăratul izvor al liricii liedurilor baciene. Ca și în alte poeme, în „Lieduri”, George Baci se bazează pe aforisme lirice, originale cugetări exprimate într-o formă concisă și expresivă, cuprinzând adevăruri morale sau filozofice.

Dintre poeziile celui de-al doilea ciclu, amintesc poezia „Prezent” care reține atenția printr-o anumită rigoare în conținut și formă, prin concentrarea ideilor poetice. Vorbind în numele său, eul liric exprimă viziuni, sentimente și aspirații intime, într-o comunicare cu lumea, cu faptele și cu istoria: „între noi faptele / și pleoapa căzută a istoriei/ peste mâinile întinse/ căutând drumul” (Prezent, p. 56). Poetul caută să impună vestigiile istoriei prin ruinele prezentului. Folosește verbul la timpul prezent al indicativului, o formă vie de acțiune, care desemnează faptele în desfășurarea lor actuală (ex. caută, alungăm, ne mângâiem, își desface).

Sentimentul general este de suferință chinuitoare în căutarea tainelor lumii prin acțiuni și exprimare deschisă, curajoasă: „genunchii striviți/ de tăcerea pietrelor/ cu care alungăm cuvintele/ mucegăite pe buze” (p. 56). Poetul domnișan și-a luat ca model pe Lucian Blaga, care spunea că poetul poate fi comparat cu „un donator de sânge la spitalul cuvintelor”, iar prin poezie contribuie la vindecarea limbii române. Vorbind despre „limba însângărată de istorie”, Nichita Stănescu făcea un apel patetic la confrății săi: „Copii ai poeziei, mai vie este limba noastră, numele ei este numele întregului popor, viața ei este destinul poporului. Potcoviți-o cu potcoave de aur!” În spiritual celor doi mari înaintași, pentru vindecarea

de „buruiana sălbatică”, ce năpădește astăzi tot mai insistent peste holda de aur a limbii române, și G. Baci propune căutarea „memoriei în sensul gramaticii”, pentru valorificarea tezaurului de limbă moștenit. Prin simboluri semnificative, poetul sporește misterul prin imaginea „nopții” care „își frânge gâtul/ șlefuiind isteria gesturilor/ cu care ne mângâiem trecerea” (strofa d). Probabil că este vorba de „gesturi” mărețe cu care noi, ca popor, ne putem mândri în trecerea noastră prin istorie, dar „isteria” cu care ne lăudăm dăunează pentru sănătatea nației noastre.

Impresia finală a poetului este „insuportabilă”: „că fiecare sânge/ își desface încheieturile/ până la lacrimi ” (strofa e.). Nu știu ce înțeleg cititorii, dar eu remarc tristețea poetului că „PREZENTUL” nu se poate mândri cu realizări, ci rămâne sărac în „fapte” și „gesturi” mărețe. Așadar, în poezia „Prezent”, George Baci realizează o excelentă demonstrație de integrare a unor idei de suflet și de viață, într-o țesătură lirică modernă, propusă judecății estetice și literare. Remarcăm metafore de mare forță sugestivă („pleoapa istoriei”, „cuvinte mucegăite”, „tăcerea pietrelor”, „ultima draperie” etc.), precum și cuvintele cheie, folosite ca simboluri poetice (faptele, drumul, memoria, trecerea, sânge, lacrimi). Folosind o expresie a marelui filolog-estetician T. Vianu, putem spune că și poetului domnișan „îi place să azvârle o dantelă de forme plăsmuite cu libertate” de gândire...

George Baci vine și cu o noutate în așezarea poeziei în pagină, grupând strofele și identificându-le cu litere în ordinea alfabetică: a, b, c, d, e. Strofa a. este formată dintr-o singură propoziție dezvoltată în patru rânduri, dar eliptică de predicat. Sugerează comuniunea „faptelor” cu „istoria” în căutarea „drumului” prezent. În strofa b. întâlnim verbul „caută”, la timpul prezent, singurul predicat din strofă, care reprezintă cheia demersului poetic. Folosește puține predicate, toate la timpul prezent, tocmai pentru a sugera lipsa de acțiune din societatea noastră contemporană.

Nu ne-am propus să dezlegăm toate misterele poeziei pentru că sigur nu vom reuși. De aceea, încheiem cu spusele poetului-filozof L. Blaga: „în fața unui adevărat mister, datorită noastră nu este să-l lămurim, ci să-l adâncim așa de mult încât să-l prefacem într-un mister și mai mare” (L. Blaga, „Pietre pentru templul meu”). Probabil că acesta este și țelul poetului George Baci, de a adânci și mai mult „misterul” poeziei sale. Să-l ajute Dumnezeu!

Domnește-mă, Doamne! de George Baci (comentariu literar)

Una dintre creațiile de suflet ale poetului George Baci este, fără îndoială, poemul cu nume divin „Domnește-mă, Doamne!” din ciclul „Cioburi de mine” (G. Baci - „Gânduri de la Marginea Lumii”, Ed. Rotarexim, Rm. Vâlcea, 2010).

„Domnește-mă, Doamne, c-un suflet de fată,
Domnește-mă, Doamne, cu iarba de măr,
Mai pune un cântec pe foaia de plată
Și floarea albastră ascunde-i-o-n păr.

Domnește-mă, Doamne, c-un alt cer de stele,
Domnește-mă, Doamne, cu iarba din miei,
Aruncă pe masă din oasele mele
Și cruță vioara din sufletul ei.

Domnește-mă, Doamne, cu trei sau cu nouă,
Domnește-mă, Doamne, c-un alt adevăr,
Dar lasă-mă singur în boaba de rouă,
Alături de fată și floarea de măr.

Este un poem original din gândirea și simțirea poetului născut la Stănești și adoptat cu brațele deschise de comuna Domnești, unde s-a integrat profund în noul peisaj-cuib domnișan. Din „cioburi de iubire” se desprinde divin un strigăt flămând de iubire, o rugă adresată Divinității în semn de binecuvântare.

Titlul este o formulă originală, imperativă, „Domnește-mă, Doamne!”, expresie sinonimă cu patetică rugăciune creștină, de înnobilitate și împlinire spirituală. Se remarcă simplitatea și claritatea expresiei artistice, prin îmbinarea formei verbale imperative „domnește-mă!” (un verb, nu întâmplător, din familia lexicală a substantivului propriu Domnești), la care se adaugă vocativul arhaic creștin „Doamne”, formulă de adresare creștin-ortodoxă, repetată, care contribuie la înțărirea și adâncirea sentimentelor exprimate. Întreaga expresie creează sentimentul comunicării apropiate cu divinitatea, familiară și sfântă poetului încă din copilărie, „în eternitatea casei” părintești. Semnificația titlului reluat ca un leitmotiv în fiecare strofă de câte două ori, la începutul versurilor, poate fi interpretată ca o expresie a bucuriei și recunoștinței înnobilate de ocrotirea divină. Fericirea către care tânjește eul liric presupune împlinirea aspirațiilor „c-un alt cer de stele”, cu o iubire pură, unică „c-un suflet de fată”, pe care numai Dumnezeu i-o poate aduce în viața sa. Pentru această iubire, purtând semnul „florii albastre”, poetul este dispus la acțiune supremă, la acte artistice, în care să-și exprime dorințele inimii: „Mai pune un cântec pe foaia de plată”. Numai

dragostea curată și sinceră, dragostea divină, îi va aduce creatorului liniștea sufletească, împlinirea aspirațiilor „c-un alt adevăr”, înălțându-i sufletul și acceptând orice sacrificiu pentru artă: „Și cruță vioara din sufletul ei”. Ce poate fi mai înălțător decât să dorești ca sufletul iubitei să fie în armonie și să cânte chiar de bucurie, deși plata artistului, a partenerului de viață poate fi dure-roasă: „Aruncă pe masă din oasele mele”...

Ca și la Eminescu, apare în poezia „Domnește-mă, Doamne!” motivul romantic al „florii albastre”, ca simbol al iubirii sincere pentru „un suflet de fată”, ca ideal de puritate și armonie spirituală. În creația poetului domnișan „floarea albastră” reprezintă metaforic viața, pe care și-o dorește trăită în cadrul mirific din livezile înrouate cu „iarbă de măr și miei”, alături de fată și floarea de măr.

În versuri cu sonorități de cântec și vioară, „albastrul” simbolizează înaltul cerului și infinitul, iar „floarea” înseamnă viața, ființa iubită, purtătoarea dorințelor coplesite de vrăji divine din peisajul-cuib domnișan.

Poetul realizează imagini de o remarcabilă frumusețe, prin expresii metaforice originale: „suflet de fată”, „iarba de măr”, „floarea albastră”, „boaba de rouă” și altele. În versuri lungi, de unsprezece și douăsprezece silabe, grupate în catrene, poetul creează o atmosferă solemnă, sugerată de metrica poeziei și de undularea cuvintelor în ritm amfibrahic și rime încrucișate. Întreaga compoziție creează o stare de armonie și de iluminare în dragoste, o anumită solemnitate în exprimarea sentimentelor. Simbolurile numerice „cu trei sau cu nouă” nu sunt folosite doar formal, pentru a împerechea versurile cu metafora „boaba de rouă”, ci reprezintă simboluri care trezesc în mintea cititorului relații și reprezentări mitologice.

Frumusețea poeziei nu constă numai în haina ei de imagini artistice. Oferă și o deschidere mult mai profundă asupra raporturilor lumii sau asupra adâncirii sufletului uman.

Mijloacele artistice trăiesc nu numai prin forța de sugestie, ci și prin muzicalitatea limbajului ales, prin care metaforele și simbolurile devin mai accesibile pentru cititori.

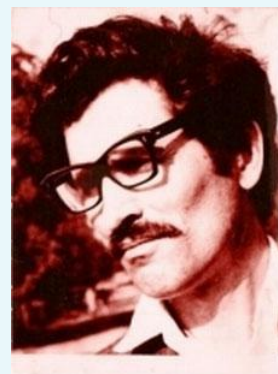
Dorința poetului de a fi lăsat singur „în boaba de rouă / Alături de fată și floarea de măr” sugerează iubirea curată, limpede „ca boaba de rouă”, regeneratoare și luminoasă la care ajunge numai cu sprijinul divinității.

Concluzia întregului discurs liric este că doar iubirea înobilează sufletul uman.

Dacă marele Eminescu ne-a sădit eternitatea cu Luceferi, cu tei și cu plopi, Bardul de la Domnești, „zâmbindu-i complice” și la braț cu el, iată, ne înobilează viața cu „cioburi de iubire” și „Gânduri...” binecuvântate de Dumnezeu!

Emil BUCUREȘTEANU

Literatura senectuții

Printre zăgazarile pe care le-a rupt Revoluția din Decembrie 1989, poate cel mai important a fost cel al interzicerii dreptului la cuvânt. Astăzi avem zeci și sute de ziare de nivel național și local, județean și municipal, reviste, unele reînființate, altele noi, posturi de radio și televiziune într-un număr cum greu ne-am fi închipuit. O previziune a situației de acum, cel puțin la nivelul României, ca urmare în ce stare am stat în acest domeniu, aş califica-o deplorabilă, ar fi fost caracterizată de domeniul science-ficțiun, mai ceva decât anticipațiile lui Jules Verne.

O trăsătură a perioadei postdecembriste, desigur cu aspect pozitiv, este și boomul în domeniul literaturii, o adevărată explozie de creații în proză, versuri, cronici literare, atât ale autorilor vechi cât și a unora noi. Fenomenul se datorează nu numai interzicerii cenzurii și libertății nemărginite de exprimare, ci mai cu seamă posibilităților tehnice de realizare propriu zisă a cărților. Vechile tipografii cu linotipuri, mașini plane sunt de domeniul trecutului. Au intrat în muzee și mașinile de scris. Oricine are un calculator și o imprimantă poate să-și previzualizeze orice vis literar fără mari costuri materiale. Timpul, rămâne de văzut dacă a fost folosit cu folos sau a fost doar o trecere de vreme. Totuși, decât să stai să te uiți la stele, să lanțezi la umbra unui copac, sau, mai rău, să frecventezi cârciumile, este preferabil să-ți încerci puterile, mentale desigur, în însăilarea unor versuri, unei povestiri etc. Sunt și alte avantaje ale unei astfel de activități: se pun în circulație banii, se dă de lucru unor oameni, crește profitul altora. Mai există și alte binefaceri pentru societatea modernă, dar să lăsăm filosofia aceasta, totuși cam de duzină, deoparte și să revenim la tema enunțată în titlu, adică la literatura senectuții.

Vorbind socratic, aş zice că talentul se află în om și trebuie doar o moașă să-l scoată la suprafață. Deci, problema nu este existența talentului ci apariția moașei. Aș mai face o similitudine, cu bacilul Koch, care de asemenea se găsește în corpul omenesc, sau altor viețuitoare, dar nu reacționează, nu se manifestă decât în anumite condiții ce apar pe parcursul vieții. Să rămânem totuși la Socrate și a lui maieutică, cel puțin de dragul unei comparații mai elevate și a unei relații mai apropiate între literatură și filosofie, deși, nu rareori și o maladie duce la exprimări artistice. De ce n-am considera și activitatea de creare artistică tot o maladie, de un anumit fel, oricum pozitivă. Desigur din cauza artei nu se moare dar nici nu se poate trăi fericit ca un

fotbalist, de pildă, de la Steaua sau de aiurea, dacă intrăm în banalul cotidian.

Am urmărit la TVR1 o discuție între d-na Eugenia Vodă și scriitorul Mircea Cărtărescu. Printre altele, am reținut din răspunsurile distinsului intervievat că scrisul, ca activitate artistică, nu s-ar realiza într-o stare de normalitate a individului, că ar fi cuprins de un moment de melancolie, ba chiar de schizofrenie. Nu îmbrățișez o asemenea idee, cazurile de suicid, de existență a unor boli grave de nervi la creatorii de artă sunt excepții care confirmă regula, că artiștii, cu toate extravaganțele unora, sunt cei mai sănătoși oameni, desigur mintal, deși ficțiunea poate părea și creația unor nebuni.

Depozitat în neuroni, emisfera stângă sau dreaptă a creierului, oricum undeva în tête, talentul își așteaptă moașa socratică care să facă, în expresie medicală fiindu-ne cuvântul, o trepanație și să-l pună-n libertate. Odată eliberat se sublimază în diferite forme. Evenimentul se poate întâmpla la cinci ani de la naștere, ca la Mozart sau Enescu, sau la o vârstă destul de târzie. Se spune că Goethe ar fi scris *Faust* când împlinea optzeci de ani. Emanția de talent poate să dureze până la adânci bătrânețe sau poate să dispară tot așa de repede precum a apărut. Reguli fizice sau psihice nu există.

În sintagma *Literatura senectuții* includ pe acei creatori de literatură care s-au apucat de scris la anii când, să zic așa, în loc să meargă cu nepoții prin parcuri sau să joace table în fața blocurilor, cu condeiul în mână sau cu mașina de scris ori calculatorul se chinuiesc cu îmbinarea cuvintelor în strofe sau fraze, după caz, dându-le o formă pe înțelesul lor și spre satisfacția altora, dacă-i posibil.

Fenomenul este privit, de unii, cu admirație, de alții, cu invidie, cu intoleranță. Pătrunderea în castele literare, mai vechi, cele de dinainte de optzeci și nouă, sau din cele de după această dată, dar care au intuit mai repede clipa devenirii, este aproape cu nepuțință. Lupta pentru spațiul vital literar este acerbă. Și totuși se scrie mult, mult mai mult decât cu douăzeci, treizeci de ani în urmă.

Observațiile mele se referă la un spațiu restrâns, arealul mioritic nemțean, mioritic nu de la balada Miorița ci de la Baba Dochia, păstoriță, care deși era la anii senectuții, doar era babă, și ar fi trebuit să știe capriciile naturii, a urcat cu oile pe Ceahlău prea devreme, și-a lepădat cojoacele, nouă sau douăsprezece la număr (sigur nu se știe) după cum spune legenda, iar când Eol a suflat cu crivăț a fost transformată în gheață cu tot cu oi iar

azi călătorul care urcă pe *Olimpul* românesc o vede sub formă de piatră păzindu-și oile, tot niște pietre. Genurile abordate sunt cele cunoscute în literatură: liric, epic, mai puțin dramatic. Predomină memoriile, dar nu lipsesc poeziile: de dragoste, versurile sociale, pastelurile, versurile eroice și chiar pamfletele. Avem de a face cu proza scurtă și de dimensiuni medii și lungi, de trei-patru sute de pagini, cu volume de critică și eseuri, într-un cuvânt aproape tot ce cuprinde piața literară contemporană. Modalitățile de exprimare sunt de la stilul popular, a la Miorița sau Toma Alimoș, trec prin romantismul eminescian și ajung la încifrarea modernistă sau postmodernistă, cu abandonul regulilor de construcție a propozițiilor sau frazelor, renunțare la regulile gramaticale, încadrarea în stilul stănescian. Există multă voință de integrare în marea literatură, uneori talentul le mai face farse, explicabil de altfel, și în literatură dorința nu duce totdeauna la putrință.

Ca să scrii azi o carte la vârsta de 60-70 de ani, sau mai mulți, este un adevărat act de eroism. Afirmția se referă, nu la talent sau la puterea intelectuală a decidenților, ci la costurile unei asemenea întreprinderi. Atenția nu trebuie să-ți fi îndreptată numai asupra a cât scrii pentru a nu-ți face găuri prea mari în bugetul familial ci și asupra relațiilor cu editorii, îndrumătorii, corectorii. Goana după bani, pe aceștia îi face să încurajeze pe începători, pe cei care doresc să-și vadă numele trecut pe coperta unei cărți. Prefetele, postfețele sunt pline de aprecieri elogioase, uneori într-un limbaj sofisticat, bombastic, cu multe prețiozități, făcându-l pe novice să creadă chiar că face literatură și că va ocupa un loc în lunga listă a scriitorilor, ale căror cărți, cu regrete o spun, stau deja prăfuite prin depozitele bibliotecilor sau prin dulapurile personale. Dacă cineva ar face un studiu despre tonele de volume, de ordinul zecilor de mii, sau sutelor de mii, ar constata că munții României au fost privați de multe hectare de conifere, poate tot de ordinul zecilor de mii.

Marx, în *Das Kapital*, ne spune că un produs își confirmă calitatea de marfă pe piață, dacă se vinde sau nu. Socialiștii, deși își bazau politica pe gândirea lui Marx, au realizat mari cantități de produse nevandabile, fără

să fie căutate pe piață. Producția de carte suferă de aceeași meteahnă. Trebuie să admitem că fenomenul cultural, deci și cartea, se detașează de economia de piață. Totuși, până la un moment dat, când societatea nu mai suportă cheltuieli care devin inutile.

Orice-ar fi, literatura senectuții este un fenomen care trebuie studiat. Faptul că autorii ei s-au confruntat cu multe stări existențiale, scriiturile respective, scrise cu mai mult sau mai puțin talent literar, reprezintă documente pentru istoria țării. E drept că sunt subiective, nu pot fi luate ca mărturie într-un proces al istoriei, dar celor care cred că lumea a început odată cu ei li se pot aduce argumente nu numai îndosariate, ștampilate, ci și vii cum sunt cele din operele de artă. Despre anul 1907, romanul *Răscoala* de Liviu Rebreanu sau picturile lui Octav Băncilă ne spun mai multe decât toate rapoartele instituțiilor de specialitate, ne introduc în atmosfera acelor timpuri. Despre Balzac se zice că a prezentat starea economică a Franței mai bine decât toți economiștii la un loc.

Tematica literaturii senectuții este diversificată, cuprinde o întinsă paletă de subiecte. Cartea *Vânare de vânt* a d-nei Ana Bondar (n. 1947), este o culegere de eseuri la adresa realităților contemporane, scrise cu multă vervă și spirit critic, exprimă din păcate și mult pesimism că lucrurile se vor îndrepta vreodată.

Sub pseudonimul Mama Nata, Natalia Rusu (n. 1931) din Roman, de origine basarabeancă din Tighina, ne prezintă în versuri odiseea refugiaților în timpul războiului și așteaptă ca locurile natale să revină la patria mamă. Tot din Basarabia, și tot din Roman, este și Vitalie Vlasov. Versurile poeziilor sale din volumul *Ca umbra, ca visul, ca fumul* exprimă aceeași durere a amintirilor față de locurile natale rupte de patria mamă de forțele de la răsărit. Mihai Merticaru (n. 1938), membru al U.S., deși afirmă că scrie poezie de când se știe, deci am avea de a face cu un talent precoce, prima carte și-a publicat-o tot după revoluție. Este autorul a zece volume de poezie, pornind de la versul clasic în *Catedrala de azur*, apelând apoi la postmoderniști și în sfârșit își exprimă talentul în poezia cu formă fixă, sonetul, încercând să se urce în *Arca lui Petrarca*. În toamna acestui an, d-na Olga Chirilă (n. 1933), semnându-se Olga-Elionara Loghin, și-a lansat cărțile *Abonament la Apocalipsă*, - *Poeme aspre și acide, despre zilele acestea* și volumul *Testamentul maturității - Memorii de ieri și de azi*. Memoriile de ieri se referă la viața unei tinere, fiică de țaran, urmărită, tracasată, împiedecată în dorința de a-și realiza un viitor intelectual pentru simplul motiv că părinții erau considerați chiaburi. Memoriile de azi reflectă nedreptățile întâlnite în acești ani de

democrație românească. Octogenarul Vasile Solomon-Țilică, (n. 1929), fost activist cultural, și-a publicat sub titlul *Destăinuiri tardive*, manuscrisele sale cu proze scurte despre viața consătenilor de dinainte și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, portrete de ale dascălilor care l-au învățat carte, care pot fi considerate adevărate documente despre acele vremuri. Profesoara de limba și literatura română Rodica Teofănescu Cocan (n. 1938) își vede, în sfârșit, publicate creațiile literare. Romanul *Sedentarii*, se distinge printr-un stil aparte, apropiat celui al lui Ionel Teodoreanu, o proză plină de poezie. Pe piața scrisului, Rodica Teofănescu Cocan mai este prezentă cu volumele *Lumini pe valea Cracăului*. *Girov - oameni și tradiții* și *Jurnalul unui creștin*, ambele în colaborare. O carte aparte este *Vacanțe recuperate*, a doctorului în geologie, Constantin Grasu. În povestirea vieții de copil ne amintește de Ion Creangă. iar prin preocuparea pentru călătorii de Calistrat Hogaș. Numai că drumurile sale sunt pe meleaguri străine iar Pisicuța este înlocuită de mulți cai putere. Tot doctor în științe este și medicul Virgil Răzeșu (n. 1932), autorul volumelor *Prin vămile vieții (memorii)*, *Spectru intim*, *Mic tratat de deflorare*. Inginerul Andrei Gâdei (n. 1930) își încearcă talentul în *Anotimpuri în derivă*. muncitorul Vasile Muscalu (1927) ne-a propus în ultimul timp volumele de satire umoristice și epigrame și un volum de poezii intitulat *Luceferi apelor vii*. Nicolae Căruceru (n. 1938) satirizează, ironizează în catrene, distihuri și un singur vers lumea actuală. Și cu aceștia lista poetilor, prozatorilor, eseistilor, criticilor, în exclusivitate postdecembriști, nu este finită. Analizându-le mai din aproape scrisul, am putea să clasificăm în poeți și prozatori, poeți care scriu și proză, sau prozatori care scriu și poezii. Unii au pregătire de specialitate, sunt profesori de literatură, alții au pregătire superioară în inginerie sau medicină, științe juridice. Există și cu pregătire medie sau elementară. Sunt din cei care cunosc și folosesc regulile de prozodie dar și din cei care scriu după ureche, pentru care forma este trecută în planul doi, în detrimentul povestirii evenimentelor care le-au trăit, pentru a fi cunoscute de copii, de rude, prieteni. Am putea include aceste cărți într-un concept nou: *literatură de familie*. Fără a supraaprecia pe unii sau subaprecia pe alții, în cunoștință de cauză afirm că literatura senectuții este citibilă și, nu rareori, oferă reale satisfacții estetice.

Normal, acolo unde există o baltă cu pește apar și pescari. Sunt destui critici, mai vechi sau mai noi, care laudă, ridică în slăvi sau resping fără menajamente, cu explicații sau fără, din interes sau simpatie, din invidie sau că așa le este firea, care apare la suprafață tot după principiul socratic.

Grigore AURAM

De-ar fi

De-ar fi doar toamna vieții mele scuză
M-aș îngropa mai viu genealogic,
Surâsul tău, desprins plâpând din buză,
Să-l beau sărac, dar nefiresc de logic.

De-ar fi să moară șoapta ca o frunză,
Chiar dacă gerul tot mai crunt ne taie,
Mi-aș țese veacul nebrodat pe pânză,
Mânia nopții nori întregi să-i moaie.

De-ar fi să-mi fie timpul tot de gardă
Și mai stringente visele-mi rebele,
Mi-aș face graiul flacăra să ardă,
Să nu adorm pe-un cer întreg de stele

Și te-aș aduce mai curată-n vremuri,
Cu mine-n gând să taci, să vrei, să tremuri.

Matinală

Diminețile cu Soare
Se înscriu în vatra oarbă
Când o lacrimă de floare
Mai irită-un fir de iarbă,
Când prin noapte se prelinge
Câte-un vis născut în fugă
Către steaua ce se stinge
Ca un gând spetit în rugă.

În aceste clipe, Luna
Dușilor li se arată.
Ei, dispuși ca-ntotdeauna,
Încă grijilor dau plată
Umbra ochiului ce strânge
O lumină rătăcită,
După dealul care plânge
Dispăruta lui iubită.

Iar la casa cu pridvorul
Argăsit de-o ceață groasă,
Stă desprins din vremuri dorul-
Dorul celor duși de-acasă.

Înc-un rând

Ai curaj să mi te-alături?
Vino, vino, vino vie,
Dă grumazului să-mi ție
Suspendate mii de pături
Care-i dau gliei statură.
Vino dar, de nori mă ține
Să descopăr, fără ură,
Ce-i mai bine decât bine.

Și dacă faci un gest suprem,
Să te întorci ușor în somn,
Vei da prilejul să părem
Eu, primăverii tale domn
Tu, înserării mele stea.
Și-așa, uniți în fapt și-n gând,
Vom pune viselor proptea
Și poeziei înc-un rând.

George Liviu TELEACĂ

Cuvântul valah – cifru al logosului universal

Motto:

Limbile erau motivate la origine, dar cu timpul această motivație s-a pierdut. Limbile au totuși o origine naturală, iar această origine, sunt înclinat să cred că s-ar lăsa văzută nu numai în limba originară, ci și în limbile născute după aceea, în parte din cea originară, în parte din noile uzuri obținute de omenirea răspândită pe suprafața globului.

Gottfried Wilhelm Leibniz

Începând cu Platon și poate cu mult înaintea lui, toți marii filosofi ai lumii au făcut risipă de imaginație, dar și de energie în încercarea de a afla originea graiului uman articulat. S-au înregistrat unele progrese, dar multele tentative lipsite de finalitate i-au determinat pe cei mai mulți să creadă că omenirea nu va mai putea reconstitui niciodată drumul prin care s-a trecut de la icnetul biologic la graiul uman inteligent.

Și totuși, Ernst Cassirer, stăpân pe **Filosofoa formelor simbolice** a intuit că originea graiului uman articulat trebuie să coincidă cu originea mitului, ceea ce a restrâns șirul fără de sfârșit al tatonărilor de pe direcția strict lingvistică la căutarea unui anume punct aflat la intersecția a două direcții: direcția cercetărilor lingvistice și direcția cercetărilor din mitologie. În acest fel, căutările făcute pe vastul domeniu al lingvisticii, lipsit de orice limită în spațiu și în timp, s-au restrâns la aflarea unui singur punct, despre care iată ce spune Ernst Cassirer în eseu **Mit și limbaj** (pentru varianta în limba română vezi revista „Secolul XX”, Nr.1-2-3/1988, p.235):

„Elaborarea lumii mitice și a lumii lingvistice e determinată și comandată pe termen lung de aceleași mobiluri spirituale. Dar un mobil fundamental a fost ignorat până acum, mobil în care s-ar putea nu numai descoperi de fapt această relație, ci pornind de la care s-ar putea totodată înțelege rațiunea sa dintâi și originea sa. Până la urmă nu se poate concepe că mitul și limbajul sunt supuse unor legi spirituale de dezvoltare identice sau analoge, decât dacă se izbutește a se pune în lumină o rădăcină comună din care purced amândouă. ...Și acest punct poate fi descoperit, [dacă] pornim de la esența și sensul metaforei. ... Adeseori s-a arătat că metafora este aceea care leagă spiritual limbajul și mitul. ... Iată de ce sensul metaforei lingvistice și al metaforei mitice nu se va dezvălui, după cum forța spirituală care se află în amândouă

nu va putea să fie pe deplin înțeleasă, decât dacă ne reîntoarcem la această formă originară comună, decât dacă îl vom căuta în această condensare aparte, ...”

Și nu întâmplător am subliniat sintagma „acest punct”, care poate fi descoperit, deoarece am reușit să găsim acea „formă originară comună”, respectiv acea „o rădăcină comună” anticipată de Ernst Cassirer. Ca cercetător deprins să sistematizez informația, poate că nici nu mi-a fost prea greu să descopăr caracterul special al cuvântului **VALAC** aflat la originea unor toponime românești de vecinătate, care manifestă și evidente forme de înrudire lingvistică, așa după cum rezultă din următoarele exemple: .Valcău - Balc - Barcău - Porc - Marca - Mărgău,

Alac - Lac (care este nume pentru o culme și nu pentru un lac)

•Vlăhița - Vulke - Ulcani - (*Lukeni) - Luncani Lupeni - Păuleni

Bulgă(reni) - Becle(an)

•Vulcan - (*Ulcani)Uricani - (*Lucani)Lupeni •Vulcana-Băi - Vâlcănești - Bălcești - Păulești - Lipănești

•Valchid - Calva (și alte trei hidronime Colbu = Colvu) - Albac

Coveș - Covasna - Covașnița

•Avrig - Givra

Bârghiș - Richiș - Ighiș

•Vârghiș - Arcuș - Racoș - Acoș omonim cu Agăș, Acâș și ogaș

•Vârghiș - Hârghiș - Cârțiș(oara) - Creața - Craca - Cracu - Crăc(i)un - Crăciuneasca

Ușor de recunoscut în orice cuvânt alcătuit pe structura de consoane VLC sau VRG, cuvântul **VALAC** este termen de început pentru toate seriile de mai sus și ca atare este origine și pentru hidronimul Crăciun din ultima serie.

Dar în conformitate cu postulatul lui Leo Spitzer, care atribuie cuvintelor omofone aceași sursă, cuvântul **VALAC** devine origine și pentru teonimul Crăciun, ceea ce plasează

cuvântul **VALAC** la joncțiunea mit-limbaj prevăzută de Ernst Cassirer.

Așadar, ca origine atât pentru hidronimul Crăciun cât și pentru teonimul Crăciun, cuvântul **VALAC** dobândește, în viziunea lui Cassirer, statutul de punct originar al graiului uman articulat, de la care pornind se poate justifica apoi și formarea altor teonime cum ar fi:

•Walhala

•Walkirii

•Vulcanus (zeul Vulcan)

•Valac-Hilyah, teonim atestat de Rig-Veda cu 4.000 de ani în urmă care se află în corelație directă cu tetragrama sacră YHWH, iar pe de altă parte cu al-Ilah, astăzi Allah

•Volko-dlak, teonim exprimat la început prin hieroglifa-fonogramă numită **Stindardul dacic cu cap de lup**, recunoscut ca semn heraldic pentru Dacia.

Tot aici se mai cer înscrise și celelalte sinonime confirmate de mitologie pentru teonimul Volko-Dlak. Între ele:

•Volko-lak

•Wilko-lak

•**Vârco-lac**

•Vur-Volak

•Wer-wulf

•Beer-wolf

•Gar-walf

•Versi-pelis etc.

În temeiul universalei și binecunoscutei treceri **V→M** mai includem aici

•Zeus Melichios, mai târziu Zeus Lykaios

•Melq-art, identificat cu Hercu-le,

•Mars etc.

Remarcat pe cale empirică mai întâi ca termen de început pentru seriile de toponime și ulterior ca matrice pentru seriile de teonime, cuvântul **VALAH** se și motivează ca origine simultană atât pentru mit, cât și pentru limbaj, prin legătura sa directă cu apelativul **avlake**, apelativ prin care armânii

definesc de mai multe milenii până astăzi apa curgătoare. Așadar, ca rădăcină comună, atât pentru mit, cât și pentru limbaj, conceptul de râu denumit **avlake**, împreună cu metaforele sale, reprezintă în conformitate cu viziunea lui Ernst Cassirer originea graiului uman articulat, dar și rațiunile la care l-au generat.

Constatăm, însă, că nu numai în viziunea lui Ernst Cassirer, ci și din punct de vedere al realității obiective cuvântul **avlake** se dovedește a fi originea adevărată a graiului uman articulat. Metaforizat după cele minimum zece înțelesuri ale conceptului de râu, cuvântul arhetipal **avlake** a generat pentru întregul grai uman articulat noi și noi cuvinte. Dar fiecare nou înțeles care rezulta prin metaforizare avea nevoie de un nou cuvânt cu o formă nouă care să individualizeze noul înțeles, iar aceste noi forme au fost realizate prin modificarea succesivă a formei cuvântului inițial **avlake** urmând **gramatica universală a limbilor**, ale cărei reguli de principiu sunt ilustrate sub forma **toponimelor de vecinătate înrudite lingvistic** de pe teritoriul României, ca cele prezentate în seriile de mai sus.

Aflat, atât la originea cuvintelor de uz comun, cât și la originea teonimelor, dar și la originea toponimelor, ca și la originea etnonimelor lumii, cuvântul **AVLAKE** dobândește caracter de **Ur-Wort**, motiv pentru care etnonimul **VALAH**, ca varianta sa mai bine cunoscută, poate și trebuie să fie numit **cifru al logosului universal**. Atot-cuprinzătoarea referire la logosul universal se justifică și prin aceea că etnonimul Valah, care este unul și același cu variantele sale Volsc sau Pelsg adică Pelasg se află înscris la mare cinste în toate Cărțile Sacre ale omenirii, de unde și titlul pe deplin justificat de Axis Mundi atribuit de toate civilizațiile lumii spațiului carpato-danubiano-pontic și mai ales Ardealului.

Pentru lingviști ca și pentru nelingviști, cuvântul este metaforă, ca atare s-a născut ca metaforă și nici nu se putea naște altfel decât ca metaforă. Chiar și primordiala onomatopee - adică a face ca... - este din punct de vedere stilistic tot o metaforă.

Referitor la vechimea și importanța metaforei ca instrument al gândirii umane, Lucian Blaga a arătat că: „Metafora s-a ivit în clipa când s-a declarat în lume, ca un miraculos incendiu, acea structură și acel mod de existență numite împreună om, și se va ivi necurmat atâta timp cât omul va continua să ardă, ... omul este animalul metaforizant.” (*Trilogia culturii*, pag. 366-367). Ulterior Prof. Univ. Dr. Ștefan Avădanei, pe baza unei bibliografii exhaustive, a publicat cartea de mare importanță intitulată **La început a fost metafora**, prin care consolidează ideea că metafora a

apărut odată cu omul, chiar înaintea cuvântului. Recent inginerul Nicolae Florean Pinte, autorul cărții **Teoria speciilor informaționale**, a arătat că întreaga gândire umană, fie artistică, fie tehnică este de tip metaforic.

Ca germene primordial de la care derivă în mod vizibil structura fundamentală a limbii matriciale, singura care poate justifica vizibila înrudire lingvistică, cuvântul **AVLAKE** pus în evidență de multimilenara vatră Ha-Vilah, astăzi România, mai confirmă pe lângă anticiparea lui Cassirer și pe cea a misticului Abulafia, dar și anticiparea formulată de contemporanul nostru Noam Chomsky. Prin utilizarea mașinilor electronice de calcul, Chomski a mai pus în evidență faptul că pe lângă problemele de lexic și de gramatică urmărite în explicarea originii graiului uman articulat mai trebuie avut în vedere și un sistem de cunoștințe organizat într-un model al lumii. Or, primul model care se cerea testat era modelul râului propus cu 2500 de ani în urmă de Heraclit, dar n-a reușit valorificarea lui întrucât n-a cunoscut nici omnipotentul cuvânt **AVLAKE** și nici gramatica universală a limbilor pe care le-a creat și le-a păstrat vii până astăzi vatra valahică a lumii.

Așadar, fiindcă păstrăm arhetipul graiului uman articulat, dar și gramatica universală a limbilor sub forma toponimelor noastre de vecinătate deținem, conform viziunii lui Umberto Eco, pârghiile ontologice pentru adoptarea limbii unice în Europa, iar prin faptul că marile teonime ale lumii au aceeași origine cu toponimele noastre mai avem de îndeplinit un rol important și în Mișcarea Ecumenică.

Cu sau fără avizul celor rămași doar la dogma sterilizantă a lui Saussure, gestionăm vatra sacră a Tradiției Primordiale, ceea ce ne obligă să facem cunoscute descoperirile

faptelor de limbă prezentate mai sus. Ele sunt edificatoare chiar și pentru cei care din varii motive ne acuză, pe nedrept, de orgolii protocroniste. În cele de mai sus au fost prezentate probe reale care nu pot fi etichetate ca orgolii. Aici mai trebuie să reamintim că nouitatea perspectivei la care ne conduce o descoperire nu se abordează votând în mod subiectiv pro sau contra, numai că până acum s-a știut altceva, ci obiectiv, punând în discuție justetea premizelor și dezvoltarea logică prin care s-a ajuns la ineditul concluziilor. Dacă nimic nu poate fi contestat nici cu privire la premise și nici la raționamente, concluziile se acceptă fără rezerve ori cât de surprinzătoare ar părea la prima vedere.

În cazul dezvoltării de față, considerăm incontestabilă marea vechime a toponimelor de pe valea Dunării (de vârstă neolitică și preneolitică - vezi Vladimir Georgiev) precum și faptul că seriile toponimelor de vecinătate pun în evidență arhetipul **AVLAKE**. Incontestabil este și faptul că prin metaforizare și numai prin metaforizare se pot defini noi și noi cuvinte. De asemenea, incontestabil este faptul că prin metaforizarea conceptului de râu, denumit până astăzi de armâni **AVLAKE**, au apărut cuvintele fundamentale ale lumii urmând **gramatici generative** eternizate prin toponimele românești de vecinătate. De aici, incontestabilă este și concluzia că originea graiului uman articulat s-a păstrat vie și nealterată în vatra multimilenară a vlahilor, acolo unde în spiritul vital al Tradiției Primordiale continuă să se dezvolte neîntrerupt cea mai matură, cea mai bogată și mai precisă limbă a Europei, limba română.

Neașteptată doar pentru cei cărora le lipsesc noțiunile elementare de arheologie, de antropologie sau de geografia resurselor naturale, originea valahică a limbilor se cere înțelesă și valorificată fără rezerve, cu atât mai mult cu cât această origine valahică satisface integral și simultan toate anticipările privind originea graiului uman articulat.

Fiindcă Umberto Eco, pornit **Pe urmele limbii perfecte în cultura europeană** (vezi conferința domniei sale apărută cu același titlu la Editura Pontica, Constanța 1996), caută gramatica universală a graiului uman articulat pentru a desemna pe baze ontologice limba care să asigure unitatea spirituală a Europei, iar noi deținem această gramatică universală mai ales sub forma toponimelor de vecinătate vizibil înrudite lingvistic cu densitatea maximă în Ardeal, trebuie să înțelegem că a sosit timpul să ne punem în slujba Europei Unite.

Odată cu misiunea pe care trebuie să ne asumăm pentru schimbarea la față a Europei poate că a sosit acel timp pentru **Schimbarea la față a României**.

Eduard Iacob-Spătaru

Gheorghe A. STROIA

Talentul – un element „sine qua non” al profilului artistului complet – Bortă Ovidiu Ambrozie

(Minicronică de artă)

Aș dori(!), în cele ce urmează (fără a avea pretenția exhaustivității informațiilor pe care le voi prezenta și a tuturor lucrurilor ce s-ar putea spune despre), să „conturez” portretul unui artizan al penelului, care, din punctul meu de vedere, este un artist complet. **Bortă Ovidiu Ambrozie (BOA)** - după cum este cunoscut în țară și în străinătate) s-a născut la 22 aprilie 1970, la Suceava, fiu al lui Alexandru și al Emiliei Bortă. De mic copil, manifestând valențe artistice, BOA a simțit că are în suflet ceva special pentru artă, domeniul în care s-a și consacrat mai târziu. Pregătirea sa de autodidact în domeniul artelor l-a făcut să aibă asupra modului de exprimare artistică o viziune proprie, originală, neîncorsetată de rigorile unui curent sau altul. Poate acesta este și motivul pentru care BOA abordează cu o ușurință uimitoare motive, teme, sau chiar curente artistice variate, doza de originalitate și înalta sa simțire artistică, punându-și amprenta asupra creațiilor sale.

Absolvent al Universității din Suceava, Facultatea de TCM și având un master în Tribologie, urmează - la București - în anul 2008 cursuri de specializare în muzeologie, fiind angajat ca muzeograf la Biroul de Artă al Muzeului Bucovinei. Ar fi un act de

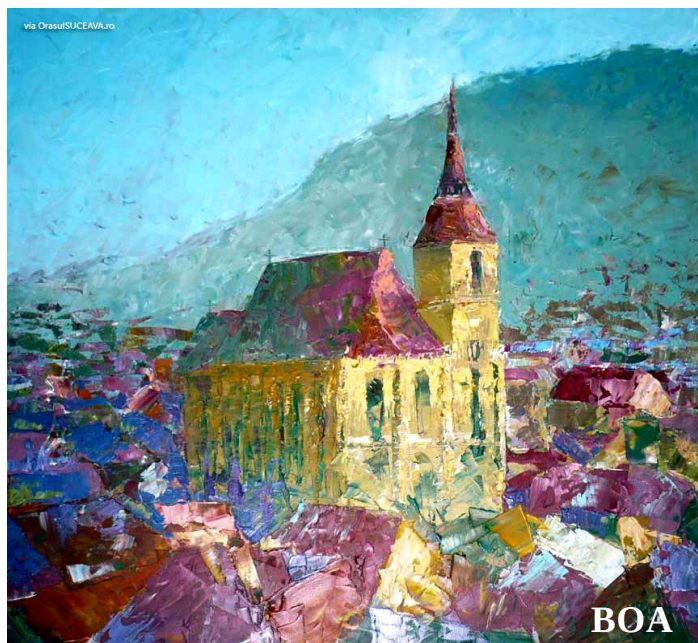
nesăbuiță din partea mea, să încerc să prezint (lapidar) activitatea lui Bortă Ovidiu Ambrozie dar, aș începe prin a vă reaminti despre prodigioasa sa reprezentare la saloanele internaționale de pictură și desene, în diverse țări: Canada, Belgia, Brazilia, Bulgaria, Germania, Grecia, India, Iran, Japonia, Italia, Polonia, Portugalia, România, Rusia, Serbia, Spania, Turcia și Statele Unite ale Americii. Mai mult decât atât, valoarea i-a fost recunoscută prin acordarea a numeroase premii și distincții, în țară și din străinătate. Dintre acestea amintim: 1998, 1999 - Premiul de excelență, Festivalul Național „Umor la Gura Humorului”; 1998 - Premiul de excelență, Festivalul Internațional de caricatură, Galați; 1998 - Premiul de excelență ex aequo, Festivalul Național de Umor „Ion Caravoiu”, Târgu Jiu; 1998 - Premiul de excelență, Mărul de aur, Bistrița; 1998 - Premiul special al

juriului, Festivalul de Umor „Constantin Tănase”, Vaslui; 1999 - Premiul I - „Mărul de Aur”, Bistrița; 2001 - Premiul sponsorului, Festivalul Național de Umor - „Lama de râs”, Botoșani; 2002 - Mențiune „100% Natural”, Suceava; 2004 - Premiul III, Festivalul Național Umor la Gura Humorului; 2006 - Marele Premiu George Gavrileanu, Festivalul Național Umor la Gura Humorului; 2007 - Premiul III, Festivalul Național Umor la Gura Humorului; 2007 - Premiul PUNCT 2007 - Salonul caricaturii de Presă, ediția 6, Galați; 2010 - Honorable diploma - Magazine „NOSOROG” Cartoon Competition - Bosnia-Herzegovina; 2010 - Premiul SIGNUM LUDICA - Festivalul Internațional de Umor „Liviu Oros”, Deva.

Organizează diverse expoziții, ca reconfirmare a prolificității sale artistice, dintre care amintim: 1998 - „Târg de caricatură” Costești;

2000 - „Plasa politică”, Suceava; 2001 - „Toamna se numără jupânii”, Suceava; 2002 - „Noaptea nu-i ca ziua”, Suceava; 2003 - „Cu cărțile pe față”, Suceava; 2004 - „4 ani de înfrânare P.S.D.”, Suceava; 2005 - „Paiting”, Gura Humorului, „Obsesii subiective”, Suceava; 2006 - „Pulberărie”, Cetatea de Scaun a Sucevei; 2007 - „Cu cap, da' fără coadă”, MiGal Suceava; 2008 - „BOA(la) la români”, Biblioteca Bucovinei, „I.G. Sbierea”, Suceava; 2010 - „O BOAbă de culoare”, Policlinica Bethesda Suceava; 2010 - „NUD32”, Iulius Mall Suceava; 2010 - „BOAcăne la Adjud”.

Cariera de artist a lui Bortă Ovidiu Ambrozie începe destul de devreme. Chiar de la început, el reușea să surprindă (de ce nu, să „șocheze” ?) de fiecare dată, cu „reprezentări” ale unor opere plastice, impecabil realizate. BOA își exersa astfel cu sârg „abilitățile”. Printr-un simț estetic dezinvolt, evolutiv și foarte personal, operele „trecute” prin filtrul culorilor spiritului său, conturau (de fapt) alte și alte lucrări de artă. Ucenicia sa - în dobândirea tehnicilor artistice necesare urmăririi unei astfel de vocații înalte - a fost făcută în preajma operei „pictorului mărilor” Ivan Aivazovski. Exercițiile sale „ilustrau” o perfectă spumă marină, identică celei din care fusese zămislită înșăși Afrodita. Formația sa inginerască și profunda vibrație artistică îi definesc mai apoi talentul de grafician, artistul lucrând în cărbune sau color: portrete și schițe. Uneori definitivează opere complexe, care fac din împătimitul de artă - un rebel, un ins neconvențional, necanonizat și dificil de încadrat într-un curent anume. Când suprarealist, când impresionist, când purtând pe u-

meri „povara” unei scânteii dali-ciene, artistul se regăsește în tot ceea ce face, în tot ceea ce ilustrează fie în ulei, fie în acuarelă, fie pe o simplă foaie de hârtie. Pe deplin ancorat în contemporaneitate, care nu este una complet nevinovată, Ovidiu Bortă se apleacă cu un deosebit simț estetic asupra caricaturii, predominant politică, fiind un constant colaborator al Monitorului de Suceava.

Solicitat de oamenii de litere ca ilustrator al unor scrieri, Bortă Ovidiu Ambrozio știe să „coloreze” cu succes lucrări ale unor comentatori politici, jurnaliști și scriitori. Iată câteva titluri ce poartă amprenta grafică a pictorului și caricaturistului sucevean: **„Drum de nisip”** - Dârja Viorel, ilustrație de poeme (Ed. Mușatinii, Suceava, 2006, 72 pagini, 9 lucrări de grafică, peniță, cu tuș); **„BOA(la) la români”** - Ovidiu Ambrozio Bortă, caricaturi (Ed. Mușatinii, Suceava 2009, 160 pagini, peste 100 caricaturi) și **„Doi ani de bătlăli electorale”** - Dragoș Danubianu, ilustrație cu lucrări de caricatură la comentarii politice (Ed. infoDATA, Cluj 2010, 490 pagini, peste 100 caricaturi). Colaborarea dintre un scriitor și un caricaturist este destul de nouă în literatură (după 1990), dar a făcut deja tradiție în țări precum Germania, Polonia (Mariusz Stawarski și scriitorul

Marek Stokowski) și de ce nu - România (albumul Teodor Bakonsky - Devis Grebu). BOA nu face doar o simplă ilustrare a acestor lucrări, ci prezintă evenimentele într-o altă nuanță, în culorile vie ale unui artist, ale cărui desene accentuează defectele și sporesc morală. Fără a fi moralizator, Bortă Ovidiu Ambrozio știe să fie moral, să lupte de partea dreptății, precum un medieval cavalier în armură, care la turnirurile artei se înarmează cu o măiastră peniță, din vârful căreia scapă o **„ironie blajină, de bună calitate”** (așa după cum concluzionează conf. univ. dr. Dan Ioan Dascălu, sociolog).

Activitatea sa ca pictor, acoperă diverse curente artistice, BOA trecând cu destulă versatilitate în revistă aproape toate caracteristicile genurilor abordate. Astfel, din curentul avangardist, care proclamă o totală libertate de expresie și al cărui reprezentant de seamă este Salvador Dali, pictorul sucevean Bortă Ovidiu Ambrozio împrumută reprezentările neconvenționale. Folosindu-se de imaginile-poeme, stropite cu „absurda” metaforă, pictorul combină artele metafizice, științifico-fantastice, cu realismul magic, realizând tablouri surprinzătoare. Culorile unor astfel de picturi în ulei exprimă suferința geniului creator, aceea de a nu fi pe deplin înțeles, de a nu fi apreciat la adevărata valoare. Reprezentările sunt fie bine conturate,

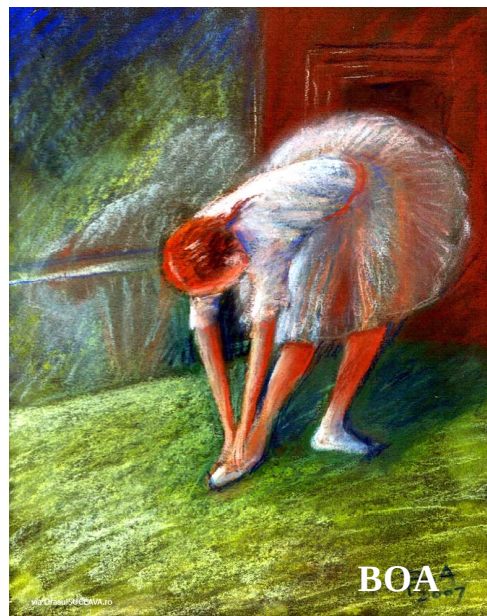
fie diforme și uneori filiforme, parcă intenționat lăsate spre finisare patinei marelui artizan - **care se auto-proclamă TIMP**. Ca expresie a valorii acestor lucrări, putem spune că ele împrumută, celui care le observă, o stare de aparentă confuzie, care îl pune pe gânduri și îl îndeamnă la meditație. Deși greu „palpabile”, picturile din această gamă nu sunt terifiante, nu înspăimântă, ci mai curând liniștesc spiritul

printr-o construcție atemporală (**Ceasul vieții, Balet, Exod feminin, Dualism, Ceas periculos, Adam și Eva**).

Pictorul se concentrează în realizarea altor lucrări asupra impresiilor fugitive produse de o scenă sau de un obiect, asupra mobilității fenomenelor, mai mult decât asupra aspectului stabil și conceptual al lucrurilor,

preferând pictura în aer liber. Respectând gama trăsăturilor impresionismului (cu reprezentanți de seamă precum: Paul Cezanne, Pierre Auguste Renoir, iar la noi marele Nicolae Grigorescu), pictorul Bortă Ovidiu Ambrozio realizează în ulei sau tempera, reprezentări exhaustive ale unor așezări citadine, ale unor cartiere, cu clădirile conturate, folosind o cromatică pură și tușuri fine de penel pentru a simula lumina reală (**Case și brazi, Case Orange, Curte în Vatra Dornei, Case și copaci, Orașul vechi, Case iarna, Cal**).

Trecând peste tușele impresioniste sau suprarealiste, artistul sucevean se întoarce adesea în timpul său, dedicând o însemnată parte a operelor sale aspectelor de natură convențională, socială. În atingerea scopurilor artistice, pictorul Bortă Ovidiu Ambrozio, folosește ca instrument indispensabil - observarea atentă a realității și reflectarea ei veridică, obiectivă în creație, ceea ce îi poate încadra unele picturi în realism, ai cărui reprezentanți de seamă sunt Gustave Courbet, Jean Francois Millet, Edgar Degas sau Diego Rivera. În acest sens, ca o manifestare a opiniilor sale privind legăturile profunde ale artei cu societatea, pictorul realizează o serie de peste douăzeci de nuduri, cărora le dedică o frumoasă expoziție, intitulată NUD32, la Iulius Mall din Suceava (2010). Fără a fi vul-

gar, Bortă Ovidiu Ambrozio știe să contureze în manieră realistă, o artă deloc austeră, să ilustreze o latură a frumuseții unei feminități universale. Tot din gama socială, pictorul își manifestă pe deplin talentul nativ de caricaturist, realizând caricaturi ale unor oameni politici ai vremii. În locul celebrelor „băi de mulțime” (preferate de conducerea politică „la vârf”), artistul preferă „sesiunile” de portrete, care fac deliciul vizitatorilor expozițiilor sale. Pe lângă toate acestea, artistul sucevean realizează și caricatură de șevalet, de presă, bandă desenată, pictură 3D.

Având o impresionată paletă de lucrări, putem afirma că pictorul sucevean este un artist de valoare națională și nu numai. Cu o operă ce acoperă o gamă largă de curente și tendințe din domeniul artelor plastice, realizând (cu eferescență și prolificitate) lucrări spectaculoase, putem concluziona, că pictorul reușește să facă (de fiecare dată!) cinste țării sale, pe oricare meridian al globului și-ar expune lucrările. Fără îndoială, opera lui BOA este una complexă, multivalentă, ceea ce incumbă o personalitate artistică puternică și expresivă. Cu simplitate, putem afirma că „portretul” lui Bortă Ovidiu Ambrozio este cel al unui artist complet, care are deja dobândit un loc în panteonul artelor frumoase, în galeria valorilor artistice românești.

Coriolan PĂUNESCU

În vechiul bazar

Trece plouat peste șine
de tren,
sufletul meu vagabond
și fluieră timpul
sub roți de oțel,
hăituit și flămând.

În burgul albastru,
sinistru și crud
turcul înjură cu iz de tutun
și nimeni nu intră
pe ploaie și vânt
în vechiul și tristu-i bazar...

Ziarele lumii se vând
cu sufletul meu pe troțuar.

Iubire

Fată frumoasă, cu ochii aiurea
și crudă ca lemn-nfrunzit
prima oară,
sub răchita pletoasă,
ca tine,
mă cheamă
pe drumuri de seară
mugurii albi
să-i mângâie dorul,
iubirea la apă
să-și spargă urciorul
și-n ceasul de taină, cerul
cu stele
va spuza peste haina inimii mele,

fată frumoasă și crudă
ca lemn-nfrunzit prima oară.

Sunt muribundul

Râd peste clipa în sură
mișcare
și tremur ca iedul
pe reci oseminte -
e clipa nebună ori eu
pe altare sărut fâlfâitul
de stea căzătoare,
mereu către margini, mereu
către lume, cu brațele albe,
pe caldele urne?

Și iată, mă simt
ca un trup, ce nu doare,
muribundul de azi
într-o lume ce moare.

Caloene

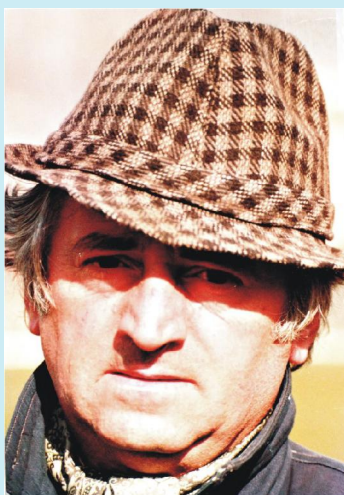
Păpușa de lut
la amiezi desferică norii
și plouă, plouă cu broboane
de rod.

Mitul în timp ancorat
țipă de sus,

icoanele de ieri
și-au dezvelit păcatul -
plouă!
lutul păpușii desferică norii,

în geam mă izbește
credința tăcerii

și plouă, plouă mitul
păpușii de lut.

Aritmetică simplă

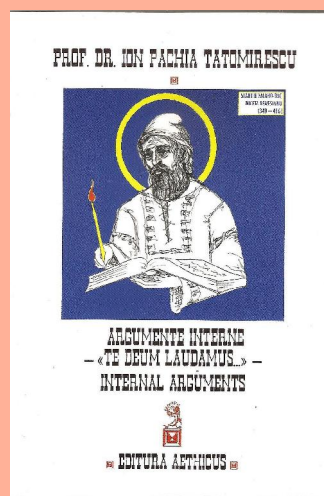
Scriu gemând din rărunchi
aritmetica mea draconic de simplă -
atâtea zile s-au frânt de mijloc,
de atâtea ori am fost legat
la stâlpul infamiei...

De atâtea ori am murit sărac în poeme,
de atâtea și de atâtea ori
am răsărit cu florile,
de atâtea ori mi-au cântat lăutarii
la masa mea, țărănească...

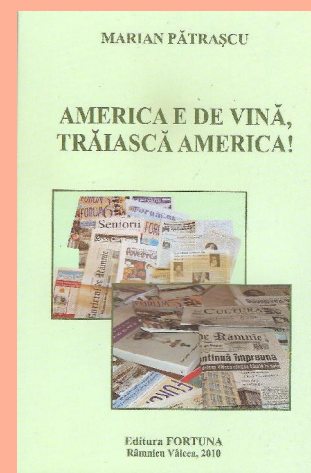
De atâtea ori, prietenii
mi-au înfipt cuțitul adânc pe la spate,
de atâtea ori m-am visat prinț
ori înțeleptul rege al perșilor,
vinovat de iubire...

Încât nu mă mir că trag pământul în zori
ca o cergă albă
peste gura mea deprinsă
cu mirosul de iarbă al cuvintelor.

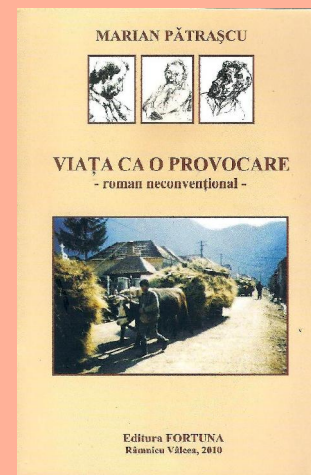
Cărți primite la redacție

Prof. dr. Ion Pachia Tatomirescu,
Argumente interne - «Te deum laudamus...» - Internal arguments,
Ed. Aethicus, Timișoara, 2009

Marian Pătrașcu, *America e de vină, trăiască America!*,
Ed. Fortuna, Rm. Vâlcea, 2010

Marian Pătrașcu, *Viața ca o provocare*, Ed. Fortuna,
Râmnicu Vâlcea, 2010

Diana IACOB-SPĂȚARU

(Austria)

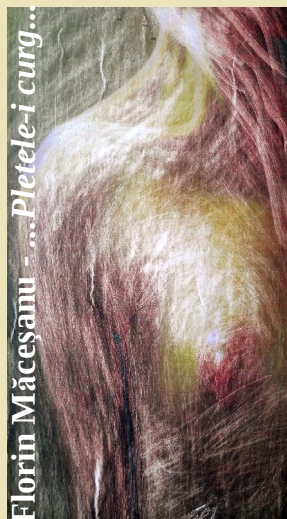
...

M-am coborât în mine,
fără timp,

doar cu esența mea de lut amăgitor

Și printre tot ce am spus că îmi iubesc,
pe Tine, Nesfârșit, nu te găsesc

Arzând de dor.

....

Pasăre, mă închid în cerneală,
Negrul mă umple de Lumină

...

Cu brațul stâng, al ochiului drept,
trasez bariere de Gând,
n-aș mai vrea să mai fiu,
ca și cum... ca și când
n-aș mai vrea să mai fiu...

Iulian CHIUU

Dialoguri indo-europene: de la *Adhyavasaya* la *Weltanschauung*

Parafrazându-l pe Heidegger (*Grundprobleme der Phänomenologie*), mai toate filosofii care au înțeles Ființa nu au putut s-o aducă la concept, dar au câștigat în profunzime. Aceasta în primul rând pentru că a înțelege doar nu înseamnă și a cunoaște, însă determină fundamental existența. Dacă în *Metafizica* lui Aristotel (1025b-1026a), care nu înțelegea Ființa ca orizont al extazelor temporalității, cunoștințele raționale (*episteme*) se structurau în *praktike* (praxis), *poietike* (techne) și *theoretike* (theoria), aceasta din urmă incluzând, la rândul ei, *mathe-matike*, *physike* (choriston) și *theologike*, în sistemul vedic conceptele se structurau altfel, potrivit *Adhyatma-vidya* (reprezentărilor Sinelui), tot așa cum în fenomenologia lui Martin Heidegger *Dasein*-ul, prin *Bildung* (formare, cultură), conduce spre *Weltanschauung* (concepția despre lume). Așadar, un dialog indo-european, sugerat de lectura lui Okakura Kakuzo (*Cartea cea-iului*, New-York, 1906) și a lui André Malraux (*Ispita Occidentului* -1926) se adaugă comentariilor lui Oswald Arnold Gottfried Spengler (1880-1936) despre opozițiile asiatico-occidentale, o tentație căreia deja îi dăduseră curs în chip magistral, printre alții, Paul Deussen în *Filosofia Upanișadelor* -1898), Pousin Valle în *Indo-européens et indo-iraniens. L'Inde jusque vers 300 avant J.-C.*, 1924 (a se vedea și *Brahmanismul*, trad. rom. Ed. Herald, Buc., 2001). Exploratorii acestor arii spirituale, în ciuda unor incompatibilități axiale, au rămas tributari unui descriptivism excesiv și mai puțin s-au lăsat atrași de comparatism, deși, în *Ispita Occidentului*, André Malraux deschidea o asemenea perspectivă. Un demers comparatist, desigur, coboară până la originile lucrurilor. Jainismul (*Jain Dharma*) s-a confirmat a fi cea mai veche filosofie a lumii, temelie timpurie a Buddhismului și curent de gândire de referință în ologeneza culturală orientală. Se pare că a avut douăzeci și patru de citori (*Jinas*; ultimul dintre ei, singurul cunoscut cu certitudine, *Mahavira*, a trăit în sec. al VI-lea înainte de Hristos), ceea ce îi dă temeinicie și credibilitate dintru început. Curentul jainist exercită o influență religioasă puternică și câștigă adepți până în Orientul Îndepărtat, dar și în Europa ori în Statele Unite. Deși nu este o filosofie vedică, precum hin-

duismul, câștigă teren prin eterodoxismul său (*nastika*) și nu a fost respins de ortodoxismul vedic tocmai pentru că a promovat non-volența și a putut revoluționa inclusiv conținutul etic, orientarea politică și economică a Indiei timp de circa trei milenii. În ceea ce ne interesează, acest curent filosofic complex a promovat autocunoașterea (*kevala-jnana*), sub toate aspectele ei. Jainismul a stabilit cele patru condiții ale unei opere filosofice: *visaya* (tema), *parayojana* (scopul), *sambandha* (legătura), *adhikarin* (persoanele cărora le este adresată opera filosofică). Acestui curent filosofic îi datorăm conceptul de suflet individual, creat prin conștiință (*Jiva*), dar și sinele individual (*Jiva-atman*). La baza conștiinței, în Jainism, stă cunoașterea, spre deosebire de sistemul Vaisesika, potrivit căruia sufletul este o substanță omniprezentă, imperceptibilă și eternă. În comparație cu Hinduismul, întemeiat pe credința în Brahma ca ființă absolută, care este Sinele suprem, impersonal, creator al Universului și care derivă direct din învățăturile vedice, Jainismul este preponderent un curent filosofic, în timp ce hindușii promovează idei filosofice într-un context religios cât se poate de riguros, de ortodox, lucru pe care Buddhismul, religie dharmică, creat simultan cu Jainismul, nu-l poate realiza, motiv pentru care cunoaște numeroase sciziuni, inclusiv din lipsa unei limbi sacre comune și a unei dogme riguroase. În culturile sanskrită și pali, *Buddha Dharma* se limitează doar la „Învățăturile celui Luminat” și nimic mai mult. Scindat ulterior în paisprezece curente risipite nu numai în Orientul Îndepărtat, Buddhismul, sub aspect doctrinar, este o contribuție a unei suite de profeți, centrată pe eliberare (*Nirvana*), ceea ce se obține numai cu respectarea a patru adevăruri nobile privind suferința, și ele controversate. Potrivit doctrinei buddhiste, care păstrează legături cu Jainismul și Hinduismul prin teza reîncarnării (*samsara*), existența este o impermanență (*anitya*, sansk.), afirmă non-sinele (*Anatman*, sansk.) și insatisfacția (*duhkha*, sansk.). Dacă Jainismul aduce în discuție cele opt calități divine ale lui Isvara (*Guna-astaka*) și ale sufletelor individuale, condiții ale *Adhyavasaya*, respectiv lipsa de păcate (*apahatpapma*), neîmbătrânirea (*vijarah*), nemurirea (*vimrtyuh*), lipsa sufe-

rinței (*visokah*), lipsa foamei (*apipasah*), fără sete (*satyakamah*) și iubirea de adevăr (*satya-sankalpah*), Buddhismul concepe ființa la intersecția a cinci agregări (*Skandha*, sansk): *rupa* (corpul, materialitatea), *vedana* (senzațiile), *samjna* (percepțiile), *samskara* (activitatea minții) și *vijana* (conștiința). Dar nici el, nici Brahmanismul „nu comportă o teologie clar definită; mai mult, ea se adaptează în decursul timpului celor mai variate concepții escatologice”, observă Valle Poussin (1). În concepția buddhistă, nimic nu este veșnic și nu se realizează nici chiar prin asceza practică, ceea ce atestă un anumit intenționalism al Buddhismului. Ca atare nu există un *Eu* veșnic, upanișadicul *Om* fiind eternitatea sub formă de cuvânt, ca în *Geneza*. De fapt, ca să-l cităm pe Paul Deussen (2), „Upanișadele sunt pentru Vede ceea ce Noul Testament este pentru Biblie”. În Buddhism, conștiința eului (*Mamo-vijnana*), este facultatea discernământului între actual, trecut și viitor. În Hinduism, cu circa 1500 de ani înaintea lui Hristos, destinul inițiatului (*Karma*) este legat de toate acțiunile sale și de consecințele acestora. Reîncarnarea într-un animal inferior a celui ce încălca normele a condus ulterior la adorarea animalelor (vaca, păunul), ceea ce nu ne îndreptățește neapărat să credem într-un totemism implicit, însă cu certitudine a proclamat eliberarea din lumea fizică și unirea în ipostază personală (*Brahman*) cu un zeu. Continuitatea Sinelui este echivalentă cu mântuirea prin efortul propriu (abstinență, ținută și alimentație specială), spre a ajunge la esență ca identitate a Sinelui (*Eka-atma-pratyaya-sara*), ca în *Selbstheit*-ul heideggerian. Numai că Sinele în Orientul vedic face obiectul unei întregi teorii, *Atma-veda*, care presupune o cercetare detaliată asupra naturii sale, *Atma-vicara*. Sinele se identifică cu mintea în filosofia Carvaka. *Saksin*, sinele martor, este în filosofia Dvaita simțul pur, capabil să ducă la o cunoaștere perfect validă, deși percepe obiectele indirect, prin celelalte simțuri, cunoaște perfect Sinele ca *atman*. Cunoașterea

presupune un obiect (*Grahya*) și este ea însăși inferioară (*Apara-vidya*), cunoaștere exterioară (*Bahih-prajnana*), cunoaștere obținută prin eficiență practică (*Arta-kriya-jnana*), cunoaștere senzorială (*Alocana-jnana*, în Jainism), cunoaștere eronată prin iubire de sine (*Andha-tamisra*), dar și cogniție verbală (*Sabda-jnana*). Ele se pot încorpora în *Adhyavasaya* (cunoașterea definitivă, conceptualizată) și se pot verifica într-o post-cunoaștere sub formă de cogniție reflexivă, prin raportare la o cunoaștere deja percepută (*Anuvyavasaya-jnana*), ceea ce deja conduce la o anumită știință a logicii (*Anviksiki*) care oscilează între *Sat* (existență, realitate, ființă) și *Asat* (neființă, non-existență, fals), ori *Sunya* (vidul, non-existență, neființă), în școala *Madhyamika* în care nu există nici realitate nici non-realitate și orice dualitate este exclusă. Lucrurile, deci, par să nu fie elucidate în niciuna din scolile vedice din moment ce se face o identificare a conștiinței cu cunoașterea într-un singur concept, *Bodha*. Însă din cele două laturi se asigură cunoașterea Absolutului (*Brahma-jnana*). Așadar, atât în Jainism, în școlile vedice ulterioare, în Buddhism, ontologia Sine-lui nu este identică cu cea europeană care s-a dezvoltat începând din Grecia, ca ramură fundamentală a metafizicii. În filosofia occidentală, înainte de Ch. Wolff, primul care i-a consacrat o lucrare abia la 1730 (*Philosophia Prima Sive Ontologia*), ontologia (termenul este folosit pentru prima oară de Rudolf Goclenius; 1547- 1628) are ca obiect de studiu *Ființa* și *Existența* și face distincție între lucrurile *în sine* și *percepția* lor, dar se desprinde greu din relația cu teologia. Consecvența cu care omul și-a pus pretutindeni problemele *Ființei* și *Ființării*, în funcție de flux-refluxurile cunoașterii a ajuns la opțiuni diferite în concepția despre lume (*Weltanschauung*). În timp ce ontologia orientală (în special cea vedică) este preponderent introspectiv-spiritualistă, cea occidentală este una excesiv metafizică. Schopenhauer, asemenea altora care au încercat să găsească unele reflexe orientale în filosofia occidentală, a insistat mai mult pe contextul cultural al filosofiei indiene, ceea ce este doar un aspect exterior al acesteia. Europa avea să primească mesajul *Bhagavad-Gitei*, de pildă, înainte de a-și fi întemeiat originalitatea. Cred însă că unele apropieri devin evidente abia cu fenomenologia de după psihologia descriptivă a lui Franz Brentano, după Hegel și Husserl (*Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie* - „Idei pentru o fenomenologie pură și pentru o filosofie fenomenologică” - 1913), odată cu Martin Heidegger, în Germania, și cu Jean-Paul Sartre, în Franța. De fapt, ființa a ceea ce există (*Sein, des Seienden*) străbate ca idee toată scolastica de după Aristotel, doar în strânsă legătură cu teologia. *Transcendentalia* scolastică presupunea atributele cu care ne apare ceea ce există ca *res* (lucru), *ens* (Existențial), *unum* (Unul), *aliquid* (Ceva), *bonum* (Binele), *verum* (Adevărul) și, în estetică, *pulchrum* (Frumosul). Odată cu Heidegger, însă, „datorită temporalității, existenței *Dasein*-ului îi este proprie unitatea nemijlocită a comprehensiunii ființei și a raportării la ființare” (3). Ori *Dasein*-ul nu poate fi sesizat obiectual, ci se constituie ca proiect în direcția a ceva care simultan este și o proiectare a acestuia. În filosofia indiană, *Puruṣa*, spiritul, existența în sine (*Sat*), într-o teorie vedică a valorilor, presupune patru obiective cardinale ale ființei (*Puruṣa-artha*), respectiv averea (*artha*), dorința (*kama*), dreptatea (*dharma*) și eliberarea (*mokṣa*). Deși aceste patru coordonate care numai împreună dau consistență Ființei, nu exclud Sinele (*Atman*), dar nici nu îl ajută să ajungă la o Sineitate originală tocmai datorită reprezentărilor asupra unui *Puruṣa* quatricardinal, în a cărui etologie nu este loc de originalitate, ci pur și simplu *artha* se rezumă la valorile economice, *kama* se rezumă la aspectul hedonist sau de apropiere, *dharma* ordonează viața laică, iar *mokṣa* este ceea ce Heidegger numește *Bildung*. În reprezentările unor școli filosofice orientale, *Atman* ajunge să capete interpretări diferențiate: Uneori se identifică cu Brahman și nu poate fi cunoscut prin gândire, deși fără el nu există nicio experiență, ca în școala Advaita care consideră că acela care cunoaște nu poate fi cunoscut. Alteori, ca de pildă în școlile Sankhya și Yoga, nu își găsește atribute, dar se socotește ca luminând

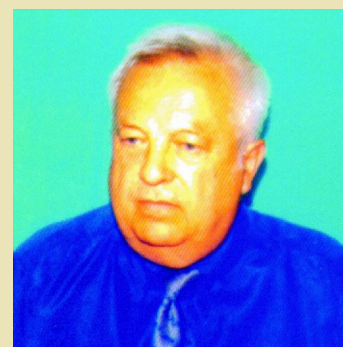
Eduard Iacob-Spătaru - *Geneza*

în sine și este totuna cu conștiința. Școala Vaisesika îl percepe material, relevant în experiențe, îi atribuie rolul esențial în cunoaștere și distinge un *Sine suprem* și un altul *individual*. În fenomenologia heideggeriană, *Selbst* și *Selbstheit* sunt legate de temporalitate și prin *Bildung* se identifică în *Weltanschauung*. De aceea și diferența dintre Ființă și Ființare „este temporalizată în temporalizarea temporalității” (4). Din această cauză Husserl enunțase principiul intenționalității conștiinței, de unde aceasta nu este nici *în sine*, nici *pentru sine* deoarece ea nu coincide cu ea însăși. În fenomenologia existențialistă, Husserl definea omul ca o lipsă, iar Sartre îl găsea ca o pasiune inutilă deoarece între Aspirație și Absolut este Neantul în care omul încearcă să se construiască pe sine. În filosofii vedice, acesta se traduce cu *Avaraka-sakti*, un gen de forță care acoperă energiile cognitive, ceea ce conduce la o viziune introspectivă asupra lumii. De altfel și fenomenologia a trebuit să convină două puncte de plecare în *noetic* (ceea ce ține de actele conștiinței) și *noematic* din moment ce viziunea asupra lumii la Görres avea un conținut preponderent moral, la Ranke unul creștin, iar Schleiermacher îl identifica pe Dumnezeu abia după ce omul reușea o viziune asupra lumii (*Weltanschauung*). În existențialismul centrat pe umanism (la Sartre, de pildă), teze de genul contingenței ființei umane, ale neputinței rațiunii, ale devenirii sale, ale fragilității, alienării, finitudinii și singurătății, omul devine predilect o ființă a neantului în filosofii vedice prin *Animitta* (necauzat), *Avisesa* (lipsit de determinare) și *Bheda-virodhin* (opus diferenței), ceea ce îl împinge pe oriental spre o cunoaștere introspectiv-autodefinitorie, interiorizată (*Adhyavasaya*), în timp occidentalul, prin devenirea personală, angajare și prin ființa împreună (*Mitsein*, la Heidegger) dă un alt conținut viziunii asupra lumii. Și ca să încheiem tot aici Heidegger, acesta preciza în sursa citată adesea aici: „Transformarea lui *praesentia* în *absentia* are un caracter de negativitate, de ne-prezență. Întrebarea care se ridică este: Unde se află rădăcina acestui nimic în genere?” (5). Din câte mi se pare, Vedele rămân cât mai aproape de a fi dat un răspuns pe care însă filosofii occidentale nu l-au considerat cum se cuvine nici ca referent, nici ca referință.

1. Pousin, Valle; *Brahmanismul*, Ed. Herald, Buc., 2001, p. 37
2. Deussen, Paul; *Filosofia Upanișadelor*, Ed. Herald, Buc., 2007, p. 55
3. Heidegger, M.; *Problemele fundamentale ale fenomenologiei*, Ed. Humanitas, Buc., 2006, p. 514
4. Heidegger, M.; *op. cit.*, p. 513
5. idem, p. 501

Andrei POTCOAUĂ

“Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de Gabriel Chifu, trăită și tot de el povestită”

Gabriel Chifu, oltean din Calafat, cu o pregătire profesională tehnică, este atras de mirajul „literelor” publicând volume de versuri și proză care, determinat de calitatea lor au constituit suportul necesar pentru a fi admis în Uniunea Scriitorilor din România, al cărui secretar devine în ultimii ani.

Publică în reviste și antologii în România și numeroase alte țări - Anglia, Franța, China, India, Serbia, Grecia, Statele Unite, Belgia, Cehia - constituind unul dintre realizatorii de literatură română frecvent tradus și publicat, contribuind în mod semnificativ la receptarea în lume a culturii românești.

Calitatea scrierilor sale nu a trecut neobservată, G. Chifu fiind recompensat de Uniunea Scriitorilor în trei rânduri cu premii, pentru debut - în 1976, pentru volumul „Sălaş în inimă” -, pentru roman - în 1997, pentru volumul „Maratonul învinșilor” -, și pentru poezie - în 1998, pentru volumul „La marginea lui Dumnezeu”.

Scriitor prolific, care, după debutul din 1976, publică, în decurs de peste 30 de ani, zece volume de poezie și șapte de proză pentru ca în 2009 să surprindă cititorii cu o nouă producție în proză „*Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de Gabriel Chifu trăite și tot de el povestite*”, titlul ce dorește să ne sugereze o apropiere de literatura medievală, inclusiv datorită modalității de compunere prin alăturarea aleatorie a unor „povestioare” cu diverse teme, cu succesiune cronologică și personaje diferite în conexiune cu naratorul, care rămâne principalul ins în interacțiunea cu evenimentele ce se derulează, constituind cadrul general al vieții sale.

Pelegrin prin trecutul său, pe un drum care se făurește pe măsură ce înaintează pe el, caută cu mîgălă „pepitele de aur din memorie”, asemenea „luminii incomparabile ce așteaptă uitată în creierul său”.

Autorul încearcă, și reușește, să formeze prin alăturarea „tabletelor”, segmente ale povestirii vieții sale în contextul evenimentelor din a II-a jumătate a secolului XX și prima decadă a celui următor, reîntregirea din cioburile identificate, visul integral - viața sa - cu bune și rele, cu întâmplări amuzante sau care au marcat-o...

Copil, tânăr sau matur, a fost, permanent, cu familia sa, în ipostaza de chiriaș în Calafat, Craiova și, în final, București. Ipostază, pe care o relatează în varianta „chiriașului”, din cunoscuta variantă a lui Topârceanu, în tablete, într-o reușită conexiune cu descrierea evenimentelor, în care este erou sau martor, în perioada „copilăriei minunate” sau adolescenței în care se formează viitorul membru al societății civile. Textele condensate reușesc prin creionarea personajelor implicate în evenimente să permită cititorilor să identifice, în primul rând, „caracteristicile” necesare omului pentru a supraviețui anilor '70 ai secolului XX în România (era necesară dedublarea personalității omului cu înfățișare, viață diferită în public și intimitate; mai rar personalitățile puternice, curajoase erau capabile să vorbească și să se manifeste în public la fel în intimitate, pentru că, în cazul „oamenilor de literă”, care nu stăpâneau mecanismul dedublării, „scăpau producții cu subînțeleșuri”, cu ajutorul cărora intrau în atenția organelor de securitate; după 1989, Gabriel Chifu, printr-un intermediar, află că „a

avut noroc că a venit Decembrie 1989, altfel era rău de el...”).

Idilic, după copilărie și adolescență, când realizează maturizarea personajului, când a deținut „comoara, munte de aur, tinerețea”, pentru ca apoi să se desprindă cu „bănuțul de aramă”, se caracterizează în viziunea scriitorului „sărăcia”; „timpul și mișcarea în cerc fără să lase urme și să ne îmbătrânească într-un vârtej strălucitor producând euforie dar și senzația de fericire...”; ...foarte bine creionată este imaginea pe care scriitorul și-o construiește pentru „a defini noțiunea de fericire...”, urmare a unei autoanalize apreciază că în fiecare e punctul unde drumețul și capătul drumului se fac într-una... dacă înțelegi ce cauți tu pe un drum anume și unde te-a dus el se cheamă că ești fericit... să nu aștepti altceva decât ce poți primi... să nu dorești altceva decât ce poți deveni... să nu cauți ceea ce nu e de găsit... să pășești cu ardoare și vei ajunge unde se cuvine să ajungi... să ai grijă și să nu cazi în afara ta ci să rămâi în tine... să fii cu mare băgare de seamă să te așezi în lanțul lumii nu în afara ei și să mulțumești cerului că te afli înăuntrul nu în afară... mi se rupe sufletul la gândul că în această alcătuire mirabilă.

Clipa de diamant este considerată de autor aceea când îți cresc brusc aripi și îți stă la îndemână să zbori, când fericirea, ca adierea dimineții îți mistuie făptura... clipa de diamant vine în viații omului pe nesimțite nu când e chemată, ci când este hărăzit să vină...

În Calafatul natal, copilul interiorizat, dar și cu multă sensibilitate, avea două locuri unde era tentat să se „izoleze”, și anume „la gară” sau „la tunuri” - pe

cea mai înaltă platformă a orașului, unde era amplasat „Monumentul Independenței” - și era posibil ca să se vizualizeze spații largi până în Bulgaria vecină; aici perioadele de contemplare sunt de lungă durată, având ca obiectiv fie multitudinea persoanelor ce se perindau, fie imensitatea spațiului cu elementele romantice ce constituia arealul ce se deschidea în fața ochilor. Sunt deosebit de frumos descrise atât zonele străbătute în oraș sau satul bunicilor - Cioroiși - cât și multitudinea oamenilor ce le populează; aceștia sunt priviți cu duioșie, cu ochii copilului alintat de cei din familie, sau cu multă atenție și spirit critic, realizând portretele lor în conexiune cu aspecte vizibile, caracteristice ale fizionomiei. Chiar și „casele” în conexiune cu „locuitorii lor” pot fi „vechi și misterioase, - o casă e ca o țară, poți călători prin ea fascinat, poți să-i descoperi secrete și povești... cercetarea lor cu atenție constituie o plăcere ce va determina îmbogățirea spiritului similar cititului...”. Copilul devine atras de călătorii în oraș, zonă sau țări, în intenția de a-și îmbunătăți cunoștințele... dar și spiritul..., un rol aparte îl au călătoriile virtuale (deosebit de realizată este tableta cu descrierea călătoriei copilului spre Carlovivary), din Calafatul pe care îl considera plasat la o margine a lumii, la marginea unei prăpăstii”.

Descriindu-și primii ani de viață, descoperim un copil ciudat, fără tentația de a se hrăni, constituind pentru părinți, în special pentru mamă, „o problemă”; hrănirea până la o vârstă destul de crescută trebuia să

aibă două componente, una materială, servită de mamă cu lingurița, în conexiune cu alta spirituală - obligativitatea de a depăna întâmplările unor narațiuni...

Cu multă atenție, scoțând în evidență fațetele caracteristice ale unor personaje ce populează Calafatul acelor vremuri sunt realizate:

- „portretul” lui Bodolicu, cel mai puternic om din Calafat - oraș și raion - un parvenit politic ce-și „completa” studiile liceale, contravenind unui principiu potrivit căruia „întâi înveți carte și apoi devii mare”, el era elevul ce apărea la școală când și când, supărat și mut abia catadicsind să zică câte un „mda”... și obținea mereu nota 10... avea o problemă cu cuvintele care nu se potriveau gurii sale, nu se legau între ele decât arareori într-o propoziție, dar într-o frază niciodată... și determinat de „o situație punctuală”, încercând să „învețe un discurs pregătit de un subaltern pentru a fi rostit cu ocazia întâmpinării unui șef vizitator ajunge în stare de ebrietate, adoarme... motiv pentru care „ratează festivitatea” și este dat afară din înalta slujbă locală... dar pentru meritele sale l-au mutat în alt raion într-o muncă sindicală...

- „portretul unei tinere profesoare”, care, în deplasările sale prin oraș, „magnetiza” trecătorii prin aspectul său - îmbrăcăminte, machiaj -, care i-a atras porecla „moda” (atribuită de vârstnici în conexiune cu afirmația că „asta vrea să aducă aici moda nouă...”), dar era clamată de copii mereu, aceștia însoțind-o pe stradă.

- „avatarurile unui milițean”, câștigător la loz în plic a unei mașini Fiat, în plină dominare în societatea românească a automobilelor de proveniență sovietică; acesta devine un fel de zeu al orașului, își modifică existența cuminte, onestă, datorită succesului obținut fără muncă, „primind mai mult decât era pregătită mintea sa să ducă”, mașina l-a făcut să se înfumureze, s-a apucat de băutură, de femei, a divorțat, l-au dat afară din serviciu, a

intrat în datorii și „a căzut social... distrugându-și viața...”.

- mama, o femeie de o frumusețe nemaîntâlnită, dar care s-a trecut prea repede... inimoasă, cu mai multe inimi în percepția copilului... vrednică, neobosită, dărză... care poale deveni... care nu căuta ceea ce nu e de găsit... pășea cu ardoare pentru a ajunge unde se cuvenea să ajungă având grijă să nu cadă în afară rămânând în interiorul eului său... a avut „mare băgare de seamă” să se așeze în lanțul lumii, nu înafara ei, și să mulțumească cerului că se află în interior, nu înafară...

- tata - ajuns avocat prin puterile lui, un om de statuie mică: copilul nu se ducea la procesele în care acesta pleda pentru a nu fi dezamăgit... când a murit odată cu dispariția sa, o parte importantă a eului scriitorului a pierit... era începutul sfârșitului, sfârșit ce inevitabil și care pe fiecare îl privește direct...

Se realizează „întâlnirea cu sufletul pereche” în biroul unde la vârsta de 43 de ani lucra, constatând că în derularea în continuare a vieții îi va permite să constate „ce înseamnă să mai ai o inimă și aceea sa nu bată în trupul tău... trăind elegii, imnuri ce urmează a fi ulterior redată în scrierii...”. Viața se derulează în anii ce se scurg fără încetare în „clepsidra” timpului și societatea orânduită în consonanță cu regulile impuse de conducerile efemere ale statului ce doreau edificarea de mulți unui edificiu pentru mulți.

Scriitorul, cu „umor”, dar și cu „duioșie”, ne redă aspecte trăite, tipice de implicare a diriguitorilor în viața de toate zilele ale oamenilor și ale elitei culturale în mod special. ...Era bine organizată „circulația valurilor forte” în țară, inclusiv utilizarea acestora numai în magazine specializate; era în mod similar bine stabilită traiectoria profesională a fiecăruia în raport cu școala absolvită, fiind preferați cei cu studii în U.R.S.S.; ...dar este bine să intuim că în „democrația socialistă” era foarte bine, util, chiar necesar să fii prieten

cu un șef de sală de restaurant, sau alimentară, aprozar, stație de benzină, pentru a asigura o aprovizionare „lenjeră” cu produse necesare traiului, de multe ori utilizând diverse tertipuri, aprovizionarea cu produse alimentare sau de folosință îndelungată se realiza „prin intermediul aprobării organelor în drept” sau pe ușa din dos a magazinelor ori de la bufetul partidului.

...În „segmentul activităților culturale”, dirijate de reprezentanții comitetului de cultură, era posibilă organizarea unor întâlniri ale scriitorilor și redactorilor de specialitate ale publicațiilor cu personalul ambasadelor străine pentru schimburi de informații..., dar sub atenta supervizare a omnipotentei instituții de tristă amintire, securitatea,... acest personal al ambasadelor era și altceva... situație ce o va descoperi după 1990 la o reîntâlnire cu atașatul cultural al ambasadei SUA.

...Este redată cu mult aplomb „dragostea de carte a țărânului român...”, folosind cu „umor amar” o descriere privind o reuniune într-o comună în cadrul acțiunilor organizate sub egida „Lumea cărții la sate...”, deși la „șezătorile literare” desfășurate rezulta clar inapetența localnicilor pentru producțiile literare, inapetența datorată incompatibilității în ceea ce privește „păsăreasca limbă” a Literaturii moderne... în care se exprimau atât „scriitorii de partid” cât și „scriitorii scriitori”, întrecându-se în producții ce făceau apologia „traiului bun din România lui Ceaușescu...”; astfel ei citeau pentru ei însuși ca într-un cenanclu „orice năzbătie avangardistă...”; într-o zi, cu timp friguros și viforită o sală frumos pregătită a fost populată diferit de situațiile obișnuite (numai cu câțiva elevi sărăcuți din clasele întâi, câțiva dascăli, funcționari de la primărie și CAP, strânși cu forța) cu o mulțime de oameni obișnuiți „care asculta inert cu stoicism”, intervențiile scriitorilor până când „o persoană intră în sală” și cu o voce puternică anunță „a venit mașina cu butelii...”, moment în care acei adăpostiți de intemperii au părăsit

în tăcere sala în care au rămas doar obișnuința acestui gen de acțiuni.

...La Craiova, locuia o rudă apropiată, tanti Mărioara, „doamnă din societatea bună a vremurilor trecute” posesoare a unui imobil din centrul urbei, care într-o bună zi „pentru a fi realizată cerința planului urbanistic, cu blocuri plasate pe trama stradală rectangulară trasată” este evacuată din casa sa ce urma să se demoleze... își va trăi zilele ce i-au rămas pe stradă... în compania credinciosului ei câine, purtându-și permanent cu mințile pierdute, cu un palton de blană și un geamantan până când a murit înghețată în fața noului bloc construit pe fostul amplasament al casei sale...

„Atenție... vine demolarea peste noi...”; la ieșirea din comunism a avut parte de câteva întâmplări... pentru lucrătorii din presă s-a cerut la C.N.S.A.S. verificarea... din documentul primit a rezultat că naratorul nu a făcut poliție politică, dar are un dosar de urmărire, pe care nu l-a studiat rămânând cu perdeaua trasă peste privire „ca și un tulbure val de ceață asiatică în care s-a scufundat prima parte a vieții sale...”. A încercat să redobândească un imobil, casă naționalizată a bunicii soției, colonel de cavalerie..., nu a reușit..., efortul său a fost sortit eșecului deoarece chiriaș în acel imobil este un colonel de securitate..., urmează intervenții la Strasbourg pentru a obține drepturile de la străini... sunt „hilare” încercările de cosmetizare a situațiilor reale în care se aflau valori ale societății românești interbelice... datorită obiecțiilor președintelui Franței, De Gaulle, care pentru a vizita România a pus condiția să revadă biblioteca fostului său coleg de școală militară. În 1968, „fostul colonel de cavalerie Dumitru” este readus în vechia sa casă, i se reconstituie biblioteca și datorită intuiției consideră că se apropie finalul necazurilor sale, redobândindu-și casa și se va întoarce țara la situația de normalitate... se continuă astfel vi-

Beatrice Silvia SORESCU

clenia propagandei comuniste care combinând știința lui de a mistifica oamenii și lucrurile ca un semnal al forțării lor aceluia regim... comunismul nu a murit mei acum după 20 de ani de la evenimentele din decembrie; mai dă încă semne de viață pe aici, prin ținuturile noastre.

...Naratorul a fost angajat în calitate de redactor la revista craioveană „Ramuri”, fără a fi membru de partid, condiție în care „toți erau cu ochii pe el deoarece nu prezenta încredere...”, a făcut eforturi să acceadă în rândul membrilor de partid, dar chiar și așa urmărirea a continuat... ajunsă într-o situație limită... după evenimentele din decembrie 1989, un fost lucrător de securitate mărturisește scriitorului că în conformitate cu regulile ce funcționau în societatea socialistă nu puteau fi anchetați și arestați membrii de partid decât cu acordul primului secretar-județean... situație în care deși „colonelul de obiectiv ceruse de 3 ori aprobarea pentru a-l aresta, primul secretar nu a aprobat-o” jucând pentru acesta rolul de „înger păzitor”.

xxx

O lucrare memorialistică de factură ridicată, ce reușește să creioneze de pe pozițiile voit naratoare cu exprimări atente un parcurs ce se realizează la cumpătul a două orânduiri sociale succesive... faptele oglindind realitatea crudă aduc în scenă personaje, poziții și evenimente cu multă acuratețe prezentate scoțând în evidență caracteristicile cu care au defilat în peisaj în perioade bine determinate pentru apropiati tonul este duos, demonstrând sensibilitatea autorului, situație ce se modifică în cazul personajelor negative pentru creionarea cărora folosește tot arsenalul necesar pentru a-i cobora în derizoriu, în situații hilare.

Recomandăm cu căldură parcurgerea textului ce se poate de multe ori confunda cu „pasaje din lecțiile de istorie”.

Andrei POTCOAVĂ

Miroase a veșnicie

Sufletului
Îi plac tot felul
De mirodenii.
Busuiocul, însă,
E preferatul lui.
Miroase a veșnicie

Vârtej șoptitor timpului

Cobor în mine,
Iau de mână
Lumea cuvintelor
Și încerc să fiu
Vârtej șoptitor
Timpului.

Însemn

Însemn clipa aceasta
Cu lacrima mea
Și simt
Ce dureroasă rămâne
Amintirea...

De plictiseală

Mă mișc între ceva
și ceva,
Eu, punct perpendicular
Pe axa lumii.
Beau în fiecare noapte
Câte o stea
Și-mi înnod aripile
Cu gânduri.

Căderea spre niciunde

Cădeam mereu
Între jos și sus.
Începusem să ameteșc
De atâtea cădere
Spre niciunde.
Veșnicia îmi transpirase
În palme.

Dincolo de noi

Dincolo de uitare,
E neliniște.
Dincolo de durere,
E boală.
Dincolo de boală,
E ființă.
Dincolo de noi,
Suntem noi

Aripi de rouă

Botul umed al dimineții
Rumegă viața.
Îngeri s-au trezit
Cu aripi de rouă.
Cu ochiul beat
Eu decojesc clipa

Tablou de iarnă

E primăvară-n iarnă, vezi prea bine
Ce rai domnesc e în grădin' -afar!
Au înflorit, în ram, mărgăritar,
Toți merii mei, au florile ciorchine.

Miroase-a flori de gheață pe asfalt!
Măreț tablou în casa minții mele!
Și vor rămâne pururea eterne
Acele clipe cu pridvor înalt.

Nici mâna unui pictor n-o s-aștearnă
Pe pânză-acest décor mirific, pur!
E-atâtea frumusețe împrejur
Încât aş vrea să fie pururi, iarnă!

A căzut un înger

S-a pierdut un înger pe stradă!
L-am văzut adineauri, în port.
Are părul alb, ca de vată,
Și ochi mari, albaștri de tot!

S-a pierdut un înger pe stradă!
A căzut din cer, nu știu când.
Are mersul zburdalnic, de parcă
Pare-a fi adiere de vânt!

Și-are-un trup de magnolie roz,
Iar obraji, de purpură vie.
Mă opresc lângă el și visez
Că-i al meu, de acum, pe vecie.

A căzut un înger pe stradă!
A căzut din cer, nu știu când.
Toți plopii se opresc să îl vadă,
C-are ochii de flăcări arzând.

Dacă întrebi în vis pe Stăpânul,
Unde sunt îngerii Lui,
O să-ți spună că nu este unul,
Iar acela e cel ce-l văzu!

Și-am să-l duc la mine acasă,
Să-l păstrez ca pe-o boare de crin!
Și-o să fie un înger - mireasă!
O minune cu zâmbet senin!

Cuvânt rotit

M-am ascuns
În umbra unei idei.
Nimic mai frumos
Ca acest joc!
Sunt un cuvânt
Care se rotește.
Nimic mai bun
Decât zborul
Cuvântului!

Semn

Îngenunchezi
În iarba cuvintelor
Și genunchii
Îți prind rădăcini.
În clipa următoare
Devii semn.

Mai înfloresc salcâmi ?

E mult de-atunci, țin minte că ploua.
Îți admiram, timidă, haina albă.
Acolo-n parc, doar frunza fremăta
Și mă uimea mereu o floare dalbă.

Erau mai mulți pe bancă, sub salcâm,
Plângea statuia și curgea izvorul.
De mân-am alergat pe-un tainic drum,
Mi-ai alungat din inimă-ntreg dorul.
Și din trifoi, când am cules norocul,
Tu mi-ai zâmbit, și-am înțeles că noi
Mereu vom ține-alături în întreg jocul
Iubirii noastre: frunza de trifoi.

De-atunci e mult și nu te-am mai văzut.
Salcâmul a-nceput să-și pice frunza.
Stau seara tristă, în pridvor, și-ascult
Păianjenul cum își mai țese pânza.

Și nu te văd, azi pasul ți-e mai rar.
Indiferent mi-arunci un zâmbet fals.
Mă consolezi doar cu un gând amar,
Cu glasul stins mă mai inviți la vals.

Nu-ți mai e mâna caldă, ca atunci
Și par să-ți fiu, din ce în ce străină.
Urmele noastre de prin văi și lunci
În fața mea, cu greu se mai înclină.

Nu-mi mai arăți pe cer nici Carul Mare
Și nici romanța mea n-o mai ascuți.
Privirile de azi nu-s ale tale,
Că sunt mai reci ca neaua de pe munți.

Când ne urzeam, atunci, plăcute vise,
Senina lună ne veghea zâmbind,
Dar azi e tristă, razele-i sunt stinse
Și ochiul ei nu e la fel de sfânt.
Azi, toamna-ncepe, vântul suflă iar.
Miroase, simt, a struguri copti în vie.
Stau singură pe un oblon de car
Și mă gândesc la noi, la ce-o să fie.

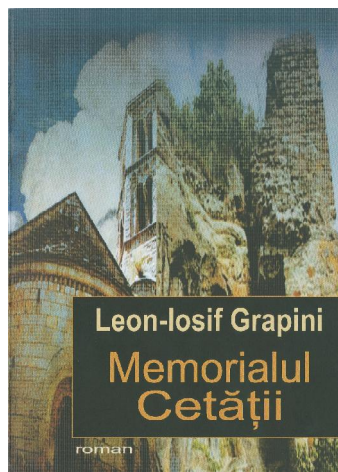
E mult de-atunci, azi treci nepăsător
Și ochii ți-i ascunzi de ochii lumii.
În umbra amintirilor cobor
Și mă întreb „Mai înfloresc salcâmi ?“

Angela Monica JUCAN

Astronomicul curent verbal

Romanul „Memorialul Cetății” de Leon-Iosif Grapini

„Nu vreau decât să fiu slobod,
nu în lumea largă, ci doar în cea
mică, în satul meu (...)”

„Memorialul Cetății” nu este un roman memorialistic, dar ficțiunea nu depășește materia de evocare. Nici fantasticul nu iese din cadrele verosimilului - „[...] edificarea a început când a început, a durat zeci de ani, cu inau-gurarea ne găsim după scurgerea acestui timp”.

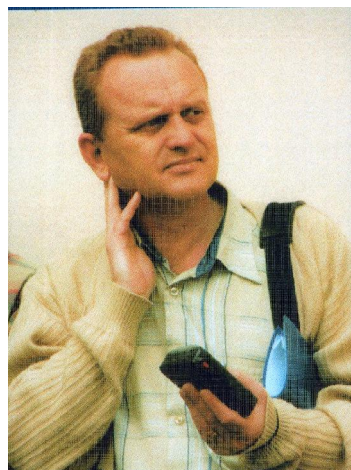
Trebuie să știi câte ceva din biografia scriitorului și să-ți fie întrucâtva cunoscută zona din care se trage ca să-ți poți da seama că proza lui Leon-Iosif Grapini (un volum de nuvele - „Cetatea cu nebuni” și două romane - „Capătul lumii” și „Memorialul Cetății”, părți editate deja ale unei proiectate trilogii) are ca punct de start și de inspirație locul natal (topografie, istorie, mentalități, atitudini, grai) și compartimentul în care a profesat scriitorul (mod de evaluare și organizare).

Cititorul neinițiat are altă poartă către șaradă.

Pentru percepția optimă a fondului, amândoi trebuie să-și depășească interesul pentru real și pentru nereal.

Mai bine curtură decât în „Capătul lumii” care aducea mai mult a monografie mascată decât a roman, intriga din „Memorialul Cetății” este prinsă în câmpul CUNOAȘTERII. Ideal de nea-

tins, pricepera omenească fiind foarte limitată, ea este definitiv vasală curiozității. Prin eforturi insistente și apel la cei despre care crede că l-ar putea introduce în domeniul care-l interesează, personajul „scriitorul” ajunge la revelație (aceasta se întâmplă printr-un șoc - lovitura din moalele capului de la pagina 9, iar decomprimiunea se va produce, hât, la pagina 269). Revelația însă vine cu alte limite, pentru că spațiile care i se deschid „scriitorului” (arhiva, cetatea, cunoștințele „moșului” - sau „capul” lui) se dovedesc a fi, la rândul lor, închise și pline de mai mari restricții. Este puțin probabil ca Leon-Iosif Grapini să fi intenționat acest lucru, dar romanul i-a reușit ca o imagine a perfecționării umane care nu constă decât în atingerea a diverse stadii de imperfecțiune. Cunoaștere și exigențe, înfățișate capsular, care funcționează pe principiul Matrioșkăi: una în alta, niciodată ultima nu e goală și nici nu conține altceva decât tot o figurină de Matrioșka, de la care s-a pornit, numai că una în miniatură, nesectionată și plină. Acesta este - cu sau fără voia lui Leon-Iosif Grapini - „conținutul” romanului „Memorialul Cetății”, în care, cât trăiesc, toți învață/ se informează - sub îndrumare sau intuitiv - și, în cetate, sunt chiar impuse niște cursuri. Totul e progres, în acest roman, dar fie-

care perimetru evolutiv sau spațial e inclus în alt perimetru, până la „perimetrul interzis” al Cetății - ultimă Matrioșcă. Tendința spre emancipare e preluată de noua generație - personajul „tânărul”: o piesă dintr-o fecundă Matrioșcă, după figurile (generații sintetice) „bătrânul”, „scriitorul”... Ce-i drept, în legătură cu „tânărul”, cartea pune ipoteza rămasă neresoluționată a reușitei. Incertitudinea e mai sigură. Altfel se situează „scriitorul”, care, după incizii în realitate și forțare de uși, se prezintă în final cu o „comunicare” (să-i zicem științifică și realizată în colaborare, prin „transmisiune”). El transmite pasiunea sa și cunoștințele sale și acestea vor lua forma unei cărți. Și se deschide o nouă etapă (necuprinsă în roman) - cea a circulației cărții: „[...] căpitanul s-a ținut de cuvânt, cartea promisă a apărut, tocmai i-am pus punct, și noi, și domniile voastre”. Știința eliberată („[...] a scris în speranța că toate acestea vor fi cunoscute, dacă nu tuturor, măcar celor care cred în asemenea istorii, adevărate sau nu. Noi am crezut.”), totuși prizonieră (în carte, ca-ntr-o cetate „de a cărei ființare să nu se afle, celor ce li se va descoperi să li se piardă urma, cei care vor vorbi să fie făcuți să tacă, cei ce vor ști și vor uita să aibă parte de toată bunăvoința, grația și mila mea, și s-a făcut”). Scriitorul absorbit de subiectul său. Scriitorul înghițit de subiectul lui. Personajul captiv în cetatea care i-a ademenit imaginația. Scriitorul captiv al visului. De unde se poate evada doar „pneumatic”: „M-am pus la cugetat - zice „moșul” - și tare mi-e că nu mai pot face cale-ntoarsă de unde-am ajuns cu gândurile [...] mor liniștit acum, când veți afla adevărul, să mi-l ziceți și mie, că nu mai spun la nimeni”. Cetatea - un interior simbol al interiorului uman; sau, în registru practic, un adăpost so-

lid, vulnerabil, până la urmă. Ca omul. Lumi în lumi, că „lumea era mare și multe popoare trăiau în ea” și „de fapt, întreg imperiul este o temniță a popoarelor”.

Frazele construite prin multiplu adaos de idei - progresie și progres - bat în diverse nuanțe de umor; rulajul vorbelor în roman este mare; „[...] nu e important detaliul, dar îl scriem” - „scriitorul” se duce (pentru a vă face o idee) la personajul „preotul”, dar ca să ajungă și el acolo, cititorul trebuie să străbată, mai întâi, zece pagini etnografico-arhitecturale. În detalii, șuvoiul verbal ia proporții astronomice, scriitorul Grapini relatând cu generozitate despre câte-n lună și-n stele. Dar dacă aspectele secundare sunt minuțios înregistrate, în cele mai importante, autorul preferă imprecizia - program al cărții: „[...] cei ce vor să facă legături cu fapte și cu personaje istorice să nu-și piardă vremea, le-am amestecat, și pe unele, și pe altele, în așa fel încât corespondențele să fie imposibile[...]”. Într-adevăr, autorul „Memorialului Cetății” interacționează cu istoria, navighează prin ea, o accesează când dintr-un secol, când din altul, fără a urma ordinea cronologică firească. Un roman prevăzut cu „slider”. Personajul „moșul” datează, după toate aparențele, din epoca grănicerească a bumbilor aurii ai străjilor Mariei Tereza, dar are amintiri de pe când năvăleau tătarii și este contemporan și cu epoca universal posibilă a voturilor fraudate. Că unii sunt cunoscători, abili și oportuniști, alții - necunoscători, creduli și perdanți.

O carte care se joacă pe cunoaștere. Și pe îngrădire.

Câteva din operele de artă executate de scriitorul Cristian Petru BĂLAN în orașul Boldești-Scăieni, Prahova

Am vrut ca orașul meu (Scăieni - n.r.) să aibă sculptura „Lupa Capitolina”, precum cea din Roma (București, Timișoara, Cluj etc) - și am făcut-o! Sunt poze cu pregătirea ei pentru instalare (echipa care m-a ajutat să o înalț cu macaraua pe o coloană de cărămizi de 8 m în oraș), apoi fotografia cu sculptura gata înălțată și alta cu detalii. Regret calitatea pozelor, dar și mai mult regret că statuia lupoaicei nu a avut noroc să stea mai mult de 2 ani, fiindcă a fost făcută bucăți la cutremurul din 1977, când s-a rupt coloana de cărămizi... La fel s-a pierdut și statuia „Îngerului Judecății”, lucrat din porțelan alb. El se afla pe acoperișul capelei cimitirului din Scăieni. Concluzia: Nimic nu e veșnic sub soare!- și nici măcar... Soarele!...

Cristian Petru Bălan este al doilea din stânga (cel mai înalt)

Cristian Petru Bălan lucrând la bustul lui Teodor Diamant, fondatorul Falansterului de la Scăieni

„Îngerul de porțelan alb, încă destul de fierbinte, scos cu câteva ore de acești muncitori din cuptorul unei fabrici de teracotă (fotografie neclară, poza decupată din ziar). O puteai vedea și gata instalată pe acoperișul cimitirului (pagina următoare - n.r.). Atunci îmi spunea cineva că lucrarea ar putea fi cea mai mare piesă de porțelan din România, dar nu am putut confirma niciodată acest lucru.”

“O altă sculptură de-a mea, lucrată într-un stil mai modern, este intitulată „Rupătorul de geam”. Ea se află la Poarta nr. 1 a Fabricii de geamuri Scăieni (cea mai mare din țară) și era lucrată din oțel inox, reprezentând un muncitor care scotea placa de sticlă din „mașina de tras geam” (piesa masivă de geam, din brațele deschise ale siluetei umane, nu se vede în poză, fiind străvezie. Chiar așa era poziția de lucru a muncitorului rupător...). Această fabrică a dispărut acum doi ani din orașul care avea mai multe înțprinderi mari (toate dispărute), iar statuia va fi luată și instalată în centrul orașului.”

“După dispariția fabricii (care, înainte de închidere, fusese cumpărată de niște țigani miliardari, îmbogățiți din vânzarea fierului vechi, aceștia voiau să topească statuia pentru a vinde metalul cu un preț bun și nu voiau să permită nimănui să mai intre în curtea fostei fabrici, deși lucrarea intrase în patrimoniul orașului. A trebuit ca primarul localității să o ia înaintea țiganilor, să vină cu armata și cu o macara, intrând cu forța în curtea fostei fabrici și să o ridice. (Poveste tragicomică, nedescrisă în „Țiganiada lui Ion Budai-Deleanu...”)

„ÎNGERUL JUDECĂȚII”, executat de Cristian Petru Bălan, înainte ca autorul să fie judecat și executat de acest Înger care s-a grăbit să zboare spre ceruri la cutremurul din 1977.

(Poza îngerului de porțelan alb, greu de cca o jumătate de tonă, a fost făcută la circa o oră după instalare).

“Voi mai putea face altul? Nu prea mai cred...” - spune Cristian Petru Bălan

În poză este Cristian Petru Bălan, cel mai înalt, la mijloc; la dreapta lui, directorul fabricii, C-tin Olteanu, și echipa de muncitori care l-a ajutat să instaleze lucrarea.

Fațada cimitirului din orașul Boldești-Scăieni, Prahova, pictată de scriitorul Cristian Petru Bălan în anul 2000 (în dreapta, autorul; în stânga, mătușa lui, sora mamei, azi în vârstă de 96 de ani).

Marian PĂTRAȘCU

POEME TRISTE

Limba noastră (1983)

la moartea lui Nichita Stănescu

Limba lui Nichita
este limba mea.
Cu unduiri de verb
ea-și plânge cântărețul.
Cu unduiri de suflet
eu îmi plâng poetul.
Patria lui Nichita
este limba română.
Ea a fost, ea este încă
și el este prin ea.
A fost „cetățean al patriei”,
trist sau voios,
slujind-o cu credință,
inspirat sau „bleg”
„sau numai obosit”,
vizionar cu siguranță
dar fiindu-i somn de sine
s-a dus și el „să moară puțin...”

El vrea (1987)

El vrea să ne târâm cu capul în țărână,
El vrea să ne hrănim
cu spulberări de vânt,
El vrea să muncim goi, bolnavi
și fără speranță,
El vrea să nu mai fim oameni
Ci animale fără conștiință,
docile și înfricoșate
Și pe deasupra să ne mai și bucurăm,
Să-l slăvim ca pe un zeu atotputernic.

El se teme (1987)

El se teme de gândurile noastre,
El se teme de puterea spiritului instruit,
El se teme de sărutul copiilor noștri,
El se teme de strângerea noastră
de mână,
El se teme...
Și de aceea îmbuibă haite de câini,
Gata să-l apere, gata să-l lingă.

Stare neînchipuită (1989)

Somn chinuit, înfricoșat de vise stranii,
Curgere de timp însângerat de suferință,
Stare animalică în așteptarea unui os,
Gânduri negre de griji întreținute,
Tremur de ură și teamă aflate-n luptă,
Frig în suflet, frig și în sălașuri,
Identități pierdute, talente nedorite
Conturează crunta stare, reală ca materia.

Nostalgie I (1999)

Calc pe frunzele uscate ale sufletului meu
Așteptând înverzirea primăvărată a ramurilor sale
Și îmi dau seama că-mi vine tot mai greu
Să-mi trag seva pentru-a păși pe a vieții cale.

Unde sunt anii când nepăsător treceam prin viață
Și credeam că pot muta munții din loc
Fără-a simți că timpul subțiaz-a vieții ață
Și frânge-o - va ca mâine-n jale și fără de noroc ?

Mărturisire (2005)

Ard ruguri aprinse-n sufletul meu
Și cad peste el pulberi de astre,
Misterul vieții a-l prinde e greu
Și-n mintea-mi zbuciumată mii de-ntrebări naște.

Vreau să-nțeleg cu mintea rostul existenței,
Să pot avea tăria de-a nu mai face rău,
De fiecare dată însă dau girul necredinței
Și frate cu păcatul acuz pe Dumnezeu.

Ferice de acela ce crede pe deplin
Fără-a se-ntreba de ce, ci c-așa se cuvine,
Acela scutit este de orice fel de chin
Căci știe că în ceruri el are-un loc anume.

Soartă meritată (2009)

Învinuim pe alții de patimile noastre
Și nu ne e gândul decât cum să-nșelăm,
Străinii văzut-au cum ne este firea
Și ura lor feroce cu toții o-ndurăm.

Mulți înțeles-au libertatea câștigată
Cu sângele vărsat de alții, nu de ei,
Ca dreptul lor de-a face tot ceea ce vor
Dar vina e a noastră de cred că-s niște zmei.

Lege nu e pentru ei și nici morală,
Căci știu că banul cumpără orice,
Dreptatea e o marfă cât se poate
de banală,
Cei mulți sunt câini bătuți
cu mii și mii de bice.
Lichelele-s ca lupii, noi, doar câini bătuți,
Știm doar să ne plângem, să schelălăim
Cerșind un os ne vindem
pe doar câțiva bănuți
Și căutăm nedemni ocazii
ca să ne lichelim.

Ne merităm, deci, soarta cu vârf și îndesat,
Căci din nenorociri și lupte nimic n-am învățat!

Adunare festivă (1988)

Prostia rânjește satisfăcută: „Am învins!”
Discursul victoriei este aplaudat frenetic,
Ignoranța, corupția, demagogia
și cinismul,
Ipocrizia, minciuna, răzbunarea și hoția,
Brutalitatea, crima, pâra și abuzul,
Imoralitatea, demagogia,
neîncrederea și frica
Și multe alte personalități sinistre
Ovaționează îndelung,
binecuvântând epoca.
Harul prostiei încununează sala,
Delirul apare timid crescând apoi:
Mai există inteligență, cinste și
înțelepciune,
Mai există muncă cinstită și talent,
Mai există împotrivire, morală și dreptate,
Mai există pasiune, curaj și îndemn
Care trebuie distruse până nu e prea târziu.
Căci de necrezut: ura a trecut de partea lor
Și crește încet dar sigur.
Prostia aruncă urlând cuvintele fatidice:
- Ura ne-a trădat!
Victoria proclamată se dezumflă
cu un şuierat sec,
Frica își face autocritica
Și hotărăște în gând să trădeze la rândul-i,
Știind totuși ca și ura
Că toate acestea vor dispărea curând,
Nu înainte însă de a-și fi făcut datoria!

Sfaturi' pentru politicieni (2009)

Nu țineți deloc seama de fapte și morală,
Prostia și tupeul atuuiri vă pot fi,
Fie-vă pregătirea o palidă spoială,
Fiți convinși că veșnic veți trăi.

Mascați-vă încăierarea dintre interese
Ca fiind o luptă dreaptă, bazată pe principii,
Al vostru adevăr să aibă cât mai multe fețe,
Cu cei ce v-au ales vicleni să fiți ca lupii.

La capăt de tunel lumină de zăriți,
Alergați îndată și mai cumpărați tunel,
Cu vorbe mari, deșarte pe cei slabi păcăliți
Făcându-i să vă creadă deștepți și plini de zel.

Învinuiți pe ceilalți, strigând în gura mare
C-ați moștenit dezastrul, doar ei l-au provocat,
Azi porciți-vă și dați-vă cu sâng la gioale,
Măine pupați-vă lingând unde-ați scuipat.

Constat c-aceste sfaturi voi deja le urmați,
Cu niște scutece mizere oricând v-asemănați
Și din aceleași pricini voi trebuiți schimbați.

Marian MALCIU

Partajul

Abia scăpat din aglomerația acelei ore de vârf din capitală, microbuzul se târa greoi pe șosea, ocolind anevoie gropile ce încă nu fuseseră astupate în primăvara plină de ploii. Șoferul încerca să recupereze timpul pierdut, dar motorului parcă nu-i păsa de asta. El trăgea bine la o anumită turație peste care se îneca dacă era solicitat la mai mult, posibil din cauza unei alimentări precare. Deh, vreme de criză manifestată plenar și în circulația pe drumurile publice! Era posibilă și lipsa întreținerii întregului sistem. Dar asta se datora crizei societății de transport. O zi de staționare a unei mașini scădea prea mult cifra de afaceri a patronului, în special!

Ceasul de deasupra bordului abia arăta ora 08.30, dar era deja cald. Poate din cauza aglomerației și a geamurilor blocate încă din timpul iernii. Nici un fel de aerisire. Doar geamul din stânga șoferului era lăsat pe jumătate. Curentul de aer pătruns de afară își începea zbenguiala ușoară chiar pe fruntea bietului om îngrijorat că va pierde o cursă în acea zi. După ce făcea să fâlăie puținele șuvițe ce încercau în zadar să-i acopere fruntea pleșuvă de timpuriu, trecea vesel printre capetele a câtorva bărbați ce stăteau înghesuiți, în picioare, blocând accesul spre ușa din față a mașinii, ridica firele răzlețe ale femeilor de pe scaunele ținute pe partea stângă și provoca, mai apoi, o zbatere ușoară a câtorva punți de plastic atârinate de un fel de cârlige agățate de ochiurile unei plase vechi, întinsă pentru a primi bagaje ușoare. Se oprea definitiv în panglica de un negru spălăcit al unei pălării ce amintea de un violet suav, cândva apreciat pentru strălucirea lui vioaie.

Pălăria acoperea capul unei femei a cărei față nu se vedea. Pe unul din cele patru scaune de pe ultimul rând, ea stătea chircită cu capul plecat și răsucit, în încercarea de a se răzima pe umărul dinspre geam pentru a ameliora durerea ce-o simțea permanent la baza gâtului, dar și pentru a putea urmări cu privirea încețoșată mișcarea copacilor de pe marginea drumului. Cu o mână strângea bastonul de lemn lustruit de îndelungată folosință, bătând ușor podeaua în ton cu trepidările mașinii, în timp ce cu mâna liberă plimba pe față, aproape la intervale egale de timp, o batistă mototolită și ușor umezită de sudoarea ce-i acoperea în răstimpuri fruntea și cobora pe obraji până spre bărbie în picături mărunte. Din când în când, ofta încet și își lăsa mâna în care ținea batista pe geanta neagră aflată pe genunchii acoperiți de rochia veche și de aceeași culoare, proaspăt spălată și călcată. Acolo îi tremura vizibil, adesea în zvâcniri scurte, de parcă se zbătea în strânsoarea pielii uscate și pline de pete vineții, măturie a unei circulații periferice deficitare.

- Fată, mai e mult până acolo? a întrebat-o ea pe femeia corpulentă ce stătea, bine înfiptă pe picioare și cu o mână agățată de bara de susținere a plasei pentru bagaje, în fața ei, împingând-o cu bastonul pentru a o atenționa. Am obosit, maică... E zăpușeală rău în droaga asta, a încercat ea să se justifice, ducându-și din nou, cu o mișcare tremurătoare, batista peste frunte.

Cealaltă femeie, bine legată și îndrăzneț îmbrăcată pentru cei aproape 60 de ani purtați cu semeție pe umerii acoperiți doar de bretelele subțiri ale rochiei de culoare crem, neatentă, cu gândul plecat nu se știe unde ori din cauza gălăgiei permanente din microbuz, nu i-a răspuns. Privea și ea pe fereastră. Departe. Peste câmpul în care apăruseră case de mărimi diferite și garduri înalte de beton pe care ea nu le știa că ar fi fost în urmă cu doar câțiva ani. În schimb, bărbatul ce-i sprijinea brațul cu o mână, agățat cu cealaltă de o curelușă prinsă-n plafon, a fost mai atent. S-a aplecat ușor către pălăria din față sa și i-a vorbit destul de tare:

- Mai e puțin, mamă. Ai răbdare că ajungem noi! A întrebat mama dacă mai e mult, a lămurit-o el imediat pe cea care întorsese capul și-l privea întrebătoare. Este, într-adevăr, destul de cald...

- ... Da, este... Mai mult din cauză că n-avem aerisire în vechitura asta de microbuz... Ne-om întoarce cu altul mai bun, a murmurat ea, parcă pentru sine.

- Da' cu o mașină mică ar fi fost mai bine, maică, a zis bătrâna doamnă fără să se adreseze cuiva anume.

- Lasă, vezi de treabă! Ar fi costat mult aia mică, mamă, a intervenit o altă femeie de pe scaunul din dreapta bătrânei, dând din mână a pagubă. Ajungem repede, s-a simțit ea obligată să aducă puțină alinare când a văzut mișcarea de nemulțumire a mâinii care strângea în neștire batista mototolită.

- ... De, maică... dacă n-or fi bani nici în casa voastră! Așa o fi... Da' bărbații ăia ai voștri n-au venit cu noi? Nu-i văd, s-a arătat bătrâna nedumerită după câteva momente de tăcere.

- Ba au venit. Ce, matală nu i-ai văzut? Uite-i acolo în față. Stau în picioare, că nu au mai fost locuri libere, a lămurit-o fata, trecută și ea cu puțin peste 50 de ani. Am napolitane, dacă vrei ceva dulce, mamă. Sau o bomboană spiritoasă. Vrei? s-a arătat ea îngrijorată în timp ce desfăcea fermoarul la o geantă maronie destul de burdușită la prima vedere. Am uitat să iau o sticlă cu apă. Îmi pare rău...

- Ei, lasă fată, că nu mor eu până acolo. Bem apă când ajungem... Dulciurile nu

astămpără setea, Florico! a refuzat bătrâna doamnă cu voce ștearsă, abia auzită în vecinătatea imediată.

O serie de denivelări succesive ale șoselei au făcut ca trupurile așezate pe scaune să tremure mai intens și mâinile agățate de curelușe ori răzimate de spetezele scaunelor să se încordeze vizibil. Toate șocurile, pe care sistemul de amortizare al mașinii nu le putea anihila, se transmiteau direct caroseriei și călătorilor. Unii dintre ei, vădit nemulțumiți, nu au scăpat ocazia de a înjura cu voce tare. Pe cine, nici ei nu știau prea bine. Înjurau, la modul general, pe cei care s-au îmbogățit de pe urma lucrărilor necorespunzătoare de întreținere și reparații a drumurilor publice. Îl înjurau pe doctorul ales, poate și de ei, primar general al capitalei, pe ministrul Berceanu și, mai în surdină, printre dinți, pe toți guvernanții.

Premierul Boc avea parte de înjurături speciale, cam în aceeași manieră cu președintele Băsescu. În prima lună a verii, de când cu măsurile de austeritate anunțate de președinte ca fiind unica șansă de a se ieși din criză, bucureștenii, în aceeași măsură cu cetățenii provinciei, nu se mai temeau să vorbească și să judece, fiecare după mintea lui, acțiunile guvernanților. Cei mai porniți ajungeau repede la înjurături și blesteme aproape în orice discuție pe teme politice ori financiare. Spectrul sărăciei și teama de adâncirea fără precedent a acesteia le înfățișa, poate pentru prima oară unora dintre ei, lipsurile clasei politice, pe care până mai ieri le-au ignorat, le dezlega limbile și îi umplea de supărare și de mânie.

Când zgomotul și trepidațiile au scăzut în intensitate, oamenii au păstrat tăcerea un răstimp și apoi au reluat discuțiile aride, menite doar să alunge monotonia și prea puțin curiozitatea vreunei persoane. Erau cam de aceeași origine ori clasă socială. În majoritate, țărani. Mai puțin trei-patru bărbați îmbrăcați cu haine de oraș și cam tot atâtea femei dinspre care se prelingea discret mirosul parfului ori deodorantului folosit, amestecat cu mirosul de transpirație ridicat de peste tot și plimbat în voie de curentul de aer izvorât din fereastra șoferului.

- Măi, Eugene maică! Mai e mult, mă, că mor? a întrebat femeia ce nu-și putea opri tremurul mâinilor, fără să privească la bărbatul căruia i se adresase.

- Cel mult cinci minute, mamă. Uite suntem la marginea localității. Încă puținică răbdare, a liniștit-o el în timp ce-și aranja nodul cravatei grena, aplecându-se ușor pentru a fi auzit.

- Numai atât? s-a mirat Florica încercând să privească pe fereastră peste pălăria de modă veche a bătrânei.

continuare în numărul viitor

Alexandra Iulia ZĂRNEȘCU

Cuvântul *xenofobie* trebuie scos din uz

Motto: Stupiditas contagiosa est

Ultimii ani au prilejuit - îndeosebi în preajma și după aderarea României la Uniunea Europeană - folosirea excesivă a cuvântului „xenofobie”. Evident, el fusese utilizat și înainte, dar, cu ocazia aderării, s-a ajuns la apelarea foarte frecventă a cuvântului „xenofobie”, ceea ce a făcut să-mi producă o stare de greață doar din cauza repetării excesive a cuvântului. Faptul că utilizarea lui era făcută cu scopul de a arăta lumii că „românii suferă de xenofobie” îmi producea, în plus, o stare de revoltă. Deoarece, în formulările respective, se pretindea că românii manifestă xenofobie față de țigani, jidani, evrei, maghiari și alți minoritari doar pentru a se confecționa învinovățiri false contra noastră și, apoi, pentru a ni se imputa aceste păcate spre a ne induce un complex de inferioritate și, mai ales, de vină cu scopul ca să fim îngenuncheați mai ușor și, în final, să fim puși la plată pentru „despăgubiri”!

În toate cazurile, este folosit - de către politicieni, analiști, ziariști, chiar și de către cei care au redactat legile - cu același sens: că noțiunea *xenofobie* înseamnă **ură față de străini**. Or, cu educația mea făcută de Biserică și de părinți, cu instruirea dobândită în facultate, cu experiența mea de viață și, mai ales, de *expat* (vezi, de exemplu, *SANTINELA*, nr. 19, august 2007, pag. 8-9), am putut să-mi dau seama că românii **nu sunt „xenofobi”, nu manifestă ură** față de străini - altfel nu s-ar fi aciuat atâția pe aici atât în decursul Istoriei, cât și, îndeosebi, în epoca Tranziției!

În interviul „Cât de «retrograd» este Mihai Eminescu?”, postat, în 20 august 2005, pe Altermedia, d-l Radu Mihai Crișan, doctor în economie, a subliniat că „termenul *xenofobie* înseamnă nu *ură*, ci *frică* față de străini”. Pornind de la această remarcă a domniei sale - primul, după cunoștința mea, care a semnalat-o, dar care a rămas, ulterior, **complet ignorată!** -, am început să cercetez conținutul cuvântului, dar furia mi-a sporit, în loc să-mi treacă. Și iată de ce.

În *Le Petit Larousse illustré*, Ed. Larousse, Paris, 2007, pag. 1083, am găsit următoarele: „**XÉNOPHILE**, adj. et n. (gr. *xenos*, étranger, et *philos*, qui aime). Rare. Qui manifeste de la sympathie envers les étrangers.” Ca să nu rămână dubii de înțelegere - mai ales pentru toantele și tonții ironizați de ziaristul Ion Cristoiu -, traduc: „**xenofil**, adjec-

tiv... (provine din cuvintele grecești *xenos*, străin, și *philos*, care iubește, iubitor). Rar. Care manifestă simpatie față de străini”. Apoi, urmează acestea:

„**XÉNOPHOBE**, adj. et n. Qui manifeste de l'hostilité envers les étrangers.

XÉNOPHOBIE, n.f. Hostilité systématique à l'égard des étrangers, de ce qui vient de l'étranger.” Să traduc, din nou, inclusiv pentru prostănacii persiflați de Mircea Badea: „**xenofob**, adjectiv... Care manifestă ostilitate față de străini. **Xenofobie**, s.f. Ostilitate sistematică cu privire la străini, la ceea ce vine din străinătate.” Aceste explicații m-au determinat să mă lămuresc, mai bine, ce-i cu „ostilitatea”, la pag. 509:

„**HOSTILE**, adj., (lat. *hostilis*, de *hostis*, ennemi). 1. Qui manifeste de intentions agressives, qui se conduit en ennemi. *Attitude hostile*. 2. Qui manifeste d'hostilité, de la désapprobation. Un vot hostile. (...)”. E ca pe românește, nu mai traduc. În limbajul militar codificat, codul „*Ostil*” înseamnă, neechivoc și imperativ, „Dușman care trebuie distrus imediat ce este detectat” (vedeți și filmul american *Codificat „Ostil”*, despre avionul de pasageri sud-coreean doborât de aviația de vânătoare sovietică, fiindcă l-a confundat cu un avion-spion american, codificat „*Ostil*!”).

Așadar, conform explicației din *Larousse*, *xenofobia* este manifestarea atitudinii dușmănoase, a urii față de străini; de aici până la sensul, echivalent și consemnat *expressis verbis*, „*xenofobia* = ura față de străini”, nu mai e decât un pas, pe care l-au făcut dicționarele românești. Trebuie să reținem faptul important că, din dicționarele noastre, se știe - inclusiv de către cei care au redactat legile - că noțiunea *xenofobie* înseamnă **ură față de străini**. Așa scrie în DEX:

„**XENOFOB**, -Ă, *xenofobi*, -e, adj., (...) (Persoană) care manifestă ură față de persoane de altă naționalitate sau față de alte popoare. - Din fr. *xénophobe*.

XENOFOBIE, s.f., Uură față de străini și față de tot ce este străin. Din fr. *xénophobie*” (cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române* - DEX, Editura Academiei R.S.R., 1975, pag. 1034). Dar, dacă *xenofobie* înseamnă „ură față de străini”, atunci am preluat, și eu, această semnificație - fiindcă „Așa scrie la dicționar!”, care este o autoritate -, luându-mă

după proști; și, ca mine, toți ceilalți.

Este necesar să rețineți că dicționarul *Larousse* expune etimologia cuvântului *xénophile*, dar, două cuvinte mai jos, pentru *xénophobe* a uitat, decenii la rând, să o mai releve. Menționez că dicționarul *Larousse*, ediția 2007, repetă - cel puțin la aceste articole - ediția din 1993 (vezi pag. 1083), care, la rândul, ei o repetă pe aceea din 1974 (edițiile anterioare nu le-am consultat). După cum se vede, autorii DEX-ului nu au făcut decât să copieze, cu nerușinare, dicționarul *Larousse*. Dar făcătorii noștri de dicționare nu s-au grăbit să-și pună problema sensului exact al termenului, ci au copiat, pur și simplu, imbecilul text francez. Ediția din 1975 a DEX-ului a apărut sub egida Institutului de Lingvistică al Academiei Republicii Socialiste România (R.S.R.) și edițiile ulterioare au recopiat-o pe aceasta! Exigențele limbajului academic mă împiedică să spun că autorii care au redactat respectivele articole au fost niște tâmpiți, dar așa ar trebui să le zic. Fiindcă, în consecință, ne-au tâmpit și pe noi, prin preluarea lecțiunii respective!

La fel au făcut și Florin Marcu și Constant Maneca, autorii *Dicționarului de neologisme* (voi cita din ediția a III-a, Editura Academiei R.S.R., București, 1986), numai că, în cazul lor, lucrurile sunt mai grave. Într-adevăr, în cazul DEX-ului și, firește, al dicționarului *Larousse*, întrucât există multe grupuri de autori și colaboratori, care și-au divizat munca pe litere, pe tematici etc., este greu pentru cineva din echipă să aibă perspectiva întregului, să aibă, adică, rolul de „cap limpede”. Dar, când sunt două capete care colaborează, lucrurile se simplifică sub acest aspect și fiecare trebuie să verifice inclusiv munca celuilalt, spre a se corecta și completa reciproc - dar nu și pentru a se bate cap în cap!

Or, în lucrarea cuplului comic Marcu-Maneca, lucrurile se bat, într-adevăr, cap în cap, negru pe alb: „**XENOFOB**, -Ă, ... (cel) care urăște persoanele sau popoarele de altă

naționalitate, care este dușman a tot ceea ce este străin. [*< fr. xénophobe, cf. gr. xenos - străin, phobos - ură*"]. Vă rog să remarcați cum contagiunea cu *stupiditate* (sună mai elegant decât *tâmpenie!*) face un „progres” prin tandemul Marcu-Maneca: ei „dezvoltă” bagajul informațional conținut de *Larousse* (și, implicit, de DEX, pe care le copiază) și oferă - cu intenția vădită de a-și spori „științificitatea” demersului și credibilitatea volumului lor - proveniența și etimologia cuvântului *xenofob*, unde etimologie înseamnă „studiul înțelesului adevărat”. Dar să analizăm cât de „adevărat” este sensul dat în dicționarul lor: „**FOBIE**, s. f., stare de frică bolnăvicioasă, obsedantă și nemotivată. ? repulsie, antipatie pentru ceva. // element secund de compunere savantă cu semnificația „teamă (patologică) de”, „aversiune față de ceva”, „fobie” [gen. -iei. / *< fr. phobie, cf. it. fobia, gr. phobos - frică*] (cf. *op. cit.*, pag. 459). Idem la: „**AGORAFOBIE** s. f. teamă nemotivată de a traversa locuri deschise, piețe etc. [*< fr. agoraphobie, cf. gr. agora - piață publică, phobos - frică*] (*op. cit.*, pag. 40). Aceeași corectă explicație etimologică se dă pentru *claustrofobie* și *fotofobie*.

Așadar, de la începutul și până la mijlocul *Dicționarului de neologisme*, fobie - *phobos* - înseamnă **frică**, iar la sfârșitul lui înseamnă **ură**; în interiorul explicării articolului *xenofobie*, *phobos* înseamnă numai **ură**; la fel este în DEX, deși încă de la lecția de astronomie, din liceu, se știe că sateliții planetei Marte se numesc *Phobos* (*Frica*, *Teama*) și *Deimos* (*Teroarea*, *Groaza*). Ulterior, Florin Marcu, în al său *Marele dicționar de neologisme*, „ediția a IX-a, revăzută, adnotată, corectată”, menține aceeași explicație corectă pentru *agorafobie*, *claustrofobie* și *fotofobie*, și aceeași „explicație” greșită, contrară, pentru „xenofobie” (cf. *idem*, Ed. Saeculum Vizual, București, 2007, pag. 1005). Adică, a preluat, de la o ediție la alta, același text, deși se laudă, în prefață, că l-a „revăzut, corectat” etc.

Aceste dicționare proaste („româno-franceze”) au provocat pandemia utilizării greșite a termenului *xenofobie*, căruia i-au dat sensul opus: cum că ar însemna „ură față de străini”. Nu, nestimați imbecili, înseamnă „frică extremă, groază față de străini”. Și oricât ați „îmbogăți” dicționarele, **noțiunile „frică” și „ură” nu sunt intersanjabile**. Din cultura mea generală - obținută, firește, inclusiv din dicționare - știam că „fobie” înseamnă „frică, groază”. În compunerea savantă, *fobia* înseamnă frică excesivă - adică groază, aversiune (eventual patologică) - față de ceva. Sensul de „frică, groază” este conținut în cu-

vintele agorafobie, claustrofobie, fotofobie, hidrofbie, hobofobie și multe altele (cf. John Naish, *Ghidul ipohondrului*, Ed. Nemira, București, 2006, pag. 182-184). Pentru a respecta adevărul istoric, este necesar, totuși, să precizez că și *Larousse*, în explicarea cuvântului, spune:

„**PHOBIE**, n.f., (gr. *phobos*, effroi). 1. Aversion très vive; peur instinctive. 2. PSYCHIATRIE. Crainte déraisonnable à l'égard d'objets, de situations ou de personnes, dont le sujet reconnaît le caractère injustifié, mais qu'il ne peut surmonter.” Să traducem - pentru imbecilii dezavuați de președintele Traian Băsescu, cel care a și introdus în limbajul *mass media* peiorativul neacademic „imbecil” - explicația de mai sus: „s.f. (gr. *phobos*, groază). 1. Aversiune foarte puternică; teamă instinctivă. 2. PSIHIATRIE. Spaimă irațională față de obiecte, situații sau persoane, al cărei caracter nejustificat subiectul îl recunoaște, dar peste care nu poate trece”.

Deci, și în franceză, *fobie* înseamnă **frică**, **groază**, în cazul când e vorba de articolul independent de dicționar *phobie*, dar înseamnă **ură** atunci când este auxiliar în termenul „savant” *xenofobie*! Ca să vedeți cât de „savant” este textul francez, pe care copiii noștri nățărâi l-au ingurgitat ca pe-o bomboană franțuzească! Este evident, încă o dată, că acești copii de dicționare au reprodus textul francez cu toate greșelile sale. Din păcate, greșeala s-a produs în condițiile lucrului la grămadă și fără să se verifice, în final, concordanța, completitudinea logică a explicațiilor date articolelor din dicționar.

Dar, veți zice, *Dicționarul Enciclopedic* trebuie să reprezinte, prin științificitatea sa, o veritabilă autoritate în materie. Într-adevăr, așa ar trebui. Iată, însă, ce spune această „autoritate”:

XENOFOBIE (<fr.; {s} xeno + gr. *phobos* „frică”) s.f. Atitudine de teamă, de respingere și ură față de persoanele străine, de grupul etnic din care fac parte acestea (*op. cit.*, Ediția enciclopedică, București, 2009, vol. VII, pag. 486). Vețeți că începe corect: *xeno* = străin, *phobos* = frică. Nu ca cuplul Marcu-Maneca, care, la începutul dicționarului, scrie *phobos* = frică, iar la sfârșit *phobos* = ură! Dar „autoritatea” în cauză continuă punând împreună și teama și respingerea și ura: adică face un ghiveci cu varză creată, dar care produce greață.

Elocvent pentru lipsa de științificitate a dicționarului *Larousse*, a DEX-ului, a dicționarului Marcu-Maneca și, firește, a celorlalte care le imită într-un fel sau altul, este faptul că, dacă făcătorii lor ar fi consultat, totuși - așa cum este obligatoriu în acest gen de activitate -, și alte dicționare, atunci ar fi desco-

perit greșeala în care persistă *Larousse*, probabil de pe la 1950 încoace. Astfel, în *Nouveau dictionnaire étymologique et historique*, par Albert Dauzat, Jean Dubois et Henri Mitterand (troisième édition revue et corrigée, Librairie Larousse, Paris, 1964, pag. 802), explicația este alta, aceea corectă: „**xénophobe**, 1906, Lar.; du gr. *xenos*, étranger, et *phobos*, effroi. **xénophobie** id.” Aceași explicație corectă o dă *Merriam-Webster's Online Dictionary* pentru **xenophobia**: „one unduly fearful of what is foreign and especially of people of foreign origin” - adică „cineva înfricoșat de ceea ce este străin și, în special, de indivizii de origine străină”.

La începutul acestui an, 2009, o editură a publicat seria *Ghidul xenofobului*, o colecție de autori aparținând diferitelor popoare, care caută să demonstreze că autohtonilor nu trebuie să le fie frică de străinii aparținând celorlalte popoare, fiindcă fiecare popor are calitățile și defectele lui, care-l fac similar poporului în cadrul căruia trăiesc minoritarii altor națiuni. Ceea ce este semnificativ este faptul că, pe coperta fiecărei broșuri tratând un anumit popor - ruși, sârbi, izraeliți, germani, englezi ș.a. -, figurează această explicație: „**XENOFOBIE**: s.f. (<fr.: *xénophobie*) frică irațională de străini, probabil justificată, întotdeauna de înțeles”.

Este util de aflat de unde a luat traducătorul - sau realizatorul copertei - această explicație corectă, de negăsit în *Larousse* și, probabil, nici în alte dicționare franțuzești! Dar, oricum, *Larousse* - care este, probabil, cel mai uzitat dicționar - a contribuit, tocmai din acest motiv, la diseminarea prostiei cum că xenofobie ar însemna nu frică, ci dimpotrivă, „ură față de străini”!

În mod normal, dar la fel de obligatoriu - și, mai ales, de prioritar, chiar dacă îl adaug pe listă ca ultim demers -, autorii și colaboratorii dicționarului care au schimonosit sensul cuvântului *xenofobie* (dacă n-ar fi fost decât simpli confecționeri de dicționare) ar fi trebuit să consulte neapărat și un dicționar greco-francez, greco-englez, greco-român, greco-grec etc., să vadă ce-i cu acest *phobos* - φόβος. Pe wiktory se prezintă aceste explicații: „**φόβος** (*genitive φόβου*) m, second declension; (phobos)

1. fear, terror, alarm, fright, panic (1. frică, teroare, alarmă, înfiorare, panică)

2. The act of fleeing: flight, retreat (2. Actul de a fugi: fugă, retragere)

3. awe, reverence (3. frică + venerație, obediență)

4. That which causes fear: terror” (4. Ceea ce cauzează frică: teroare).

În schema de mai sus se distinge o clasi-

ficare după gradul intensității: nivelul inferior ca intensitate, cuvântul *teamă*, corespunzător lui *peur* din franceză, nu există. *Fobia* desemnează gradele puternice de frică: frică acută, spaimă, groază, cu adjectivele aferente, înfricoșător, înspăimântător, îngrozitor, terifiant. În plus, schema indică, la punctul 2, și o direcție: fuga din fața celui care te înspăimântă, atitudine socială învățată în vremurile năvălirilor barbare. *Frica extremă, groaza*, ceea ce este înfricoșător te determină să fugi din fața subiectului care inspiră groaza, să îl eviți, să te ascunzi din fața lui. *Ura*, dimpotrivă, te mobilizează să înfrunți dușmanul, să mergi spre străin și să îl nimicești. Groaza și ura, chiar dacă sunt egale ca intensitate a trăirii sentimentului, sunt opuse ca atitudine, motivare, direcție și demers practic. Deci, în nici un caz *ura* nu se confundă cu *groaza*, nu sunt interșanjabile, întrucât au sens opus.

Un fragment din *Septuaginta*, și anume capitoul 17 din *Înțelepciunea lui Solomon*, există în limba greacă pe Internet, și conține cuvântul φόβος atât ca substantiv, cât și ca verb, în câteva versete, care sunt traduse astfel: *spaimă* (versetul 4), *înspăimânteze* (vers. 9), *spaimă* (vers. 11), *groază* (vers. 14), *frică* (vers. 18). Cuvântul *ură*, asociat lui *fobie*, nu există pe nicăieri, cu excepția dicționarilor proaste indicate mai sus.

Așadar, *Larousse* consemna existența, la 1906, a cuvântului *xenofob* cu sensul de „înfricoșat de străini”, iar, ulterior, deși în *Nouveau dictionnaire étymologique...*, la articolul *phobie*, respectiv, *xenophobie* s-a menținut sensul de „frică extremă” și de „spaimă față de străini”, totuși, tot în *Larousse*, dar în cel uzual, conținutul noțiunii *xenophobie* i-a fost pocit în sensul opus: „ură față de străini”!!!

Prima concluzie este că și francezii au imbecilii lor. Dar dacă imbecilii francezi sunt doar nativi, ai noștri sunt imbecili funciari și, în plus, sunt imbecili prin mimetism și cosmopolitism fără discernământ. A doua concluzie: pe nicăieri, în dicționarele serioase, noțiunea *xenofobie* nu înseamnă „ură față de străini”, ci exclusiv „frică, groază față de străini”!

Concluzia generală: poporul român nu este xenofob. Poate, pe alocuri, în cazuri întemeiate, să zicem că ar trebui să fie „șovin”. Așa ar mai merge, forțând nota printr-un abuz de limbaj. Și nu poate fi vorba, totuși, nici de șovinism, ci, întotdeauna, de replica dată - în legitimă apărare - unor străini (fie ei indivizi izolați, fie organe de presă externe) care denigrează România. Dar nu putem spune că „poporul român este xenofob” doar din cauza stupidității unora - fie a unor indivizi, fie a unor dicționare -, stupiditate care, ve-

dem, este contagioasă, mai ales prin dicționare cu pretenții, ca *Larousse* și *DEX*. De exemplu, cu ocazia încetării din viață (în 21 august 2008) a celui care a fost marele patriot român Iosif Constantin Drăgan, s-a consemnat evenimentul, în 22 august 2008, și pe site-ul 9AM. Redactorul știrii - care, în genere, și-a redactat materialul după adagiul *Despre morți se vorbește numai de bine* - a citat, ca să strice fasonul, și o propoziție a unui imbecil: «„Profesorul Dragan a fost cunoscut drept un mare xenofob” (V. Turcan)». Adică omul care, de la vârsta de 25 de ani, s-a expatriat în Italia, care și-a avut casa principală în Palma de Mallorca, din Spania, dar care a locuit, frecvent, la Milano, în Italia, de unde își dirija afacerile și acțiunile de mecenat, care a colindat Europa și lumea, care a fost „unul dintre primii promotori (sic) ai Uniunii Europene”, ar fi fost un „xenofob” - sau, în accepțiunea profund idioată actuală, i-ar fi „urât pe străini”, deși a trăit printre ei trei sferturi din viață. Și cine spune asta? Un imbecil ca V. Turcan, care, în loc să continue să joace țurca, își exhibă părerea de „ziarist”, deși, cum zice Victor Ciutacu, individul este „un cetățean care, din perspectiva rigorilor acestei meserii, pur și simplu nu există”.

Ca atare, cuvântul „xenofobie” trebuie scos din limbajul politicastrilor, al ideologilor, al ziaristilor-de-doi-bani-jumate, al „elitiștilor” și, în genere, atât al imbecililor, cât și al celor de bună credință, dar păcăliți de aceste dicționare, pentru motivul întemeiat că este folosit absolut greșit, cum relevase Radu Mihai Crișan și cum am demonstrat mai sus. Cred că o primă formă de încercare a schimbării situației ar fi, parafrazând o lozincă celebră, să le adresez îndemnul - ca mijloc de eugenie socială! - *Imbecili din toate țările, stârpiți-vă!*

Esențial este faptul că, deoarece cuvântul *xenofobie* este folosit exclusiv în sens profund greșit - atât în dicționare, cât și în legislație, în *mass media* și, prin forța lucrurilor, în vorbirea curentă -, el trebuie scos din uz. De exemplu, conform art. 17, lit. „d” al Legii nr. 504 din 2002 a audiovizualului, actualizată în 2003 (pe <http://www.srr.ro/despre/legi/audiovizual.htm>), Consiliul Național al Audiovizualului (C.N.A.) are obligația „urmăririi exprimării corecte în limba română”, iar prin Decizia nr. 187 din 3 aprilie 2006 a C.N.A., acesta își propune să „interzică difuzarea în programele audiovizuale a oricăror forme de manifestări antisemite sau xenofobe” - vezi art. 46, alineatul 1, pe <http://www.cna.ro/Decizia-nr-nr-187-din-3-aprilie.html>. Dar de tot mai frecventele manifestările antiromânești, C.N.A. și, în genere, legislația nu se preocupă.

La așa legi, așa „corectitudine”, așa protecție! Faptul că „a intrat în uz” și, de aceea,

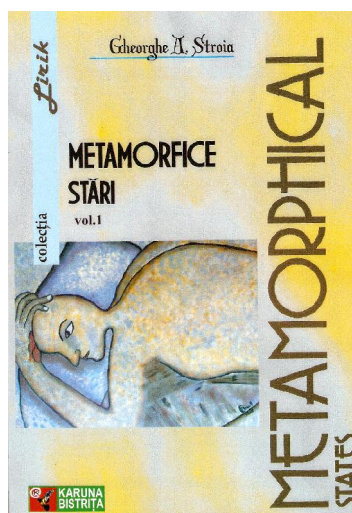
ar trebui menținut și folosit - cum pretind unii filologi, care și-au luat ca pavăză a prostiei lor lozinka „uzul face legea” -, nu constituie un argument, deoarece *stupiditatea nu conferă legitimitate*. Și, în anumite cazuri, nici chiar legislația, cum am arătat. Cultivarea limbii române nu se face cu imbecilități - fie ele impuse prin lege -, ci cu logică. Limba română - „limba vechilor cazanii” - constituie una dintre valorile esențiale ale Patrimoniului Național și, de aceea, trebuie apărută pe toate fronturile, inclusiv pe direcția importurilor de cuvinte anapoda. În mod necesar, la proxima revizuire a Constituției, printre alte nenorociri care trebuie eliminate de acolo, trebuie să figureze și prevederea apărării românismului și, ca atare, în mod expres, a eliminării inclusiv a cuvântului *xenofobie* din toată legislația. Căci, folosit cu sensul autentic, de „groază față de străini”, nu mai este cazul. Oamenii, în general, și românii, în special, erau terorizați de străini și fugeau din calea lor - când nu puteau, provizoriu, să li se opună *manu militari* - în vremurile năvălirii hoardelor barbare, a hunilor lui Attila - poreclit în epocă „biciul lui Dumnezeu” -, a invaziei turcilor lui Baiazid, a austrieșilor generalului Bukow sau a „muscalilor” țarului Petru cel Mare.

Ah, da!, acum ar mai fi adecvată utilizarea cuvântului *xenofobie* cu sensul genuin - „groază față de străini” - doar în cazul invaziei „investitorilor strategici”: a chinezilor, evreilor, francezilor, americanilor și a altora. Căci, din cauza politicii imbecile (sau, poate, dimpotrivă, viclene, deliberate?!), a guvernanților privind imigrația, au năvălit în țară criminali de tot felul - atât de drept comun, precum acei chinezi care fac contrabandă cu mărfuri și seucid, apoi, între ei, tranșând victimele în valize, cât și dintre cei cu „gulere albe”, cu ștaif financiar, precum unii dintre americanii, arabii, austrieșii, cehii, izraelienii, francezii, grecii, italienii, rușii, turcii, ungurii ș.a. care au înființat diverse firme și bănci, cu care ne jefuiesc și ne cămătăresc la fel ca ȋiganii clanului Cămătaru; sau, mai subtil, cumpără ieftin, de la poporul român sărăcit deliberat de regimul postdecembrist, bunuri mobile și imobile - terenuri, clădiri, întreprinderi și materii prime, îndeosebi strategice, ca petrolul, lemnul, fierul vechi etc. - pe care le revând la „speculă” - pentru că speculanții își zic, acum, „oameni de afaceri”.

De fapt, la drept vorbind, după aceste aproape două decenii de când suntem păcăliți, nu trebuie să mai manifestăm *xenofobia* - în sensul original, de „groază față de străini” - de până acum, ci, dimpotrivă, abia de acum încolo avem toate motivele să o transformăm în opusul ei, în cea mai profundă ură față de acești jefuitori, constituți într-o xenocrație care ne conduce.

Ionel MARIN

Metamorfice... stări ale poetului Gheorghe A. Stroia

După debutul literar al poetului **Gheorghe A. Stroia**, realizat prin volumele de versuri „Pelerin, la porțile... Eului” (Ed. Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2010) și „Omul retortă” (Ed. Rafet, Rîmnicu Sărat, 2010) iată o altă propunere a autorului, intitulată sugestiv: „Metamorfice... stări” (2 volume), editura Karuna - Bistrița, 2010. Parcurgând drumul timid al unui suflet sensibil, început cu starea de „pelerin” și trecând apoi prin filtrele „retortei”, poetul ne supune atenției o altă stare a omului și anume „metamorfiza”. Această nouă stare este formată din variatele manifestări ale firii umane - amorfe și difuze - sugestiv redată între paginile cărții sale. Mesajul volumului constă în aceea că setea de schimbare trebuie să devină - la rândul ei - o perpetuă stare. Fiecare poezie este de fapt chintesența unor trăiri interioare profunde și revelatoare. Iată omul, așa cum este văzut de către autor: „Sclav al clipei, curgând/ Peste simțiri, trăiri, iubiri/ Ieri, azi și poate mâine”. Un adevărat întreg al vieții, în care se regăsește poetul („simțiri”), lumea înconjurătoare („trăiri”), dar și împlinirile

specific umane („iubiri”), un amalgam în creuzetul timpului, care nu iartă și care înrobește. Viața, cu mirajul ei, naște rosturi și păstrează ecouri, care rămân ca un dar minunat și netrecător pentru poet: „Darul deplin al vieții,/ Pe care sufletul meu/ Îl recunoaște, îl simte/”.

Autorul îndeamnă oamenii să realizeze că deși declarați învingători, suntem inevitabil învinși ai magiei timpului, vibrând la frumusețea fiecărei clipe: „Clipă, viață, destin/ Un pas, o floare, un surâs”. Așa cum spunea scriitorul Ion Croitoru la lansarea volumului „Pelerin, la porțile... Eului”, Gheorghe Stroia este un „poet al candorii adolescente, care sîlfuește versul cu arta bijutierului, încărcându-l cu sensuri și conotații idilice”. Călător prin Univers, printre stele și comete, autorul își dorește să atingă lumina stelelor, prin vraja cuvintelor sale. Ca versificație, poemele îmbină rima clasică cu versul modern. Transparența și melodicitatea versurilor sunt mai mult decât evidente, uneori cu între-

ruperi accentuate de ritm sau expresivitatea cuvintelor. Poemele rescriu temele fundamentale ale condiției omului în general. Întâlnim astfel preocuparea autorului pentru starea emoțională intensă - mai ales de bucurie, optimism, frumusețe armonioasă, dar și cea legată de etern - ceea ce este constant, dimensiunea atemporală a artei și a naturii. Nu lipsește, din stările pe care poetul dorește să le illustreze, efemerul - ceea ce este vremelnice, dimensiunea trecătoare dar și frumusețea naturii, a inteligenței umane, a geniului creator.

Statornic în gândire, limpede în exprimare, profund în sentimente, poetul se autodefineste: „Veșnicul visător,/ Ce-n pas de spin ales,/ Caută frumusețea”. Stările prin care ne poartă poemele sale, nu pot fi altceva decât: „metamorficele zămisiri ale peniței sufletului”, ale unui suflet solar - desprins parcă din energiile universale. Fire sensibilă și iubitoare, poetul este dedicat în întregime misiunii, de altfel eroice: „De-a dăruii și altora/ Lumina

din sine”. În permanent dialog cu sine, cu ceilalți semeni dar și cu stelele și planetele galactice, acesta îi dorește omului bucurii și renaștere spirituală. Suntem în continuă transformare, în evoluție și uneori în regres. Nevoia de căutare, de regăsire și mai ales de a găsi calea luminii, este percepută ca o necesitate firească a omului mileniului al treilea. Ne mirăm, de multe ori, unde am ajuns datorită progresului științei, omul trecând prin permanente stări de metamorfoză, căutând noi idealuri, emoții dar și echilibru și liniște sufletească. Omul modern caută adevărul, lumina, dreptatea - ca pe noi mijloace și căi pentru reînnoirea societății. Poetul ne invită să ne preschimbăm, „căpătând aripi de fluturi”, cu care plini de finețe și rafinament să mângâiem vântul simțirii profunde și să contemplăm stelele cerului nostru interior.

Culegând roadele muncii și iubirii, să trecem, dintr-o stare într-o alta - mai bună, alungând negura urii, violența și întunericul din inimile noastre. Cu siguranță, fiecare dintre noi putem să devenim mai generoși. Azi, se deschide un nou început, ce se întrezărește prolific și exploziv - creator al unor stări de bine, al gândurilor înălțătoare, statornic înrădăcinate în inimile deschise - pentru o lume mai bună. Putem afirma, cu certitudine, că poetul Gheorghe A. Stroia este, prin scrierile sale, o frumusețe austeră și melancolică - încărcată de simplitatea adâncă a formei literare, dar dublată de o eleganță și naturalețe aparte. Vă invit să vă încărcăți simțirea cu deosebitele stări metamorfice ale unui suflet, ce se dăruiește cu generozitate semenilor săi.

Petru BOTEZATU

(Cahul, Moldova)

Soare sinucis

Ce întuneric s-a lăsat peste vederi,
De parcă Soarele, disperat, s-a sinucis...
Oamenii trăiesc cu amintirea luminii de ieri
Și cu mângâierea luminii din vis...

Orbecăind, se caută unul pe altul.
Găsesc, după murmur, izvoarele.
Privesc, ca pe o râpă adâncă, înaltul
Și așteaptă să iasă Soarele...

Dar, grea, pânză beznei mai deasă se face,
De parcă un păianjen cât lumea o țese.
Oamenii strigă Soarele, nu-l lasă în pace...
Soarele pare că s-a sinucis și nu iese...

Lumea a obosit, gândul i-i abătut...
De-o mie de ani, de când Soarele s-a sinucis,
Amintirea luminii de ieri s-a trecut,
A mai rămas mângâierea luminii din vis...

Dincolo de astăzi

Dincolo de astăzi - rătăcite scheme
Planuri iluzorii, drumuri desfunde,
Ecuații fără de răspuns, probleme,
Teoreme care nu sunt demonstrate.

Dincolo de astăzi - cercuri întrerupte,
Fraze nerostite, gânduri fragmentate,
Strategii gândite pentru aspre lupte,
Altele, mai dure și mai deocheate.

Dincolo de astăzi nu-i deodată mâine.
Bezele se-agață de un fir de cer.
Moartă-i amintirea nopților. Rămâne
Numai zborul unui mic străluci de fier.

Inscripție pe o margine de vis...

Pe piatra din cărare era scris:
*Oprește-te, copile, din mersul tău semeț,
cu care treci prin viață ca prin vis,
de-acum pe alte lucruri e timpul să pui preț...*

Pe piatra din cărare era bătut cu dalta:
*Aceasta este calea ce ți s-a dat de sus,
nu căuta degeaba, mai bune drumuri nu-s.
Aceasta-ți este soarta, căci Cerul n-are alta...*

Pe piatra din cărarea ce dă spre Asfințit,
erau săpate buchii care spuneau astfel:
*Copile, începutul așteaptă un sfârșit...
să mergi frumos spre dânsul, să nu te temi de el.*

Iubirea, leoaică bătrână

A-mbătrânit leoaica.
Nu mai sare în față.
Nu mai zgârie.
Nu mai mușcă.
Nu mai doare.
Neîncordare.
Eliberare
de colții ei albi
pe care,
se pare,
că nici nu-i mai are.

Va muri într-o junglă, uitată de toți,
sau poate într-un azil, pe un scaun cu roți,
rânjindu-și, așa, din reflex, uneori,
gingiile care au avut colți și care o dor.

Iubirea, această leoaică bătrână,
nu sare, nu mușcă, cum făcea altădată.
Se gudură laș, te linge pe mână,
iar tu o alungi ca pe-o mătă plouată.

Nu mai visez

Nu mai visez.
Sunt pierdere de somn
aceste vise din care te trezești
dacă sunt prea frumoase.

Nu mai visez.
Cu ochii deschiși,
prind fluturii acestei existențe
de pe care mă tem
că voi cădea
ca de pe spinarea noduroasă
a unei mârțoage bătrâne.

Visele?!
Niște treceri
(uneori colorate)
de pe azi pe mâine.
Niște șine-ntrerupte,
suspendate deasupra unei
întunecate prăpastii.

Nu mai visez.
Mă tem să nu devin
un visător cronic,
agonizat după fiecare
ieșire din vis,
cândând interminabil
de pe șinele suspendate
mai sus.

George PAȘA**cămașa luminii**

nu părea atât
de strâmtă cămașa,
încăpeau în ea toate
neamurile,
cu toți fariseii
îndepărtați de lege.
atunci vine Ioan
și-mi spune:
„ascultă, dezbracă, mai bine,
cămașa poetului, du-te-n pustie
și caută floarea din vis!”

nu mi-am făcut prea des vreun calcul,
știu că împărțirile au vreun rost
atunci când unu se divide la infinit,
până se-apropie de zero.
de-aceea peștele, când se atinge de orizont,
trecut prin infinită oglindă, ia puterea
lui unu
și hrănește mulțimea rămasă-n cetăți iluzorii.

cărțile sorb lumina din candelă.
niciodată fila câștigătoare nu-i aici,
pe tărâmul obsedaților de victorii deșarte.
crinul te ucide imperial, liliacul ți-amintește
iubiri aprinse în mai. doar teiul mai știe
câte flori își va scutura, până poetul
se va întoarce, îmbrăcat în cămașa luminii.

caii agonici

în vremelnicie, roadele noastre au ceva
din ascuțișul penei,
ceva din zbaterea unei aripi înaintea
zborului întors din cenușă.
o piedică bine pusă aduce doar baterea
pasului pe loc,
până toate potcoavele se vor toci
de atâta activitate sterilă.
nu mai e biciul să ațâțe durerea din oase,
nici sudalma cărușului plesnind
în moalele inimii;
gândul poate fi uneori mai ucigător
decât șoricioaica,
poți duce ușor povara pe un drum lipsit
de hârtoape.
nu suntem năzdrăvani, dar întipărim zborul
cu pene de îngeri;
pe albul unei coli, străzile închipuite
au traiectorie spiralată.
ne vom înălța asemenea fumului, ne vom
risipi în aerul dens;
în urma noastră, colbul stârnit de copite
se va preface în aur.
pleoapele ni se strâng tot mai mult,
cu cât ne apropiem de lumină;
prin galeriile cerului, doar visul nu
cunoaște vreo margine.
cândva, aripile vor stinge focul,
înmuiate în apă vie;
din vremelnicie, sămânța se va întoarce
în fruct.

Gheorghe A. STROIA

“Accidente pe autostrada sufletului”

Învață-mă să rostesc!

„La început era Cuvântul
 Și Cuvântul era la Dumnezeu
 Și Dumnezeu era Cuvântul”
 Cum aş putea... eu -
 parte dintr-o consoană,
 Un sunet încă nedeslușit,
 O adiere dintr-o literă
 Scrisă cu sânge,
 O slovă neterminată
 pe-un caiet de dictando
 Să fiu Cuvântul,
 Cuvântul care zidește?
 Cum aş putea să m-adun,
 Decât în rugăciune adâncă,
 Să țin cerul de torți
 Și să-l implor pe Ziditor:
 - Doamne, dă-mi sunetul
 care-mi lipsește,
 Dă-mi fiorul
 care m-ar preschimba,
 Dă-mi jumătatea mea
 de slovă,
 Fă-mă o literă întreagă !
 Doamne, te rog, preschimbă-mă,
 Preschimbă-mă
 în cerneala ce iese întreagă
 din penița Cuvântului
 și împrumută-mi,
 Împrumută-mi,
 Din strălucirea unei vorbe!
 Doamne, învață-mă să rostesc,
 Pune în gura mea... cuvinte!
 Fă limba mea
 un amalgam primordial,
 O gaură de vierme,
 un univers paralel,
 Care să zămislească:
 Norii gândului,
 Petalele cuvintelor,
 Muza poeziei,
 Marama adorării,
 Puterea tunetului,
 Strălucirea stelelor,
 Limba mamei,
 Vocea Eului,
 Cascada timpului,
 Filele de carte,
 Vibrațiile iubitei,
 Sărutul copilului,
 Copitele cailor celești,
 Frumusețea pământului !
 Doamne, te rog: Învață-mă!
 Învață-mă să rostesc!

Cădere lină în abis

Pe-o ramură albastră
 Din părul tău crescută,
 Mă plimb pe o potecă făcută din suspine
 Supine-adânci și viagera lacrimi
 Ca gândurile sparte, izvorul cel din tine.
 Mă sprijin de ale tale pleoape
 Sub care stele cad și bat și alizee,
 Pictându-mi sufletul în celestul tău sărut.
 M-apropii de marginile potecii
 Cu tremurat subtil
 Privind înmărmurit în jos.
 Acolo e abisul - tapetat cu petale!
 Ard de nerăbdare...
 Să-ți împrumut o geană,
 Să-mi fac din ea aripi,
 Să-mi fac apoi avânt,
 Să cad... să cad... în adânc.
 Iubesc locul în care cad
 Căci e abisul nemărginirii tale,
 Înmișmat cu vibrații de-o clipă,
 Parfumat de alinturile dragostei
 Ce mi-o porți... tu, dulcele abis!
 Ador locul în care am căzut,
 Am căzut
 Și nu m-am lovit,
 Cum aş putea să mă
 Lovesc de mățăsurile dragostei
 Și să mă doară?
 Am ajuns, în adânc,
 Cobor într-un colț (înconjurat
 de petale de crin)
 Mă cuibănesc și simt cum iubirea ta
 Mă spală în roua ochilor tăi,
 Mă-nvăluie în petale de somn
 Și-apoi mă-nvelește
 cu liniștea șoptelor moi.
 Ador locul unde am ajuns
 Care-mi cântă de leagăn.
 Aș vrea să rămân aici - o eternitate,
 Păcat că nimic nu-i etern,
 Nimic nu e veșnicie,
 Nimeni nu poate umbla
 Prin veșnicie și să fie viu!
 Dar, eu mă simt viu... în nemărginirea ta
 Ce mi-e pat de somn și alint!
 M-apropii de sentimentele tale,
 Îmbrăcate în aureole, le strâng
 și le sărut, adorm cu ele în brațe,
 le pun sub cap și când mă voi trezi,
 ca un fachir, cu siguranță le voi înghiți.
 Sper să nu te doară, îngerul meu,
 Sper să îți faci plăcere!
 Știi că sentimentul tău... sunt eu!

Moartea cuvântului

Zace, cu brațele-amputate
 Și fără văz
 Și fără ochi
 Cu părul despletit
 În finele bății de cord,
 Cu trupul greu,
 Reminiscent,
 Un pieton trezit
 După un strașnic
 accident,
 Dormind pe-un rând
 Întreg... în gând,
 Zace-un cuvânt.
 Nici silă nu mai simte
 Și nici pace
 Nici chipul nu-și mai știe
 De-i treaz
 sau e vreo erezie.
 Cu ultima mișcare,
 De sub coperta grea
 Târându-se în cărjele-i
 de slove
 Iese din carte și... cade
 În neant.
 Și-a atârnat o funie
 De gâtul lui livid
 Și funia și-a uns-o
 cu ultima-i suflare,
 Acum e dus... e gând
 Și vă poștește
 să vă înfruptați
 Cu resturi
 din cuvintele uitate
 Și pregătite-n grabă,
 Pentru al său ospăț
 de pomenire:
 - Unde nu este durere,
 nici întristare nici suspin
 și viață... fără de sfârșit !

Topică

Eu - la catedră
 Tu - în bancă,
 Facem și desfăcăm analize
 gramaticale,
 Ca să lămurim înțelesurile -
 neînțelese.
 Eu - pot fi un mare semn
 de întrebare,
 Deasupra cuvintelor ce mușcă
 Din setea lor feroce
 de răspuns.
 Tu - ești linia de dialog,
 Ce timid și subtil,
 Încearcă să răspundă.
 Noi, îmbrățișați, devenim
 Niște inefabile puncte
 de suspensie,
 Ce completează cu puțin
 suspans
 Neliniștea frazelor
 și-a nerostitelor cuvinte.
 Eu sunt semnul de mirare,
 Ce se străduie să-și nască
 punctul,
 În sisifical chin al gândurilor,
 Iar tu ești contrapunctul
 tuturor semnelor,
 Întruparea unei perfecte topici.
 Leagănă fraza în acordurile-ți
 harpice,
 Pe unda cratimei, pe firul
 virgulei !
 Punct... și de la capăt !

Florin Măceșanu - Percepții

Anton UASILE

Zodia lui Eminescu

Moto: „Universul este împus omului; nu suntem liberi să ne alegem soarta” (Marcel Boll)

Nașterea lui Eminescu a devenit de-a lungul vremii o poveste fără sfârșit. Controversele asupra celor două „ipoteze dârze”, cum le numește George Călinescu, 20 decembrie și 15 ianuarie, par să nu elucideze enigma nașterii Poetului.

Ca argument al nașterii, la 15 ianuarie 1850, Zoe Dumitrescu Bușulenga ne sugerează că „cel de-al șaptelea copil al familiei a intrat în lume sub semnul de maximă generozitate al Vărsătorului, care i-a abolit orgoliile și l-a ferit de prejudecăți și conformism. Se născuse în toiul iernii și a fost botezat la biserica Uspenia...” (Zoe Dumitrescu-Bușulenga - Eminescu - Viață, Creație, Cultură, p. 8).

Sedusă, probabil, de generozitatea Vărsătorului, generozitate care se revărsă îndeosebi asupra intelectului, Z.D. Bușulenga nu mai ia în seamă data de 20 decembrie 1849 (se instituise deja, ca dată sigură a nașterii Poetului, 15 ianuarie 1850). De aceea, ea a judecat nașterea lui Eminescu sub această zodie; cea din Capricorn este absolut nepotrivită lui Eminescu. Or, data oficială de nașterea a poetului, la 15 ianuarie, îl plasează în a treia decadă a Capricornului, dar nicidecum în Vărsător. Este oare atât de cert ca Poetul să se fi născut la 15 ianuarie 1850?

După caracteristicile psihomentele, nașterea lui Eminescu ar corespunde mai degrabă zodiei Săgetător decât Vărsător. Dar, aici intrăm pe nisipuri mișcătoare și îți trebuie cercetări adânci ca să le deslușești înțelesul, căci zodiile, ca științe oculte, sunt zone riscante ale cercetării raționale. E bine pentru un cercetător, care se respectă, să se aventureze temerar în nisipurile mișcătoare? Asemenea avânturi te pot nefecuri. Nasc suspiciuni asupra seri-

ozității cercetării. Dar tentația, chiar iluzorie, a „poveștii, cum o numește Eminescu, care este partea cea mai frumoasă a vieții”, este mai puternică decât luciditatea rațională.

Cum Ioan Petru Culianu recomandă pentru cercetarea istorică o știință a complexității, în care o temă trebuie abordată din mai mult unghiuri ale cunoașterii, ca adevărul și ficțiunea să nu fie doar ceea ce se crede despre un eveniment și, prin urmare, să fie statornicit drept adevăr real, îndubitabil, m-am prevalat de această indicație prețioasă a eminentului profesor și încerc, la îndemnul acestuia să abordez puncte de vedere ale mai multor „judecători”. Și în această idee, de ce nu am admite pentru edificare, asupra datei de naștere a Poetului și punctul de vedere al „judecătorului astrologic”?

Am pornit această investigație și la sugestia lui Alexandrian, care spune că „astrologia nu este o știință exactă, dar ar merita să fie, într-atât de subtil au gândit specialiștii ei noțiunile geografice, astronomice și fiziologice” (Alexandrian - Istoria filozofiei oculte, p. 205).

Încurajat de ideea profesorului Culianu, preluată din geomantie (această învățătură „ocultă” ajunsese în Europa prin arabi, dar originea ei se afla în India), anume că Universul este legat prin structuri invizibile și că un eveniment istoric poate fi prezis „pe baza unor modele matematice simple, previzibile” (Ted Anton - Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu, p.36), (aș spune eu, prin legături invizibile, analoage Internetului), m-am lăsat antrenat în această aventură. Bazându-mă și pe noua viziune a ultimei pleiade de fizicieni cuantici, care găsesc „un paralelism surprinzător” între conceptele fi-

zicii moderne și „filozofiile religioase din Orientul Îndepărtat” (Fritjof Capra - Taofizica - o paralelă între fizica modernă și mistica orientală, p. 18), îmi am asumat acest risc și mă avânt spre o scurtă analiză comparativă între eul psihocomportamental eminescian și caracteristicile celor trei zodii: Săgetător, Capricorn și Vărsător, ce trebuie luate în calcul, spre a ne edifica asupra datei reale de naștere al lui Eminescu.

Pentru că nu există o certitudine cu privire la data nașterii Poetului mă voi folosi de metoda comparativă. În acest sens, am urmat pașii sugerați de medicul-filosof Claude Bernard: observarea faptelor (a datelor) și compararea acestora, elaborarea unei ipoteze și confirmarea acesteia sau infirmarea ei. Filozoful francez a propus, împotriva metodei experimentale „în orb”, metoda „raționamentului experimental.” Metoda „raționamentului experimental” se aseamănă întrucâtva cu metoda silogistică al lui Aristotel.

Așadar, ce date și informații deținem, ca să putem formula o premisă (raționament)? Titu Maiorescu consemnează în „Eminescu și poeziile lui”, (1889), că într-un registru (păstrat de d. Iacob Negruzzi), în care membrii societății „Junimea” și-au însemnat data și locul nașterii, stă scris pe pagina a doua de propria mână al lui Eminescu, în dreptul numelui său: „20 decembrie 1849, Botoșani”, și deasupra chiar intercalat sfântul Ignat” pe care biserica ortodoxă îl serbează în adevăr la 20 decembrie.” (Titu Maiorescu - Din „Critice” [Notă asupra zilei și locului nașterii lui Eminescu], p. 286). Această dată, consemnată de Poet la Junimea, ar fi trebuit să fie luată în considerare, ca dată reală de naștere, fiind înscrisă, „de propria mână

al lui Eminescu.” Cu atât mai mult înscrisul de la Junimea ar fi trebuit să fie pentru logicianul Maiorescu, prioritar, cu cât acesta avea valoare de „testament eminescian” și, prin urmare, un „act sacru.” Dar, eminentul critic dă mai multă credibilitate unor date „oficializate”, aflate într-un registru de la biserica Uspenia, din Botoșani și nu ia deloc în considerare „actul testamentar” al lui Eminescu de la Junimea. Care din cele două acte „oficiale” este mai credibil?

George Călinescu, în pofida unei veritabile demonstrații, argumentată aparent cu logică fără cusur, dă gir datei de 15 ianuarie 1850 și astfel, această dată „oficială”, din registrul de botez al unei biserici din Botoșani, se statornicește și se instituie ca dată sigură de naștere al lui Eminescu. Alți biografi, epigoni, nici măcar nu și-au pus problema să analizeze și să înceapă o dispută privind deducțiile maestrului.

Pentru Maiorescu s-a ivit îndoială asupra locului și datei nașterii, odată cu primirea unei informații nefericite, venind de la sora lui Eminescu, Aglae Drogli, care deși confirmă data de 20 decembrie 1849, nu confirmă locul (Botoșani), susținând că fericitul eveniment s-a petrecut la Ipotești.

Apoi, alte informații cu privire la data nașterii, ca de pildă cea din matricula gimnaziului din Cernăuți, unde apare data de 14 decembrie, măresc confuzia și îl determină pe Titu Maiorescu să recurgă la cercetări. Pentru edificare, criticul îl trimite pe un fost student de-al său să efectueze cercetări la fața locului. Astfel, spune criticul: „Toată nedumerirea a încetat astăzi în urma cercetărilor d-lui N. D. Giurescu, al căror rezultat l-a publicat printr-o

scrisoare în Convorbiri literare de la 1 iunie 1912..." (ibid. p. 286).

Dar, călătoria d-lui N.D. Giurescu nu a fost o riguroasă cercetare și o fericită concluzie. Deși a făcut excursia la Ipotești, toată cercetarea acestuia s-a redus la informația dată de Agapia Gherghel, stareța schitului Agafton, care afirmă despre Eminescu că s-a născut la Botoșani, fără însă a preciza data nașterii. „Este cunoscut încă că botezul i s-a citit de către preotul Dimitrie, de la Ospenia..." (ibid. p.287). D-l N. D. Giurescu se întoarce la Botoșani la biserica Uspenia „ce-i mai zic și biserica Domnească - catedrala din Botoșani, am găsit în metrica, parte I de nașteri și botezuri următoarele rânduri, pe care le dau în exactă descriere: „Născut la 15 ghenari 1850, din părinții: Gheorghe Eminovici, proprietar, și soția sa Ralu, născută Vasile Iurașcu, care primi botezul în 21ianuarie; și s-a numit Mihail, având naș pe dumnealui stolnicul Vasile Iurașcu” (ibid. p. 287). Găsind actul de botez și de naștere al Poetului, la biserica din Botoșani, N.D. Giurescu se crede îndreptățit a fi rezolvat problema.

Acesta nu era, cred eu, persoana cea mai indicată să fie trimisă, nu era un cercetător, nici măcar unul din acei oameni conștiincioși și cu atât mai puțin un pasionat. Un superficial, preocupat, probabil, mai degrabă de confortul propriu în excursia întreprinsă la Ipotești și mai puțin de misiunea primită.

Excursionistul s-a mulțumit cu actul „oficial”, iar logicianul Titu Maiorescu a admis cu prea multă ușurință (e de mirare), că înscrisul din registrul bisericii consemna și evenimentul real al nașterii lui Eminescu. „Acest volum, spune criticul, asigurându-ne despre seriozitatea excursionistului, se află în bună păstrare a preotului Dimitrie, de la sus pomenita biserică. Rămâne (așadar) cu totul sigur(sic!) că Mihail Eminescu s-a născut la Botoșani în ziua de 15 ianuarie 1850. Credem și noi că această concluziune trebuie primită și că, prin urmare, poetul nostru este născut la 15 ianuarie 1850 în Bo-

toșani.” (ibid. p.287). Superficial, prea superficial, pentru pretenția lui de profesor de logică. Comoditatea mic burgheză îi adoarme spiritul critic și îi liniștește conștiința. Astfel, Titu Maiorescu emite o concluzie eronată și comite cea mai impardonabilă gafă. Concluzia lui, anume că Mihail Eminescu s-ar fi născut la 15 ianuarie 1850, e o grosolană lipsă de respect pentru memoria Poetului. Maiorescu ar fi trebuit să fie mult mai atent (ar fi trebuit să efectueze el însuși cercetări la Ipotești, poate găsea Psaltirea veche) sau, dacă nu avea timp, ar fi trebuit ca filozof-logician să recurgă la cercetări încrucișate. Și chiar împotriva actului „oficial” ar fi trebuit să ia atitudine și să încline balanța credibilității pentru data de 20 decembrie 1849, cea înscrisă de Eminescu, cum el însuși afirmă „de propria lui mână” la Junimea. Din nefericire, această eroare s-a statornicit și s-a instituit, ca un fapt real. Așadar, nașterea Poetului a rămas la 15 ianuarie 1850, în pofida unor evidențe care îi stau împotrivă, dar pe care și Maiorescu și Călinescu nu le-au văzut sau nu le-au luat în seamă.

În pofida unei demonstrații seducătoare, George Călinescu sfârșește prin accepta și el actul „oficial”. El consemnează afirmația principesei Ghica, născută Balș, cum că Eminescu s-ar fi născut la Dumbrăveni la 21 mai 1849. Dar această dată e cu adevărat absurdă. Augustin Z. N. Pop menționează în cartea sa, *Pe urmele lui Eminescu*, mai multe date: „Cât ține de cronologia ivirii în viață a Hyperionului, se

concurează șase datări, majoritatea date de Eminescu însuși: o însemnare pe Psaltirea versificată a lui Dosoftei (1673), exemplar aparținând căminarului de la Ipotești: „Astăzi 20 Decembrie la patru ceasuri și cincisprezece minute evropenești s-au născut fiul nostru Mihai.” [...] Este apoi vorba de datele de 6, 14 și 29 decembrie 1849, cum și rubrica de botez în care sunt indicați la rubrica marginală [...] act din 1850 ce prevalează și care la Data nașterii înscrie: „Cincisprezece Ghenari” (Augustin Z. N. Pop - *Pe urmele lui Eminescu*, p.24). Dar, Augustin Z. N. Pop se mărginește să consemneze niște date fără a emite ipoteze și fără să încerce a elucida problema pe cont propriu. El afirmă în mod irațional „majoritatea date de Eminescu”, când singura dată de care avem cunoștință certă, ca fiind dată de Poet este cea de la Junimea. Călinescu, ca unul dintre primii cercetători pasionați, avea să avanseze însă două ipoteze: „Dacă lăsam la o parte versiunile nașterii la Dumbrăveni, Soleni, în mai, noiembrie sau 5 și 14 decembrie, ca fiind cu totul absurde, rămân două ipoteze dârze în vrajbă: 15 ianuarie 1850, conform actului oficial (95), 20 decembrie 1849.” (George Călinescu - *Viața lui Mihail Eminescu*, p.40). El face, cum am afirmat, o bună demonstrație cu argumentări și ingenioase presupuneri. Cu toată demonstrația eminentului critic, privind data nașterii la 15 ianuarie 1850, argumentația sa, anume că botezarea copilului trebuia făcută la cinci zile după naștere, pentru a nu muri nebotezat, îl con-

duce prin a da crezare singurului document, consemnarea „oficială” de la biserica Uspenia.

În ultima vreme, noile voci ale eminescologilor, cum este aceea a Iliei Gregori, o exegetă bine documentată și cu o viziune asupra fenomenului eminescian mult mai realistă decât a predecesorilor, reclamă, în mod just, disputarea autorității necontestate al lui George Călinescu, în ceea ce privește „sinteza biografică” a Poetului.

„Biografiile lui Eminescu nu sunt puține la număr. Din păcate, cu câteva excepții, ele sunt discutabile din punct de vedere calitativ și în ansamblu, perimate. Rezultatele celor șase decenii de eforturi concretizate în ediția completă a Operelor nu se reflectă încă în nici o sinteză biografică. Autoritatea lui George Călinescu, pionerul domeniului, nu este nici astăzi disputată, iar Viața lui Mihail Eminescu continuă să constituie, în ciuda celor peste șaptezeci de ani trecuți de la apariția ei, o lucrare de referință - și anume una de prima mână, încă neegalată. (Ilina Gregori - Știm noi cine a fost Eminescu? Fapte, enigme, ipoteze, p. 19). Sunt două date care conțin un eveniment probabil, dar din care doar una poate fi posibil reală, iar cealaltă, imposibilă. Să dăm cu banul! Capul sau pajura? Dar sunt oare cele două evenimente echidistant probabile ca să reclame fiecare veridicitatea în egală măsură? Eu înclin să cred că lucrurile s-au petrecut cu totul altfel de cum le prezintă eminentul critic George Călinescu și de aceea optez pentru data de 20 decembrie 1849, ca dată posibil reală a nașterii Poetului, așa cum a scris „de propria mână” la Junimea. Probabilitatea ca această dată să fie data reală de naștere a poetului este mult mai mare decât cea instituită. Și iată care sunt argumentele ce îi cresc procentul de probabilitate de a fi aceasta data reală de naștere a Poetului, în raport cu data instituită oficial, anume aceea de 15 ianuarie 1850, căreia îi scad șansele de probabilitate, până a fi imposibilă. Ziua de 20 decembrie, de Sf. Ignat, în ritualul sătesc se

Florin Măceșanu - Reverb

Ipothezi vine în confirmarea afirmațiilor surorii sale, Aglae. Dar mai toți criticii și exegeții au trecut cu ușurință peste afirmația ei, începând cu Titu Maiorescu. Atunci de ce Eminescu consemnează în registrul de la Junimea că s-a născut la 20 noiembrie 1849, la Botoșani și nu la Ipotești? Probabil că maică-sa i-a spus eronat, cu bună știință, că s-a născut la Botoșani sau poate în mod real (nu se poate ști cu certitudine).

Mama poetului, Ralu, avea o anume mândrie aristocratică, la care ținea cu deosebire, având în vedere că l-a împins pe bărbat să-și cumpere, de la vodă, titlu boieresc de căminar. Astfel, credem că a preferat să-i spună că s-a născut în târgul Botoșanilor, nu într-un cătun necunoscut.

Și în ipoteza nașterii la Botoșani, nașterea e posibil să fi avut loc pe 20 decembrie 1849, dar din cauza sărbătorilor religioase, aproape una după alta, Crăciunul, Sf. Vasile, Boboteaza, Sf. Ioan, etc. să fi fost amânat botezul, preoții fiind ocupați în acele momente cu ritualurile religioase ale sărbătorilor de iarnă.

Dar de ce să nu admitem și ideea că mama lui Eminescu a spus adevărul cu privire la nașterea acestuia la Botoșani? Locația Botoșani e mai plauzibilă, având în vedere că avea condiții mai bune pentru naștere decât la Ipotești.

Cum Gheorghe Eminovici era prins în acea perioadă cu treburile moșiei de la Ipotești, cu pregătirea pentru sărbători, a amânat botezul până după sărbători. Fără prezența căminarului nu era posibil botezul. Este tot atât de posibil ca familia să fi locuit pe timpul verii la Ipotești, iar iarna să se fi tras la Botoșani, căminarului rămânându-i povara de a face naveta între Ipotești și Botoșani.

Dacă locul nașterii are mai puțină importanță, data nașterii are importanța ei. Argumentul lui George Călinescu, cum că „astăzi” ar fi doar o formulă patriarhală, echivalentă cu locuțiunea „în ziua de azi”, nu este unul tare. Formula „astăzi” poate fi chiar momentul consemnării eve-

nimentului, având în vedere obiceiul căpătat de căminar de pe vremea când era vechil la boierul Balș. Nu cred că a consemnat data ulterior, după botez, uzitând de formula „Astăzi”, ci „Astăzi” a fost chiar în ziua când s-a născut Mihai Eminescu. Dar, atunci cum se explică asta? A purtat Gheorghe Eminovici Psaltirea cu el?

Dacă Psaltirea se afla la Ipotești, cu siguranță el a consemnat evenimentul, aflat probabil, prin una dintre slugi, care a fost trimisă de la Botoșani să anunțe nașterea. Dacă locuia în Botoșani, atunci Psaltirea se afla la Botoșani și l-a consemnat chiar el seara, când s-a întors de la Ipotești. Dacă familia se afla la Ipotești, a consemnat fericitul eveniment într-un moment de răgaz de la treburile gospodăriei.

Dar argumentația mea cu privire la ipoteza nașterii, la data de 20 decembrie 1849, anume că Eminovici nu a spus la botez data corectă, că Matei a consemnat chiar el în Psaltire (sau această Psaltire nici nu a existat), că Aglae și Eminescu au spus o dată nesigură, poate fi combătută.

Dar de ce Eminescu Aglae și Matei susțin nașterea la 20 decembrie 1849?

Asupra susținerilor acestora ar fi trebuit să se aplece cu mai multă râvnă George Călinescu. Dar, eminentul critic a trecut, din nefericire, mult prea ușor peste afirmațiile celor doi, cum a trecut și peste aceea a lui Eminescu, și a acceptat actul „oficial”, deși scria el însuși că „Junimiștii știau însă, din registrul societății în care se înscrisese poetul, că e născut la Botoșani, la 20 decembrie 1849.” (George Călinescu - *Viața lui Mihai Eminescu*, p. 37).

Unii cercetători reclamă o reconsiderare și o reparație a biografiei eminesciene. Iliana Gregori îndrăznește, în pofida multitudinii de studii eminesciene, să susțină că biografia eminesciană trebuie supusă unei cercetări mai atente. „Eminescu, afirmă exegeta, în *Prolog*, este încă insuficient cunoscut sub aspect biografic, subevaluat sub aspect intelectual și, ca „poet național”, prea îngust înțeles.” (Iliana Gregori - *Știm noi cine a fost Eminescu? Fapte, enigme, ipoteze*, p. 7).

În fața lipsei acute de documentare biografică realistă și credibilă ce-i de făcut? Să acceptăm ce s-a instituit printr-o regretabilă eroare?

În această situație problematică și în lipsă de alte documente probatorii, mă văd nevoit să apelez la argumentele filozofiei oculte, în speță, la astrologie. Se poate ca unii să fie siderați de această perspectivă „neștiințifică”, dar voi încerca, în măsura posibilităților, să le diminuez șocul dezamăgirii. Din punct de vedere al destinului poetului este mai puțin important locul (spațiul dintre Botoșani și Ipotești fiind neglijabil din punct de vedere astrologic). În analogie cu viziunea astrologică importante sunt datele de 20 decembrie și 15 ianuarie, care rămân, după afirmația lui George Călinescu, „ipoteze dârze”.

Pentru aceste date se bat trei semne zodiacale: Săgetător, Capricorn și Vărsător, propusă de Zoe Dumitrescu Bușulenga. Am putea apela la oricare dintre cărțile cu zodii, ce cuprind aceste date, dar, spre a scurta pledoaria, voi face apel la un scriitor francez, care a sintetizat textul semnelor zodiacale privind comportamentul psihomental al indivizilor născuți în cele trei zodii vizate - Săgetător, Capricorn, Vărsător.

În *Dicționar diabolic*, Jacques Collin de Plancy, spune, după cum de altfel arată și alte cercetări astrologice că „fiecare semn al zodiacului ocupă un loc care se numește casa cerului sau casa soarelui. Aceste 12 căsuțe ale soarelui taie astfel zodiacul în 12 părți. Fiecare din ele ocupă 30 de grade, pentru că cercul are 360 grade.” (Jacques Collin de Plancy - *Dicționar diabolic*, vol. I, p.46). Pe noi ne interesează trei case, cea a Săgetătorului, cea a Capricornului și cea a Vărsătorului, care presupun a cuprinde data de naștere a lui Eminescu. „A noua este cea a Săgetătorului, numită și iubirea soarelui. Este casa evlaviei, a religiei, a călătoriilor și a filozofiei. A zecea, a Capricornului, zisă și centrul cerului, este casa greutăților, a demnităților și a gloriilor. A unsprezecea, cea a Vărsătorului, căreia i se mai spune și iubirea lui

Jupiter, este casa prietenilor, a binefacerilor și a averilor.” (ibid. p.46). Săgetătorul domină pe cer de la 22 noiembrie la 21 decembrie” [...] „El transmite pasiunea pentru vânătoare și călătorii. Cel născut în săgetător va fi un om drept, credincios, harnic, sociabil și va avea atâta amor propriu cât și spirit, precum și alte calități” (ibid. p. 52).

Comparând destinul lui Eminescu cu toate cele trei zodii, vom vedea că cel mai bine se potrivește cu zodia Săgetător, nu mai puțin generoasă cu revărsarea intelectuală, ba dimpotrivă, chiar mai generoasă decât aceea a Vărsătorului. Descrierea biografilor lui Eminescu îl apropie mai mult de Săgetător decât de Capricorn sau Vărsător.

„Om al dreptății” îl numește Șerban Cioculescu „transplantat în mediul bucureștean al tuturor vânzolelilor de caracter” (Șerban Cioculescu - *Eminesciana*, p. 7). Iar Dan C. Mihăilescu vede „înțelegerea eului eminescian ca o sumă de impulsuri contrarii [...] în multe din exegezele de până acum, de la mărturiile contemporanilor poetului „vesel și trist”, „maniac și depresiv”, „amestec straniu de sfilă și trufie”, „pornit spre exces”, „dar și om cu desăvârșire cumpătat”. (Dan C. Mihăilescu - *Perspective eminesciene*, p. 8).

Textele zodiei Săgetător sunt mai apropiate vieții lui zbuciumate de etern pribeag, de om cu capul în nori, complet dedicat spiritului, cugetării filozofice și poeziei sau cum spune semnul Săgetător, omul credincios unui ideal, un veșnic hoinar, un pribeag fără casă (pe tot timpul cât a stat în București s-a mutat la mai multe gazde), un etern călător, fără un spațiu al lui, care nu și-a găsit locul nici după ce s-a îmbolnăvit, un adevărat centaur, ca Hiron (Chiron), care i-a transmis pasiunea pentru călătorie, cunoaștere și creativitate.

Chiron este considerat „cel mai drept și mai înțelept dintre centauri” (Iliada). În Eminescu întâlnim, la fel ca la centaurul Chiron, o natură duală: pe de o parte, una „primitivă”, care privește existența materială - o vie-

țuire la limitele existenței umane; pe de altă parte - o imensă patimă pentru tentația spirituală a Absolutului, o dăruire de sine în slujirea comunității care îl proiectează ca o reîncarnare a centaurului. Nu întâmplător, indianca Amita Boshe îl numește dârșanik - cel care vede și kavi - poet-înțelept. (Amita Boshe - *Eminescu și India*, p. 19).

Citez la întâmplare din zodiacul Săgetător. Textele uimesc prin analogie cu destinul lui Eminescu. „Există două tendințe fundamentale în cadrul personalității sale, una umană și alta animală, al căror echilibru îl poate îndruma spre misionarism în slujba oamenilor, și respectiv primitivism în gândire și comportament.”

Despre Eminescu, un frate al acestuia care îl văzuse în intimitate, afirma că era foarte păros pe picioare. Acest atavism al picioarelor arată că deși trupul îl ține în animalitate, spiritul îl înalță spre absolut.

Sau „Sugerând săgeata arcașului, ideograma semnului simbolizează dualitatea omului, jumătate animal, materialitatea și jumătate om, aspirațiile eliberate ale sufletului tinzând spre infinit.”

În *Gromovnic din bătrâni*, textul este și mai sugestiv în privința asemănării Săgetătorului cu dominanta psihomentală a lui Eminescu: „Copilul ce se va naște sub acest semn, va fi cu mintea bună și cu socotință înțelept, cu-cernic, iubitor de chipul cel duhovnicesc, drept, smerit, rușinos și norocos, sfătuitor bun, de rău nu se bucură; va fi frumos la stat, minunat în obraz, bine va grăi, va avea ochii negri, va fi tare în umeri, părul neted, trupul drept, va fi vesel, blând, bun la minte cu chiverniseală așezată, dinți lați, nasul lung cărnos. [...] Va suferi de dureri de cap și de junghiuri [...] Casa vieții lui este Săgetătorul; cui va face bine de la aceia nici o mulțumire nu va avea. [...] Casa morții lui va fi racul (1 iunie până la 12 iulie); în acea vreme va muri dacă nu va muri de zodia Peștilor. Viața lui se împarte în două părți; de va trece de 33 de ani, va ajunge la 78 de

ani.” (*Gromovnic din bătrâni*, pp.103-104).

Este șocantă asemănarea textului din *Gromovnic* cu viața Poetului; această rupere a existenței la 33 de ani, exact vârsta la care Eminescu a suferit primul atac psihotic. Poate fi doar o pură întâmplare. Dar, oare, toate aceste analogii sunt doar simple coincidențe? *Gromovnicul din bătrâni* este o viziune astrologică care te face să meditezi asupra destinului. Asemănarea textului cu psihomentalul eminescian se constituie ca un paradox al cunoașterii realității.

O altă asemănare cu Săgetătorul este înclinația Poetului spre filozofie. Se poate afirma că Eminescu a fost primul mare filozof și primul mare moralist al românilor („rege al cugetării” îl numește Titu Maiorescu). Evlavia și religia de care vorbește zodia Săgetător nu trebuie luate la Eminescu în sens direct, ci în sensul slăvirii valorilor spirituale ale românismului, ale cultului său pentru propășirea neamului românesc (să amintesc aici doar evlavia și efortul aproape supra-uman pe care l-a depus pentru sărbătoarea de la Putna și de munca epuizantă de la *Timpul*, în vederea împlinirii proiectului său moralizator).

Toate acestea se rezumă în doctrina sa morală, aceea că dacă vrem să realizăm ceva în viață nu trebuie să mai fim „robii trupului. Ce n-am putea face de n-ar cere trupul haine și gura de mâncare”. (Zoe Dumitrescu Bușulenga - *Eminescu - Viață, Creație, Cultură*, p. 38).

Asemănarea portretului său psihomental cu textul zodiei Săgetător pare evidentă. Asta conduce la ipoteza posibilă, ca Mihai Eminescu, în mod real, să se fi născut în 20 decembrie 1849 și nu în 15 ianuarie 1850.

Săgetătorul generează un destin de om fără stare, de hoinar cu o ardentă predispoziție pentru spiritual.

„Întâmplarea, mărturisește Eminescu, m-a făcut ca, din copilărie încă, să cunosc poporul românesc... în cruciș și-n curmeziș.” (George Călinescu - *Viața lui Mihai Eminescu*, p.128).

Dar a fost doar întâmplarea?! Eminescu a fost încă de mic copil

un hoinar, care alerga prin codrii din apropierea Ipoteștilor și unde rămânea uneori și peste noapte. A înnoptat, deseori, pe la stânele ciobanilor, pe la prisăci, a pribegit prin țară, după ce a abandonat școala de la Cernăuți. Mereu pe drumuri, mereu peregrinând pe plaiurile mioritice cu câte o trupă de teatru, fuge de la școala din Cernăuți, îl regăsim conțopist la Botoșani, apoi iarăși la Cernăuți, abandonează școala din Cernăuți și pleacă cu trupa Tardini, apoi singur merge pe jos „într-o zi frumoasă de vară”, „zi de vară până în seară am tot mers” (ibid., pp. 86-87). Traversează munții la 14 ani, o vârstă la care alții se mai țin de poalele mamei, nu se știe încă pe unde a traversat, dar este văzut pe valea Mureșului, face multe popasuri prin satele ardeleni. La Mureș-Oșorhei, este luat în trăsură de doi tineri seminariști ardeleni, Ion Cota și Teodor Cojocaru, cu care ajunge la Blaj, unde se închină orașului ca unei mici Rome; apoi, pribeg și suflor de la descoperirea de către Iorgu Caragiale, lucrând în curte și la grajd, citind pe Schiller cu glas tare și având biblioteca într-un geamantan mare, în ieslele grajdului, la un „otel” din Giurgiu.

Eminescu peregrinează prin regat cu trupa lui Iorgu, iar mai apoi cu trupa lui Pascaly prin Ardeal și Banat. Învățat de mic să trăiască în condiții austere, prin șure, prin paie și fân, mâncând pe apucate, el și-a refutat toate instinctele primare burghize, acelea ale confortului și bunului trai.

Citind mereu, din biblioteca personală, pe care o căra cu sine în geamantan, ca pe o comoară sfântă; veșnic pe drumuri, reîntorcându-se în Ardeal cu trupa Pascaly, prins de tatăl său pe când venise cu trupa la Botoșani și trimis la studii la Viena, a fost descoperit între timp de Iacob Negruzzi, care îi publică poemele în *Convorbiri literare*.

Revenit în țară la Junimea este trimis de societatea literară la studii la Berlin, reîntors este numit director al Bibliotecii naționale din Iași, apoi ca revizor școlar bate drumurile desfundate ale județelor Iași și Vaslui; apoi este trimis la *Timpul*, unde ră-

mâne până la îmbolnăvire, mereu mutându-se de la o gazdă la alta, petrecând în vara lui 1878 o scurtă vacanță („singur, adică în foarte bună societate”, scrie Slavici) la conacul junimistului Nicolae Mandrea, apoi iarăși la Viena, la sanatoriu, la mănăstirea Neamțului, la Botoșani, la Odessa într-un sanatoriu, apoi din nou la București, unde și moare în 1989 - un trubadur sau mai degrabă un goliard fără căpătâi, un veșnic pribeg în căutarea unei himere, în idealul unei femei, după care sufletul lui a tânjit toată viața, dar, mai ales, și în căutarea Adevărului.

Această continuă pribegire, ca și nașterea sa la data de 20 decembrie 1849, consemnată de el la Junimea, dată situată, e adevărat, la extrema Săgetătorului, dar încă aflată sub influența acestuia, mă face să cred că Eminescu s-a născut sub auspiciile acestei zodii, nu mai puțin generoasă cu partea intelectuală și spirituală, la fel ca Vărsătorul, dar așa cum arată textul Săgetătorului generează o fire filosofică, fiind „călăuzit de idealuri” de „cunoaștere superioară”, „neclintit în principiile sale fundamentale, care sunt adevărul și dreptatea”, dar ca defecte „este predispus la hoinăreală” și „atracție pentru străinătate și exotism”.

Și pentru că Săgetătorul este exploratorul, cercetătorul și moralistul lumii prin excelență, cred că aceasta este zodia lui Eminescu. După cum vedem, Capricornul și Vărsătorul nu i se potrivește lui Eminescu, decât dacă forțăm zodia să se adapteze Poetului, așa cum se adaptează Zoe Dumitrescu Bușulenga. Prin urmare, înclin să cred, mai degrabă în generozitatea Săgetătorului decât aceea a Vărsătorului, propusă de eminenta profesoară.

Astrologia, ca orice filozofie ocultă, nu este o știință exactă, dar complexitatea noțiunilor geografice, astronomice, fizionomice și morfopsihologice, așa cum arată Roger Mucchielli în *Fața omului și caracterul*, conduce la o relativă încadrare zodiacală a unui individ născut la o anumită dată și într-un anume spațiu geografic. Școala franceză de morfo-

psihologie începe să capete aderență tot mai mare în lumea științifică.

Dr. Mucchielli vorbește într-un capitol despre „caracterologia astrologică”. Autorul afirmă că sunt 8 caractere fundamentale prezentate în perechi: Marte-Venus, Terra-Mercur, Jupiter-Saturn, Soare-Lună. Dintre acestea se remarcă perechea Soare- Lună, în care eminent este tipul solarian, care „opune elanul creator opus pasivității pure, viața opusă stăgării, spiritul inventiv opus asimilării imitative, sufletul opus materiei, activitatea opusă receptivității pure, starea de veghe opusă somnolenței, cum ziua se opune nopții, ființa radioasă unei palori funciare. Cea mai grăitoare modalitate d elan creator fiind viața spirituală. Soarele e un tip cu instincte sublimite, cu sentimente delicate, cu inteligență fecundă. Soarele reprezintă EA (Emotivitate-Activitate) în măsura în care semnifică arderea și inițiativa, dar pentru a exprima întregul conținut al descrierilor clasice ale acestui tip, este necesar să-i adăugăm creativitate literară și artistică. Soarele, cu privirea luminoasă, cu viață intelectuală, intensă și creatoare. Luna este un caracter indolent, greoi, calm, fără viață afectivă și fără viață intelectuală, redus la o uluitoare receptivitate.” (Roger Mucchielli - *Fața omului și caracterul*, pp.71-72).

Din punctul de vedere al caracterologiei astrologice Eminescu se încadrează în tipul solar-lunar. Natura lui duală (toți avem o natură duală, dar la el este cu mult mai accentuată), reduce lunarul la o „uluitoare receptivitate”, și crește la maxim solarul. Ceea ce iese din comun, la Eminescu, este această patimă pentru cunoaștere, cugetare și creație, genul de pasionat intelectual care „savurează bucuria dezinteresată de a ști.” (ibid. p. 39).

Din acest punct de vedere, Eminescu nu pare a avea nimic cu interesul meschin pământean. În confruntarea cu o societate tot mai avidă material, el se dedică cunoașterii cu pasiunea de a ști totul, de a cuprinde necuprinsul. „El însuși, ne mărturisește Ilina

Gregori, într-un volum premiat de Uniunea Scriitorilor, o spune, într-o carte de vizită: Michaelis Eminescu, vecinic doctorand în multe științe nefolositoare.” (Ilina Gregori - *Știm noi cine a fost Eminescu? Fapte, enigme, ipoteze*, p. 57).

Mulți se vor fi născând în Săgetător sau Vărsător, dar puțini, foarte puțini sunt cei aleși spre care se revarsă, cum spune Zoe Dumitrescu Bușulenga „maxima generozitatea” a zodiei.

Dacă Eminescu, ca Săgetător-călător a cunoscut fizic și psihospiritual poporul românesc, în cruciș și-n curmeziș, ca Săgetător-intelectual a cunoscut, la fel, cultura lumii „în cruciș și-n curmeziș” de la cultura filozofică grecească la cea germană și indiană, franceză și engleză, filozofia ocultă, fizica, astronomia, sociologia, economia și chiar prelegeri de anatomie și medicină legală și nu în ultimul rând, literatura și istoria românilor. „Preocupările de cultură științifică au urmărit de aici înainte (din timpul studiilor vieneze) toată viața pe Eminescu, și însemnările de fizică, de mecanică, întrerupte de oculte ecuații, umplu multe din manuscrisele sale. (George Călinescu - *Viața lui Mihai Eminescu*, p. 134).

Universitatea vieneză și cea berlineză au fost un izvor nesecat de cunoaștere, căci Eminescu „nu viza o carieră, ci căuta chiar Adevărul.” (Ilina Gregori - *Știm noi cine a fost Eminescu? Fapte,*

enigme, ipoteze, p. 49).

Mă abțin, însă, de a merge mai departe pe această direcție ocultă spre a nu neliniști spiritele prea îndoctinate cu o cultură europeană mult prea rațională. Mulți vor crede că această digresiune, prin filozofia ocultă, nu a adus nimic nou în sprijinul datei nașterii lui Eminescu, la 20 decembrie 1849. Și cum ar putea crede un raționalist în asemenea astrologică? Asemănarea Săgetătorului cu destinul psihocomportamental al Poetului, spre a confirma data de 20 decembrie 1849, poate fi dezavuată de un raționalist.

Dacă aceste argumentări vor fi receptate drept niște arguții, atunci nu-mi rămâne decât să apelez la *ab auctoritate*. Căci, dincolo de aceste arguții (dacă unii vor refuza să le acorde valoare de argumente), ar trebui să respectăm data nașterii de 20 decembrie 1849 la Botoșani și nu de 15 ianuarie 1850, pentru simplu fapt că a fost înscrisă de Eminescu, „de propria mână”, în registrul Junimii. Din aceste motive, trebuie să ne debarasăm de autoritatea actelor „oficiale” sau „oficializate” impuse de Titu Maiorescu și George Călinescu și de alții de după ei. Nu poate fi mai autoritar înscrisul unui preot în registrul bisericii Uspenia din Botoșani, spre a fi luat drept act de naștere a Poetului, decât înscrisul acestuia. Poate fi, mai mult ca sigur, eronat și mai nedemn de luat în considerare decât data

înscrisă de Poet, la Junimea din Iași. Data înscrisă de Poet trebuie luată ca un testament sacru de care intelectualitatea românească trebuie să țină seama. Din aceste motive, fac apel, prin intermediul revistei Constelații diamantine, condusă de poetul N. N. Negulescu, la toți cei care-l iubesc pe Eminescu, la Academia română, la academicianul Eugen Simion spre a corecta eroarea lui Titu Maiorescu și a lui George Călinescu. Adresez rugămintea istoricilor literari de a se apleca asupra datei de 20 decembrie 1849, pe care solicit să o instituie ca dată reală a nașterii lui Eminescu, fiind înscrisă „de propria mână” în registrul de la Junimea.

(din volumul în pregătire „M. Eminescu, filozof”)

Bibliografie:

- Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu - Viață, Creație, Cultură*, Ed. Eminescu, București, 1989
- Alexandrian, *Istoria filozofiei oculte*, Ed. Humanitas, Buc., 1994
- Ted Anton, *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu*, Ed. Nemira, București, 1997
- Fritjof Capra, *Taofizica - o paralelă între fizica modernă și mistică orientală*, Ed. Tehnică, Buc., 2004
- Titu Maiorescu, *Din „Critice”*, Ed. Tineretului, București, 1967
- Augustin Z. N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Ed. Sport-Turism, București, 1978
- George Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, Ed. pentru Literatură, București, 1964
- Jacques Collin de Plancy, *Dicționar diabolic*, Casa de Editură și Presă „Viața românească”, București, 1992
- Șerban Cioculescu, *Eminesciana*, Ed. Minerva, București, 1985
- Dan C. Mihăilescu, *Perspectivă eminesciene*, Ed. Cartea Românească, 1982
- Homer, *Iliada*
- Amita Boshe, *Eminescu și India*, Ed. Junimea, Iași, 1978
- Gromovnic din bătrâni, Ed. Porțile Orientului, Iași, 1993
- Roger Mucchielli, *Fața omului și caracterul*, Ed. IRI, Buc., 2000
- Ilina Gregori, *Știm noi cine a fost Eminescu? Fapte, enigme, ipoteze*, Ed. ART, București, 2009
- Michael P. Murphy, Luke A. J. O' Neill, *Ce este viața? Următorii 50 de ani*, Ed. Tehnică, București, 1999

Florin Măceșanu - Polemici

George Liviu TELEACĂ

Argumente pentru a susține candidatura Limbii Române la statutul de unică limbă paneuropeană

Este evident că fiecare epocă are propriile sale imperative.

Dacă la începutul secolului XX, adică în epoca lui Nicolae Iorga, am fost chemați, să înfăptuim România Mare, astăzi, la începutul secolului XXI suntem chemați să participăm la înfăptuirea Europei Unite, organism care nu va putea funcționa fără o limbă oficială unică.

Este poate singurul domeniu în care mai putem avea o contribuție notabilă și a nu răspunde matur acestei necesități continuând să ne cantonăm într-o expectativă anostă cu ochii după tot felul de încuviințări și indulgențe, înseamnă a ne expune automarginalizării.

Cinstit vorbind, trăim într-o lume a competiției acerbe, care nu-i mai cruță, nici pe timizi, nici pe comozi, ca să nu le spunem și altfel.

La urma urmelor și cultura a devenit o marfă (de un tip special, dar marfă) care trebuie promovată cu curajul convingerilor noastre, după toate regulile de astăzi.

Să nu uităm că în cartea sa *Previziunile de la Sarajevo* apărută cu zece ani în urmă, savantul elvețian Urs Altermat și-a intitulat capitolul II *Bătălia limbilor* ca semn că și în acest domeniu lingvistic competiția este în plină desfășurare, așa că zarurile au fost aruncate.

Acesta este și motivul pentru care ne vom asuma, fără alte întârzieri, responsabilitatea de a promova limba română spre statutul de UNICĂ LIMBĂ PAN-EUROPEANĂ.

Și o vom promova cu toată încrederea având în vedere faptul că virtuțile limbii române puse în evidență de cercetările

ultimilor 25-30 de ani satisfac pe deplin cele două criterii majore cerute de specialiștii străini pentru limba comunitară.

Primul este criteriul fonetic - pe care limba română îl satisface mult mai bine ca orice altă limbă.

Al doilea criteriu promovat mai ales de Umberto Eco prin cele două eseuri ale sale:

Pe urmele limbii perfecte în cultura europeană

În căutarea limbii perfecte vizează limba cu cea mai bună competență generativă, ceea ce presupune aflarea limbii matriciale, ușor de recunoscut prin regulile de gramatică universală a limbilor, pe care le mai conservă.

Or, mai multe grupuri toponimice de vecinătate de pe teritoriul României ilustrează în mod vizibil asemenea reguli de gramatică universală a limbilor, de unde și dovada că limba română satisface și cea de a doua condiție impusă la nivel de principiu pentru limba comunitară.

Ca o confirmare directă a faptului că limba română este **limba modernă** cu cele mai profunde rădăcini în timp, dar și o limbă care a fost respectată până la divinizare de către civilizațiile în formare, spiritualitatea valahică din Dacia a fost sacralizată cu 4.000 de ani în urmă de panteonul vedic sub forma tandemului de zeități Valac-Hilya și Dakṣa, la care se mai adaugă în lexicul lor religios cuvintele de uz comun „valaca, dakṣa și dakiṣa”.

Dacă filologii lumii ar fi conștientizat faptul că numai entitățile de mare prestigiu și pre-existente panteonului vedic puteau fienerate și sacralizate în Vede, n-ar fi ezitat să acorde vechime pre-vedică acestor cuvinte de esență valahică, la care se mai

adaugă alte minimum 300 de cuvinte care au o aceeași formă și un același înțeles, atât în limba română, cât și în limba sanscrită și ca urmare n-ar fi omis să atribue limbii române importanța și poziția ce i se cuvin ca depozitară **în formă actuală** a unor fapte de limbă foarte vechi, ce ajung până la originea reală a graiului uman articulat. Parcă pentru a confirma, odată în plus, importanța matricială a limbii române, Martin Maiden de la Universitatea Cambridge va afirma în anul 2003, pe baza unui studiu bine documentat¹, că „*sunt absolut convins că o lingvistică romanică în cadrul căreia nu se află pe primul plan și limba română este o absurditate. Caracteristicile structurale ale limbii române permit romaniștilor să înțeleagă cu o precizie mai mare cum se prezentau limbile romanice în faza lor arhaică*”². La concluzia domnului profesor Martin Maiden noi vom mai adăuga constatarea făcută de mai mulți cercetători că elemente din substratul românesc prelatin se regăsesc în multe alte limbi zise indo-europene.

Dar pentru o limbă actuală cum este limba română, cu o fostă arie de răspândire mult mai mare decât cea de astăzi, vorbită curent în secolul XIX de la golful Corint până în Bucovina de nord și din Moravia până dincolo de Bug, marea sa vechime reprezintă înainte de orice o probă de mare stabilitate în timp, o adevărată probă de durabilitate. În plus, și acest fapt este esențial, vechimea sa pre-vedică asociază limba română la atotcuprinzătorul sistem de metafore care au generat graiul uman articulat, iar pe temeiul acestei preponderențe metafori-

ce limba română se află în situația de a satisface și cele patru condiții preconizate pentru limba comunitară de către Dante Alighieri în „De vulgari eloquentia”.

În conformitate cu criteriile marelui florentin, limba română poate fi considerată **ilustră**, adică purtătoare de lumină chiar prin aceea că vorbitorii ei, numiți Valac-Hilya în Rig-Veda, au fost desemnați literalmente ca purtători de lumină, asemenea celei solare. Este **aulică**, așa după cum constatare pe la anul 1842 W. Hoffman care vorbind despre neamul românesc, a consemnat: „*Și ca o complectare, limba sa este atât de armonioasă și bogată că s-ar potrivi celui mai cult popor de pe pământ*”³. Este **cardinală** fiindcă noi înșine am fost numiți „Cardines mundi”, iar acest fapt, conform postulatului formulat de Th. Mommsen⁴ se reflectă în limbă. Și este **curială** după cum s-a constatat la încheierea Păcii de la Versaille în anul 1919, când nici unul din participanții la negocieri n-au avut ce opune celor zece volume de parerii cât cuprinde marea colecție realizată de inginerul Iuliu A. Zanne, pentru a conserva și sub formă scrisă valorile morale și etice promovate prin graiul viu al neamului românesc numit și VLAHI.

Remarcabilă mai mult ca oricare altă limbă sub aspectul condiționărilor de ordin principal, limba română manifestă și celelalte însușiri necesare unei limbi moderne de largă circulație. Astfel:

1. Spre deosebire de limbile zise universale, create în mod artificial, de tip *esperanto* sau *In-*

Cristian Petru BĂLAN

Eminescu
(odă)

Ai apărut din senin ca un meteor orbitor printre licurici
și printre câteva flăcări curate, fierbinți
ale geniului etniei noastre,
printre poezi ce-au scris "o limbă ca un fagure de miere"...
Ai rămas de atunci deasupra tuturor
ca un "fulger lung încremenit",
luminând cerul furtunos al existenței valahe.
Ai devenit mai apoi Luceafăr
al suferințelor neamului nostru peren,
strălucind peste toate literele de aur
și peste toată istoria plaiurilor daco-romane,
"de la Nistru pân' la Tisa..."
Și, iată, ai ajuns Univers al Poeziei eterne și vii!
Orice-am cuvânta și orice-am scrie,
Orice-am cânta și orice-am plânge,
Prin Tine respirăm și visăm!
Prin Tine plutim și trăim noi aici, toți Români!
De la Tine-am învățat
"a turna în formă nouă limba veche și-nțeleaptă",
Noi, moștenitorii de drept
ai "cuvântului ce exprimă adevărul",
ai filelor de aur și cristal ce le-ai lăsat în urmă.
Cu ele ne-ai îmbogățit și sufletul, și Țara,
căci suntem, prin Tine, mai bogați
decât toți miliardarii pământului;
mai mari, mai puternici și mai nemuritori ca oricând,
numindu-ne de-a pururi, cu mândrie,
nobilii Fii de Luceafăr de pe Piciorul de plai mioritic,
Numindu-ne de-a pururi cu mândrie
Fiii tăi de lumină, răspândiți pe Gura cea Mare de Rai,
întinsă din Carpați și pân' la Marea cea Mare,
Părinte al nostru întru Nemurire,
M i h a i E m i n e s c u !

Detractorilor lui Eminescu

Motto: "Critici voi, cu flori deșerte
Care roade n-ați adus..."

La voi cobor acum, jivine literare,
Pigmei, mutanți genetici și avortoni schismatici!
Cum de-ndrăzniți voi, oare, prin scremete vulgare,
Prin zvâcnet de copite și crize de zănatici,
Să ponegriți Columna de aur sacrosantă
Care-a topit într-ânsa rostirea românească?
Cum de-aruncați noroiul de critică bufantă
Spre Geniul națiunii, crezând c-o să-l mânjească,
Deși știți că Geniul în veci de veci nu pierde,
Deși știți că țara vă va privi cu ură?!
Detractori răi, bezmetici, cu limbi muiate-n fiere -
Nu pică Everestul d-orice râgăietură!

Au încercat și alții să-i cate pete-n soare,
Să stingă raza-laser a Sfântului Luceafăr,
Dar au sfârșit cu toții în cloci mirositoare,
Precum și voi sfârși-veți! Sunteți vreunul teafăr?
Căci Eminescu nostru nu este fitecine,
Nu-i simplă chintesență, ci-un Univers de glori!
Și nu noi ni-l alesem, ci, simplu, El, pe Sine,
Țășni spre-Nalt, prin jertfe, prin aspre
purgatorii...

Milenii de milenii se pregătise Terra
Și Universu-n clocot spre a ni-l naște nouă!
E-un dar al Providenței, trimis exact în era
Când toți aveam nevoie de vocea Lui cea nouă...

Cum Împăratul Soare resoarbe-un nor de aur
Din marea de amar a națiunii noastre,
La fel fu Zeul-geniu care, ca Meșter faur,
Cu sete-l absorbise din lume și din astre!
Și s-a-ntrupat în codrii de-aramă-ai României,
Să-i distileze doine, să-mbrace țara-n rime,

Să-nvețe dulce-amarul iubirii, pe vecie,
Să-i buciune durerea și doru-n
întregime...
El și-a iubit poporul; i-a proslăvit
istoria,
I-a dat o limbă nouă, i-a lăudat voievozii;
Ne-a pus la rang de cinste; ne-a dus în
lume gloria...
Iar jertfa lui măreață i-o neagă-acum
nerozii,
Casapii poeziei, călăii frumuseții
Ce spuncă limba dulce cu zoi
mirositoare!
O, blestемate javre și inamici ai vieții,
Care ieșind din cloace ați prins a
viermui,
Nu vi-i rușine vouă, cocote bărfitoare,
Să ponegriți pe Zeul rostirii noastre vii?
Căci El trăi-va veșnic, cât sunt români
sub soare,
Pe când voi sunteți... Ni-meni!
N-ați fost -
Și nu veți fi !

terlingua, lipsite de orice valoare practică, calitățile și validitatea limbii române beneficiază de confirmările utilizării sale mult milenare și pe arii extinse.

2. Cu un lexic pe deplin adaptat nevoilor contemporane, limba română are cel mai apropiat lexic de lexicul limbii latine, care a servit ca limbă cultă și științifică de circulație europeană până în epoca modernă.

3. Gramatica limbii române prin complexitate, finețe și precizie (cele trei genuri pentru substantive sau scara timpurilor verbale) permite o exprimare lipsită de ambiguități, clară și la obiect, ce nu lasă loc unor interpretări contextuale. Lipsită de această precizie gramaticală, limba engleză utilizează de regulă cu peste 10-12% mai multe cuvinte decât limba română pentru a

transmite un același mesaj.

4. Ca dovadă că va fi adoptată cu ușurință de către toți cetățenii Europei Unite, multe din cuvintele sale, inclusiv cele de substrat, se regăsesc în toate limbile vorbite astăzi pe continentul nostru.

5. Limba română va manifesta și în continuare o deplină rezistență la acțiunea tuturor factorilor de uzură entropică datorită legăturii fonetice directe dintre scris și citit, legătură care va menține vizibil și pe mai departe etalonul pronunției.

6. Fiindcă este fonetică în proporție de 99,5%, scrisul și cititul se învață ușor în limba română, așa după cum recunosc toți cei veniți în România.

7. În cadrul bilingvismului menit să înfăptuiască unitatea în diversitate, caracterul profund fonetic al limbii române și caracteristicile sale matriciale vor me-

naja în cel mai înalt grad limbile actuale ale Europei.

8. Limba română este izofonică, adică numărul total de consoane dintr-un text este egal cu numărul de vocale ale textului respectiv, ceea ce denotă un raport optim între energia la emisie și acuratețea percepției.

9. Limba română este deosebit de versatilă naturalizând cu ușurință orice neologism pentru conceptele noi, oriunde ar apărea ele în lume.

10. Ca păstrătoare a Tradiției Primordiale, limba română conduce la criteriile fundamentale de înrudire religioasă pe largă arie cuprinsă între Atlantic și Oceanul Indian și ca atare poate fi numită limba Păcii popoarelor.

În încheiere doresc să arăt că accesul fiecărui cetățean al Europei Unite la libera circulație și accesul la libera informare nu mai pot fi grevate de multele dificul-

tăți specifice limbilor cu scriere etimologică, dificultăți atât de greu depășite chiar și de elita intelectuală, care reprezintă astăzi doar 3-10% din populație.

Alături de aceste elite care vor continua să învețe limbi străine, demosul Europei Unite va avea astfel la dispoziție limba care satisface la superlativ toate anticipările de principiu formulate pentru limba comunitară.

¹ Martin Maiden, *Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării*, Simpozionul Internațional - Iași, 17-18 mai 2002.

² Martin Maiden, *Limba română ocupă un loc central în lingvistica romanică*, Convorbiri Literare, Nr.5 (89), mai 2003 p.9-10

³ W. Hoffman, *Beschreibung der Erde*, Vol. 2, part. 4, p.3074, al. 2

⁴ Theodor Mommsen, *Istoria Romană*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987, p. 26.

Georgeta NEDELICU

Interviu cu poetul Mihai Leonte

Cred că lipsa de rigurozitate o găsim în toate domeniile, datorită vremurilor în care trăim. E influența mare a progresului tehnologiei în detrimentul spiritului. E forța Internetului în detrimentul bibliotecii. Ce va rămâne, vom vedea.

Georgeta Nedelicu: Care sunt rădăcinile dumneavoastră poetice?

Mihai LEONTE: Nu pot să spun că am rădăcini poetice. Cum spune zicala: Tot românul s-a născut poet! Cât adevăr conține această zicală nu aș putea preciza. De consemnat este că verișoara mea primară Elena ANDRIEȘ, supranumită poeta de la Rădășeni a scris și scrie și acum la 82 ani poezii. Cred că am avut ceva în sânge, căci am început să scriu încă din clasele primare. În școala profesională am fost solicitat să scriu texte pentru brigada artistică a școlii. Asta a însemnat pentru mine un imbold. Prima poezie consemnată este MAMA, datată 1958. Pe atunci scriam pentru colegi diverse creații sub formă de acrostih sau epigrame. Profesorul meu de limba română, IACOB Marin zis Gorjanul, avea mare încredere în mine și odată mi-a spus că s-ar putea să devin poet!

După admiterea mea în liceu am început o activitate literară mai intensă. Multe din creațiile mele poetice au fost scrise pe maculatoarele din liceu. Eram abonat la revistele literare ale anilor 1960, precum Gazeta literară, Luceafărul din București, Tribuna și Steaua din Cluj. Profesorul de limba română mă aprecia pentru munca mea.

G.N.: În ce an ați debutat și cu ce anume?

M.L.: Am debutat în anul 1963 cu poezia ARTIST ÎN MINERIT în ziarul TURDA NOUĂ din Turda, fiind membru al Cenaclului literar Pavel Dan din același oraș. Primul caiet tipărit l-am realizat în anul 1999 cu sprijinul a două persoane: inginerul geolog Mihail IONESCU și patronul Marian COCEAN. Domnul IONESCU mă știa că scriu și discutând cu mine mi-a spus să-i aduc caietele mele cu poezii și să realizăm un caiet. Astfel a ieșit de sub tiparul domnului Marian COCEAN caietul „ALB-NEGRU 1999”. De ce acest titlu? Pentru că voiam să arăt că între lumina zilei și întunericul minei nu sunt diferențe! Au urmat alte caiete, astfel că în anul 2002 am reușit să tipăresc volumul „Meditații admise”, după care am scos alte volume:

„Apogeul metaforic” (2004), „Agate magice” (2006), „Mmirajele albastre” (2008) și „Armonii majore” (2010).

G.N.: Care sunt principalele teme pe care le abordați?

M.L.: Așa după cum ați constatat din citirea creațiilor mele, am abordat temele vieții cotidiene, începând de la cele care au legătură cu viața de familie care parcurge eșalonat, etapele vieții.

Creațiile mele sunt un fel de enciclopedie cronologică prin care trece fiecare persoană, parcurgând drumurile vieții. Surprinzătoare pentru mulți cititori au fost creațiile mele despre minerit. Unii chiar mi-au spus că sunt nebun, că scriu atât de frumos despre o meserie atât de grea și pe deasupra hulită în ultima vreme. Vă voi scrie o strofă din poezia: „Pașii minerului”...

„Îmi cânt în continuare meseria,
Practicată în lumea fără cer,
Voi păstra în suflet nostalgia,
A întunericului plin de mister!”

G.N.: Experiența de viață a scriitorului este un concept depășit?

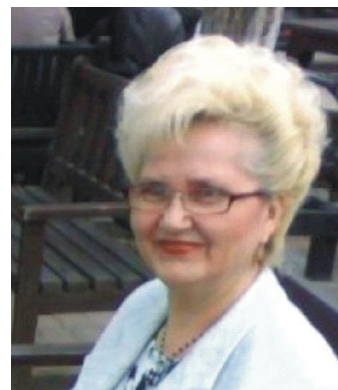
M.L.: Experiența de viață a unui scriitor este un factor foarte important. Desigur că pot exista scriitori de birou, dar aceștia vor avea un anumit enunț a ceea ce scriu. Marii scriitori din orice literatură au avut parte de experiențe de viață diferite, ca de exemplu: Jack London, dar, desigur, sunt mulți alții.

G.N.: Cum procedați pentru a ajunge de la o foaie de hârtie albă la un poem finalizat?

M.L.: Dacă am inspirație este simplu, textul curge de la sine. Atunci când urmăresc o anumită temă lucrez mai mult, datorită faptului că doresc să ajung la ceea ce mi-am propus. În general ceea ce am scris la început nu a fost prea elaborat. După ce am început să tipăresc scrierile mele am început să fiu mai exigent ca formă și ca ideologie a scrierilor.

G.N.: Ce-a mai rămas durabil ca moralitate, ca mod de a fi al țaranului român? Satul - un mit condamnat să dispară?

M.L.: Nu vreau să citez pe nimeni în privința discuției despre satul românesc. În mediul rural s-au produs mari schimbări din multe puncte de vedere. Despre moralitatea țaranului român pot discuta sociologii care studiază acest subiect. Trăind în mediul muncitoresc din tinerețe, am pierdut marea legătură cu satul. Mi-am păstrat în

sufletul meu, satul natal așa cum l-am cunoscut în copilărie. Cineva din satul meu - Petia - îmi trimite fotografii cu imagini actuale pe care le postez pe oriunde se poate. Satul românesc nu va dispărea - consider eu - ci, dimpotrivă, el se va redresa datorită acelor români care văd în viața rurală un nou paradis. Căci, concluzionând, satul trebuie să fie un adevărat Paradis. De ce nu ar fi? Tema întrebării este destul de largă, mă limitez la atât!

G.N.: Cum reacționează cititorul la poeziile d-voastră?

M.L.: Reacții la creațiile mele au fost și sunt destule. Pro și contra. Cele contra sunt de natură mai mult tehnică să-i zicem. Pentru faptul că nu respect anumite canoane ale poeziei clasice.

Impactul cititorului cu poeziile mele l-am remarcat ca fiind unul pozitiv. Asta fiindcă de cele mai multe ori cititorul se regăsește în creațiile mele. În plus am descoperit pe diferite bloguri, selecționate diferite poezii ale mele, puse ca moto-uri sau chiar ca reclame. Asta mă face să fiu extrem de mulțumit, fiindcă moto-ul meu este: „Voi fi foarte fericit dacă cineva îmi va recita un singur vers”. În volumele mele tipărite am selecționat ce au comentat unii dintre cititori care nu m-au cunoscut decât doar prin scris. La aniversarea mea de 70 ani, voi scoate un caiet cu mare parte din aceste mesaje, care sunt deosebit de emoționante, pentru oricine le citește, dar mai ales pentru autor.

G.N.: Inima este un profet pentru scriitor?

M.L.: Se prea poate! Oare inima poate citi viitorul? Întrebarea are un substrat enigmatic! Dacă din 1958 de la consemnarea primei mele poezii rămasă și până în anul 2010 am parcurs diverse etape în creațiile mele, ce pot spune? Că inima a avut un impact anume? Inima vibrează la diverse evenimente, care nu se știe ce vor deveni în viitor! Profețiile, destinul, sunt enigme pe care mulți astrologi încearcă să le dezlege! Nu pot da un răspuns concret.

G.N.: Vă plac scriitorii clasici ai literaturii române? Ce spațiu ați rezerva lui Eminescu, Goga, Arghezi, Gala Galaction, ș.a, într-o posibilă Istorie a literaturii românești de la început până în zilele de azi?

M.L.: Cine iubește literatura clasică, desigur că va iubi și scriitorii români. Clasiicii literaturii românești au cucerit inimile cititorilor români, dar și ale celui universal. A face un clasament și a desemna pe cineva ca fiind cel mai bun, ar fi o mare eroare, indiferent cine este acel personaj. Fiecare cititor își păstrează în sufletul său pe scriitorul care a scris acele evenimente specifice fiecărui individ în parte, dar și fiecărui loc. Oricare cititor își va stabili propriul clasament!

G.N.: Astăzi, cei care vor să devină scriitori, li se pun numai piedici pentru a nu evolua. Sunt ignorați, nu li se întinde nici o mână. Există un egoism cumplit și devorator al artiștilor. Ce puteți să spuneți despre acest lucru? Ce „efect” produce invidia literară? Cum se manifestă ea, astăzi?

M.L.: Pentru a ajunge scriitor îți trebuie să ai mai mulți factori de partea ta. Dacă ai talent poți să ajungi destul de sus. Trebuie însă să ai o susținere financiară. Fără această susținere vei rămâne un necunoscut. Internetul a scos pe mulți din anonimat.

Despre invidia colegilor din artă și literatură se poate vorbi mult. Dar nu eu sunt cel care este indicat să vorbească despre asta. Sunt inițiatorul aceluia ciclu de volume antologice dedicate vieții; „Spiralele vieții” (2006), „Drumurile vieții” (2007), „Mirajele vieții” (2008), „Izvoarele vieții” (2009) și „Speranțele vieții” (2010). În aceste volume au debutat mulți autori anonimi, care ulterior s-au ridicat mult. Invidia literară o simt prin multe artere pe internet, dar personal nu sunt adeptul invidiei. Pe cât mi-a stat în puterile mele am căutat să sprijin și să dau sfaturi tinerilor sau diver-

șilor colegi. Bineînțeles celor care au dorit asta!

G.N.: Literatura clasică va rezista secolului XXI? Prin ce?

M.L.: În modul cel mai cert, literatura va merge în viitor. Clasicismul va fi punctul de reper pentru orice autor indiferent când va crea o nouă operă.

G.N.: Vă place Emil Cioran? Ce sentiment vă creează citirea capodoperelor lui?

M.L.: Pe Emil Cioran l-am descoperit destul de târziu și nu credeam că va avea un impact asupra mea și totuși am constatat că pot învăța multe. Am preluat un citat din opera acestui filosof: „Rolul nostru este de a întoarce viața pe toate părțile, inspirând o veșnică ispită de a exista”. Asta mi-a dat sentimentul că orice individ este obligat prin conștiință să nu abandoneze lupta cu viața.

G.N.: Scriitorul e conștient de degradarea în care se află lumea contemporană, în pofida spectacolului din ce în ce mai colorat care ne asaltează de la o zi la alta. Care ar trebui să fie condiția socială a artistului, azi? Care este menirea scriitorului, exprimată atât în ceea ce face, cât și în ceea ce teoretizează?

M.L.: La această primă întrebare ar trebui să evit răspunsul, dar voi încerca să spun că din totdeauna s-au creat spectacole pentru ca mulțimea să aibă o distracție fie mai bună sau mai puțin bună!

Condiția socială a artistului a fost și a rămas una precară în toate epocile istorice. Asta fiindcă din diverse motive artistul adevărat a fost ignorat. Cazurile sunt multiple. Voi preciza doar două: Vincent van Gogh și Mihai Eminescu.

Menirea scriitorului în general, este aceea de a trimite în viitor, realitatea din vremea în care a trăit. Unii reușesc să realizeze acest lucru cu mijloace artistice.

G.N.: Cel care lucrează artistic înseamnă că face artă cu măiestrie, cu seriozitate și profesionalism. În zilele noastre, mai există vreo lucrare făcută artistic sau totul a luat locul esteticului?

M.L.: Această temă este destul de dificil de abordat având în vedere că eu sunt un amator, nu sunt un critic de artă.

Ca simplu observator, vă pot spune că cei care vor să realizeze ceva pentru viitor, se luptă să-și pună în valoare tot potențialul artistic prin seriozitate și profesionalism. Desigur că există lucrări care dau dovadă de gust artistic, dar și lucrări mai puțin bune.

G.N.: Au existat vreodată momente când ați fi vrut să abandonați?

M.L.: Nu știu la ce vreți să vă referiți ca abandon? Dacă e vorba despre lupta cu viața, nu am avut nici cel mai minor gând de a abandona. Dacă însă e vorba despre

scris, problema aceasta a fost acceptată tacit. Nu am scris aproape nimic din 1967 și până în anul 2000! Prin 1997 chiar am vrut să distrug tocmai caietele mele cu cele peste 800 de poezii. Desigur că nu toate aveau calitatea necesară, însă trebuie să spun că multe au rămas neschimbate și au plăcut cititorilor.

G.N.: Cum vă promovați mai eficient cărțile pe care le scoateți?

M.L.: Modalitatea de promovare cea mai simplă este Internetul.

G.N.: Poezia, în general, este respirația lui Dumnezeu pe pământ! Scrieți poezie religioasă cu ușurință sau e mai greu de scris decât o poezie obișnuită? Ce capodopere din literatura religioasă îmi puteți da ca exemplu?

M.L.: Dacă Divinul Creator ne-a înzestrat cu darul de a scrie poezie nu înseamnă că trebuie să scriem numai pe această temă. Creațiile mele religioase sunt puține, însă redau ceea ce simte sufletul meu pentru divinitate, pe care o percep ca pe ceva deosebit de intim. Singura capodoperă religioasă care am reținut-o este; „Cântarea cântărilor” a lui Solomon, din Biblie.

G.N.: Vă place Coșbuc? Prin ce credeți că este poezia lui George Coșbuc modernă și de actualitate?

M.L.: În general poezii clasici români sunt acceptați și citiți cu deosebită plăcere. Referindu-ne la George Coșbuc nu prea cred că sunt mulți cei care să nu le placă acest poet care a fost supranumit „poetul țărânimii”.

Nu pot spune că poezia lui Coșbuc este modernă, dar este de actualitate în viața satului românesc.

G.N.: Sunteți fericit? Dacă, da, ce vă face, azi, fericit?

M.L.: Răspunsul la această întrebare îl am pregătit din 1964 și vreau să-l păstrez intact.

SUNT FERICIT...autor Mihai LEONTE

„Sunt fericit că n-am reacții

Că sufletul nu mi-i împărțit

În numere abstracte sau în fracții

Doresc să fiu mereu tot fericit”.

Dar fenomenul fericirii este foarte aleatoriu. Totul depinde de starea fiecărui individ în parte.

„Viața e o luptă necurmată: unii sunt fericici mai devreme, alții mai târziu, iar alții niciodată.” (Euripide, poet grec: 480 - 404 î.e.n.)

G.N.: În încheiere, vă mulțumesc pentru acest interviu, cât și pentru sinceritatea dumneavoastră și vă doresc să publicați cât mai multe cărți, iar dacă aveți posibilitatea să ajutați cât mai mulți oameni pentru a ajunge scriitori de calitate, să nu precupețiți nici un efort în acest scop.

Ion PACHIA TATOMIRESCU

În căutarea paradoxismului pierdut

Înainte de a aborda textele lui Ovidiu Florentin din plachetele de până acum (ce fac obiectul prezentei antologii de autor în ediție bilingvă, în franceză și în română), încercate sub magicul Curcubeu al Logosului:

Formule pentru spirit (București, editura Litera), 1981 - plachetă devenită, în 1983, la Editions Express (din Fès, Maroc - în vreme ce se afla ca profesor-cooperant de matematică la Sefrou), **Formules pour l'Esprit** (cu „prefața *Etat-de-moi*“ de Ion Pachia Tatomi-rescu), grație fidelei traduceri, din română în franceză, a d-rei Chantal Signoret, de la Universitatea din Provence; **Le sens du non-sens** (Fès, Editions Artistiques), 1983; **Sentiments fabriqué en laboratoire** (Fès, Editions Artistiques), 1984 (în traducerea lui Traian Nica, de la Universitatea din Craiova, cu un „cuvânt de închidere“, **L'Oltenie d'Ovidiu Florentin**, semnat de criticul literar Constantin M. Popa, unde ni se prezintă spațiul geo-spiritual căruia îi aparține poetul, evident, revelator: „Au lieu de la sobriété rigide, de circonstance, on est accueilli par l'état de perpétuelle agitation, chose accomplie aux yeux du monde. La soif de connaissances domine en vigueur et exubérance les intelligences. Pragmatisme et métaphysique, esprit „spectaculateur“ et esprit „speculatif“, cette effervescente région de la Roumanie continue de produire des légendes et des préjugés. Le spécifique oltenien dans la littérature se définit par l'appétence pour la poésie.“ - p. 123; da-ntr-adevăr, despre olteni spunându-se deseori că sunt argintul viu al națiunii române, dintotdeauna, cu propensiunea suprafețelor, mai puțin a adâncimilor. Iar geniile din acest spațiu - de la Mihai Viteazu, Nicolae Titulescu și Constantin Brâncuși citire, la Henry Coandă - au îngemănat suprafețele cu adâncimile, au nuntit „adâncul acestei calme creste“ - cum fericit spune-ntr-un vers parnasian-hermetic marele poet și matematician interbelic Ion Barbu), la care se vor adăuga în curând - după cum ne încredințează autorul - **Antichambres et anti-poésies ou bizarreries** (în curs de apariție la Editons Saint German des Prés din Paris), **Templu pentru privighetoare**, volum în curs de apariție la editura Albatros din București etc., se cuvine o „aruncare de privire“ în mirabila grădină a literaturii române contemporane,

spre a vedea de unde vine și încotro se îndreaptă **cel intrat în Țara Poemului** la începutul deceniului al nouălea.

Este cunoscut că orice puternic seism social (**cum, de pildă, al II-lea război mondial / marea revoluție care a început în România după 1944**) determină - la oarecare distanță „temporală“ de la declanșare -, în perimetrul unei literaturi, apariția celor **trei generații tipice: generația de tranziție¹ (the transience generation), fluxgenerația (the high tide generation) și refluxgenerația** - sau **generația retragerii la matcă și a cristalizării în profunzime (the generation of deep clearness)**, care coexistă (în spirala devenirii ontice a unei literaturi nu se constată rupturi, ci numai intrarea în funcțiune a raportului adversativitate / continuitate), fiecare generație cunoscând două vârste: mai întâi, **vârsta adversativismului, a „negării“ și a formării conștiinței de sine** în pluralitate; apoi **vârsta deplinei afirmări** (prin înflorirea talentelor / geniilor) și **a structurării operelor în sisteme literare** (această vârstă, de maturitate, admite lăstărirea generației viitoare). În **stadiul sistemic**, generațiile „se regăsesc“ în zonele superioare ale spiritului și „și dau mâna“, încercând a stabili eventuale conexiuni (vecinătăți), în vreme ce sistemele literare (pattern-urile), dincolo de voința autorilor, se dispun potrivit spectraliilor eterneal-valorice.

Ovidiu Florentin aparține, bineînțeles, celui mai recent val al refluxgenerației. Într-o anumită măsură, el ilustrează și „un caz izolat“ - raportat atât la limba cât și la literatura actuală, fiind format în câmpul matematicilor, neavând decât „pregătire“ filologică autodidactă de-ntâmpinare a „artei cuvântului“. În receptarea acestui început al său în Țara Poemului, trebuie avută în vedere și destinderea („șocul“ ar fi poate prea mult spus) produsă la ieșirea din sfera gravitațională a limbii române, limbă pelasgă (valahă) / „romanică“ a extremității estice, desfășurată vertiginos pe verticală - „insulă“ în oceanul populațiilor slave și arc voltaic al neuronilor, între Zalmoxis² și Carpați-Balcani, peste Dunăre și la Marea Neagră, ținut-leagăn al „civilizației arhaice europene“³ - și la intrarea în sfera gravitațională a limbii franceze - limbă pelasgă / „romanică“ de extremitate vestică, desfășurată orizontal, pe-o ntinsă arie inter-

continentală.

Între reprezentanții de talie europeană ai generației de tranziție, **Eugen Jebeleanu** are un câmp poematice în care se disting două nuclee: **Surâsul Hiroshimei** (1958) și **Hanibal** (1972), parabole simfonice, cu viziuni terifiante, ce trimit la o eschatologie cosmică, evident, printr-un cataclism nuclear. Majoritatea poemelor sale alcătuiește o chorală planetară împotriva războiului atomic. Poezia lui **Ștefan Augustin Doinaș**, îndeosebi cea din volumul **Alfabet poetic**, încoronează resurecția baladei; creșterile și descreșterile lumii sunt întâmpinate apolinic, poezia devenind planul secant al orizonturilor cunoașterii. Un straniu teritoriu poetic se conturează la **Emil Botta** (în volumele **Întunecatul April**, **Pe-o gură de rai**, **Un dor fără sațiu**), poezia sa devenind **câmp de forță lirică** în vreme ce trăirile-i sunt încercate în grila filosofiei kierkegaardiene, **dialectică a stărilor paradoxale**. Volumele de versuri ale lui **Geo Dumitrescu** (**Libertatea de a trage cu pușca**, **Africa de sub frunte** etc.) inaugurează poetica banalului cotidian și a reificării, poezia politică, sarcastică, desacralizantă, a umorului, a ironiei de mare rafinament, ale cărei ținte lovite „foc-cu-foc“ sunt: birocratismul, conformismul, bucherismul, dogmele, clișeele-Procust, utopiile umanității, rasismul, demagogia, „omul superior“ etc. Un sector strălucitor în teritoriul său poetic este cel al poeziei realităților arhetipale (**Balada corăbiilor de piatră**, **Macarale la marginea orașului**, **Obrazul rumen al amintirii**). „Școala poetică“ a lui Geo Dumitrescu a făcut incandescente conștiințe lirice din generațiile de flux și de reflux. Un expresionist de aleasă speță este **A. E. Baconsky** (**Fluxul memoriei**, **Cadavre în vid**, **Corabia lui Sebastian**), cu o poezie a acutei crize „anatomic-existențiale“ (ce-l alătură, poate, de Gottfried Benn), relevând cancerul materiei, poluarea, alienarea lumii. Prozatorii de seamă ai generației de tranziție sunt: **Zaharia Stancu**, (autorul romanelor

Desculț, Jocul cu moartea, Pădurea ne-bună, Șatra), Marin Preda (intemeietorul romanului politic românesc, în cea mai modernă accepțiune a sintagmei: *Moromeșii, Delirul, Cel mai iubit dintre pământeni*), Laurențiu Fulga (*Alexandra și infernul, Salvați sufletele noastre, E noapte și e frig, seniori*), Eugen Barbu (*Groapa, Principele*), Constantin Țoiu (*Galeria cu viță sălbatică, Obligado*), Dumitru Popescu (*Pumnul și palma*). Între dramaturgi, un loc aparte îl ocupă Horia Lovinescu (cu veritabile drame de idei ca: *Moartea unui artist, Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă* etc.). Interesante axiologii - fie-n perimetrul arhetipurilor hartmanniene, fie-n cel al entităților supraistorice, ori „trăiriste” -, în interiorul, ori la oarecare distanță de epistemologiile empiriste, fenomenologic-husserliene, genetic-piagene, heideggeriene, structuraliste, materialist-dialectice etc., hermeneutici de mare incandescență își fac apariția în lucrările criticilor, istoricilor, comparatiștilor, stilisticienilor, semioticienilor din generația de tranziție: «Estetica poeziei lirice», «Eminescu și Schopenhauer», «Viziunea lumii în poezia noastră populară», «Logica frumosului», de Liviu Rusu; «Conceptul de literatură universală și comparată», «Aspecte naționale ale curentelor literare internaționale», de Al. Dima; «Istoria literaturii române de la început până azi», de Al. Piru; «Critica ideilor literare», «Dicționar de idei literare (A - G)», «Hermeneutica lui Mircea Eliade», de Adrian Marino; «Literatura română între cele două războaie mondiale», «Literatura română și expresionismul», de Ov. S. Crohmălniceanu; «Eminescu», «Măiorescu», «Lucian Blaga - mitul poetic», de Eugen Todoran.

Fluxgenerația se caracterizează prin **spirrit dinamitard, desfășurare învolburată pe mari suprafețe, trăiri dionysiace, incandescente, defulatorii, autocenzură minimală anticalofilie, „patetism” ironic, lexic șocant, bolovănos**. Întemeiază în indiscutabile proporții un nou curent literar, **paradoxismul**, între ale cărui trăsături estetice și ideologice se relevă: **demitizarea lumii, dinamitarea sacrului, Poetul este Demiurgul recreând o nouă ordine sacră - eul liric ia proporții cosmice; cultivarea paradoxurilor**, îndeosebi a celor din arheospiritualitatea carpato-danubiană (**paradoxul „științei de a deveni nemuritor”** prin Zalmoxianism, **paradoxul nunții cosmice, al Jumătății-de-Om-Călărepe-Jumătate-de-Iepure-Șchiop, al Tinereții-fără-Bătrânețe-și-Vieții-fără-Moarte** etc.), atât de măiestrit ilustrate în folclorul literar românesc, în etnografie, **căutându-se a fi**

relevante „firele inefabile” dintre elementele antinomice, distrugerea tuturor tiparelor ce încep să devină frâne pentru „inspirație”, adică a tiparelor-Procust; realizarea saltului gândirii metaforice în neliniarul lirosolic; realul asimilează idealul și invers, încercându-se surprinderea „strigătului” metamorfozelor din așa-zisele „găuri negre ale universului”, lupta dintre „real și visceral”, dintre materie și antimaterie, dintre cuvânt și necuvânt, oximoronizare, receptarea lumii în spectaculosul policrom prin rotirea înceată a discului spectral-solar, culorile căpătând semantism „paradoxal”, ținându-se, totuși, seama de codul arahic al semnelor cromatice; **structurarea operei** - îndeosebi în roman, în dramă și-n tragedia de idei - **pe niveluri de emisie-recepție: pretextual** (amalgamator; sunt aruncate-n scenă evenimente, „pretexte”, divagații politico-filosofice „real-fantastice”, dându-se falsa impresie de „logoree a eroilor”), **al conexiunilor-paradox și al plonjării în mitosofie** (în realitatea „imediată”), **al intertextualității propriu-zise** (permutare ultimă și stabilire a punctului de convergență) și, în ultimă instanță, cel **textual** (al operatorilor categoriali) etc. Paradoxismul se află în **raport de adversativitate-continuitate cu expresionismul, realismul** etc. **Estetica paradoxismului** se-ntemeiază, începând din 1965, în opera poetică a lui Marin Sorescu, unul dintre marii scriitori ai secolului al XX-lea, „scriitor-galaxie” - poet, romancier, dramaturg, eseist -, intrat în circuitul literaturii universale actuale datorită autarhieii polidimensionalului său sistem literar. În teritoriul său poetic, la un pol gravitează volumele: *Poeme* (1965), *Moartea ceasului, Tinerețea lui Don Quijote, Tușiți, Suflete, bun la toate, Astfel, Descântoteca, Sărbători itinerante* etc., unde sacrul, demiurgicul, miticul, „echilibru” olimpien, macrocosmic ori microcosmic, sunt dinamitate spre a se reînchea într-o cosmogonie proaspătă, de nebănuț, soresciană: «Shakespeare a creat lumea în șapte zile. / În prima zi a făcut cerul, munții și prăpăstiile sufletești, / În ziua a doua a făcut râurile, mările, oceanele / Și celelalte sentimente - / Și le-a dat lui Hamlet, lui Iulius Caesar, lui Antoniu, Cleopatrei și Ofeliei, / Lui Othello și altora, / Să le stăpânească, ei și urmașii lor, / În vecii vecilor. / În ziua a treia a strâns toți oamenii / Și i-a învățat gusturile: / Gustul fericirii, al iubirii, al deznădejdiei, / Gustul geloziei, al gloriei și așa mai departe, / Până s-au terminat toate gusturile. / Atunci au sosit niște indivizi care întârziaseră, / Creatorul i-a mângâiat pe cap cu compătimire, / Și le-a spus că nu le rămâne decât să se facă / Critici literari / Și să-i conteste opera. / Ziua

a patra și a cincea le-a rezervat râsului. / [...] / În ziua a șasea a rezolvat unele probleme administrative: / A pus la cale o furtună / Și l-a învățat pe regele Lear / Cum trebuie să poarte coroană de paie. / Mai rămăseseră câteva deșeuri de la facerea lumii / Și l-a creat pe Richard al III-lea. / În ziua a șaptea s-a uitat dacă mai are ceva de făcut. / Directorii de teatru și umpluseră pământul cu afișe, / Și Shakespeare s-a gândit că după atâta trudă / Ar merita să vadă și el un spectacol. / Dar mai întâi, fiindcă era peste măsură de istovit, / S-a dus să moară pușin.» (*Shakespeare*, în vol. *Poeme*, 1965). La celălalt pol, considerat de o anumită critică literară „al antipoeziei”, se situează trilogia *La Liliiec*, unde epicul poematice relevă un realism arhetipal, o matrice stilistică oltenească, specificul pământului nașterii poetului, mutații și spectaculos etnografic, folcloric etc.; piesele sale de teatru: *Iona, Paracliserul, Pluta meduzei, Există nervi, Răceala, A treia țeapă* etc., reprezintă în dramaturgia contemporană **paradoxismul ontologiei tragice**, făcând pasul de la „drama de idei” la „tragedia de idei”. Un alt mare scriitor din acest secol este **Nichita Stănescu**, care dezvoltă **paradoxizata ontologie a limbii**: materia decurge din cuvânt, se structurează-n galaxii de cuvinte; expansiunea cosmică începe din **unitatea A**, opusă cifrei 1; materia este vorbită („vorbi-răm stelele”) și eoul „e cea mai temeinică formă a materiei / pentru că eoul se repetă”, „roata cu o singură spiță” este linia; cuvintele sunt materiale: „lâna albă a cuvintelor / de pe limbă mi-o tund cu foarfecele de tăiat iarbă”; geneza se întinde până în „marginea universului” care este **A**. În interiorul universului este preocupat de absorbție și resorbție, de „găurile negre”, de explozie și implozie la stele: („...gaura neagră cosmică absoarbe după explozie”)... „Singurul lucru care nu poate fi resorbit e cuvântul. El e cel mai rezistent material... (...) Cuvintele nu pot fi trecute în tabla lui Mendeleev, deși sunt totuși materie. Aici este partea cea mai specială a cuvintelor, anume că, într-o oarecare măsură, ele repetă structura materiei. Structura semantică a materiei. [...] Putem compara structura oricărei propoziții rostite sau scrise cu structura atomică. Putem compara formele și simbolurile lor, literele, cu structura celor mai simple particule. Ne izbește asemănarea dintre substantive și nuclee. Dintre electroni și verbe. Dintre adjective, adverbe, pronume și quante”⁴. Dacă filosofii au lansat conceptul de **antimaterie**, dacă fizicienii au descoperit **particulele și antiparticulele**, Nichita Stănescu a descoperit **necuvintele**. Teoria

deplasării spre roșu (legea astronomului E. P. Hubble) capătă următoarea reprezentare: «Zburau vulturii întorși pe spate / și cu gheara întoarsă în sus / ca pe niște miei să fure, / steaua cu lumină undulată; // Ca pe niște miei să fure de sus / lumina ochilor mei. // Zburau vulturii întorși / și pe spate prin cer / spinările lor coborâseră jos / și se ștergeau de sternul meu. // Cer le era trupul meu de carne, / pământul le era lumina aceea / de sus a ochilor mei.» (*Greșirea cerului*), adică: zbor de vulturi-idei în invers-cerul din noi, văzut din afara sferei aflată în expansiune. Sistemul poetic stănescian, în interiorul paradoxismului, a fundamentat o eclatantă ontologie a limbii. Nu mai insistăm și asupra celorlalți poeți - Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Mircea Ivănescu, Grigore Hagiu, Anghel Dumbrăveanu, Emil Brumaru, Mircea Ciobanu, Cezar Ivănescu, Ioan Alexandru ș. a. -, valoroși reprezentanți ai fluxgenerației, asupra romancierilor - Alexandru Ivasiuc, Dumitru Radu Popescu, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu, Sorin Titel, George Bălăiță -, asupra dramaturgilor - între care, Ion Băieșu se evidențiază prin comedia paradoxistă de limbaj -, pentru a ne reîntoarce mai iute la căutările demonice, la zbaterele lui Ovidiu Florentin, aflat la început de drum în Imperiul Cuvântului și cu ambiția de-a avea propriul imperiu.

Refluxgenerația, din al cărui ultim val face parte - cum spuneam mai sus - și Ovidiu Florentin, apare în fertilul câmp al literelor românești, în deceniul al optulea. Noua promoție de scriitori a beneficiat în procesul formativ de o structură de învățământ românesc modern, complex, între cele mai avansate din lume - la ora actuală studiază în facultățile din România și peste douăzeci de mii de studenți străini de pe toate continentele planetei -, de atributele revoluției tehnico-științifice aflată în plină desfășurare, de cunoaștere aleasă a sistemelor de gândire contemporană, a curentelor filosofice, politice, estetice etc., a limitelor tragice care tensionează civilizația actuală, stadiile ei, și, în primul rând, beneficiază de marile deschideri spre științe și arte, spre afirmarea diversității de stiluri, inaugurate după 1965, în noua epocă a României republicane. Primul val al refluxgenerației îl constituie scriitorii născuți în întâiul an republican al României, 1947, care-și desăvârșesc studiile universitare - majoritatea în facultăți de filologie - între 1965 și 1970: (poeții) **Ioana Diaconescu, Nicolae Diaconu, Dinu Flămând, Daniel Lascu, Nicolae Lupu, Ion Mircea, Gabriela Negreanu, Emil Nicolae, Monica Pillat, Adrian Popescu,**

George Virgil Stoenescu, Ion Pachia Tatomirescu, Dan Verona; (prozatorii) **Ștefan Agopian, Aurel Antonie, Ioan Dan Nicolescu, Al. Papilian, Valentin Petculescu, Marcel Constantin Runcanu, Cornel Udrea;** (criticii) **Al. Dobrescu, Luca Pițu, Petru Poantă** ș.a. - mulți dintre aceștia alcătuind așa-zisul „disipativ-grup“, din al cărui program estetic-literar, evident, **de rafinare a paradoxismului**, se desprinde direcția **autohtonismului** (ca spațiu literar în care se relevă mărețe simboluri de etnogenie, eclatante simboluri singergice îndeosebi din vatra de arheospiritualitate, Dacia/Dacromânia, înscrisă în perimetrul statului condus de Burebista - contemporanul lui Caesar -, punând mănunchiuri de raze pe fețele nevăzute, ori mai puțin văzute, ale acestor simboluri, redându-le circuitului semasiologic, ori estetic, prin iradiții metaforice cu permanent contact în magia carpato-hemusină, în cosmologia pelasgică / traco-dacică - de unde și nota de **arhaic** atribuită de criticii literari) ori de „energetism adânc al lirismului de formulă arhaică“ (Artur Silvestri). Ei cunosc lecțiile fundamentale ale istoriei poporului nostru și știu că «istoricește suntem prin substratul nostru traco-getic, care e esențial, dintre vechile popoare ale Europei. Suntem niște adevărați autohtoni de o impresionantă vechime»⁵. Există câteva grupări literare puternice: „echinoxii“ (în jurul revistei «Echinox», a studenților din Cluj-Napoca), „dialoghiștii“ (în jurul revistei «Dialog», a Universității din Iași), „lundiștii“ (patronați de criticul și profesorul universitar Nicolae Manolescu), „desanțiștii“ (cuprinzând tineri prozatori girați de criticul literar și profesor universitar bucureștean Ov. S. Crohmălniceanu), „rămuriștii“ (în jurul revistei «Ramuri», din Craiova, având ca mentor pe Marin Sorescu) etc. O direcție literară de altitudine, cea a **utopismului**, este ilustrată de scriitori sistemici, veritabili arhitecți în Logos, în spații utopice, îndeosebi, poeții Dinu Flămând (cu al său «Aperion»), Ion Mircea («Istm», «Copacul de 10.000 de imagini»), Adrian Popescu («Umbria», «O milă sălbatică»), Ion Pachia Tatomirescu (cu ale sale «Cosmia» și «Zoria», «Lilium breve», «Noul Turn Babel») - ultimul posedând, după opinia criticului literar Artur Silvestri, „patentul liricii tinere“⁶. Spre sisteme lirice sendreaptă cu pași siguri Mircea Dinescu («Proprietarul de poduri», «Exil pe o boabă de piper» etc.), un fel de Rimbaud al deceniului opt; apoi, Gabriel Chifu («Realul eruptiv», «Lamura»), Doina Uricariu, Liliana Ursu, Ileana Zubașcu, Mircea Cărtărescu.

O bună parte a refluxgenerației s-a îndreptat spre esențializarea, brâncușienizarea

(dacă termenul poate fi îngăduit) expresiei (îndeosebi în perimetrul poeziei), conștientă că misiunea sa este de a propulsa pe noi orizonturi **gândirea metaforic-disipativă**, moștenită de la Marin Sorescu și de la Nichita Stănescu.

Până-n prezent, poezia lui Ovidiu Florentin ni se-nfățișează ca o „rachetă lirică“ în trei trepte - și-aici, reținem observația că pe orbită orice rachetă înaintează în zig-zag. Așadar, prima treaptă este constituită din «Formule pentru spirit» - titlul volumului de debut, care dovedește că Ovidiu Florentin își alege cu deosebită știință maestrul, că preferă marile altitudini ale poeziei române și universale, locuindu-le confortabil „formulele“, intrările și ieșirile, făcându-se lejer. Când survolează cerul poeziei lui Nichita Stănescu (cel din «Epica magna»), Ovidiu Florentin găsește o metaforă progresivă, sporind corola semantică (în propriul text): «Ele vorbesc stelele, planetele, animalele, / plâng roua și zâmbesc mugurii. / Ele tac liniștea, cântă mierla / și răsar iarba / și bat briza dinspre partea de răsărit / a inimii» (*Istoria limbii române*, titlul nu tocmai inspirat al poemului din care am citat ultima strofă; **ele = cuvintele traco-dacilor**, adică ale strămoșilor direcți ai poetului, despre care Herodot spunea că «după indieni, neamul tracilor este cel mai mare dintre toate popoarele»⁷, întemeietori ai unei puternice civilizații arhetipale pe Dunărea de Mijloc și de Jos). Zidirea **în cuvânt** înseamnă la Ovidiu Florentin înălțare; **necuvântul**, dimpotrivă, coborâre: «Așezi cuvinte / pe cuvinte / întru urcare, / sau întru necuvinte» (*Sângele meu este un călător*); când se află-n sfera lirico-magnetică a lui Marin Sorescu, scrie: «Mi-atârână trupul de gât / ca o piatră de moară», ori «Vă rog să nu mă așteptați, / voi întârzia puțin / printre stele»; în ultimă instanță, exclamă: «Vai, sufletul / dă peste trup» (*Spiritul este o stare-de-eu; Singur printre stele; Parc fără îndrăgostiți*). Când model îi este marele poet și filosof, Lucian Blaga (autorul unuia dintre cele mai originale sisteme filosofice din secolul al XX-lea), Ovidiu Florentin realizează uimitoare metafore plasticizante, imagini expresioniste: «Lângă sobe, copiii reintră în mame»; «Mi se scurge tot roșul din sânge, / întrebările umblă cu limbile scoase / ca niște vipere, gata să muște» (*Mi se scurge tot roșul din sânge*); «Porumbii / își aprind felinare / sub braț» etc. Paradoxul sintactic este cultivat cu mare prudență: «Plouă la plus infinit... / Prezența mea între oameni / este absentă» (*Leitmotiv*); «Am răsărit în apus?» (*Debut*); oximoronizarea își

afără funcții de mare rafinament, ici-colo: «Respiră extenuat acordeonul / mării. / [...] / Soarele a înghețat» (**Se-arată arșița în pielea goală**); «Plouă lung de cresc mușchi și licheni / de-a dreptul pe inimă» (**Viața, să-raca, trage de timp**); «Viespare... / de brebenei... / Diafane mirosuri prin lunci / își caută floarea. // Aer cu ochi de bronz...» (**Aer cu ochi de bronz**). Suita de metafore din «Formule pentru spirit» era angajată într-o „simplă” operație de extragere de radicali superiori celor de ordinul doi, ceva analog „extragerii” din metafora-ghicitoare, cu mare circuit în folclorul românesc pentru copii: **mănăstire-ntr-un picior = ciuperca**. În majoritatea lor, criticii nu au sesizat „jocul” propus spiritului, pretinzând poetului construcții ample, viziuni excepționale, acrobații terifiante, magie, extatic etc., ceva mai mult decât cenzura-haiku, Ovidiu Florentin ignorând toate astea, cu bună-știință: el rămânea în căutarea formulei originale, ne-euclidiene, a poeziei.

Lui Ovidiu Florentin i se potrivește de minune aforismul lui Carl Sandburg, din care se deduce că poetul este «un animal marin care trăiește pe uscat și ar vrea să zboare.»

În sinuoasele căutări ale teritoriului poetic propriu, Ovidiu Florentin descoperă „sensul non-sensului”. Criticul literar K. Raiss observă că „Le sens du non-sens” au-delà de sa qualité de port-parole du **paradoxisme** est un manifeste de l’anti-littérature⁸. Eugen Ionescu găsește manuscrisul plachetei «très intéressant». Solomon Marcus releva că «paradoxul a fost mereu considerat prețul pe care-l plătim pentru a nu fi rezistat tentației transgresării unor limite impuse» și «într-o formă mai generală, paradoxul este rezultatul suprapunerii, confuziei sau identificării a două planuri distincte ale realității, ale limbajului, ale gândirii sau ale comportamentului. Tipică în această privință este identificarea limbajului obiect cu meta-limbajul»⁹.

Cercetările actuale privind paradoxul și gândirea contemporană nu i-au fost străine lui Ovidiu Florentin, ci, dimpotrivă, ele l-au determinat să pună în fruntea plachetei în discuție un interesant **Manifeste non-conformiste** (trecem peste nuanța pleonastică a sintagmei), «pour un nouveau mouvement littéraire: le **paradoxisme**».

Dar **paradoxismul** lui Ovidiu Florentin vizează sfera cotidianului, a realității imediate, fiind mai înrudit cu **literatura absurdului**, cu **literatura dadaistă**, decât cu cel de mare rafinament (estetic, stilistic), ce izvorăște pe mirifice, nebănuite căi, din adâncimi de spiritualitate dacică, mai întâi prin «Miorița» (ca-

podoperă baladescă de mare circuit folcloric, cu peste o mie de variante, în virtutea unei **oralități culte**, caracteristică spațiului spiritual carpato-dunărean, cunoscut fiind că «Aristoteles ne-a lăsat știrea că agathyrșii, adică dacii din munți, **versificau legile lor și le cântau spre a le ține bine minte pe de rost...**»¹⁰. Nucleul baladei, desemnat prin sintagma **testamentul păstorului**, s-a zămislit în limba pelasgo-dacă (>valaho-dacă), mai mult ca sigur, prin Zalmoxianism - protagonistul mioritic având calitatea de **sol**¹¹ - **le mort-mariage** devine **nuntă cosmică**. Ideea fericirii cosmice, între astre, în lumea lor, adică în cerul Zalmoxianismului, este confirmată și de o inscripție funerară de la Tomis, din secolul al V-lea, e.n. La nunta protagonistului mioritic suntem cuprinși de cea mai intensă înfiorare cosmică: «Și la nunta mea / a căzut o stea. / Soarele și Luna / mi-au ținut cununa; / brazi și pâltași / i-am avut nuntași; / preoți - munții mari, / paseri - lăutari, / păsările - mii / și stele făclii!». Sunetul și spiritul manifestului publicat de Ovidiu Florentin par a descinde, mai degrabă, din acea **Mouvement Dada**, al cărei protagonist european a fost **Tristan Tzara** (născut în România, la 16 aprilie 1896). Eforturile poetului parcă sporesc nodul gordian al orizonturilor; programul său privește, firesc, așa-zisa periferie a paradoxismului, exprimarea „în propoziții naive, cotidiene” a „contradicțiilor dure”, a antitezelor; totodată, se-ncearcă felul acesta de paradoxism în perimetrul „expresiilor figurate interpretate ca proprii”, al „jocurilor de cuvinte”, mai precis al calambururilor, al polisemitismului oximoronizat și, în ultimă instanță, intuind adâncimi paradoxiste în proverbe, propune „parodii ale proverbelor”. Se deduce ușor, din **Le sens du non-sens**, efortul lui Ovidiu Florentin de a se ralia literaturii avangardiste și celei a absurdului, îndeosebi, prin frecventarea unor „pattern”-uri incontestabile: Tristan Tzara, Urmuz, Adrian Maniu, Jacques Prévert, Eugène Ionesco ș.a. Ovidiu Florentin, butaforizându-se, clownizându-se, dadaizându-se, cu o sete copilărească de joc (Brâncuși zicea-ntr-un celebru aforism: «quand nous ne sommes plus enfants, nous sommes déjà morts»), nu de puține ori reușește „să farmece” receptorul: «Pays-bas, haut les coeurs! / Laissez la guerre / en paix» (**Le tout pour rien**); «Pierre apporte sa pierre a l’edifice» (**Un affreux beau-pere**); «La police est en train / de voler en hélicoptère» (**A l’ordre du jour désordre**); «Je n’ai pas besoin de faire / mes besoins» (**Théâtre en paradoxe**); «Lucien est dans le / costume d’Adam» (**Désarticulation du langage articulé**); «Pour chauffer un vierge il / allume le feu» (**Force de la faiblesse**);

«Serguei est gaucher mais il part / du pied droit» (**Contradictions non-contradictories**). Dar prea multe paradoxuri obolesc. Mai re-ținem, cu privire la «Sensul non-sensului», că sursa multor texte este profund folcloric-românească, poetul ajustând aici expresii întâlnite des în limbajul cotidian al oltenilor: „lasă-mă-n pace” (= a nu deranja); „a-și face nevoile” (= a merge la toaletă); „este-n cos-tumul lui Adam” (= a fi în pielea goală; nudism); „a păși cu dreptul” (ca să-ți meargă bine afacerile); „nu iese fum până nu faci focul” etc. În ceea ce privește secțiunea «Poemes en aucun vers», din a doua parte a plachetei, sesizăm că sunt „plagiate” după Odobescu - Ovidiu Florentin, evident, pierzând punctele de suspensie -, după avangardiștii de la **Unu**.

Într-o cronică literară la «Sentiments fabriqués en laboratoire», era remarcată îndepărtarea poeziei lui Ovidiu Florentin «de cunoașterea matematică întemeiată pe ordine și semnificație, refuzând tentația ermetismului și a simbolismului matematic» cât și o frontieră a sensibilității «luându-și ca limite spațiale și temporale spațiul carpato-danubian până la Pontul Euxin și epoca mai vârstnicului Ovidiu»¹² (e vorba de Publius Ovidius Naso, poet roman exilat în Dacia; n. 42 î.e.n. - m. 17 e.n.), citându-se o „declarație” a lui, din respectivul volum: «Je suis venu l’encrier plein / de lettres, / puisque j’habite en / ce poème / du temps d’Ovide, / et la poésie traduit mon âme» (**Je suis venu...**), declarație ce intră în disjuncție cu „programul” **Litterature mathématique** „afișat” în deschiderea «Sentimentelor fabricate în laborator», nefiind vorba aici numai de „flori de plastic”, ori numai de „sentimente fabricate în laborator”. Că poetul Ovidiu Florentin se circumscrie într-un fel **autohtonismului** literar românesc, ne-o confirmă și alte versuri: «La nuit / commet un pas en avant. / Avec des majuscules / on imprime au ciel / des étoiles, / sur le champ les cigales / élèvent un monastère / de tranquillité. / Seulement dans une cité / de Ruines, / les Daces qui dormant / s’entendent vivre» (**Les Daces qui dorment s’entendent vivre**). Ovidiu Florentin știe că «des algorithmes programmés dans un langage évolué produisent à la chaîne les poesies», că inventarea ordinatorului poate fi și în sprijinul poetului, ca instrument de travaliu de un real ajutor; s-ar putea să știe și limitele unei programări ce nu poate da, la nivelul Poemului, decât un fel de binom al lui Newton, desfășurat, un lanț de combinări de **n** luate câte **k**; neîndoielnic, dovadă, o suită de poeme de aleasă

inspirație, cu întoarcere la cele din **Formule pentru spirit**: «À la table-de-travail du pays», «Regarde toi je suis ton Coeur», «Chaque home porte sur son dos une croix», «Ils accumulent des pensées dans la lumière», «Les semences tirent des symbols», «Des cygnes regardent la television», «On m'élit de la douleur», «Et l'amour-en-flots m'inonde» etc.

Dincolo de căutările, de „exagerările” inerente începutului, după cum dovedește și prezentul volum, «Ochi de bronz», se zbate în adâncurile ființei lui Ovidiu Florentin un veritabil poet, gata să revoluționeze universul Poemului, gata „să ne convingă” că al privighetorii cântec de înnoptare țâșnește nestăvilit de sub frunte și din artera aortă a sorei acesteia de răsărituri, ciocârlia, îndemnându-ne să luptăm împotriva reificării, punându-ne sub pupile armele cuvântului capabile să îndepărteze stress-ul cotidian, decretând permanenta „stare-de-eu”.

Timișoara, 29 august 1984

Note și trimiteri bibliografice:

¹ Ion Pachia Tatomirescu, «Secțiuni de aur ale literaturii române contemporane», I, în revista «Ramuri», (redactor-șef: Marin Sorescu), nr. 7 / 241, 1984, pp. 10-11.

² Cf. Mircea Eliade, «De Zalmoxis a Gengis-Khan», Paris, Payot, 1970.

³ Idem, «Histoire des croyances et des idées religieuses», Paris, Payot, 1976.

⁴ Nichita Stănescu, «Despre sublim», în revista «Orizont», nr. 13 / 833, 1984.

⁵ George Călinescu, «Istoria literaturii române de la origini până în prezent», ediția a II-a, București, Minerva, 1982, p. 974.

⁶ Artur Silvestri, «O altfel de poezie tânără», I, în revista «Flacăra», nr. 38 / 1982.

⁷ Herodot, «Istorii», V, III.

⁸ K. Raiss, «O. Florentin: evcrivez vos paradoxes!», în «L'Opinion» („Opinia”), cotidian național de informație, Rabat, Maroc, 2 martie 1984, p. 6.

⁹ Solomon Marcus, «Paradoxul», București, Editura Albatros, 1984, p. 6 sq.

¹⁰ V. Pârvan, «Getica», București, Editura Meridiane, 1982, p. 97

¹¹ Cf. Herodot, *Op. cit.*, IV, 93-96; Strabon, «Geografia», VII, 3, 5; Platon, «Harmides», 156, d-e, 157 a, 158 b; Mircea Eliade, *Op. cit.*, 223 - 250.

¹² Constantin Popescu, «Poezia unui matematician», în cotidianul «Înainte», nr. 12.239 / 2 august 1984, Craiova.

Cristian BĂLAN

Din păcate, cu toții am fost contemporani cu un mare român, fără măcar să fi auzit de el!...

Știați că Ioan Moraru, laureatul Nobel pentru pace din anul 1985, a fost singurul român care a câștigat un Nobel pentru țara sa, trăind aici, aproape în anonim, toată viața?

În 1985 românii trăiau exagerările epocii de aur impuse de regimul Ceaușescu. Deși în țară sărăcia era lucie, aspirațiile lui Nicolae Ceaușescu nu țineau deloc cont de această stare de fapt. În ciuda alimentelor date pe cartelă, a întreruperilor repetate de curent electric, a lipsei căldurii din apartamente, Ceaușescu spera în acea perioadă să obțină nici mai mult nici mai puțin decât Premiul Nobel pentru Pace... Se făcuseră toate demersurile în acest sens. În acest context, decernarea acestui premiu era așteptată cu mare interes de clasa conducătoare. Și, surpriză! România câștigă, într-adevăr, Premiul Nobel! Și încă o surpriză: nicidecum pentru Nicolae Ceaușescu!....

În acel an, Premiul Nobel pentru pace a fost decernat organizației "International Physicians for the Prevention of Nuclear War" (în traducere, "Medicii lumii pentru prevenirea războiului nuclear"). Trei persoane erau liderii acestei organizații mondiale: un rus, un american și un român! Nu era un român emigrant, care fugise din țară, ci un român care trăia în România condusă de Nicolae Ceaușescu. Numele său este IOAN MORARU și, spre jena națiunii noastre uneori nerecunoscătoare, a rămas încă (și astăzi, după eliberare) un ilustru necunoscut printre compatrioții săi. După ce a primit celebra distincție, a intrat rapid într-un con de umbră, regimul de atunci neputând ierta și trece cu vederea că alt român "i-a furat premiul lui Ceaușescu..." Câți ați auzit de el?

Ioan Moraru, un laureat Nobel în anonim, a murit în 1989, doar cu trei zile înainte de 22 decembrie, dar a apucat să rămână în conștiința studenților săi și a colegilor cu care și-a împărțit pasiunea pentru medicină.... Domnia sa a continuat munca de cercetare începută de Victor Babeș în domeniul anatomiei patologice, remarcându-se prin numeroase descoperiri de profil. A condus Institutul de Anatomie Patologică din București, în acest loc unul din amfiteatre purtându-i acum numele.

Premiul Nobel pentru Pace primit la Oslo, în 1985, Moraru l-a împărțit cu doi colegi: un rus și un american. Este vorba de Mihail Kuzin, din fosta URSS și Bernard Lown, din SUA. Dintre cei trei, el a fost singurul despre care nu s-a știut nimic în țara sa în acel an, ceilalți doi fiind, evident, ovaționați de compatrioți. Cei trei se cunoșteau din anii '60 și, numai LA INIȚIATIVA LUI MORARU, ei au decis să înființeze o Organizație mondială pentru prevenirea războiului nuclear. Cu atât mai mare este meritul acestui savant român, ajuns la conducerea acestei Organizații, în condițiile în care el nu a reușit în România de atunci să înființeze o filială a acesteia și la București, deși încercase așa ceva.

Ioan Moraru s-a născut în 1927, La Dârlos, lângă Mediaș, cei de aici fiind printre puținii români care știu că un sătean de-al lor a luat marele Premiu Nobel. Ce păcat! De altfel, Ioan Moraru laureat al Premiului a trăit în România. ge Emil Palade, medic can, născut în România, a pri-tru Fiziologie și Mecare l-a împărțit cu tian de Duve. Elie Wiermerican originar din pravițuitor al Holobelul pentru Pace în născută în Banat, a miul Nobel pentru Lite-

Ioan Moraru

este singurul român Nobel care s-a născut și Ceilalți laureați: Georși om de știință amerinia, specialist în biomit premiul Nobel pendicină în anul 1974, pe Albert Claude și Chrisel, un scriitor evreu a-Sighetu Marmăției, sucaustului, a primit No-1986... Herta Muller, câștigat în 2009 Pre-ratură pentru Germania.

Rodica Elena LUPU

„Multa Sed Multum” - Multe dar Bune

Rodica Elena Lupu: Bine ați venit, maestre!**Dan Iordăchescu:** Bine v-am găsit!**R.E.L.:** Deși este o vreme tare mohorâtă, maestrul Dan Iordăchescu a promis și nu a uitat întâlnirea noastră. Ce mai face maestrul Dan Iordăchescu?**D.I.:** Face foarte bine! Mă bucur că ne-am întâlnit două suflute, două minți și amintiri.**R.E.L.:** În primul rând vreau să vă mulțumesc din suflet că ați acceptat să stăm de vorbă, să-mi acordați acest interviu.**D.I.:** Cu dumneavoastră stau de vorbă ori când cu mare plăcere.**R.E.L.:** Acum câteva zile am asistat la acordarea premiilor Oscar, 2010, celor mai de seamă români, iar unul dintre aceștia a fost Dan Iordăchescu.**D.I.:** Au fost 8 premiați cu Oscar. Știți că Oscar se numea românul care, acum 64 de ani, a executat statuia care îi poartă numele. El a dat, prin nepotul său, permisiunea României ca statuia să se ofere aici la noi și să se numească “Oscar Românesc de Excelență”. Toată lumea știe ce e un Oscar, adică o premie pentru tot ceea ce ai făcut bun în viață. Am fost foarte fericit pentru că am fost desemnat unul dintre cei cărora li s-a acordat acest premiu.**R.E.L.:** Și merită pe deplin această distincție maestrul Dan Iordăchescu așa cum ați meritat și alte distincții pe care vă rog să le enumerați dumneavoastră.**D.I.:** Decorații, distincții și ordine su fost: Artist Emerit al României (1963), Ordinul Meritul Cultural clasa a II-a (1964), Ordinul Meritul Cultural clasa I (1968), Medalie jubiliară InterKoncert Budapesta 1983, Ordinul Steaua României în rang de Comandor (2000), Ordinul Muncii, Medalia de aur “In Memoriam George Enescu” (2005), Profesor Honoris Causa al universității Babeș-Bolyai din Cluj (06 aprilie 2005)**R.E.L.:** Aș vrea să le spunem cititorilor noștri că, în anul 2010, ați fost desemnat Cetățean de Onoare al orașului Drobeta Tr. Severin, al orașului București iar în luna ianuarie 2011 următorul oraș care vă acordă Cetățenia de Onoare este Cluj Napoca.**D.I.:** Așa este, și mai sunt Cetățean de Onoare al orașului Salonic, Grecia (1981), “Aquila de Tlatelolco” - Mexico City (1980), Cetățean de Onoare al orașului Pellare-Salerno, Italia (1988), Cetățean de onoare al românilor din Los Angeles, Cetățean de onoare al comunei Hlipiceni, jud. Botoșani (2005). Vreau să vă

Dan Iordăchescu și Rodica Lupu, Opera Română, noiembrie 2010

mai spun că sunt mândru că sunt român, așa cum de altfel am fost peste tot în lume. Eu, mi-am respectat țara și neamul oriunde m-am aflat.

R.E.L.: Nicăieri nu e mai bine ca acasă. Spuneți-mi, vă rog, în familie a mai cântat cineva?**D.I.:** Mama a fost cea care mi-a transmis moștenirea, Rodica. Și tata contează, dar mama avea un succes deosebit atunci când interpreta la Iași, “Eu sunt Barbu Lăutarul”. Măicuța mea a fost învățătoare la Școala Normală din Iași iar tata profesor de fizico-matematică. În ceea ce mă privește, vreau să spun că am venit de undeva din văzduh, din infinit, datorită mamei. Ea, măicuța mea iubită, mi-a transmis acest har al Tatălui Ceresc. Repet, bineînțeles că și tata a contribuit, dar mama este cea mai devotată iubire, iubirea care mi-a dat senzația că am venit din infinit o datorie ei. Am iubit-o pe mama enorm. Mama venea des la mine și de fiecare dată când interpretez sau ascult “A venit aseară mama”, lacrimile mi se preling pe obraz. De fapt romanța întotdeauna eu am interpretat-o plângând.**R.E.L.:** Așa mi se întâmplă și mie. Aș vrea să le spunem cititorilor unde a văzut lumina zilei maestrul Dan Iordăchescu.**D.I.:** Eu m-am născut la 2 iunie 1930, la Vânu Mare, județul Mehedinți, și asta pentru că tata a chemat-o acolo pe mama de la Hlipiceni, ea fiind însărcinată cu mine în luna a opta.**R.E.L.:** Multă sănătate și ani mulți plini de bucurii să aveți și de acum înainte!**D.I.:** Mulțumesc, la fel vă doresc și eu! Imediat după ce mama m-a născut ne-am întors acasă. Eu sunt moldovean de fapt, de la Hlipiceni, care face parte din triumghiul Botoșanilor, nu al Bermudelor (râde). Vreau să-ți spun că acesta este triumghiul măreț, pentru că de la Botoșani vine Nicolae Iorga, apoi la 20 de kilometri este Ipoteștiul lui Mihai Eminescu și mai jos puțin sunt Livenii lui George Enescu. Este un triumghi decisiv pentru neamul românesc. Cine nu cunoaște acest colțșor de pământ românesc, de unde vin cei trei, nu cunoaște România, nu cunoaște spiritul divin lăsat de Dumnezeu în acest ținut românesc. Realmente, Rodica, aici a fost și este un ținut prolific.**R.E.L.:** Așa este, iar cei trei oameni de mare valoare ai noștri, alături de care se află marele nostru bariton Dan Iordăchescu, au dus faima României până departe și nu putem decât să vă mulțumim. Vă rog să le spuneți cititorilor noștri despre drumul parcurs în muzică.**D.I.:** Până a ajunge la prima arie interpretată de mine vreau să se știe că mi s-au prezis încă din pântecul mamei călătoriile. M-am născut la termen și totdeauna am fost la termen cu toate. Pe vremea aceea tata, George Iordăchescu, era inspector școlar și inspecta școlile din țară. Mama era însărcinată cu mine în luna a opta și a fost chemată de tata la Vânu Mare, în Mehedinți. Trecând prin București cu mine în pantecele ei, mama și tata

s-au dus la Ateneul Român, unde au găsit la bilete în plus două locuri, pentru concertul marelui bariton Tita Ruffo, născut tot în iunie ca și mine, dar în 9 iunie 1877. Acest mare artist a venit din Italia pentru concertul special din 18 mai 1930. Deci cu două săptămâni înainte de a mă naște, părinții mei l-au cunoscut pe Tita Ruffo, care i-a spus mamei: "Îl naști bariton."

R.E.L.: Și așa a fost.

D.I.: Apoi, pe la opt luni, mi s-a spus de către bunica mea Maria și de către mama, că atunci când am pronunțat prima dată cuvântul prea-iubit mama, am cântat, nu am rostit acest dulce cuvânt. Iar tatălui meu, când a venit acasă la Lipiceni de la Iași, i-am spus tata, pe un ton mai altfel, așa ca în limba aceea de la opt luni. Dumnezeu să le țină sufletul în paradis părinților mei că m-au educat bine! Chiar dacă tata a fost mai sever, nu-i nimic, bine a făcut!

R.E.L.: Așa erau părinții noștri, odihnească-se în pace! Au știut cum să ne educa și nu putem decât să le mulțumim. Ați început așadar să călătoriți de mic.

D.I.: Am început să călătoresc de mic de la Vânu Mare la Lipiceni, la Bozovici în Caraș Severin, apoi la Iași. Dar călătoriile mele au început după ce am intrat la Ansamblul C.C.S., unde am debutat în anul 1949, cu „Balada” lui Mihăilescu-Toscani. Spun la Ansamblul C.C.S. (Consiliul Central al Sindicatelor), din punct de vedere național, pentru că „Balada” am cântat-o și în Finlanda, în anul 1949.

R.E.L.: Ulterior, activitatea s-a desfășurat an de an, zi de zi, la Ansamblul C.C.S. din 1949-2002, și la Ansamblul S.P.C. (Sfatul Popular al Capitalei), în perioada 2002-2006, unde ați înființat personal stagiunea de spectacole și concerte de operă. Ați continuat apoi ca prim-solist al Operei Române din București (1956-1988). Între 1978-1988 ați fost și prim-solist al Filarmonicii de Stat „George Enescu”.

D.I.: Văd că știți totul despre mine. Activitatea mea lirică a continuat an de an și în concerte și în spectacole la Opera Română din București, la alte teatre de operă din alte state și orașe, până în prezent.

R.E.L.: Știu multe, dar cel mai bine știți dumneavoastră. Ați debutat ca actor în „Le Médecin malgré” în românește „Doctor fără voie”, de Molière, o comedie clasică - farsă în trei acte, care a fost jucată pentru prima dată în 6 august 1666 la Théâtre du Palais-Royal, Paris.

D.I.: Da, mai întâi am urmat Facultatea de Teatru din Iași, iar debutul scenic a fost la 18 ani, în 1948, la celebrul Teatru Național din Iași, în „Doctor fără voie”, unde îl jucam pe bătrânul Geronte. Acest rol ar fi trebuit acum

să-l joc, dar așa a fost să fie, l-am interpretat atunci, la 18 ani. Partenerii mei de atunci erau, în rolul lui Zganarel, Octavian Cotescu și mai jucau în piesă Petrică Gheorghiu și Tatiana Iekel, ilustrii scenei românești. În București am debutat în decembrie 1949, în opereta „Cântec de viață nouă”, a lui Florin Comișel, jucând rolul „Chiaburul”. Precizez că eu am avut zece tafuri. Am început cu teatrul, a urmat opereta, liedul, opera în 1956, genul vocal simfonic, oratoriul, canțoneta italiană, cu care am avut succes la Firenze. Italienii au fost impresionati că un român poate cânta canțoneta lor. Apoi a urmat cântecul popular stilizat românesc și romanța în 1949, când am cunoscut-o pe Maria Tănase, cu care am fost bun prieten iar dragostea noastră s-a transformat în 1957 într-o iubire totală. După romanță, al zecelea gen a fost muzica ușoară. La început am cântat cu formația „Junone” din Belgrad, cu care am avut concerte la Novisad, Budapesta, Szeged, București și Constanța.

R.E.L.: Foarte interesant! Unde a urmat Conservatorul, Dan Iordăchescu?

D.I.: Am urmat Conservatorul Ciprian Porumbescu din București, la clasa maestrului Constanțin Stroescu, care a cântat cu Caruso. Vreau să-ți spun că eu am respectat responsabilitatea. Am responsabilizat viața mea și vocea mea. În felul acesta am ajuns de la vocație la misiune

R.E.L.: Dan Iordăchescu este unicul bariton român de categorie internațională care a îmbrățișat pe lângă teatru și nouă genuri de muzică, pe care le-a cântat cu un deosebit succes, de-a lungul celor peste 60 de ani de activitate: operetă, operă, concert cameral (lied), concert vocal-simfonic, oratoriu, romanță românească (pe care a studiat-o cu ilustra Maria Tănase), canțoneta italiană, genul muzicii populare românești, stilizate și genul muzică ușoară, românească și străină (franceză și americană). În acest sens, are mii de afișe, programe, cronici, fotografii din peste 1100 de spectacole de operă cântate și peste 1700 de concerte în România și în 61 de țări. Știu

că ați avut 262 de turnee prin lumea asta mare.

D.I.: Da, așa este. Am cântat în 61 de țări, în 97 metropole, printre care New York, în 331 de orașe ale lumii, de la răsărit - Indonezia, până la apus - Peru, S.U.A., Canada (Vancouver), de la nord - Archangelsk, până în sudul lumii - la Mar del Plata (Argentina) și Rio de Janeiro (Brazilia), trecând și cântându-le și africanilor, la Dakar (Senegal). De mic copil am dorit să văd lumea și Tatăl Ceresc mi-a împlinit dorința.

R.E.L.: Dan Iordăchescu a făcut studii complementare de canto la Salzburg (Mozart-eum 1956), Paris (1958-60) și Roma (1960).

D.I.: În cele aproximativ 1.100 spectacole de operă pe care le-am susținut pe tot globul am cântat 45 de roluri importante; peste 1.500 de lieduri în cele aproape 1.600 de recitaluri. Am cântat pe cele mai importante scene de operă între care Teatro alla Scala din Milano, Viena StaatsOper, Opera de Paris, operele din Seattle, Hamburg, Munchen, Berlin, Sankt-Petersburg, Los Angeles, San Francisco, New York, Dallas sau Bolșoi din Moscova, avându-i ca parteneri pe Mario Del Monaco, Plácido Domingo, Mirella Freni, Renata Scotto, Virginia Zeani, Montserrat Caballé, Luciano Pavarotti, J. MacCracken, Franco Corelli, N. Rossi-Lemeni, Giuseppe Di Stefano și alții sub bagheta lui Riccardo Muti, Lorin Maazel, Georges Pretre, Zubin Mehta, M. Rostropovitch, Tullio Serafin, Sir Colin Davis etc.

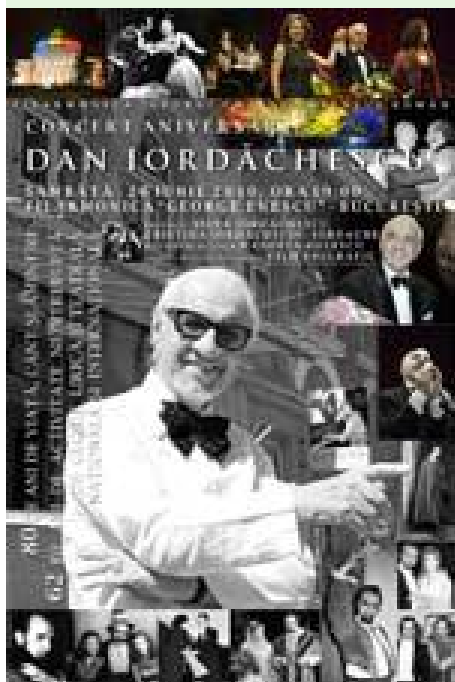
R.E.L.: Din anul 1979 ați susținut cursuri de masterat în Statele Unite, Marea Britanie, Franța, Filipine, Grecia, Turcia (locuind 6 ani și jumătate la Istanbul) și România. Ați fost Profesor universitar la Academia de Muzică din București, iar din 1993 maestrul Dan Iordăchescu este membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. Despre Festivaluri ce ne spuneți?

D.I.: Am participat la 31 de Festivaluri europene, americane și sud-est asiatice. Am fost Președinte de onoare al Festivalului Donizetti de la Zvolen - Bratislava 1993-1999, Președinte al Concursului Internațional Maria Callas - Salonic - martie 1978, am fost membru în juriile concursurilor internaționale la Vichy, Franța - august 1979; Lansing University - aprilie-mai 1978; Michigan, Statele Unite - 1979; Ann Arbor University - iunie 1979; Cardiff, Anglia - iulie 1983; Salonic și Veria - din 1989 până în 2005 (de trei ori președinte).

R.E.L.: Maestrul Dan Iordăchescu este singurul cântăreț de operă și concert din

Dinastia lirică Iordăchescu

lume care a câștigat trei mari premii internaționale, toate jubiliare.

D.I.: Da, pe lângă Premiul jubiliar W.A. Mozart, evocând ilustra memorie a lui Mozart, la 200 de ani de la moartea sa din 1956, am primit Premiul Robert Schumann, la comemorarea a 100 de ani de la moartea sa, în 1956, la Berlin Zwickau și Premiul Musorgski, la Geneva, comemorând fastuos, 75 de ani de la dispariția marelui compozitor. Și au mai fost alte premii în competiții internaționale și naționale de canto: Varșovia - Marele Premiu (1955), Toulouse - Premiul II (1958), Viena - Premiul "Haydn - Schubert" (1959), București - Premiul I "George Enescu" (1961), Olanda - s' Hertogenbosch: Marele Premiu, Premiul I Bas Baritoni, Premiul Operei Olandeze, Premiul interpretării de lied (1963), Bruxelles - Queen Elizabeth - Premiul I - Bărbați (1966), Hanover - distincția de "Maestru al Liedului" (1968).

R.E.L.: Așadar, într-un interval de doar trei luni, ați câștigat trei mari premii ce nu au mai fost decernate niciunui alt artist.

D.I.: Așa este (îmi spune maestrul și ochii i se umplu de lacrimi). Păcatul mare este că nu suntem apreciați cum ar trebui în timpul vieții. Cu totul altfel sunt tratați artiștii de către alte popoare.

R.E.L.: Din păcate așa este. Doar atunci când nu se mai află printre noi, își amintesc cei de la radio și televiziune despre artiștii neamului nostru. Să nu mai vorbim despre cei de la putere, care în ultima vreme pur și simplu i-au umilit pe cei mai mulți dintre artiștii noștri.

D.I.: O mare durere în suflet o am chiar acum

când sunt pe cale să pierd casa în care locuiesc de zeci de ani. Să nu mai vorbim despre pensia "nesimțită", cum o numesc aleșii noștri, care mi-a fost redusă datorită legislației în vigoare. E vai și amar de artiști și de cultura noastră, care a ajuns pe mâna unora care habar nu au, sunt paralele cu ea.

R.E.L.: Doamne, câtă dreptate aveți! Își bat joc de noi, de limba noastră românească, de poetul nostru național, de marele nostru Eminescu, de istoria noastră,

și de multe altele, care pe cei ce au în piept o inimă română cu siguranță îi fac să sufere.

D.I.: Omul potrivit, la locul potrivit, asta la noi nu mai este valabilă. Totul este anapoda.

R.E.L.: Îmi amintesc cu mare plăcere data de 24 noiembrie 2008, când ați împlinit 59 de ani de activitate lirică neîntreruptă națională și internațională, și a avut loc, la Ateneul Român, concertul aniversar "90 de ani de la împlinirea României Mari". Eram în sală și sunt mândră că v-am văzut pe scena Ateneului, unde ați fost invitat să concertați într-un micro-recital. La apariția dumneavoastră pe scenă, s-a ridicat sala în picioare ca să vă omagieze. Apoi, în timpul programului, după a doua piesă "S-ar găti badea de nuntă", publicul s-a ridicat din nou în picioare, ovaționând și cerând repetarea liedului.

D.I.: Acest lucru nu mi s-a mai întâmplat în România. Mi s-a întâmplat doar în Statele

Cu Marin Sorescu în periplul mexican (1982)

Unite, la Sankt Petersburg în Rusia, la Roma în Italia, la Istanbul în Turcia și în Mexico City.

R.E.L.: Anul aniversar 2009, în care Dan Iordăchescu a sărbătorit 60 de ani de la debutul său liric, a fost încărcat de semnificații, dar și de concerte, spectacole, emisiuni TV și Radio, fapt care a culminat cu concertul aniversar „Multa Sed Multum” (Multe dar Bune) contrazicând „Non Multa Sed Multum”.

D.I.: Da, în data de 2 iunie 2009, la Ateneul Român a avut loc sărbătorirea a 79 de ani de viață și 60 de ani de activitate lirică NEÎNTRERUPTĂ NAȚIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ. Concertul a fost organizat de Dl. Neculai Onțanu - primarul Sectorului 2, București, un iubitor al muzicii, al artei și al culturii.

R.E.L.: În aceste spectacole le-ați avut alături pe cele două fiice, talentatele soprane Cristina și Irina Iordăchescu.

D.I.: Mă mândresc cu fetele mele, cele două care se află aici cu mine la București, dar și cu Raluca, tot artistă, care locuiește în Los Angeles și cu fiul meu care are 29 de ani și este în Orchestra Simfonică din Singapore.

R.E.L.: Cu cei peste 60 de ani de carieră neîntreruptă ați devenit cel mai longeviv interpret în viață din lume.

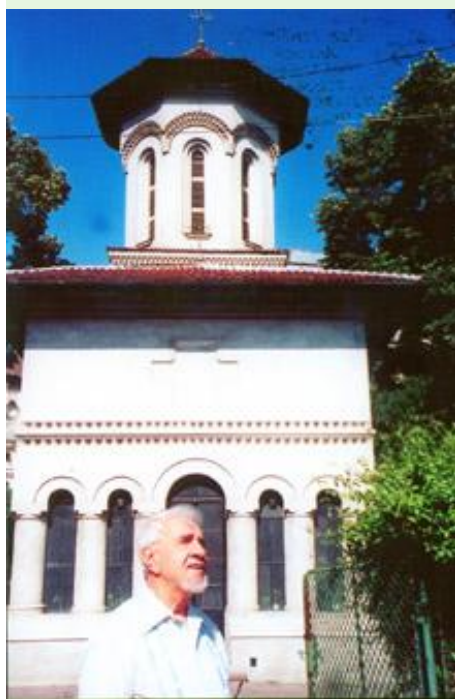
D.I.: Așa este și l-am rugat pe îngerașul meu păzitor să mă mai lase pentru că mai am multe de făcut.

R.E.L.: Ar fi multe de spus despre maestrul Dan Iordăchescu, dar vă mai pun o singură întrebare: Ce face maestrul Dan Iordăchescu acum?

D.I.: Acum scriu o carte, care o să apară curând.

R.E.L.: Vă dorim multă sănătate, maestre Dan Iordăchescu, și mulți ani cu împliniri!

D.I.: La fel vă doresc și eu dumneavoastră și celor care citesc această publicație.

Lângă Dumnezeu și lângă Templul Lui